50 Yılın Dünya Karikatürü

1935-1985

Hazırlayan: Hıfzı Topuz

Turgut Çeviker, Ferruh Doğan ve Tan Oral'ın katkılarıyla

Karikatür nereden

Bugün dünyanın her yerinde insanı güldüren ve düşündüren karikatür acaba ilk kez ne zaman ve nerede yaratılmış ve nasıl gelişmiştir?

Karikatürün tarihi çok eskilere dayanır. Karikatürün kökünü araştıracak oldunuz mu mağara çağı insanına kadar gidebilirsiniz. Biraz daha üzerinde duracak olursanız, Mısır hiyerogliflerinde, eski Grek ve Roma vazolarında da ne karikatürler bulursunuz.

Ama, bunları bir yana bırakıp da gravür sanatının geliştiği ve baskı makineleriyle yazıların ve desenlerin çoğaldığı zamanlara gelecek oldunuz mu durum değişir; karikatürün yavaş yavaş yaygınlaştığını görürsünüz.

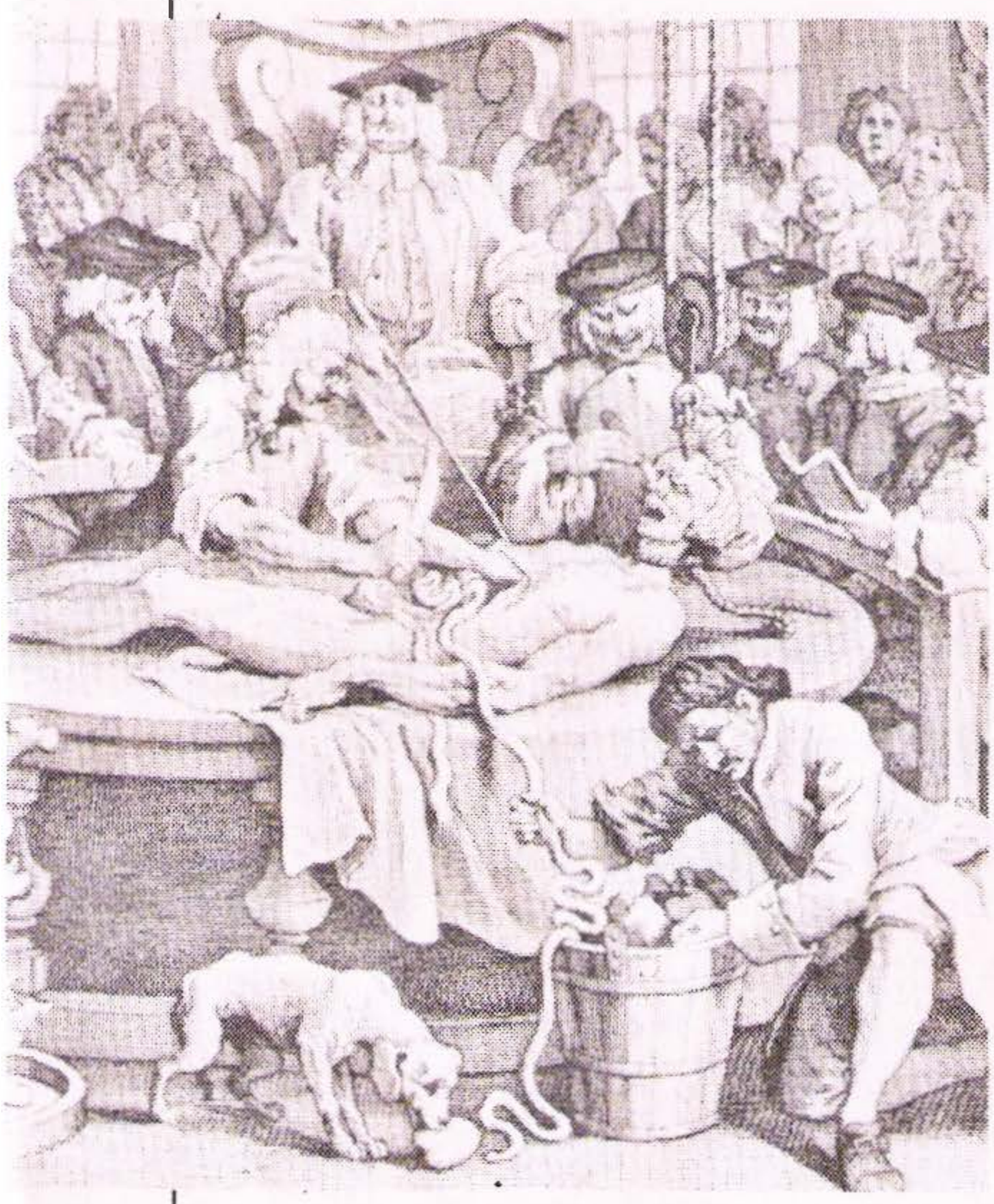
Kütüphanelerde bulunan karikatürlerin en eskisi 1466'da adı bilinmeyen ve yapıtına E.S. imzasını atan bir Alman gravürcüsü tarafından yapılmıştır. O halde bu E.S. karikatürcülerin büyükdedesi, piri sayılır.

Ondan sonra 16. yüzyılda bir de bakıyoruz ki, bizim ressam olarak bildiğimiz birçok kişi çeşit çeşit karikatürler de yapmışlar. Kimler yok bunların arasında? Ünlü ressam **Jerôme Bosch** (1450-1516), **Leonard de Vinci** (1452-1519), **Bruegel** (1525-1569), **J.J. Boissard** (1528-1602), **Callot** (1572-1635) ve **Rembrandt** (1609-1669).

Öyle ama, bu sanatçılar tarihe ressam olarak geçmiştir, karikatürcü olarak değil. Biz de bunları ünlü ressamlar galerisinde bırakıp gerçek karikatürcüleri araştıralım...

Tarih meraklıları karikatürü 18. yüzyılda İngiltere'de başlatıyorlar. Dört büyük sanatçının adıyla karşılaşıyoruz: **Hogarth** (1697-1764), **Rowlandson** (1756-1827), **James Gillry** (1757-1815) ve **Cruikshank** (1792-1878).

Bu sanatçıların çizgileri hep klasik. Genellikle insanlar konu alınmış. Çizgiler abartılmış. İnsanların davranışları güldürüye konu oluyor. Desenlerde bir yığın ayrıntı var, her şey inceden inceye çalışılmış. Bunlar hiç bugünkü karikatüre benzemiyor ama, ortada güldürüye yol açan abartmalar olduğu için bunlara karikatür diyoruz.

Ünlü İngiliz ressamı William Hogarth (1697-1764) İngiltere'de karikatürün ilk öncülerinden biri sayılır. Yandaki gravürde Hogarth'ın ünlü bir işkence sahnesi görülüyor

19. yüzyılda Fransa'da bu tür abartma resim yapan, ya da desen çizen büyük sanatçılar çıkıyor. Bunlar da hep bildiğimiz adlar: **Grandville, Gavarni, Henri Monnier** ve **Daumier.** Garip bir rastlantı bunların dördü de aşağı yukarı aynı yaşlardalar. 1803'le 1808 arasında doğmuşlar. Bu dört sanatçının en ünlüsü, en başarılısı Daumier elbette.

Bunların yanı sıra Almanya'dan, İsviçre'den ve İtalya'dan da karikatürcü ressamlar çıkmış. Artık bunların ayrıntılarına giremeyeceğiz.

19. yüzyılın ilk yarısında birdenbire karikatüre büyük bir yaygınlık kazandıracak bir olay oluyor. Fransa'da **Charles Philipon** adında 26 yaşında bir desinatör-gazeteci 1830'da **La Caricature** adlı bir dergi çıkartıyor. Bu derginin çıkışı bir dönemin başlangıcı sayılır. Buna "Karikatürün altın çağı" diyelim isterseniz. Az önce adını saydığımız dört büyük sanatçı bu dergide

nereye geldi?

çizmeye başlıyorlar. **La Caricature** kapışılıyor.

Charles Philipon bakıyor ki, bu derginin çok okuyucusu var, iki yıl sonra bir karikatür dergisi daha çıkartıyor, ona da **Charivari** adını veriyor. "Charivari" Fransızca gürültü-patırdı demektir. Bu sözcük Rumca baş ağrısı anlamına gelen "Karebaria"dan gelirmiş. **La Caricature**'e çizenler **Charivari**'ye de çiziyorlar ve dergi çok tutuluyor. Ne var ki, hükümet hiç hoşlanmıyor bu güldürü dergilerinden. İmpa-

Alman karikatürcüsü Voltz 18. yüzyılın başlarında yaşadı. En ünlü karikatürlerinden biri Napolyon karikatürüdür

Victor Hugo: Büyük Fransız romancısı da karikatür çiziyor ve bazı kitaplarını kendi resimliyordu

Daumier (1808-1879)— Ünlü Fransız ressamı Daumier Fransa'da karikatürü yaratanlardan biridir. Yanda "Barış" adlı karikatürü

rator **Louis Philippe** bunları yok etmek için 1835'te çıkarttığı bir yasayla siyasal güldürüyü yasak ediyor. **La Caricature** dergisi de bunun üzerine yayınına son veriyor. **Charivari** ise siyasal güldürüyü bırakıp sosyal güldürü yolunu seçiyor ve dergi 13 yıl politika dışı karikatür yaparak yayınını sürdürüyor, sonra 1848'de yasaklar kalkınca yeniden siyasal karikatüre dönüyor.

İşte ilk karikatür dergilerinin çıkışının öyküsü bu.

Fransa'daki bu başarı üzerine başka ülkelerde de karikatür salgını baş gösteriyor. Önce İngilizler 1841'de **Punc**'ı yayınlıyorlar, sonra Almanlar 1844'te **Fliegende Blatter**'i, daha sonra 1847'de İtalyanlar **Fischietto**'yu, Avusturyalılar 1857'de **Figaro**'yu, Amerikalılar **Harper's Weekly**'yi...

Bütün ülkelerde o dönemde sayısız karikatür dergisi çıkartılıyor. Yüzlerce karikatürcü yetişiyor. Bu yazıda bunların adlarını sıralamak olanaksız. Yine de birkaç örnek verelim:

Cham, Greévin, Gustave Doré, André Gill, Robida, Forain, Willette, Steinlen, Sem, Léandre ve hatta **Toulouse Lautrec, Kupka, Wallaton, Van Dongen, Picasco, Max Ernst** ve **Miro.**
Daha kimler yok? **Eugène Delacroix, Victor Hugo, Baudelaire** ve **Verlaine.**

İkinci Dünya Savaşı'ndan önceki yıllarda karikatürde bir kıpırdanma oluyor. Bu kez rüzgâr Amerika'dan esiyor. **New Yorker** dergisinin çevresinde toplanan sanatçılar yazısız karikatüre yöneliyorlar. Çizgiler sadeleştiriliyor. Gülmecenin konusu abartmalardan değil, çizgilerden çıkıyor. Karikatürcüler insanların budalalıklarını konu ediniyorlar. Daha vurucu, daha çarpıcı, daha yıkıcı yollar tutuluyor.

Bu yeni akımı **New Yorker** dergisi yaratıyor dedik ama, elbette bu işin bir başlangıcı var. Örneğin Fransa'da **Effel, Tetsu, Chaval, André François, Mose, Maurice Henry** gibi sanatçılar dağınık olarak bu işi başlatmışlar, bir şeyler çizmişler, birleştikleri bir okul yok, ama, kara mizahın temelleri atılmış. Almanya'da **Kley, Grosz,** İngiltere'de **Leslie Starke, Hoffnung** ve **Ronald Searle** gibi sanatçılar yetişmiş.

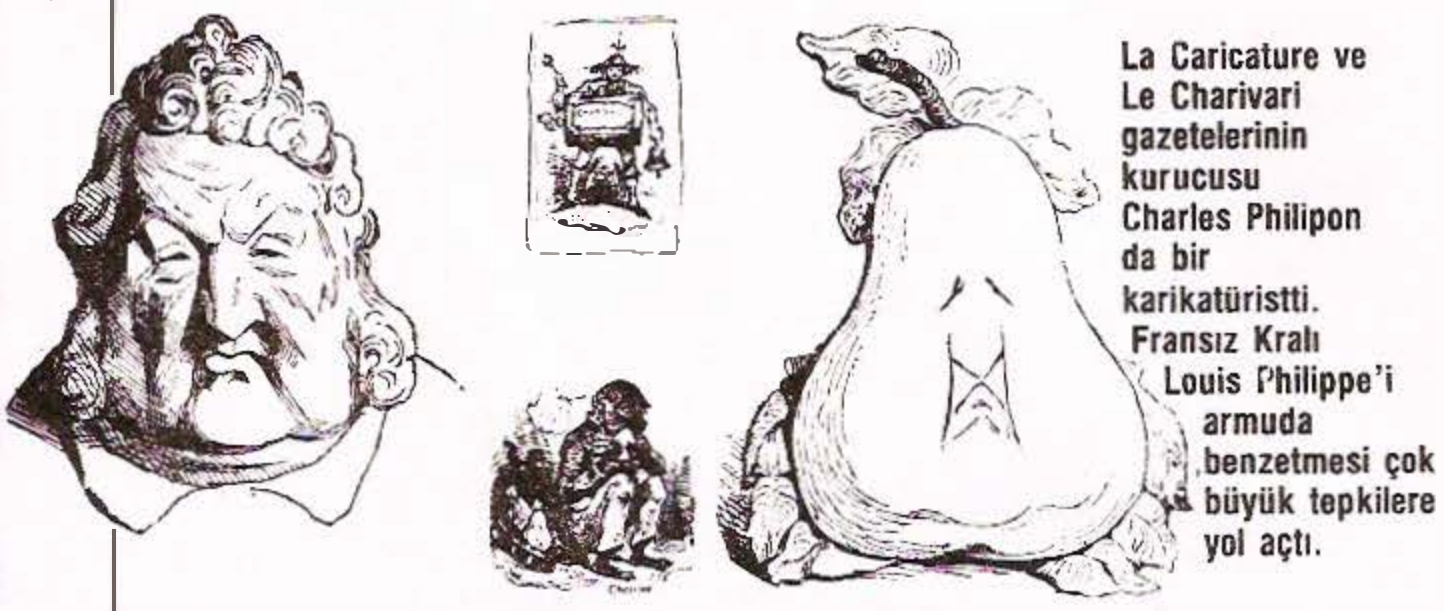

İngiliz karikatürcü Ronald Searle (1920)— Çağımızın en büyük ustalarından biridir. Yanda Searle'ın Toulouse Lautrec karikatürü görülüyor.

İkinci Dünya Savaşı sona erer ermez **Saul Steinberg** adlı Romanya kökenli Amerikalı bir sanatçının 1945'te yayınladığı **"All in Line"** adlı albümü karikatür dünyasında bir bomba gibi patlıyor. Derken Amerikalılar Paris'te bir karikatür sergisi açıyorlar. Böylece yeni bir dönem başlamış oluyor.

Bu karikatür ekleri dizisinde biz 50 yıllık bir dönem içinde dünya karikatürünün gelişmesini gözden geçireceğiz. İkinci Dünya Savaşı'ndan önceki yıllarda Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya, Amerika gibi ülkelerde yeni karikatürün doğumunu hazırlayan sanatçıları ve 1945'ten sonra da bu yeni akımı geliştiren büyük sanatçıların neler yaptıklarını örneklerle belirtmeye çalışacağız. Dünyada 50 yıllık karikatürün en ünlü temsilcileri kimlerdir? Üçüncü Dünya Ülkeleri bu yarışa nasıl katılıyorlar? Türkiye'de karikatürü kimler yaratıp, nereden nereye getirdiler ve bugün uluslararası yarışmalarda büyük bir saygınlığı olan bir yere nasıl oturttular?

Milliyet Sanat, bunların bir panaromasını çizmeye çalışacak.

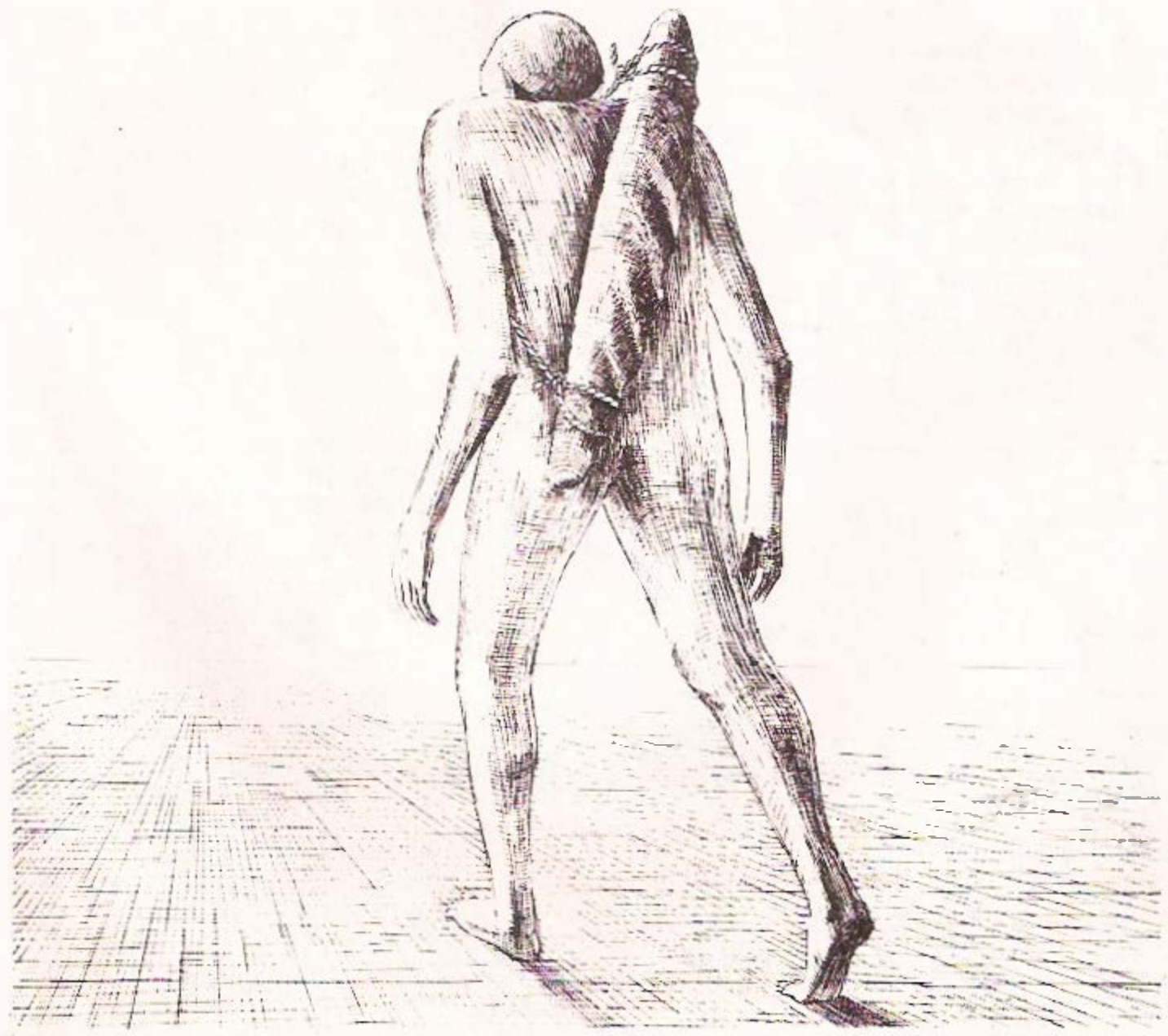
La Caricature ve Le Charivari gazetelerinin kurucusu Charles Philipon da bir karikatüristti. Fransız Kralı Louis Philippe'i armuda benzetmesi çok büyük tepkilere yol açtı.

Fransa'da 50 yıllık karikatür devrimi

"Kara Mizah'ın temelleri Fransa'da atılmıştır" denebilir. Çünkü, iki büyük dünya savaşı arasında Fransa'da her eğilimde sayısız karikatür dergisi çıkıyordu. Sanatçılar büyük bir arayış içindeydiler. Bir yanda geleneklere bağlı olarak çizen klasik karikatürcüler vardı, bir yanda da yeni resim akımlarının etkisinde kalarak gerçeküstü ve soyut yollarda bir şeyler arayan çağdaş sanatçılar.

Haftalık güldürü dergileri klasik sanatçılara yer veriyorlardı. Hep aynı konular işleniyordu: Karı-koca kavgaları, aldatılan eşler, yeni giyim modalarının gülünçlükleri, kaynana öyküleri, siyasal tartışmalar, abartılan politikacı tipleri, taşıt araçlarının sorunları, kayak sporları, tatil mevsimi, av olayları, bürokratların saçmalıkları, kırtasiyecilik, futbol, bisikletle Fransa turu, yeni resimlerin anlaşılmazlığı, plajda flörtler, patron-sekreter ilişkileri vb...

Bu konulardan bıkmış olan genç kuşak gerçeküstü konulara yönelerek ilerici sanat dergilerinde çizmeye başladı. Bunların içinde **Sennep, Dubout, Effel, Maurice Henry, Bellus, Chaval, Tetsu, André François ve Mose** vardı.

Cardon

Daha Amerikan sanatçıları (**Steinberg, Thurber, Chas Addams** ve **Virgil Partch**) Fransa'da tanınmadan önce bunlar kara güldürünün örneklerini veriyorlardı. Kara güldürüye onlar öncülük ettiler.

İkinci Dünya Savaşı sona erdikten sonra yeni bir kuşak ortaya çıktı. Kara güldürünün ikinci kuşağı diyebileceğimiz bu sanatçılar da soyut kavramlara ve yazısız karikatüre yönelmişlerdi. Güldürüyü çizgide arıyorlar ve okuyucuda bir darbe etkisi yaratmaya çalışıyorlardı. Bunların arasında **Bosc, Siné, Sempé, Trez, Tim** gibi sanatçılar vardı. Bir yandan yapıtlarını dergilerde çizdiler, öte yandan da albüm yayınladılar. Gençler bunları çok tuttu ve kendilerini izleyenler, aşanlar ortaya çıktı. Bu artık deli bir kuşaktı. Akla gelmez konuları ele aldılar. Türlü zırvalıklara yöneldiler. Alışılmış, kalıplaşmış ne varsa yıkmaya kalktılar, politikadan tutun da en porno konulara kadar her şey kara güldürüye girdi.

Bu tür karikatüre önce **Paris-Match** ve **Lui** gibi dergiler ve **France-Dimanche** gibi haftalık gazeteler yer veriyorlardı, sonra yeni kuşak kendi dergilerini çıkardı: **Bizarre, Planète, Plexus**.

Derken 1960'ta yeniler **Harakiri**'yi çıkardılar. Dergiyi **Cananva** adlı bir güldürü yazarı yönetiyordu. 30'lu yıllarda doğan **Wolinski, Topor, Reiser, Fred, Gebe, Cabu** bu dergide toplandı. **Harakiri** genç kuşak için bir okul oldu.

Harakirici'ler karikatür ve çizgi-öykü albümleri yayınlamaya başladılar. Onların dışında kalanlar da kendi albümlerini bastırdılar. Sergiler düzenlendi, karikatür ve çizgi-öykü albümü satan kitapçılar açıldı. Büyük kitabevlerinde karikatür ve çizgi-öykü albümlerinin satıldığı köşeler oluşturuldu. Bu grupta da şu sanatçıların adlarını belirtebiliriz:

Gourmelin, Cardon, Cohen, Bonnot, Blachon, Barbe, Desclozeaux, Kerleroux, Soulas...

Başka ülkelerde yetişmiş bazı gençler de Paris'e gelerek Fransız okuluna katıldılar, karikatürlerini orada yayınladılar. Bunların arasında da Belçikalı **Folon**, İspanyol **Vasquez de Sola, Posada** ve **Puig Rosado**, Arjantinli **Copi** ve İtalyan **Pino Zak** akla gelir.

Fransız okulu işte böyle karma bir okuldur. Bugün çağdaş dergilerde çizen yeni yeni gençler de vardır, çağ dışı klasik karikatür anlayışını sürdürerek magazin dergilerinde ve gazetelerde çizen yaşlılar da...

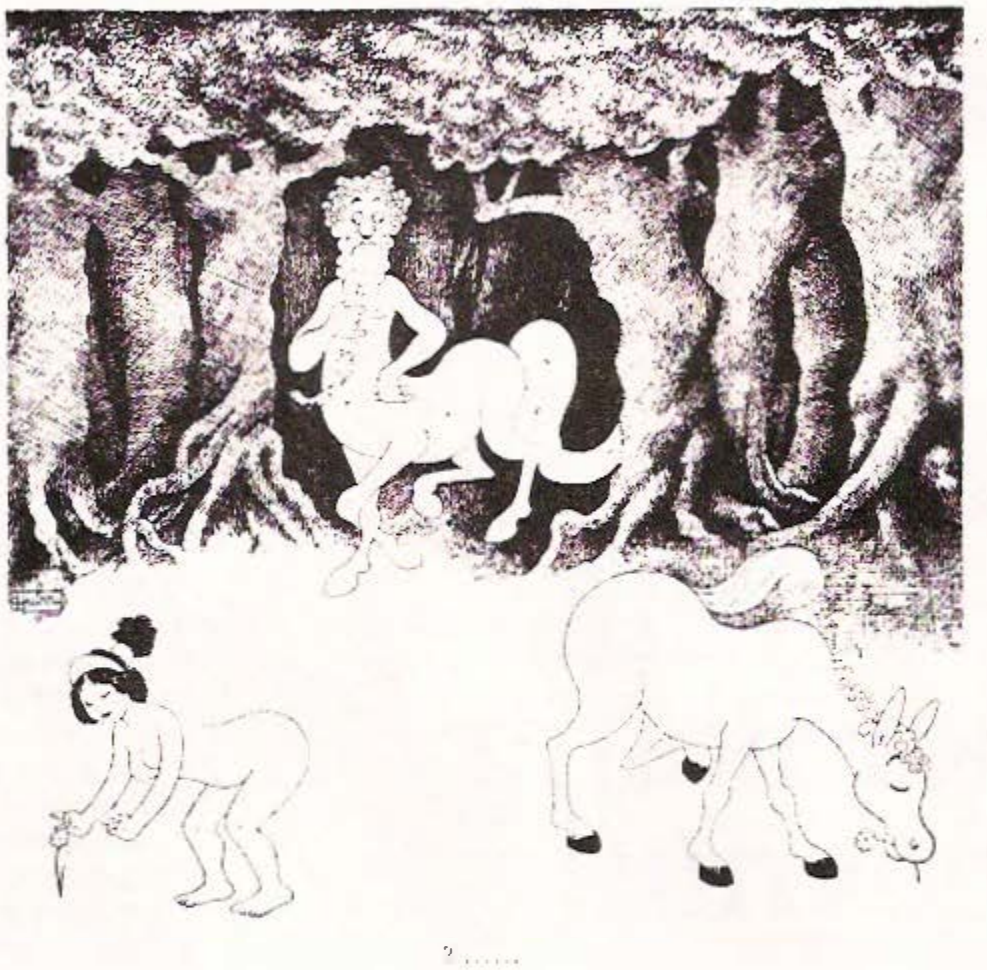
Bütün bu bolluğa ve çoğulluğa bakarak, "Fransa karikatürün ve yeni akımların beşiği olmuştur" diyebiliriz herhalde.

KUZUNUN YARATILIŞI

Jean EFFEL (François Lejeune)

1908 yılında Paris'tedoğdu. Genç yaşta karikatüre başladı. İlk çizgilerini 1933 yılında yayınladı. Şimdiye değin 15 binden fazla çizgisi ve 170 kitabı çıktı. Bunlar arasından "La Création du Monde" (Dünyanın Yaratılışı) 18 dilde yayınlandı ve 3 milyonun üzerinde sattı. Şu sıralarda, Prof. Louis Bazin ve kardeşi Prof. Michel Lejeune ile birlikte, UNESCO'nun denetiminde, evrensel bir yazı sisteminin oluşturulması üzerinde sürdürüyor çalışmalarını. Başta "France-Soir" olmak üzere, bazı yüksek tirajlı gazetelere de karikatür çiziyor. Şimdiye değin, birçok kişisel sergi açtı ve ödül kazandı.

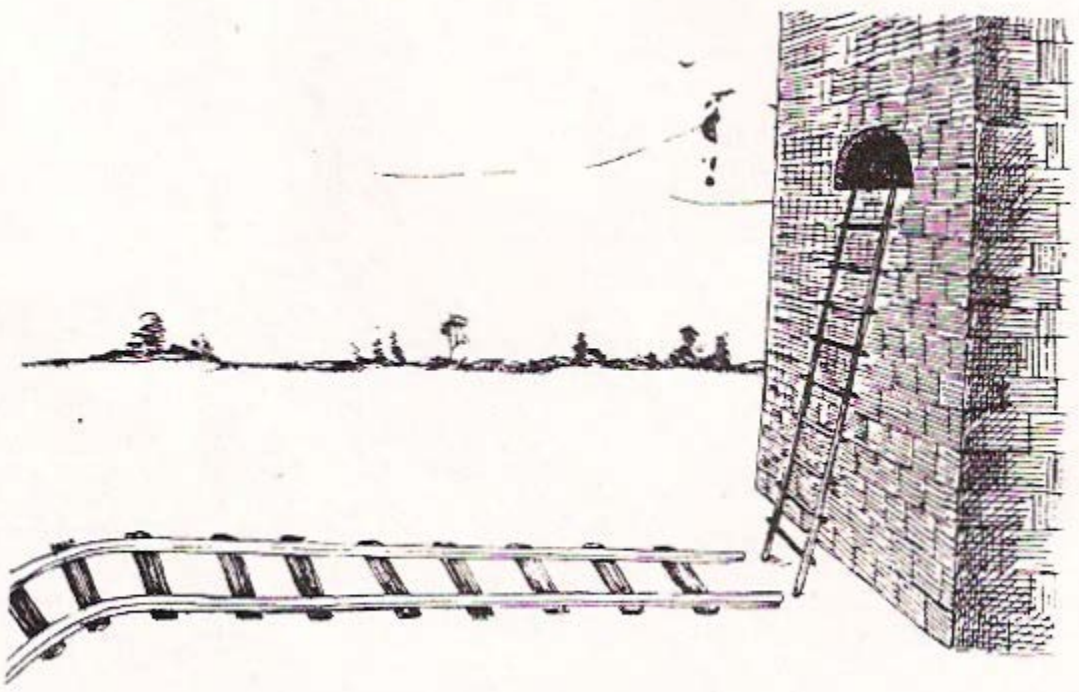

Albert DUBOUT

1905 yılında Marsilya'da doğdu. Çok kişili mizah resimleriyle tanındı. Birçok yayın organında çizgileri çıktı, albümleri yayınlandı. "Carmen", "Sevil Berberi", "Gargantua" gibi ünlü yapıtların yanı sıra, Villon'un şiirlerini de resimledi. Çizdiği tüm resim ve karikatürlerde, kişilerin, elbiselerin ve davranışların gülünç yanlarını en ufak ayrıntısına değin yansıtmaya çalıştı. Fransız karikatürünün en büyük ustalarından biri sayılır.

Roland TOPOR

1938 yılında Paris'te doğdu. Polonyalı bir ailenin çocuğuydu. Sanat eğitimini Paris Güzel Sanatlar Okulu'nda yaptı. 20 yaşındayken, "Bizarre" dergisinde ilk çizgilerini yaymladı. Roman, öykü, tiyatro oyunu, senaryo yazdı. "Elle" ve "Harakiri" için çalıştı. Jérôme Savary'ye metinler ve "Grand Magis Circus"ü yazdı. Fernando Arrabal ile birlikte "Grup Panique"i kurdu. Şu sıralarda "New York Times'ta çalışıyor. Ödülleri: René Laloux ile birlikte gerçekleştirdiği "Le Planète Sauvage" (Yaban Gezegen) adlı canlandırma filmi için 1972 Cannes Film Şenliği'nde özel ödül.

CHAVAL (Yvan Le Louarn)

1915 yılında Bordeaux'da doğdu. 1946'dan başlayarak, yeni bir üslubun ve devrimci bir mizah anlayışının öncüsü oldu. Bordeaux Güzel Sanatlar Okulu'nda gravür üzerine sanat eğitimi gördü. İlk çizgilerini, illüstratör olarak "Gazezette des Letters"de yayınladı. Çizgileri daha sonra, "Paris-Match", "Le Figaro", "Le Nouvel Observateur", "Bizarre", "Planéte", "Punch" gibi dergilerde yer aldı. Kitapları arasında "Vive Gutenberg" (Yaşasın Gutenberg), "C'est la Vie" (Yaşam Budur) en önemlileridir. Chaval 1968 yılında öldü.

MOSE (Dépond)

1917 yılında doğdu. Bir taşra okulunda öğretmenlik günlerini, 1950'lerden başlayarak, Paris'teki kara mizah ustaları arasındaki günler izledi. 1962 yılında yeniden köy yaşamına döndü, halen de sürdürmekte. 1946-1955 yılları arasında, Chaval ve André François ile birlikte çağdaş mizahın öncülerinden oldu. İlk çalışmalarını Steinberg'in dostu Raymond Castans sayesinde yayınladı. "Samedi-Soir", "France-Dimanche" ve "Paris-Match" gibi yayınlarda çizdi. En ünlü yapıtı "Manigances" (Oyunlar) adlı albümdür. Öteki yapıtları: "Kara Çizgiler", "Kendi Resminizi Kendiniz Yapın", "Paris, Benim Sokağım"...

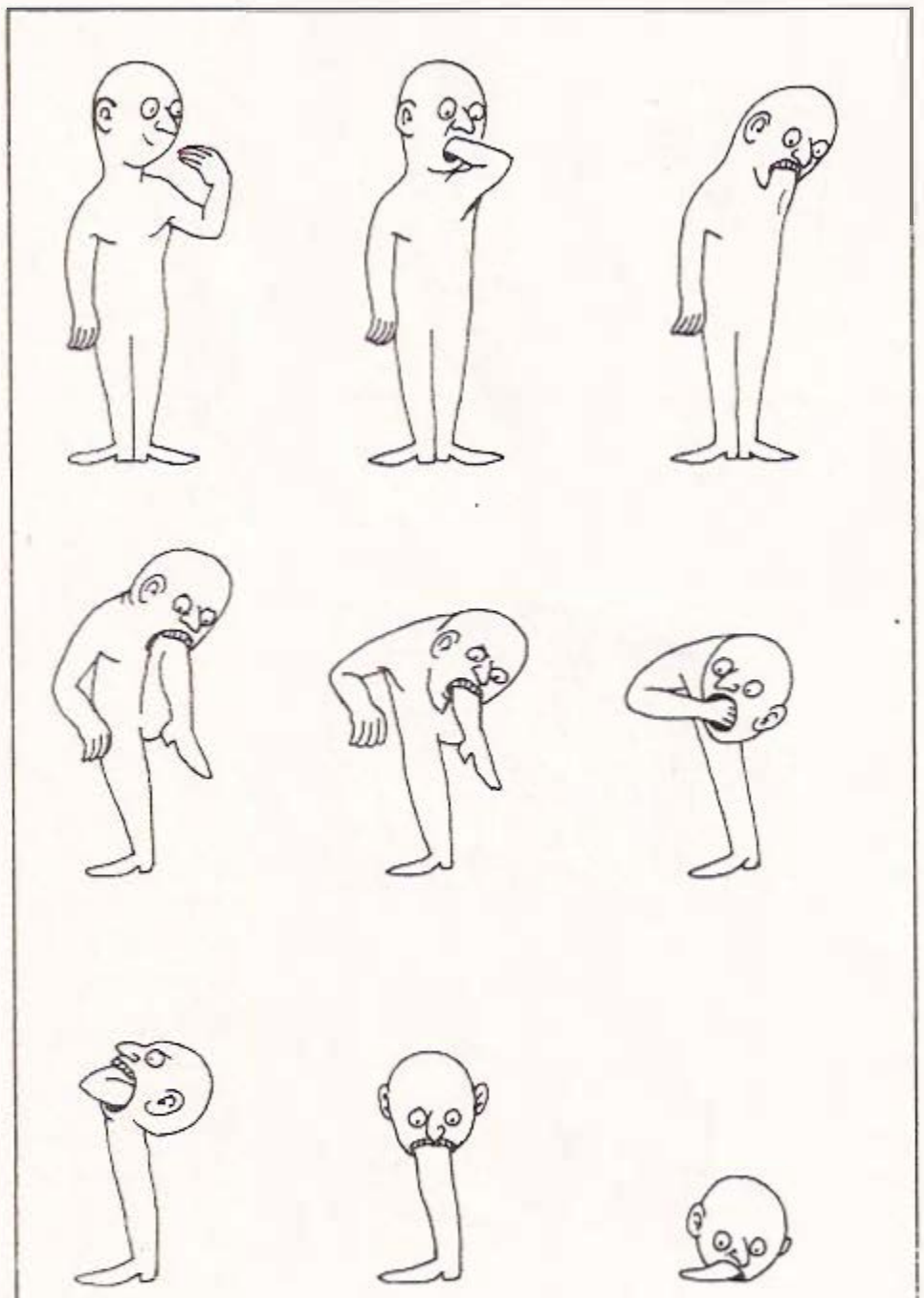
Roger-Jean-Lucien TETSU

1913 yılında Bourges'te doğdu. Condorcet Lisesi'nde ve Edebiyat Fakültesi'nde okudu. 1931-1933 yılları arasında Maurice Denis ve Georges Desvallières'in öğrencisi oldu. Resimle ve başka mesleklerle uğraştı, tablo ticareti yaptı. Karikatüre geçişi 40 yaşından sonra oldu. Kısa zamanda çok yol aldı. "France-Dimanche", "Samedi-Soir", "Paris-Match", "Jours de France" gibi yaymlarda çizdi. İki önemli kitap yayınladı: "Yaşamın Gülünçlüğü" ve "Yaşam Güzeldir". Ödülleri: 1964'te Kara Mizah Büyük Ödülü.

FRANSA

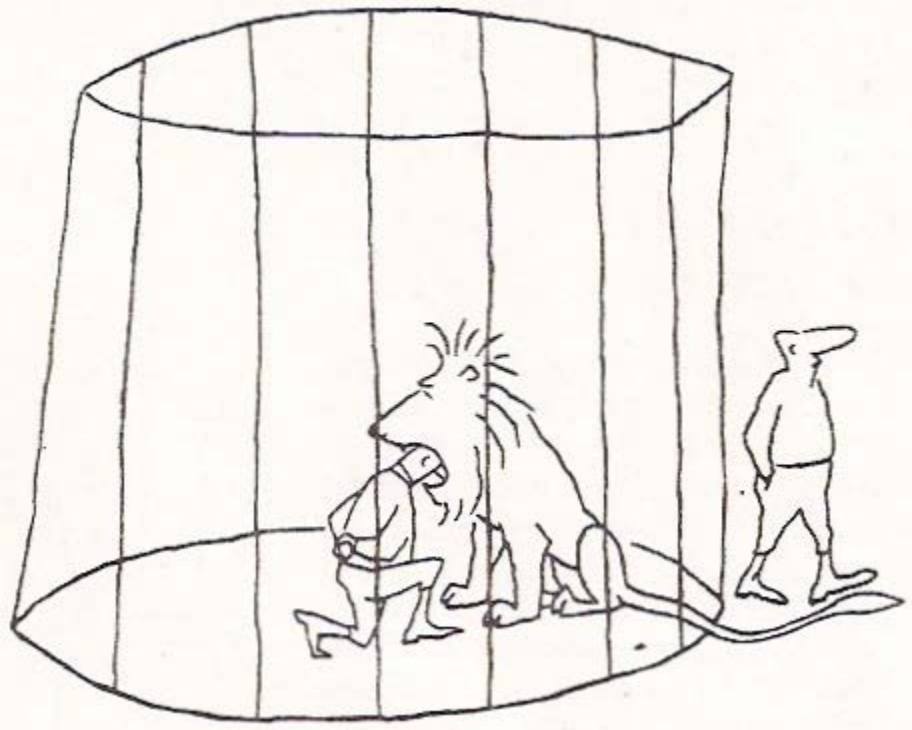
Jean-Maurice BOSC

1924 yılında Nimes'te doğdu. 1945 yılında askerlik görevi için Çin Hindi'ne gitti. Üç yıllık uzun askerlik dönemi yapıtlarını büyük ölçüde etkiledi. 1952'de Paris'e döndü. Aynı yıl "Paris-Match"ta çizmeye başladı. Daha sonra, "France Dimanche"dan "Lui"ye, "Bizarre"dan "Haute Société"ye, "Punch"tan "France Observateur"e birçok yayın organında çizdi. Bir canlandırma filmi yaptı: "Voyage en Boscavie "(Boscavie'ye Yolculuk). Şu sıralarda, Fransa'da Antibes kentinde yaşamını sürdürüyor.

Maurice HENRY

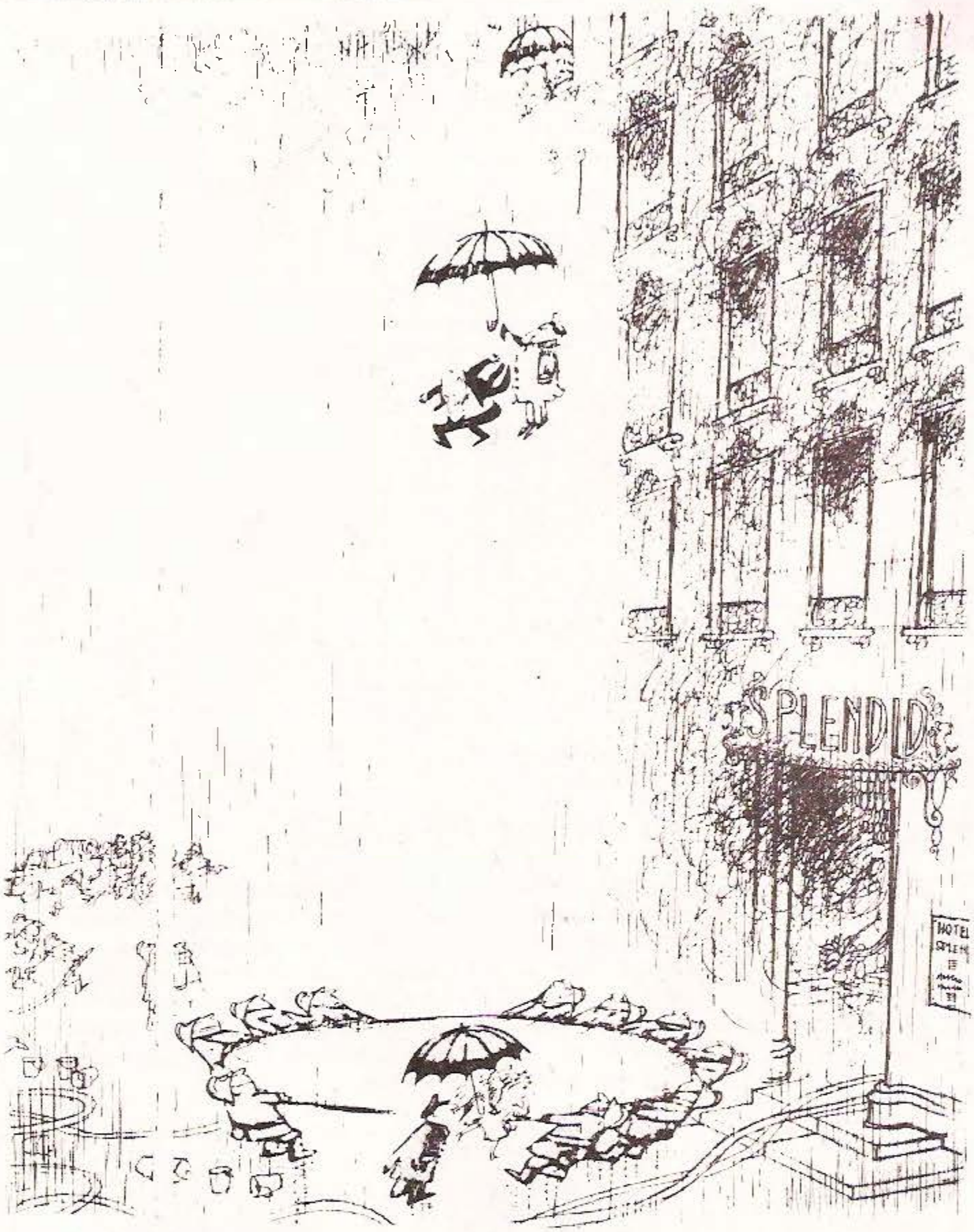
1907 yılında Fransa'nın kuzeyinde doğdu. 1930 yılından bu yana, 153 gazete ve dergide, 25 bini aşkın karikatür çizdi. 5 karikatür albümü yayınladı, 9 kitaba illüstrasyon yaptı, 6 kişisel sergi açtı, 2 çizgi roman hazırladı. Bu özellikleriyle, Fransız karikatürünün en üretken çizerlerinden biri. Yalnızca karikatür alanında değil, sinema eleştirisi, gazetecilik, tiyatro yönetmenliği, senaryo yazarlığı, dekoratörlük, fotoğraf, şiir ve gerçeküstü resim gibi sanatın hemen hemen her alanında ürün verdi. Gerçeküstücülüğün önemli temsilcileri arasında yer alan Maurice Henry'nin önemli yapıtları arasında "Maurice Henry 30-60", "Les Métamorphoses du Vide", "Les 32 Positions de l'Androgyne" sayılabilir.

TIM (Louis Mitelberg)

1919 yılında Polonya'nın Kaluszyn kentinde doğdu. 1938'de Paris Güzel Sanatlar Okulu'na girdi. İkinci Dünya Savaşı sırasında İngiltere'ye gitti, Fransız serbest kuvvetlerine katıldı. 1942'de Londra National Gallery'de sergi açarak, basın karikatürlerini sergiledi. 1945'te Paris'e dönerek, "L'Action", "L'Humanité", "Les Letteres Françaises" gibi yayınlarda çizdi. 1958'den bu yana da, sürekli olarak "L'Express" dergisi için çiziyor. Politik karikatür dalında uzmanlaşan Tim'in çizgileri, zaman zaman, "Time", "Le Monde","The New York Times", "Der Spiegel" gibi yayınlarda yer alıyor.

Jean Jacques SEMPE

1932 yılında Bordeaux'da doğdu. Gençliğinde caz müziğiyle ilgilendi. Karikatür ve çizgi roman çizeri olmadan önce bir şarap satıcısının yanında çalıştı. Hiçbir sanat eğitimi görmedi. 19 yaşındayken, genç çizerleri yüreklendirmek için verilen "Prix Carrizey"i aldı. "Paris-Match", "Punch", "Marie-Claire", "Le Nouvel Observateur", "Le Monde" gibi yayınlarda çalıştı. Şimdi, salt "L'Express" için çiziyor. Paris, Avignon, Zürih, Münih, Hamburg, Hannover, Viyana, Graz, Lozan, Roma gibi kentlerde sergiler açtı. Çalışmaları üzerine şöyle der: "Değişim için bir reçetem yok. Gerektiği için çizer oldum. Mizah, benim için, hoşgörüsüzlüğe karşı bir silahtır."

Jean BELLUS

Jean Bellus (1911-1966) Doğu Pireneler'de doğdu. Babası şarap tüccarıydı. Grédit Lyonnais babasının yanında çalışmaya başladı. Ama, işinin yanı sıra bol bol karikatür çiziyordu. Desenlerini dergilere yolladı; yayınladılar. Çizgilerinde orta halli, burjuva bir memurla eşini ve onların modern kızları Climentine'i canlandırdı. Çizgileri ve epikleri halkın kolaylıkla anlayabileceği bir düzeydeydi. Bütün dergi ve gazetelerde karikatürleri yayınlandı. Öldükten sonra hâlâ uzun bir süre dergiler onun karikatürlerini yayınlamayı sürdürdüler.

Senin bütün hikâyelerin hep böyle başlar. Önce yatağına alırsın, sonra da yemeğe çağırırsın!..

FRANSA

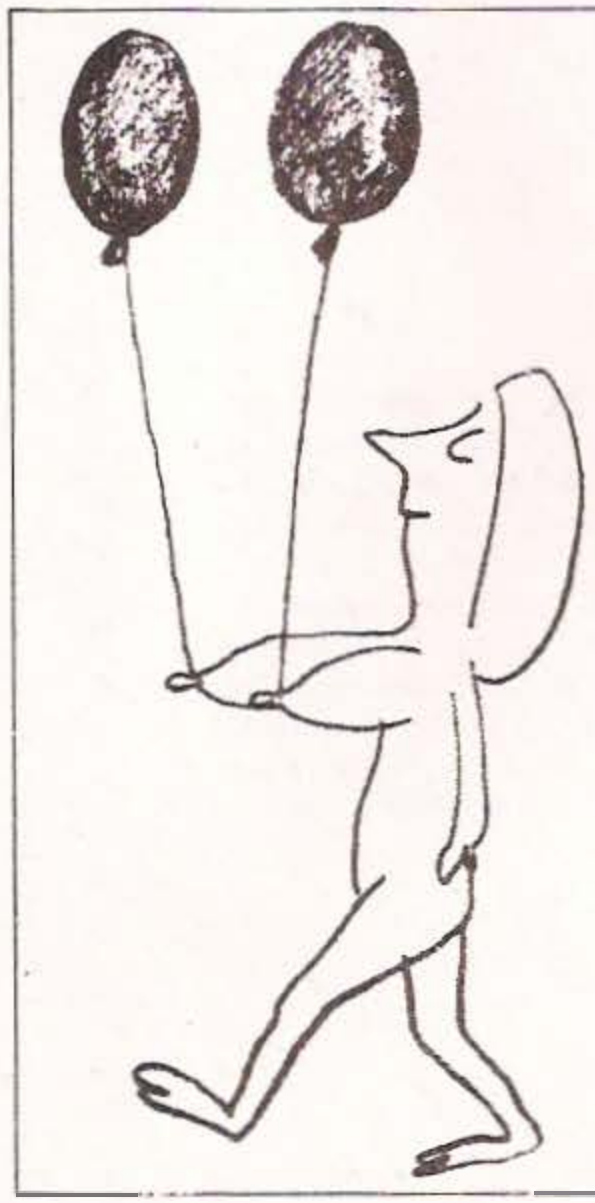

Raymond PEYNET

1908 yılında Paris'te doğdu. Sanat eğitimini Paris Uygulamalı Sanatlar Okulu'nda yaptı. Tanınmış dergiler için karikatürler çizdi. Kitap, afiş, plak kapağı illüstrasyonları, vitrinler için dekorlar yaptı. Duvar resmi çalıştı, bunların en önemlisi, 40 metre genişliğinde, Carros-le-Neuf'te olanıdır. Opera ve baleler için sahne düzenlemeleri de yapan Peynet, "Peynet'nin Âşıklarının Dünya Turu" adlı çizgi romanın da yaratıcısıdır.

Maurice SINE

1928 yılında Paris'te doğdu. 1942-46 yılları arasında Paris'te "Estienne Okulu" denen ünlü matbaacılık okulunda litografi ve tanıtım tekniği konusunda eğitim gördü. İki yıl boyunca bir kabare tiyatrosunda oyuncu ve şarkıcı olarak çalıştı. 1950-52 yıllarında, bir baskı ve reklam ajansının sanat yönetmenliğini yaptı. İlk karikatürlerini 1952'de yayınladı. Daha sonra "Vogue","Paris-Match", "L'Express", "Arts" ve "Lui" dergileri için karikatür çizmeye başladı. Kitap illüstrasyonu, tiyatro dekoru, çizgi roman çalışmaları yaptı. Bir süre reklamcılık için karikatürler çizdi. 1963 ve 1968 yıllarında, yalnız 9 sayı yayınlanabilen "Siné-Massacre"ı ve 1968'de "Le'Enragé" adlı dergiyi çıkardı. "Siné-Masacre"daki karikatürlerinden dolayı hakkında 7 kez kovuşturma açıldı. 60'lı yılların başlarında genç kuşağın çevresinde toplandığı "Bizarre" dergisine yön verdi. Soysuz karikatür albümü yayınladı: Papalar, Atasözleri, Kediler, W-C'ler, İş Teklifleri... Son olarak 1982'de Paris'te bir Yahudi mahallesinde 6 kişinin öldürülmesi ile sonuçlanan bir baskını onayladığı için mahkemeye verildi, 1985 Mart'ında para cezasına mahkûm oldu.

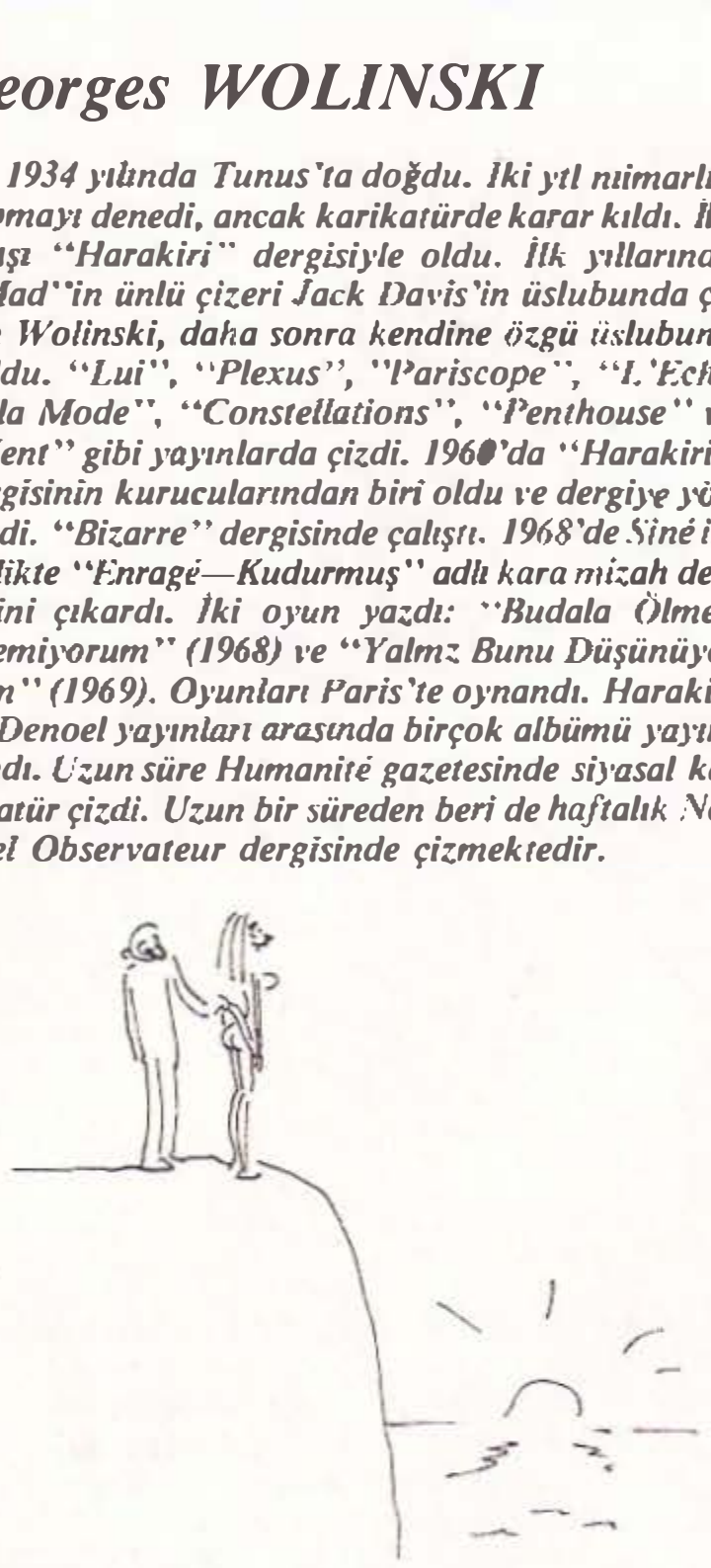

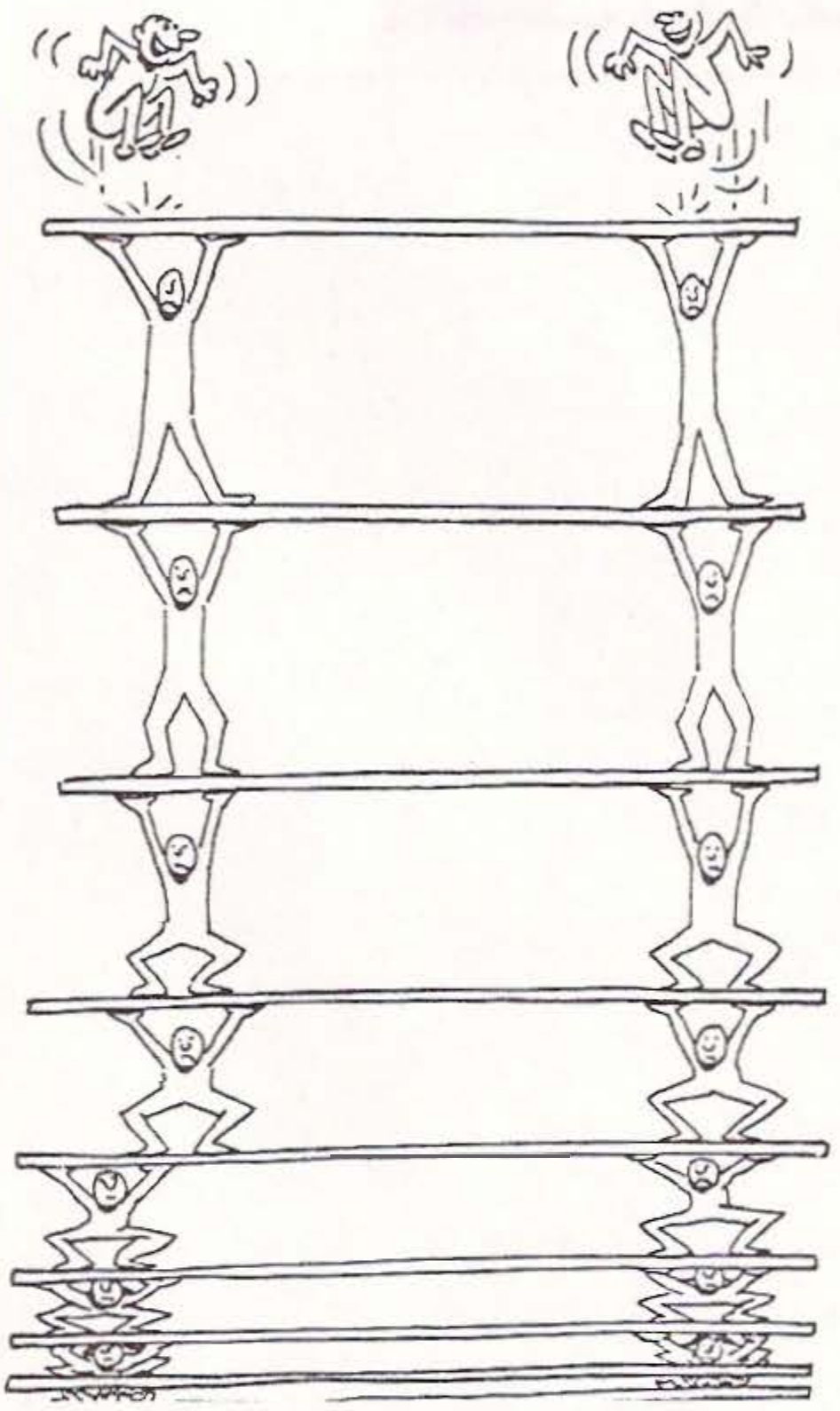
Alain TREZ

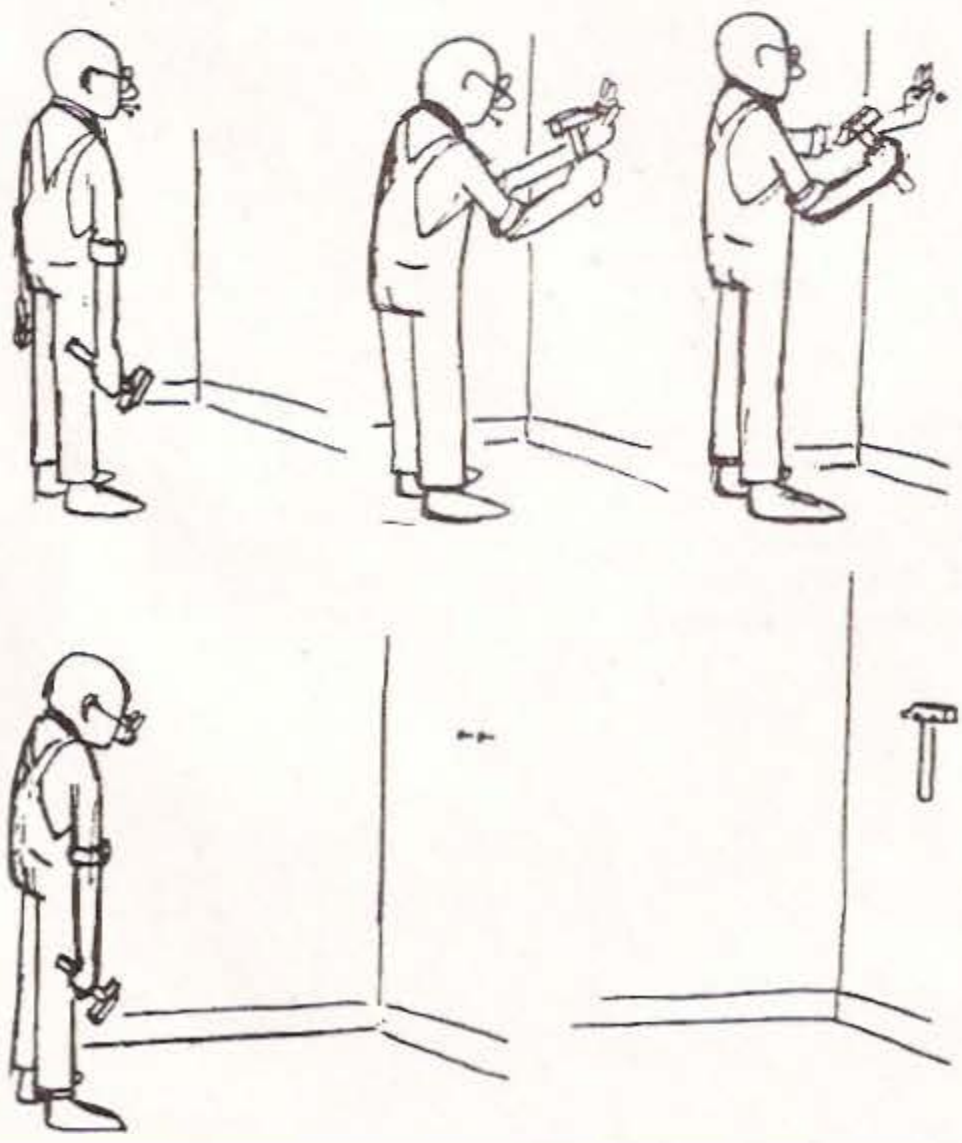
Alain Trez (1929) reklamcılıkla işe başladı. İlk karikatürlerini Bizarre dergisinde yayınladı. Fransa'da, Federal Almanya'da ve Birleşik Amerika'da albümleri ve çocuk kitapları çıktı.

Georges WOLINSKI

1934 yılında Tunus'ta doğdu. İki yıl mimarlık yapmayı denedi, ancak karikatürde karar kıldı. İlk çıkışı "Harakiri" dergisiyle oldu. İlk yıllarında "Mad"in ünlü çizeri Jack Davis'in üslubunda çizen Wolinski, daha sonra kendine özgü üslubunu buldu. "Lui", "Plexus", "Pariscope", "L'Echo de la Mode", "Constellations", "Penthouse" ve "Kent" gibi yayınlarda çizdi. 1960'da "Harakiri" dergisinin kurucularından biri oldu ve dergiye yön verdi. "Bizarre" dergisinde çalıştı. 1968'de Siné ile birlikte "Enragé—Kudurmuş" adlı kara mizah dergisini çıkardı. İki oyun yazdı: "Budala Ölmek İstemiyorum" (1968) ve "Yalnız Bunu Düşünüyorum" (1969). Oyunları Paris'te oynandı. Harakiri ve Denoel yayınları arasında birçok albümü yayınlandı. Uzun süre Humanité gazetesinde siyasal karikatür çizdi. Uzun bir süreden beri de haftalık Nouvel Observateur dergisinde çizmektedir.

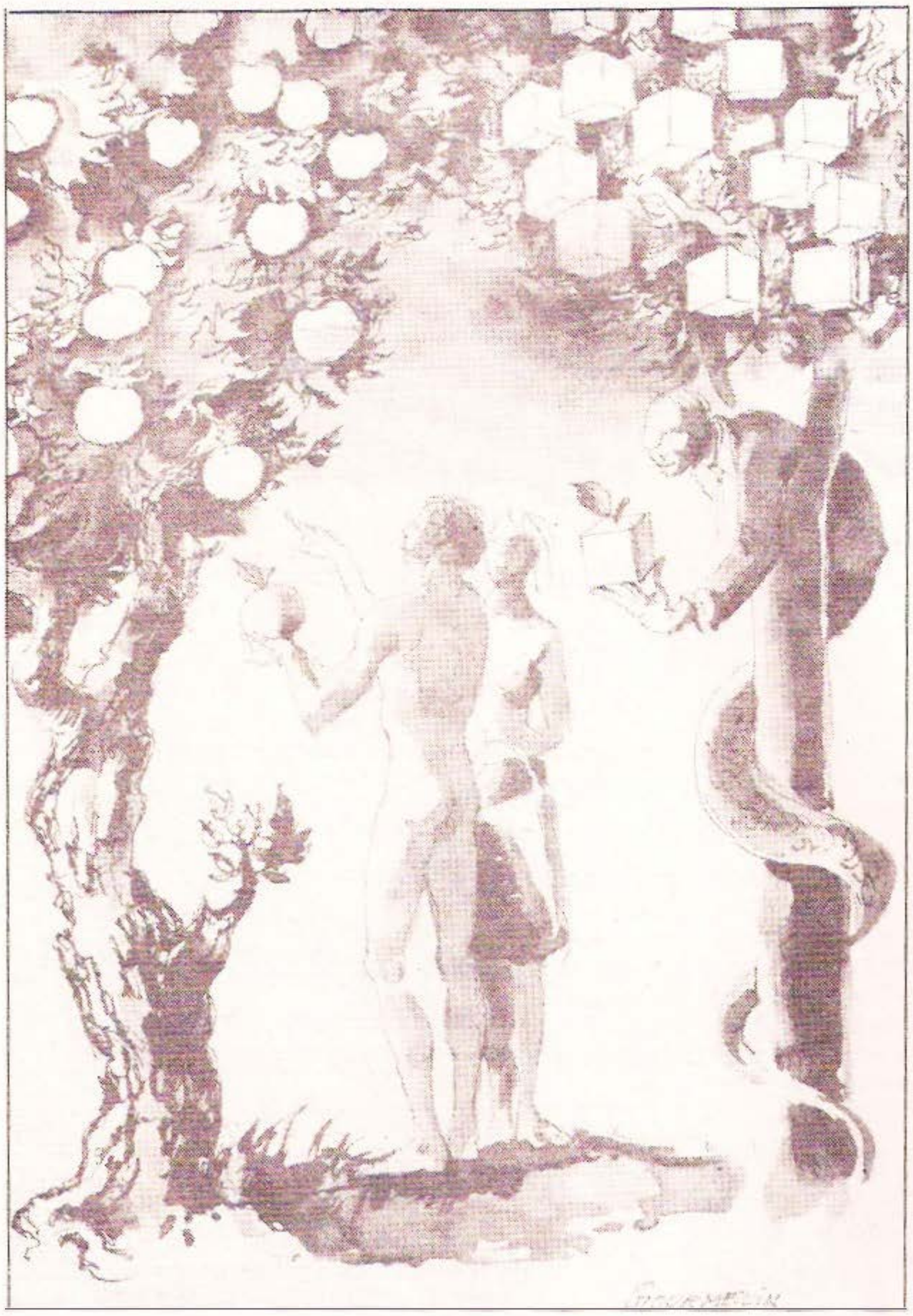

André FRANÇOIS

1915 yılında Romanya'nın Timisora kentinde doğdu. Paris Güzel Sanatlar Okulu'nda A.M. Cassandre'ın öğrencisi oldu. Önceleri reklamcılık alanında çalıştı, 1944 yılından başlayarak, çizgilerini Fransız ve İngiliz basınında yayınladı. Kitap illüstrasyonu, oyun kartı desenleri, ötekilerin yanı sıra "Graphis" ve "Punch" gibi önemli dergilere kapaklar, UNICEF için Noel kartları yaptı. 1956-60 yılları arasında dekorlar ve baleler hazırladı. 1962'den beri "The New Yorker"e çizen André François, bu arada resim ve heykel alanında da çalışmalar yapıyor. "Nouvel Observotern" dergisinde çiziyor ve zaman zaman kapak hazırlıyor, sergiler düzenliyor. Ödülleri: New York ve Philadelphie Karikatür yarışmalarında ve 1972 Varşova Afiş Bienali'nde altın madalya.

FRANSA

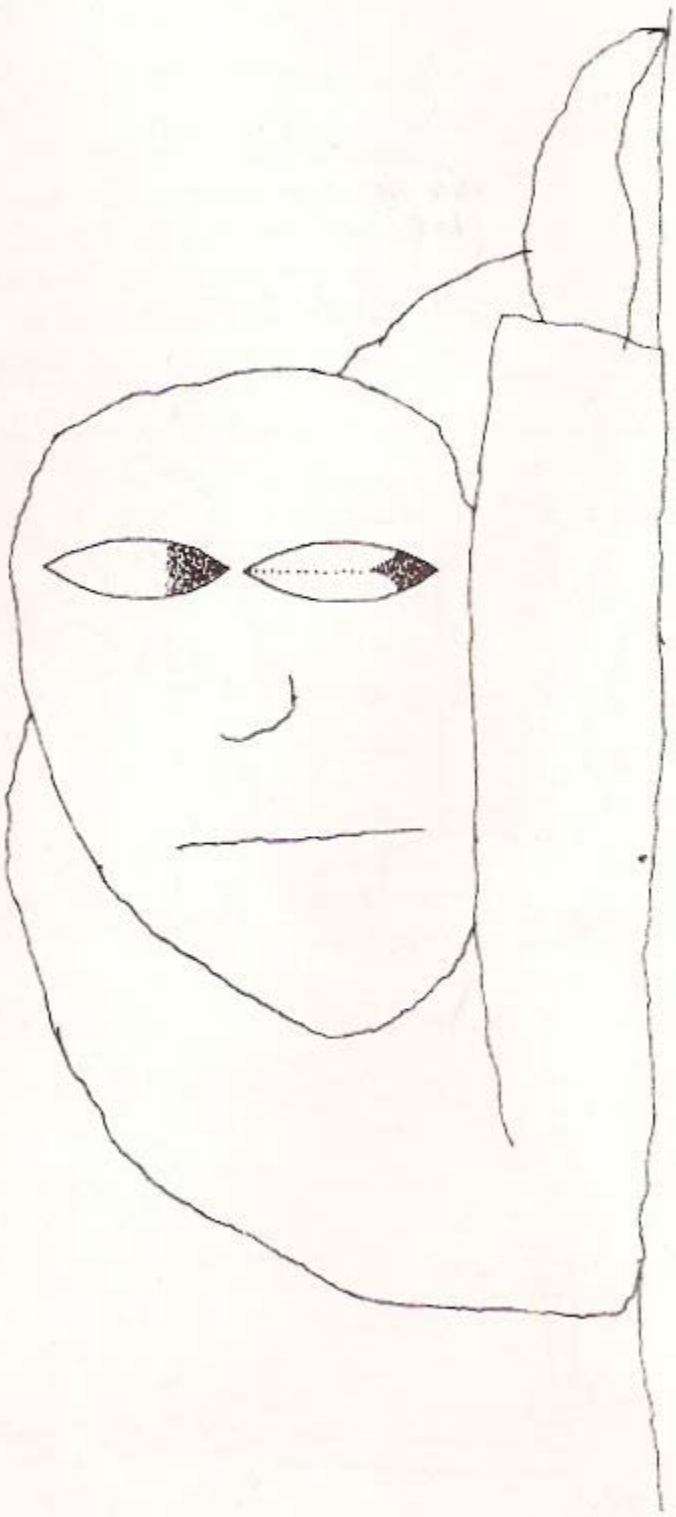

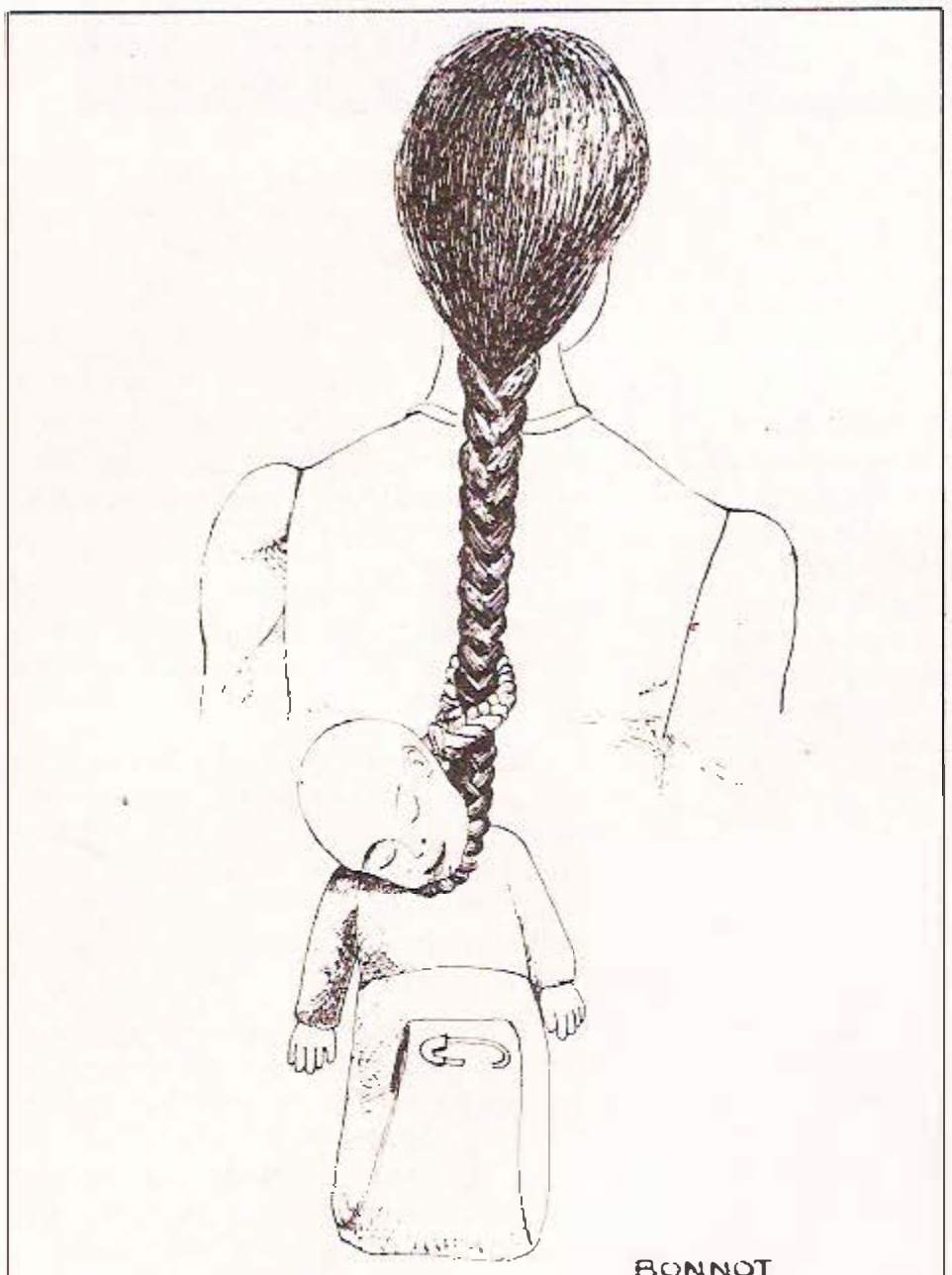
Jean GOURMELIN

1920 yılında doğdu. Ressamdı, ancak karikatürü resme yeğleyerek, tür değiştirdi. İlk kez 1962'de Bizarre dergisinde karikatüre başladı. Ününü "Planéte" yayınlarında ve aynı adlı dergide yayınlanan çizgileriyle kazandı. Daha sonra "Plexus"a kapak ve karikatürler çizmeye başladı. "Midi Minuit Fantastique", "Pariscope", "Harakiri", "Bizarre" gibi yayınlarda göründü. Louis Pauwels'in "Golem" uyarlaması için sahne düzenlemesi ve dekorları hazırladı. 1966'dan bu yana çok sayıda kişisel sergi yaptı.

Jean Pierre DESCLOZEAUX

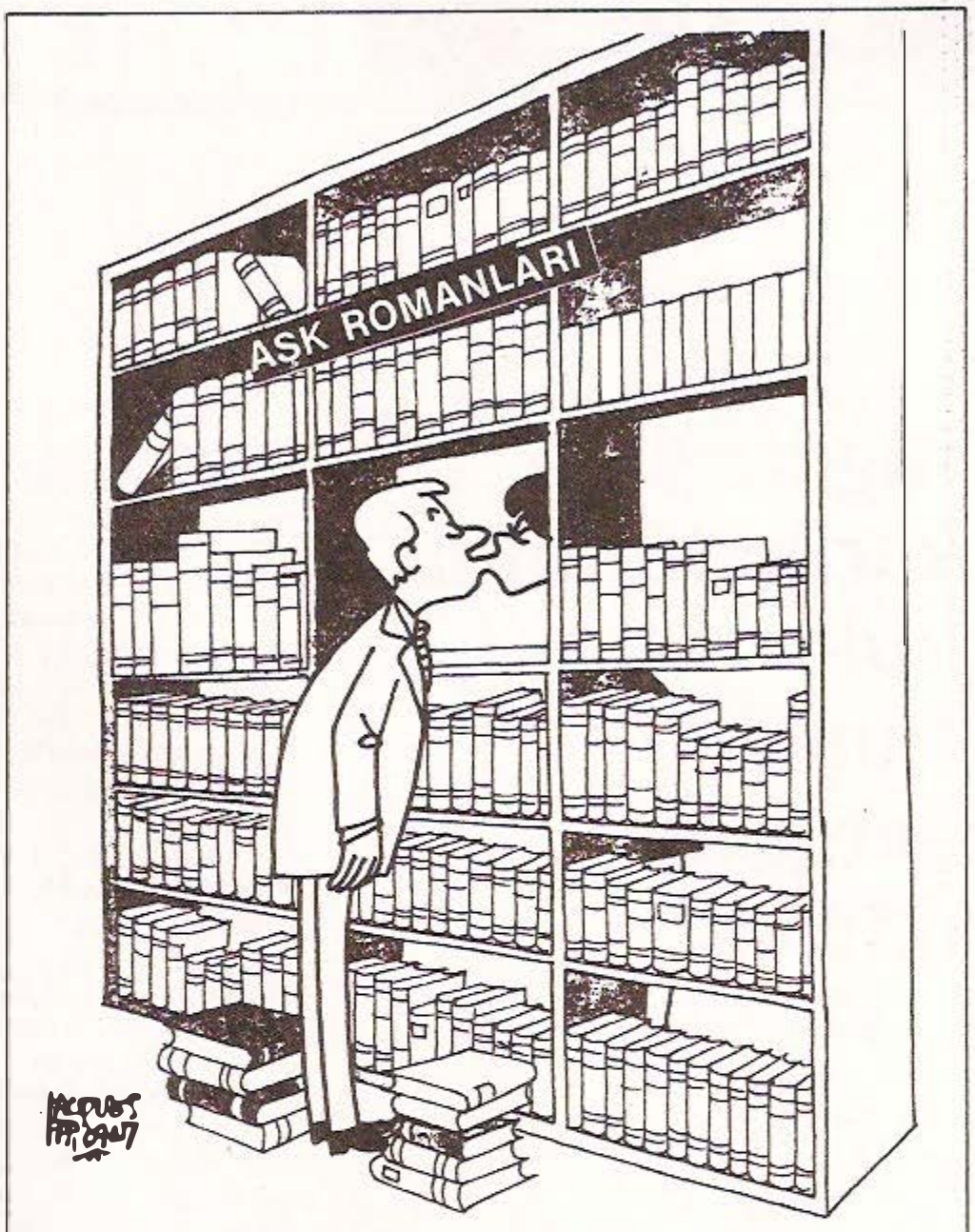
1938 yılında doğdu. İlk çizgilerini 1965 yılında "Planète" dergisinde yayınladı. Sonra "Paris-Match" ve "Elle" dergilerinde çizdi. 1968 yılından bu yana Le Nouvel Observateur dergisinde ve uzun bir süredir Le Monde gazetesinde çalışan Descloze-aux, 1976'dan beri de yalnızca Fransız ve ulaslararası basına karikatür çiziyor. 1977'den beri "Le'Oeil a la Plume" (Kelemdeki Göz)'ü yönetiyor. Ronald Searle'ın Dostları adlı derneğin de başkanlığını yapıyor. Ödülleri: 1970 Üsküp 2. Uluslararası Karikatür Sergisi büyük ödülü, 1972 Montreal 2. Uluslararası Karikatür Sergisi'nde en iyi basın karikatürü büyük ödülü, 1976'da kara mizah büyük ödülü

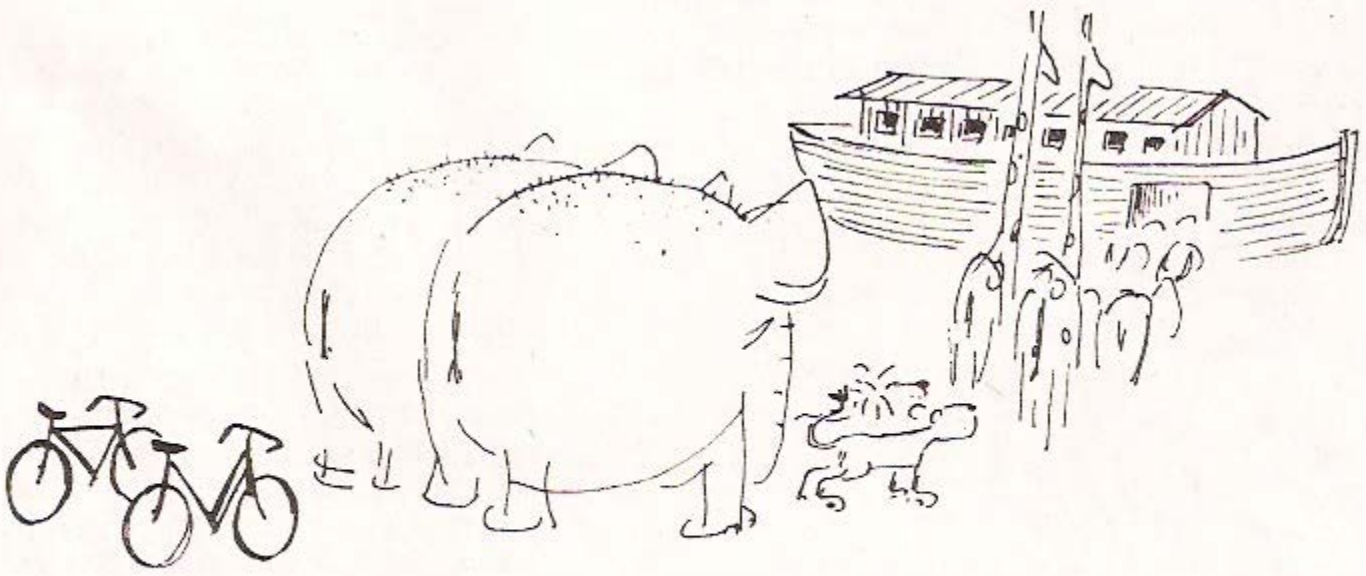
Claude Farand BONNOT

1937 yılında Bourges'ta doğdu. "Absurd" karikatürün en önde gelen temsilcilerinden biridir. Grenoble Güzel Sanatlar Okulu'nu bitirdikten sonra resim öğretmeni oldu. İlk karikatürlerini "Bizarre" dergisinde yayınladı. Animasyon filmleri yaptı. İlk başlarda bütün karikatür yarışmalarına katıldı. "Plexus", "Planéte", "Pariscope", "Constellation", "Opus", "Pardon" ve "Twen" dergilerinde çizdi. Karikatürcülüğünün yanı sıra fotoğrafçılık, ressamlık, maketçilik ve desinatörlük yaptı.

Jacques FAIZANT

1917'de Fransa'nın Auvergne eyaletinde doğdu. Nis'te Otelcilik Okulu'nda okuduktan sonra Marsilya'da bir animasyon (canlandırma) desinatörleri topluluğuna katılarak çizmeye başladı. Bu iş başarısızlıkla sonuçlanınca gazetelerde karikatür çizdi; bir yandan da güldürü romanları yazdı. Daha sonra Le Figaro gazetesinde günlük siyasal karikatürler çizdi. Şimdi de bu işini sürdürmektedir. Eski kuşağın bugünkü en önemli temsilcisi sayılır. Çizdiği karikatürler Fransız radyolarının sabah basını özetlerinde sık sık anlatılır. Sayısız karikatür albümü yaymlamıştır.

Jean-Marc REİSER

1941'de doğan Reiser, 1960 yılından sonra Harakiri mizah dergisi topluluğu içinde yer aldı. Plexus, Planete, Noir et Blanc, Week-end, Le Journal du Dimanche'da da karikatürleri yayımlanan Reiser, yeni bir karikatür anlayışının öncülerinden sayılıyordu. Karikatürlerinde toplumun yerleşik düzenine, anlayışlarına, kurumlarma acımasızca yergiler çizen bir karikatürcüydü. 1983 Kasım'ında öldü.

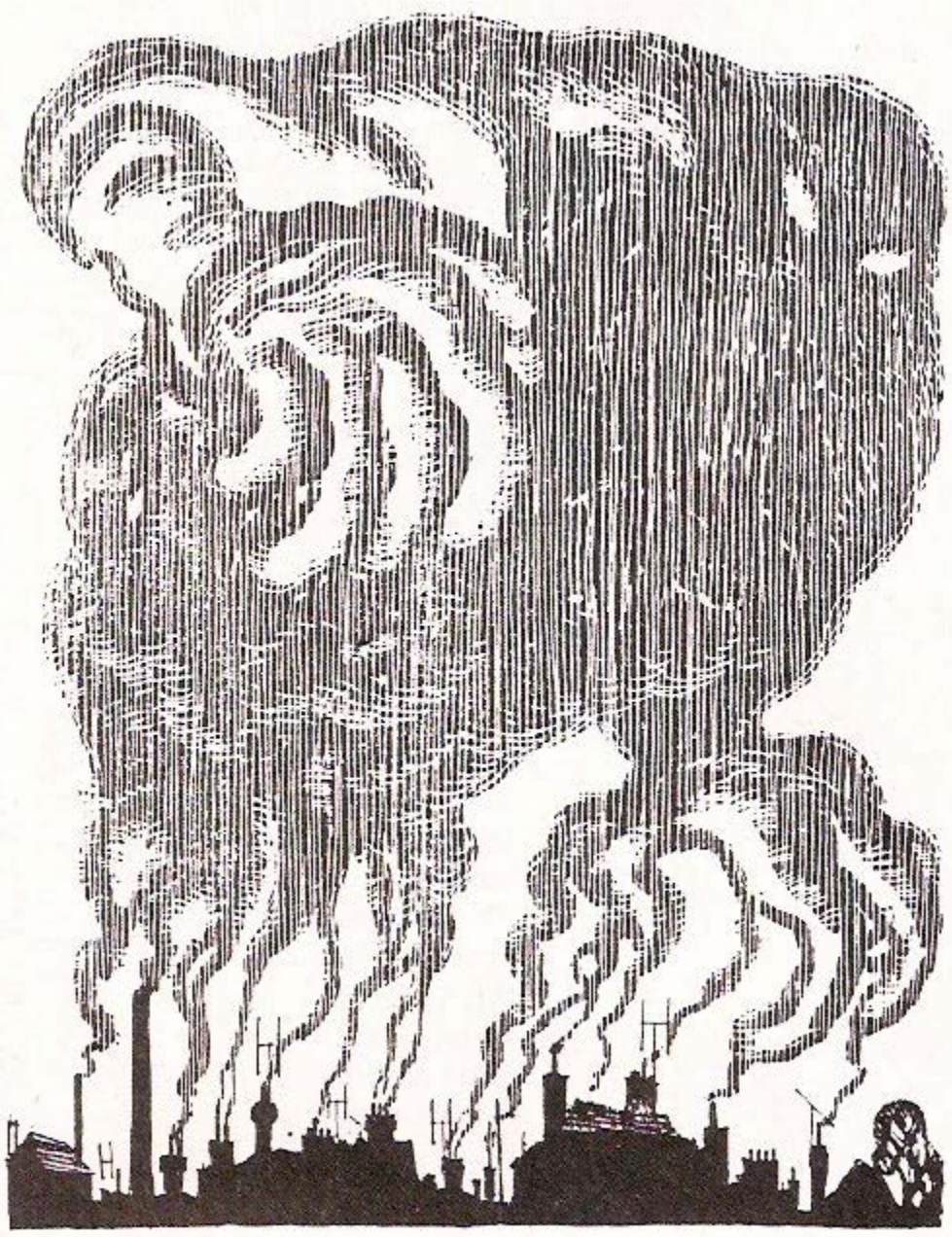
İngiliz karikatürünün kökleri Punch dergisine dayanır

İkinci Dünya Savaşı'ndan önceki yıllarda, savaş sırasında ve savaştan sonra İngiltere'de politik karikatürün iki büyük temsilcisi vardır: David Low (1891-1963) ve Vicky (1913-1966).

David Low Yeni Zelanda kökenlidir. Daha 11 yaşındayken çizmeye başlamış, sonra da 1911'de İngiltere'ye gelip yerleşmiştir. Star, Evening Standard ve Guardian'da çizmiş olan Low savaş sırasında faşizme karşı yaptığı karikatürlerle uluslararası bir ün kazanmıştır.

Gerçek adı Victor Weisz olan Vicky ise Macar kökenlidir. Almanya'da yetiştikten sonra 23 yaşında İngiltere'ye gelip yerleşmiş ve İngiliz vatandaşı olmuştur. News Chronicle, Daily Mirror ve Evening Standard gazetelerinde çizmiş olan Vicky de faşizmi yeren en büyük karikatürcülerden biri sayılır.

Bugünkü İngiliz karikatürünün kökleri Punch dergisine dayanır. Punch 1842'den beri yayınlanan ve karikatür akımlarına uzun süre yön vermiş olan bir dergidir. Ama Punch çağını elbette çoktan yitirmiştir ve gerilerde kalmıştır. Ama, ne var ki, Punch bir buçuk yüzyıla yaklaşan bir dönem içinde İngiltere'de bir okul olmuştur. Kimler çizmemiştir bu dergide? Son dönemlerin en ünlü karikatürcülerinden Ffolkes, Bernard Hollowood, Trog, Kenneth Mahood hep burada parlamışlardır.

Günlük gazetelerde siyasal karikatürle parlamış sanatçılar arasında Leslie Illingworth da bulunuyor. Sanatçı karikatürlerini genellikle Daily Mail'de yayınladı. Yanda, Illingworth'un doğa kirlenmesine karşı çıkan bir karikatürü yer alıyor: Kara Dumanlar! (1953)

Punch'ın uzun bir süredir ılımlı ve konformist bir dergi olmasına karşılık bu dergiye 1961'de en büyük darbeyi vuran Private Eye olmuştur.

Garip bir öyküsü vardır Private Eye'ın. Cambridge ve Oxford üniversitelerini bitirmiş birkaç genç 15 günlük siyasal ve toplumsal ve güldürü dergisi çıkarmaya karar verirler. Bunu duyurmak için de Times gazetesinde şöyle bir ilan yayınlarlar:

"Private Eye adlı bir magazin dergisinin birinci sayısı yayınlanmıştır. Dergiyi Oxford ve Cambridge'i yeni bitirmiş bir öğrenci topluluğu çıkarmaktadır. Tirajımız artınca dergiyi gelecek yıl haftada bir yayınlayacağız. Dergiyi o zaman bütün ülkeye dağıtacağız."

Bu ilan etkili olmuştur: Derginin tirajı altı ayda 15 bine yükselir.

Kimler vardır bu derginin çizerleri arasında? Gerard Scarfe, Ralph Steadman, Trog ve daha bir yığın genç.

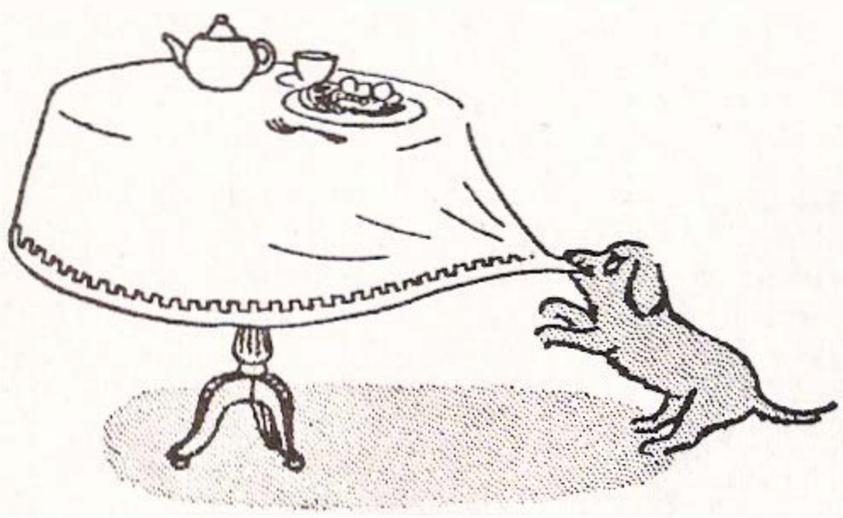
Gerard Scarfe ve Ralph Steadman İngiltere'de genç kuşağın en önemlileridir. Ama, onların da bir ağabeyi vardır: Ronald Searle.

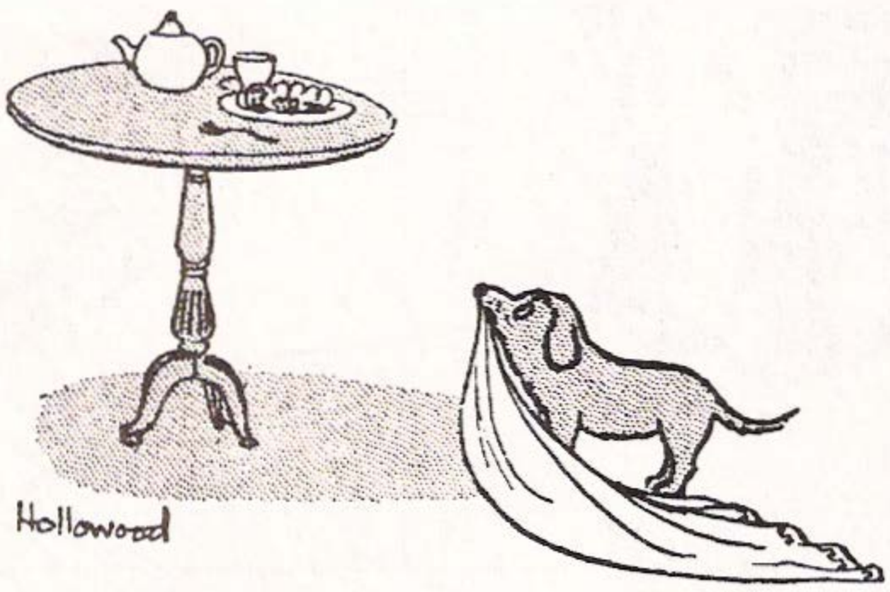
İngiliz karikatürünün bu zirve sanatçısı 1920'de doğmuş, Cambridge Güzel Sanatlar Okulu'nu bitirdikten sonra askerliğini yapmak için Güney Doğu Asya'ya gönderilmiştir. Orada Japonların eline esir düşen Searle dört yıl hapis yatmış ve bu süre içinde bol bol güldürü konuları çizmiştir. Bu serüven sona erdikten bir süre sonra da 1961'de Searle gidip Paris'e yerleşmiştir.

Searle siyasal alanda her şeye karşı koyan bir kişidir, yani "contestataire"dir. Her şeyi alaya alır. Aşkın ve kadınların dışında her şeyi yıkar. Bunları da ince ve duygusal bir kara mizah anlayışı içinde yapar. Toulouse-Lautrec hayranıdır. Almanlarla da çok uğraşmıştır. Karikatürleri kartpostal olarak dünyanın her yerinde satılır.

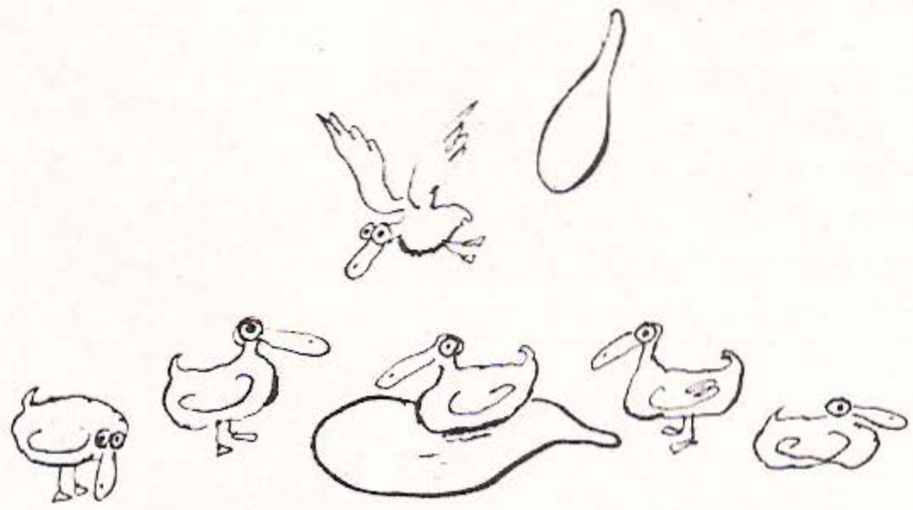
Searle'den sonra kuşağın en önemli sanatçılarının başında Gerard Scarfe gelir. Scarfe ilk kez kendisini Private Eye dergisinde tanıtmıştır. Muhafazakârların 13 yıl iktidarda kalıp yıprandıkları bir dönemde çizmeye başlayan Scarfe siyasal liderlerin acımasız karikatürlerini yaparak ün kazanmıştır.

Sonra Scarfe'in adını Sunday Ti-

Son dönemlerin en ünlü karikatürcülerinden Hollowood (solda) ile İngiliz karikatürünün zirve sanatçısı Searle'ün birer karikatürü

mes'de görürüz. "Ben her şeyden önce kendimi gazeteci sayarım, der. Her hafta çizmezsem yok olurum..."

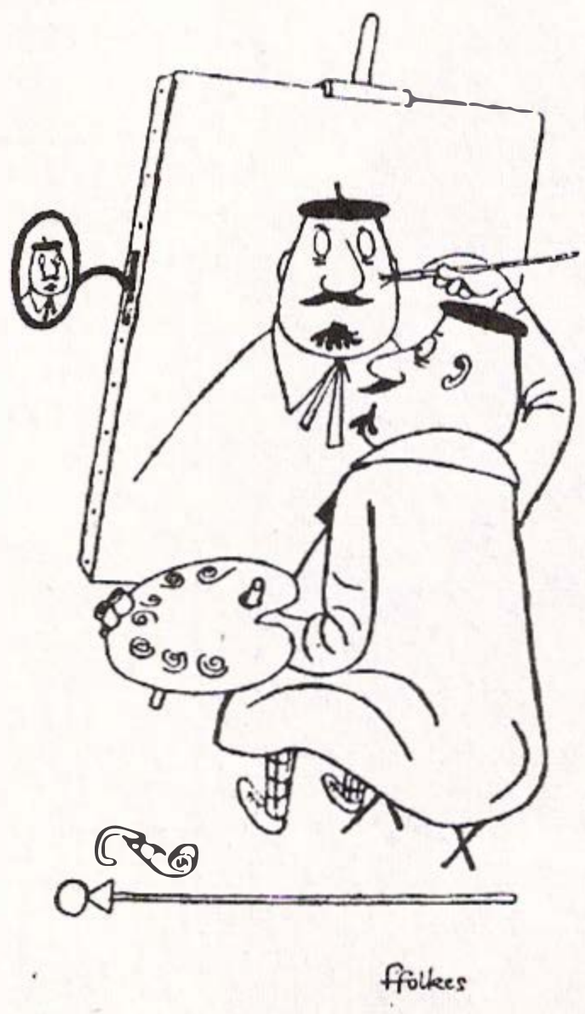
Scarfe'ın birçok karikatürlerinin basılmadan geri çevrildiği ve sergilerekabul edilmediği anlatılır. Bunların çoğunda siyasal konulara ağırlık vermek için "fallüs" imgesi kullanılmıştır.

Scarfe bazenkarikatürlerinibir mimar desinatörü gibi inceden inceye bütün ayrıntılarla ortaya çıkarmış, çoğu zaman insan yüzlerini çirkinleştiren çizgileri abartmaya yönelmiştir.

Private Eye'in Scarfe'tan sonraki zirve sanatçısı Ralph Steadman'dır. 1936'da doğmuş olan Steadman Londra Basın ve Grafik Sanatları Koleji'ni bitirdikten sonra kendini karikatüre adamış bir kişidir. Steadman Kuzey İngiltere'nin işçi kesiminden gelmiştir. Karikatüre de "pub"larda birbiraparası karşılığı başlamıştır. Önce bir yıl Times'da çizmiş ama, işin yürümeyeceğini anlayınca gazeteden ayrılmıştır.

Steadman da karikatürlerinde sevmediği insanları alabildiğine çirkinleştirmekten hiç çekinmemiş, tiksindirici karikatürün en çirkin örneklerini vermiştir.

Buna karşılık Steadman "Ben barışçı bir insanım, der. İnsanların çoğunu seviyorum. Endişesiz bir yaşamım olsun isterim. Ama yapamıyorum. Bir yanım mektup kutularına bombalar yerleştirmek istiyor. Bir yığın karikatür çiziyorum ama, yapmak istediklerimi yapsam tutuklanırım, yapamıyorum... Bu bir tür korkaklık..."

Ffolkes'in bir karikatürü

İngiltere'de karikatüre yeni ufuklar açan üç dergi daha vardır: OZ, IT ve Frends.

OZ 1967'de yayınlanmaya başlayan aylık bir dergidir. Bunu yönetenler daha önce de Avustralya'da aynı adla bir dergi çıkartmışlardır. Öz tutucu çevrelerde büyük rezaletler çıkarmıştır. OZ'un yayın tekniği çok özgündür. Resimler ofset baskı için hazırlanmış renkli provaları andırır. Çoğu zaman bunlar erotik ve gerçek üstü bir anlayışın izlenimlerini verirler. OZ da elbette her şeye karşı gelen (contestataire) ve yıkıcı bir eğilimdedir.

IT 1966'da kurulmuş ve modern grafik mizaha çok geniş yer ayırmıştır.

Frendz de OZ ve IT türünde modern bir kara güldürü dergisidir.

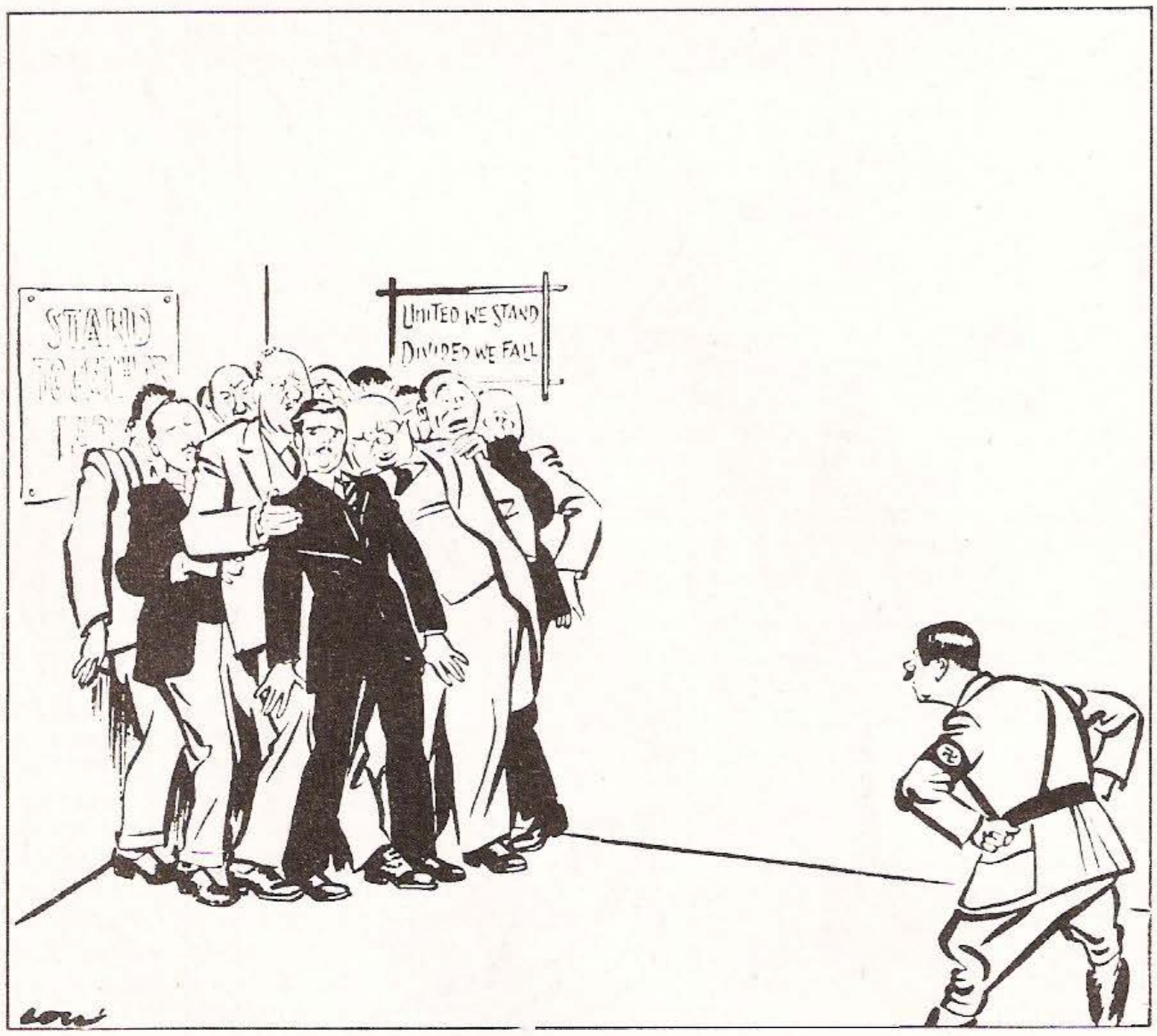
Günlük gazetelerde siyasal karikatürle parlamış olan sanatçılar arasında şunlar vardır:

Kenneth Mahood (Times) **William Papas** (Guardian), **Leslie Illingworth** (Daily Mail), **Michael Cummings** (Daily Express), **Carl Ronald Griles** (Daily Express, Sunday Times)...

İNGİLTERE

Dawid LOW

David Low (1891-1963) Yeni Zelanda'da doğdu. İlk deseni 11 yaşındayken "Spectator" dergisinde yayınlandı. Önceleri, 1911'de Sydney Bulletin'de çizdi, sonra Londra'ya gidip yerleşti ve 1927'de Evening Star gazetesinde çizmeye başladı. 1950'de Daily Herald'da, 1953'ten sonra da Guardian gazetesinde sürekli çizdi. Gazetenin sahibi Lord Beawerbrook, Low'un eğilimlerinin gazetenin politikasına uymadığını sık sık belirttiği halde kendisinin hep gazetede kalmasını istedi. Çünkü Low'un karikatürleri okuyucu tarafından çok beğeniliyor ve her bir deseni büyük yankılar uyandırıyordu. David Low, İkici Dünya-Savaşı'ndan önce ve savaş sırasında bol bol Hitler'i çizdi. Bu karikatürler o zaman bizim gazetelerde de yayınlandı. David Low Hitler'in 1939'da İkinci Dünya Savaşı'nı ilan ettiği günlerde yanda görülen karikatürü çizmişti.

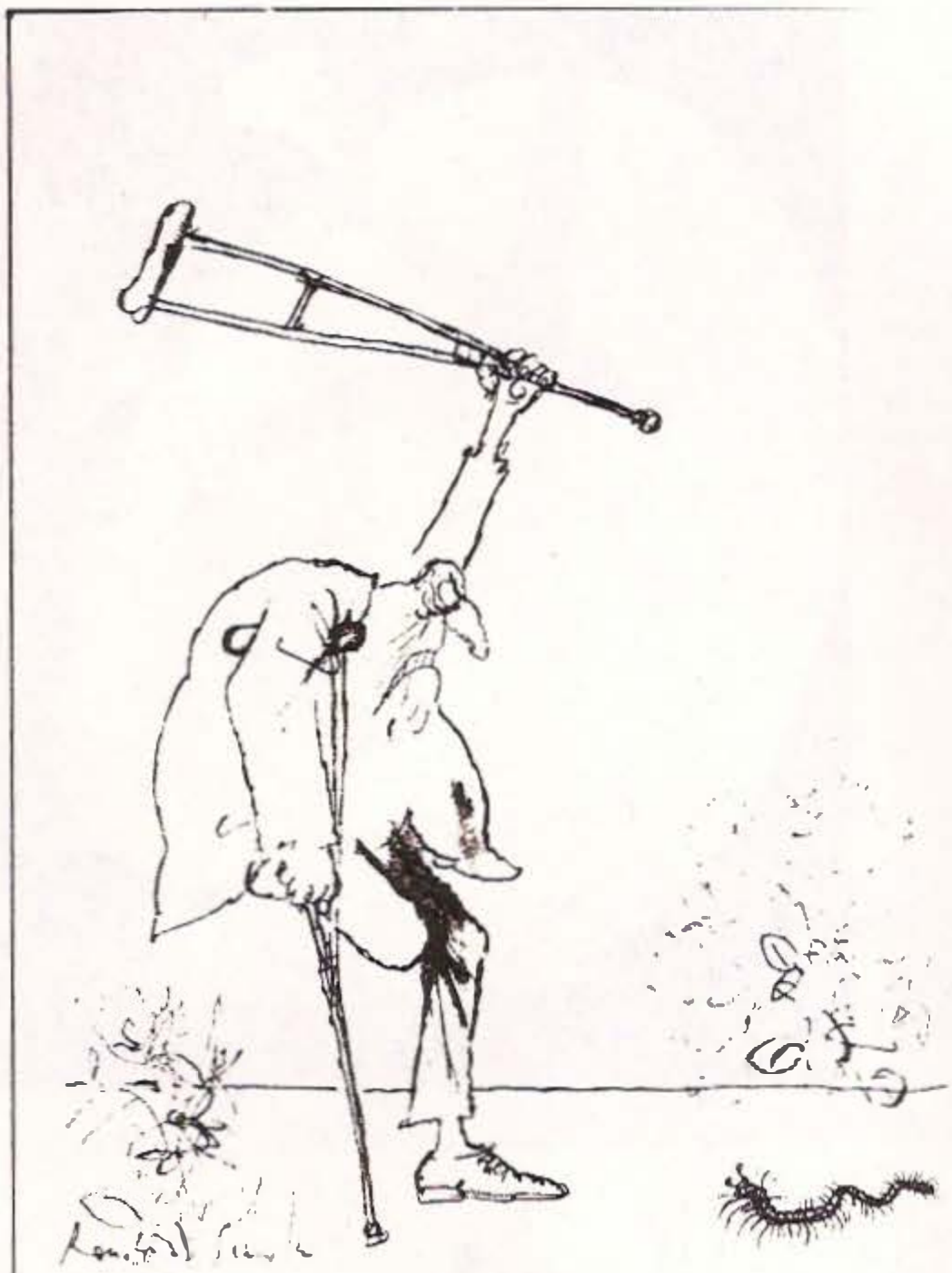

Ralph Idris STEADMAN

1936 yılında Wallasey'de doğdu. Sanat eğitimini Londra'da College of Priting'de yaptı. De Havilland uçak fabrikasında desinatör olarak çalıştı, daha sonra çeşitli gazeteler için karikatür çizmeye başladı. 1960'larda "Punch" ve "The Times" gibi yayınlarda çizgileri yer aldı. Sonra Private Eye'da çizmeye başladı. A.B.D.'de "Rolling Stone"da yayınlanan karikatürleriyle tanındı. Amerika çizgileri, kitap halinde toplandı. Hikâyeler, korku kitapları, polisiye romanlar resimledi. 1972 yılında Francis Williams Memorial Ödülü'nü kazandı. Yandaki karikatürde görüldüğü gibi, eski İngiliz Başbakanı Heath'ı "Mona Lisa"ya benzetince, Steadman'ın kalemiyle bu sonuç çıkıyor.

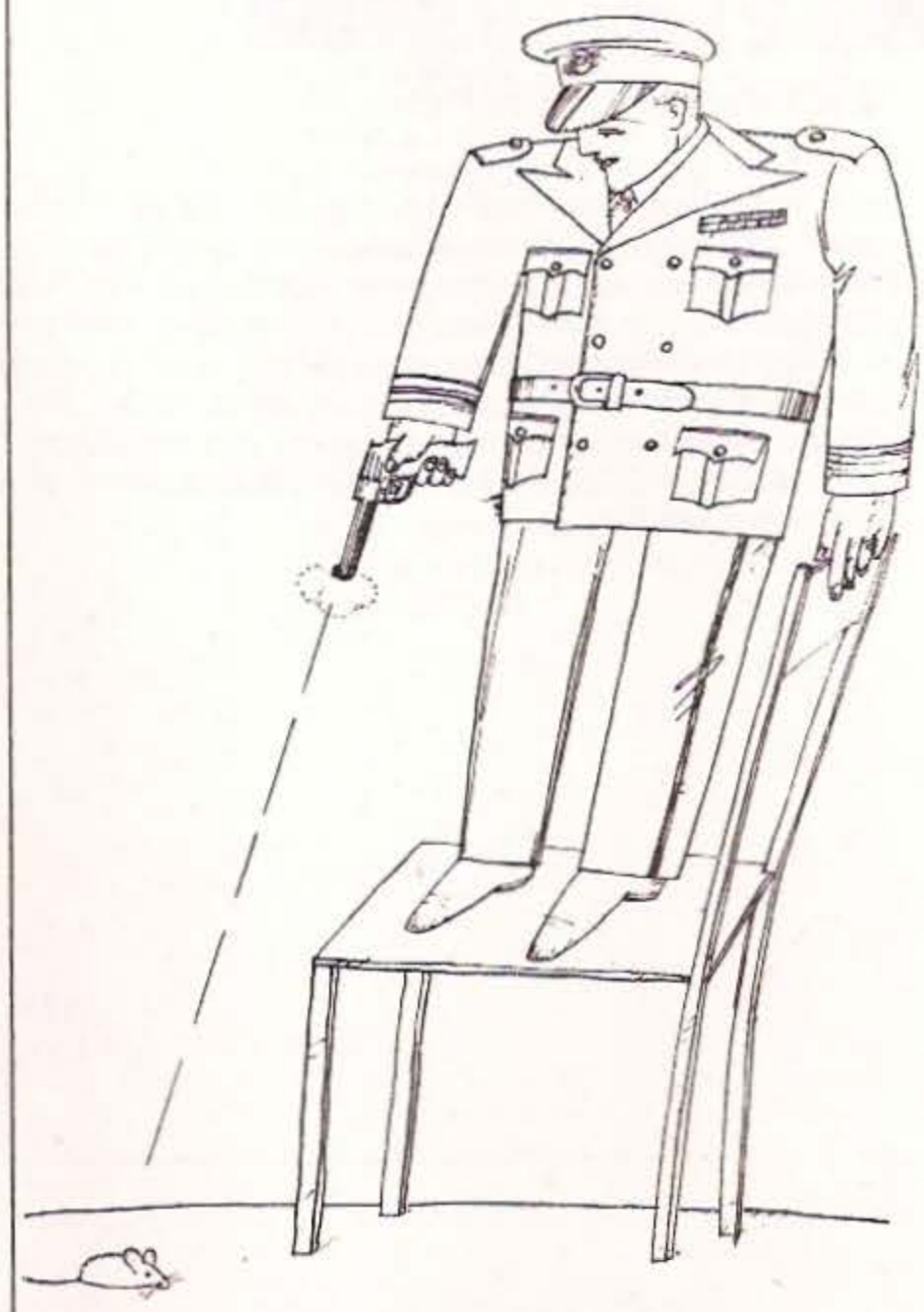

Ralph Steadman'ın çizgileriyle Eski Savaşçı!

Ronald SEARLE

1920 yılında Cambridge'de doğdu. 1935-39 yılları arasında Cambridge School of Art'da okudu. "Holiday" ve "Life" dergileri için uzun yolculuk röportajları yaptı ve resimledi. 1949-62 yılları arasında "Punch" bünyesinde yer aldı. 1966'dan bu yana ise, "New Yorker"de. Paris günlerinde, illüstrasyonlar, filmler yaptı. 1974 yılından beri de, Fransız parolarının illüstrasyonunu yapıyor. 1973-75 yılları arasında Bill Melendez ile "Dick Deadeye" adlı canlandırma filmini gerçekleştirdi. 100'ü aşkın kişisel sergi açtı. 1973 ve 1976 yıllarında Paris Ulusal Kitaplığı'nda ve Berlin-Dahlem Müzesi'nde iki büyük rehospektifi düzenlendi.

Paul PSORAKIS

Paul Psorakis Yunan kökenli olsa gerek. 1940'ta İngiltere'de doğmuş, İngiliz dergilerinde ve özellikle Penthouse'da çizmiş. Yukarıda Psorakis'in Yunan Albaylar Cuntası döneminde çizdiği yazısız bir karikatürünü görüyorsunuz.

TROG (Wally Fawkes)

1925 yılında doğdu. 1942 yılında ilk karikatürleriyle İllingworth'un dikkatini çekti, onun yüreklendirmesiyle girdiği yarışmalarda ödüller kazandı. "Punch" dergisinde politika karikatürleri çizdi. Ancak, asıl ününü 1945 yılında çizmeye başladığı ve bu eylemini aralıksız 30 yılı aşkın sürdürdüğü "Daily Mail" gazetesinde yaptı. 1949'da bizde "Tombik" adıyla tanınan "Flook" çizgi romanına başladı. "Spectator" "Private Eye", "New Statesman", "Sunday Observer", Trog'un göründüğü öteki dergiler. Trog, 1977 yılında 13. Uluslararası Montreal Karikatür Sergisi'nde "yılın politika karikatürcüsü" seçildi.

İNGİLTERE

Gerald SCARFE

1936 yılında Bradford'da doğdu. Londra'da "Royal College of Art"ta resim, duvar dekorasyonu, grafik sanatlar ve mimarlık konularında eğitim gördü. Sanatını ilk kez Private Eye dergisinde tanıttı. Sonra Sunday Times'de çizdi. 1967'den bu yana BBC'de illüstratörlük yapıyor. Birçok dergi ve yayınevi için çiziyor. Scarfe'in asıl uzmanlık alanı duvar resmi. 1947-70 yılları arasında Londra Central School of Art and Design'da, daha sonraları Brighton'daki stüdyosunda uygulamalı sanat tarihi dersleri verdi.

Rowland EMETT

Londra'da doğdu. Uzun yıllar "Punch" dergisine çizdi. Kitap resimledi. "Engines", "Home Rails Preferred", "Saturday Slow", "High Tea", "The Forgotten Tramcar", "New World for Nellie" bu kitapların başlıcalarıdır. 1951 yılında Londra'da düzenlenen, İngiltere Festivali'ne hazırladığı grotesk tren en büyük başarısı oldu. Daha sonra, çeşitli endüstri firmaları ve bazı süreli sergiler için de grotesk makinelerden hazırladı.

Michael CUMMINGS

Cummings klasik karikatür sanatının ustalarından biriydi. Cummings'in kalemiyle De Gaulle, Adenauer ve Mac Millan. 1961'de İngiltere Ortak Pazar'a girmek istiyordu, Adenauer da bunu destekledi. Ama Fransa vetosunu kullandı. Karikatürün alt yazısı (Adenauer, De Gaulle'e): "Sevgili Charles, niye üçlü yaşamayalım? Hani Fransız geleneklerine uyacaktık."

WICKY

25 Nisan 1913'te Berlin'de doğdu. Genç yaşlarda babasını kaybetmesi ve para kazanına zorunluluğuyla çeşitli gazete ve dergilerde portreler, karikatürler çizmeye başladı. Yahudi olması nedeniyle Nasyonal Sosyalistler'in baskılarına dayanamayıp İngiltere'ye geçti. "New Chronicle" gazetesinde 14 yıl boyunca 1958'e dek her gün çizdiği karikatürlerle "Daily Mirror", "The Evening Standard", "The New Statesman" daki karikatürler başarısını pekiştirdi. Yaşamı bir bütün olarak görüşü, toplumsal gerçekleri derinlemesine bilmesi sanatına güç kattı. 1966 yılında öldü.

KUKRINSKI

İngiliz sanatçısı Kukrinski'nin İkinci Dünya Savaşı sırasında yaptığı bir karikatür: Goebbels'e göre Hitler.

—Kafasıyla ev deviren kadın masalını dinledikten bu yana çocuklara bir haller oldu'

Carl Ronald GILES

1916 yılında Londra'da doğdu. Çizgi yaşamına Londra'daki çeşitli reklam şirketlerinde başladı. 1935'te Alexandre Korda için çalışıyordu. Daha sonra, yedi yıl süresince, "Reynolds New"in karikatüristi oldu. 1942 yılından bu yana "Daily Express" bünyesinde yer alıyor. "Sunday Express" ve "Daily Express"te yayınlanan karikatürleri, ülkesinde olduğu kadar ABD'de de yaygın bir biçimde tanınmasını sağladı.

Amerika günlük gazete karikatürünün en geliştiği ülkedir

Thomas Nast (1840-1902) Amerika'da karikatürün babası sayılır. Karikatür Nast'la başlamış değildir elbette; kendisinden önce de birçok sanatçı yetişmiştir. Ama, çağının en önemli karikatürcüsü **Nast**'tır. **Nast** "political cartooning" denen siyasal karikatürü kuran ve geliştiren en büyük sanatçıdır. Kendi yaşıtları arasında **Nast**'a rakip olabilecek tek kişi çıkmıştır: **Joseph Keppler** (1838-1894).

Nast'ın açtığı yolda Amerika'da sonra yüzlerce, binlerce gazete karikatürcüsü yetişmiştir. **Ding, Rollin Kirby,** Fits (Daniel Fitzpatrick), **Art Young, Nelson Harding** XX. yüzyılın ilk yarısında bu akımın en önemli temsilcileri olmuştur.

"Editorial cartoon" denen siyasal ve günlük gazete karikatürünün bugün de Amerikan basınında önemli bir yeri vardır. Bu alanda şu isimler akla gelir: **Bill Maulden, Herblock** (Herbert Block), **Vaughn Shoemaker, Jacob Burch, Reg Manning, Bachalor, Pat Oliphant, Ed Valtman, Szep.**

Gazete karikatürünün dışında Amerika'da iki büyük karikatür türü görülür:

- Biri New Yorker dergisinin başlattığı **çağdaş dergi karikatürü;**
- Öteki de **"Underground Press"** (Yeraltı basını) denen dergilerde yayınlanan gerçeküstü karikatür.

ÇAĞDAŞ DERGİ KARİKATÜRÜ

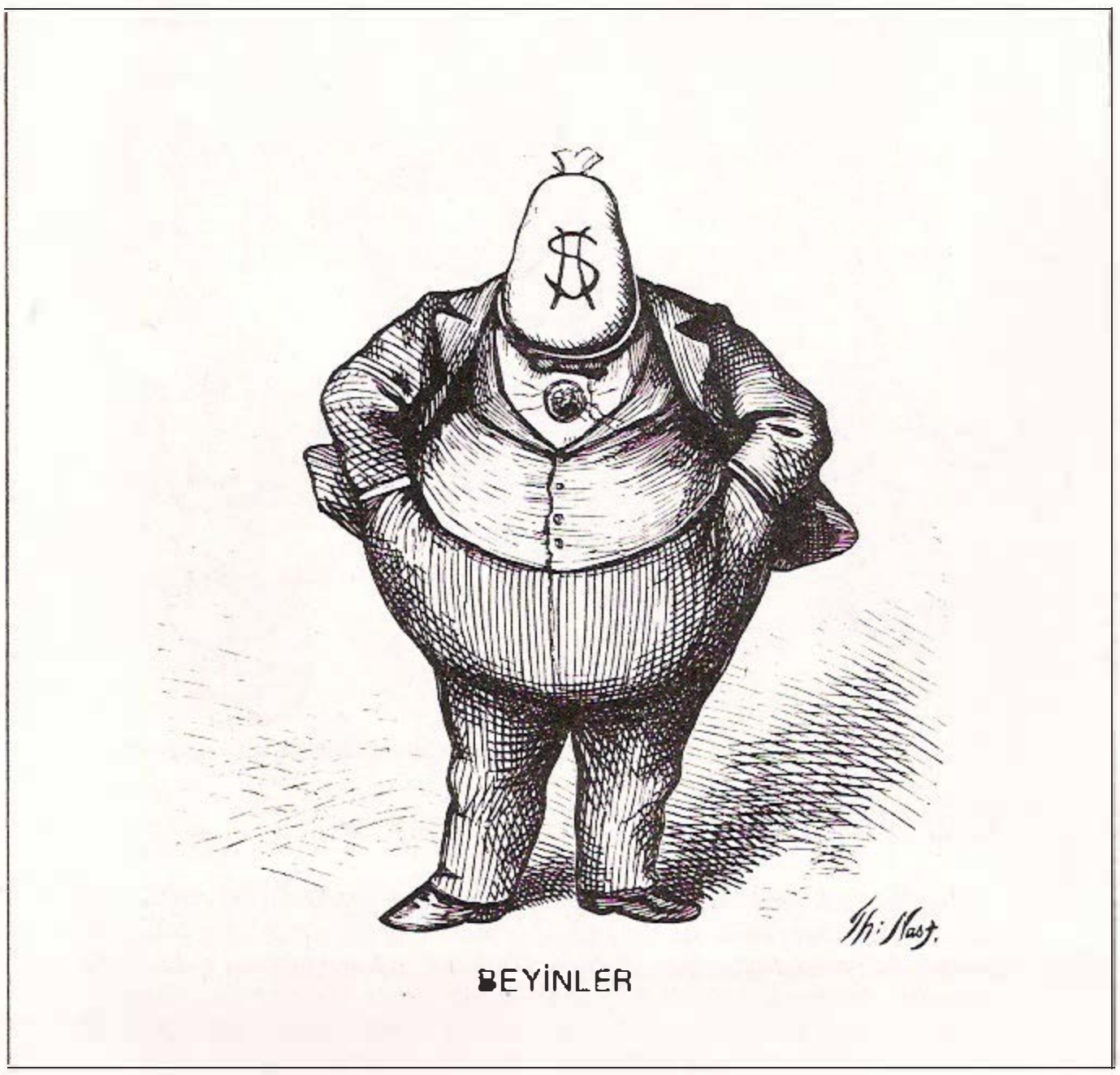
Bu karikatür türünü 1925'te kurulan **New Yorker** ile 1933'te çıkarılan **Esquire** dergileri başlatmıştır.

Vogue, Life, Flair, Collin's, Look, Herper's Bazaar, Collier's Magazine, Mad, Playboy dergileri de bu karikatür türüne geniş ölçüde açılmışlardır.

New Yorker dergisinde bu çağdaş akımın kurucularından biri **James Thurber**'dir (1894-1961). Öteki de çağımızın en büyük ustası **Saul Steinberg** (1914-). **Thurber** 1930'da **New Yorker** dergisinin yönetmenliğine getirilence o yılların en başarılı sanatçılarını çevresine toplamıştır. 30'lu yıllarda dergiye katılanlar arasında **Sam Cobean** (1918-1951) ve **CharlesAddams** (1912-) vardır.

New Yorker dergisine karikatür alanında en büyük ün kazandıran sanatçı **Saul Steinberg** olmuştur. Romanya'da doğan **Steinberg**, Milano'da mimarlık eğitimi gördükten sonra 1940 başlarında Birleşik Amerika'ya göç ederek Amerikan vatandaşı olmuş ve Vogue, Life, Harper's Bazaar dergilerinde ilk karikatürlerini yayınladıktan sonra **New Yorker**'de çizmeye başlamıştır. Bu sıralarda Amerika İkinci Dünya Savaşı'na katılır, Steinberg de askere alınır. Sanatçının yaşamında yeni bir dönem başlar. **Steinberg**, askerliğini Fransa'da, Almanya'da ve Japonya'da yaptıktan sonra Amerika'ya dönecek ve **All in Line** adlı bir albüm yayınlayacaktır. Bu albüm çağdaş karikatürün başlangıcı sayılır.

Steinberg yapıtlarında önce bir insanın, ya da bir şeyin karikatürünü çizmeye başlar, sonra o desen soyut çizgilerle başka biçimlere uzanır. Somutla soyut birbirine karışır. Güldürü bu karışımdan doğar. Steinberg'in desenleri bazen bir ilkokul çocuğunun çizdiği resimlerin sadeliği içindedir. Acemi çizgilerin arasına bazen boya kalemleriyle renkler oturtulmuştur. Bir de bakarsınız, bu sadelik acemilikten değil, ustalıktan kaynaklanıyor. Bazı desenler cetvelle, pergelle, çizilmiştir. Sokakların, yapıların görüntüsü sanatçı bir mimarın zevkiyle, inceliğiyle ha-

Amerikan karikatürünün babası sayılan Thomas Nast

Thomas Nast (1840 - 1902)

Saul Steinberg (1914 -)

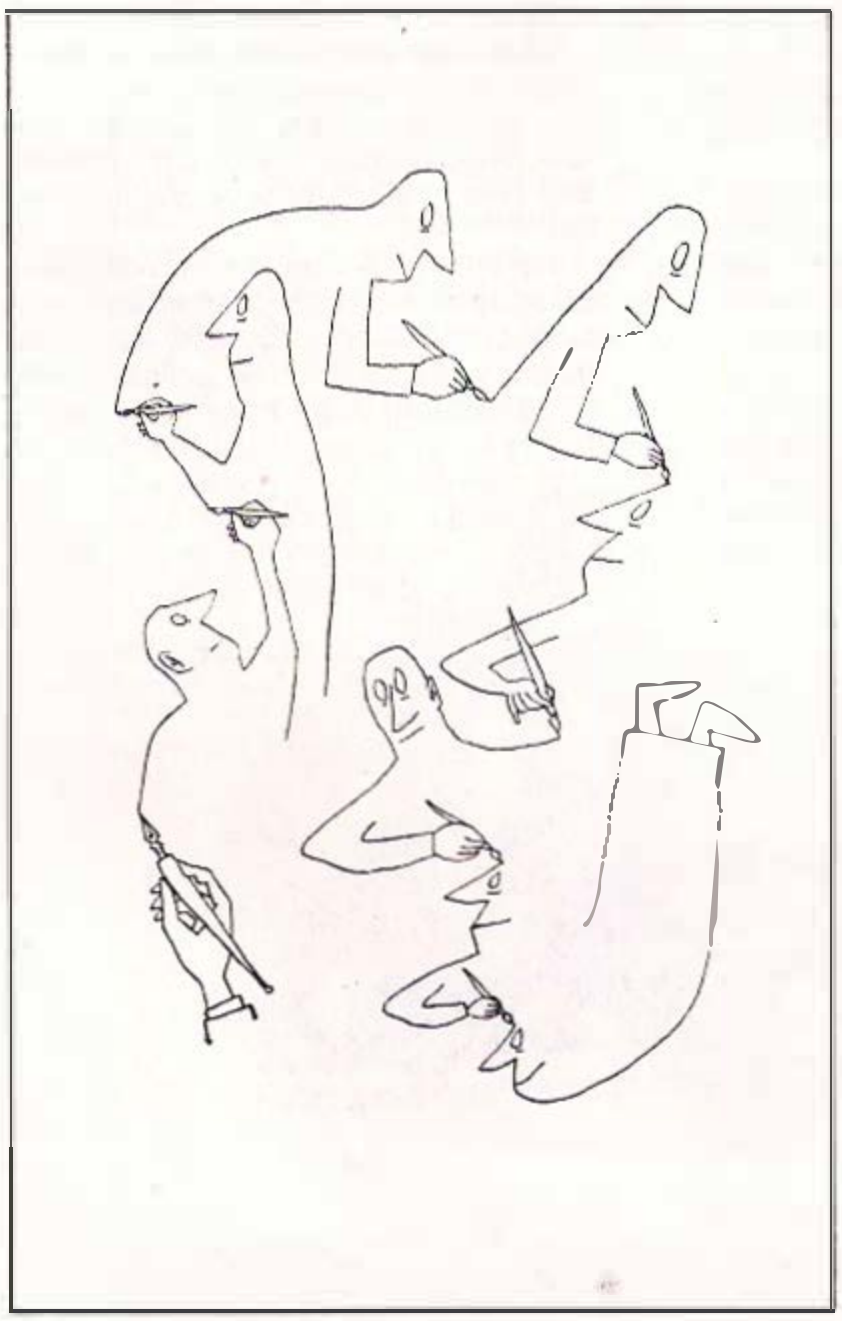
Vip/Virgil Partch (1916 -)

zırlanmış ve gözden kaçabilecek ayrıntılar bile vurgulanmıştır.

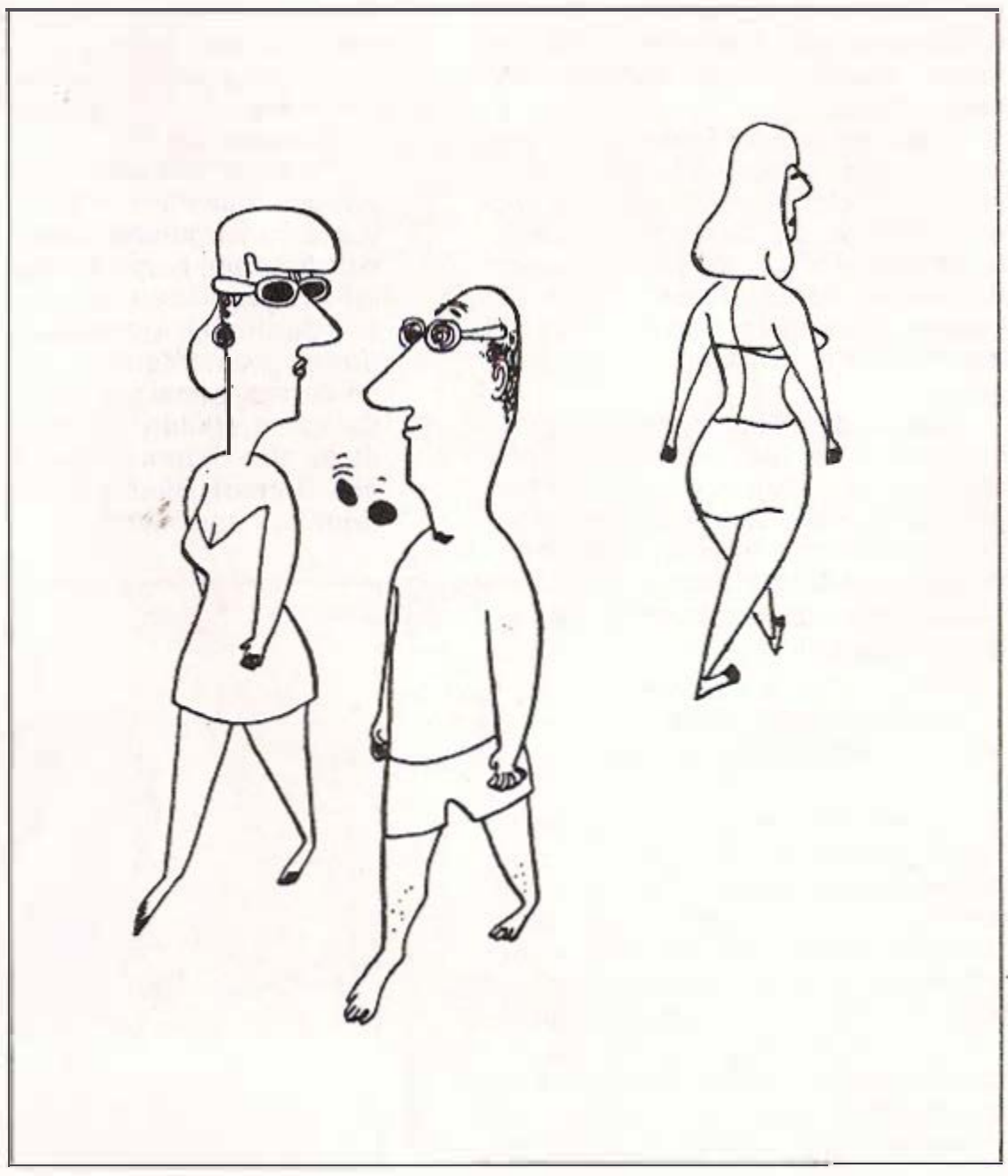
Steinberg, bazen de insan ve aile fotoğraflarının üzerine bir şeyler ekleyerek yapıtlar yaratır. Desenler bazen akla gelmedik ayrıntılarla zenginleştirilir. Bunların her biri bir güldürü konusudur. Desene baktıkça bir şeyler bulursunuz. Bazen de desen yarım kalmış çizgilerden oluşur. Örneğin adamın sadece gözleri vardır da başı yoktur. Viyolonselcinin yalnız eli vardır, kendi yoktur...

Steinberg her şeyle alay eder, çok eğlenir ve eğlendirir. Bütün çizgileri sevimlidir. Şöyle der: "Ben mürekkeple çizgiler çiziyorum. Bu çizgilerin bir anlamı olması için okuyucunun, ortaklığını istiyorum. Okuyucu ile bu ortaklıkta kültür, tarih ve şiir birliğimiz var. Okuyucu gözleriyle çizgileri mi izleyerek sanatçı olur. Bakıyorum, demek ki **Steinberg** vardır."

Steinberg dergi ve albüm için karikatür çizmekle yetinmemiş, duvar dekorasyonu ve süslemesi de yapmıştır. Örneğin Cincinatti Oteli , Amerikan Export Line vapurlarının salonları, Brüksel sergisindeki Amerikan pavyonu, Milano sergisindeki Çocuk Galerisi onun yapıtları arasındadır.

Çağımızın en büyük ustası Saul Steinberg

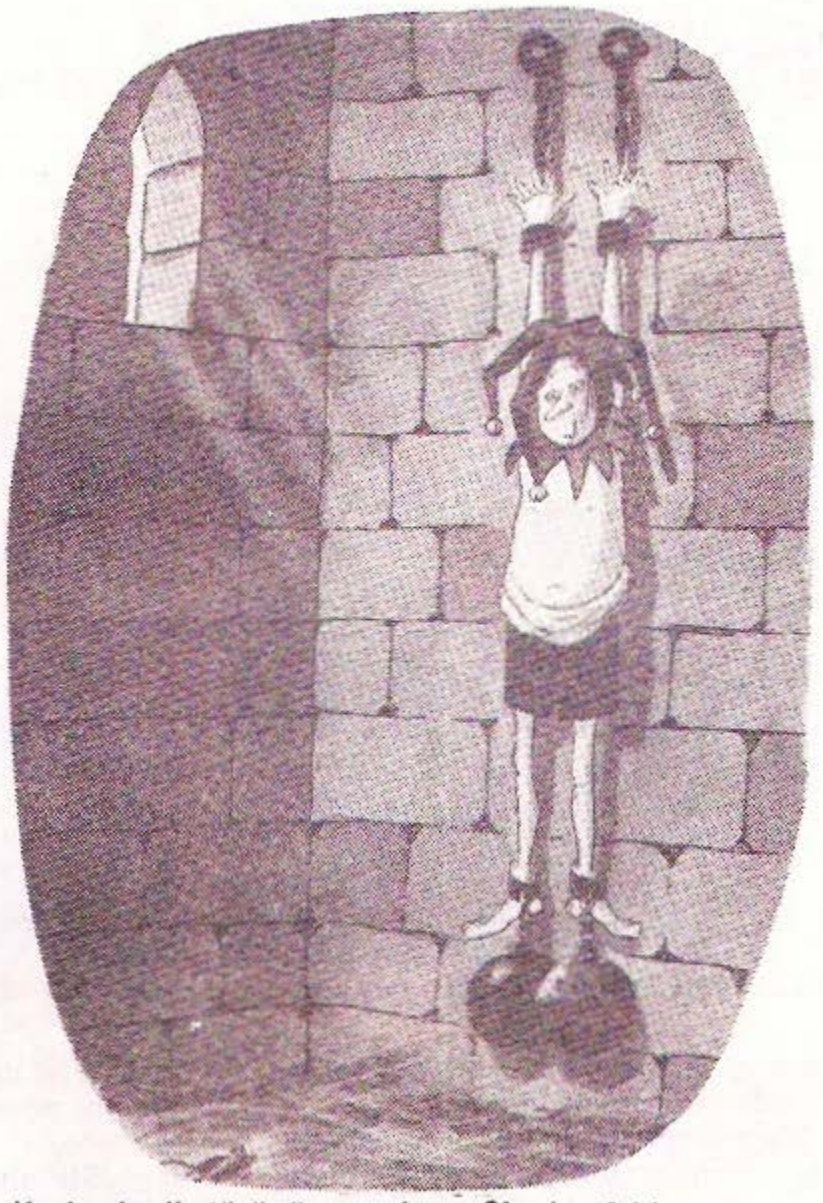

Zirvede bir başka sanatçı: Vip (Virgil Partch)

AMERİKA

"Yeraltı" karikatürcülerinden Ron Cobb

Korku karikatürünün yaratıcısı Charles Addams

New Yorker dergisi kısa zamanda yeni karikatür akımını izleyenlerin buluştukları bir kulüp durumuna gelmiştir. Dergiye karikatür verenler arasında şu sanatçıları görürüz: **Otto Soglow, Peter Arno, Abner Dean, Barsotti, George Booth, Lee Lorenz, Edward Koren, Bill Lee, Robert Osborn, Graham Wilson.**

O dönemde New Yorker'ın dışında kendini kabul ettirerek karikatür dünyasının zirvelerinden biri olan **Vip** (Virgil Partch) vardır. Sonra çeşitli dergilerde parlayan sanatçılar arasında **Blechman, Schulz, Robert Pryor, Tilkerman, Silverstein, Lou Myers** ve **Jules Feiffer**'in adlarını vurgulamak gerekir.

Çağdaş Amerikan dergi karikatürünü yaratanların 1945'te Paris'teki Amerikan Büyükelçiliği'nde açılan bir sergiye katılmaları Fransa'da yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Amerika'da doğan yeni akımın işte bu tarihten sonra Fransa'da da güçlendiği ve yaygınlaştığı görülür.

"YERALTI BASINI" KARİKATÜRCÜLERİ:

"Yeraltı dergiler" diye adlandırılan yayın organları hiç de gizli basılıp dağıtılan dergiler değildir. Bunlar büyük sermayeye ve yatırımlara dayanmadan ve kazanç amacına yönelmeden gençlerin kendi aralarında çıkardıkları alternatif dergilerdir. İlk başlarda dağıtımcılar bu dergileri alıp bayilere göndermezler, gençler, bunları doğrudan doğruya satarlar. Genellikle kâğıt da kötüdür, baskı da. Ama bunların bazıları zamanla yerleşir ve tutunurlar. Amerika'da, Fransa'da, İngiltere'de, Belçika'da, Hollanda'da, İtalya'da bunların çeşitli örneklerini görürsünüz.

Bu yeraltı dergileri uluslararası çapta da örgütlenip 1964'te "Underground Press Syndicate" adlı bir birlik kurmuşlardır. Birliğe katılan dergilerin sayısı 400 kadardır.

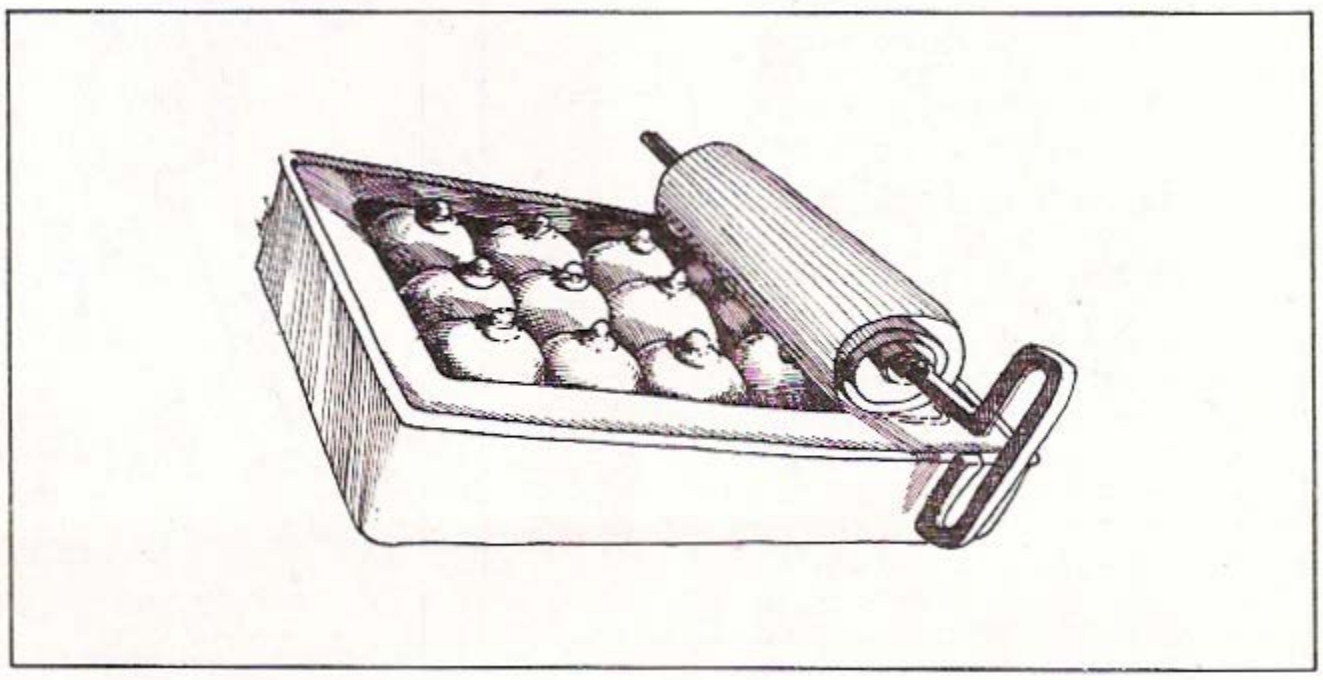
Bu dergilerin siyasal bir eğilimi de vardır. Hepsi yıkıcı, bazen de anarşist bir düzeyde olurlar.

"Yeraltı" dergilerinde çizen karikatürcüler insanların ve toplumun çirkin yanlarını vurgularlar. Sertlik, çirkinlik ve şiddet ağır basar. Bazılarında insanlarla hayvanlar ve eşya birbirine karışır. Bunlardan gerçeküstü yaratıklar ortaya çıkar. "Yeraltı" karikatürcülerde Alman sanatçısı **Kley**'in, George **Grosz**'un etkileri görünür. Fransa'da da bu akımın temsilcileri arasında **Topor, Bonnot, Blachon, Cardon** ve **Gourmelin**'i sayabiliriz.

Amerika'da "Yeraltı" karikatürcüsü olarak sayabileceğimiz sanatçıların en ünlüleri **Ron Cobb, Robert Crumb, Jan Faust, Mihaesco, Arishman, Brad Holland, Gorey, Anita Siegel** ve **Suarez**'dir.

Bunların hepsi kara mizaha yönelmişlerdir. Çoğu çizgi-öykü sanatçısıdır. Yapıtlarını **Help, Zap Comix, Yellow Dog, Dispair Motor City Comix, Big Ass** gibi dergilerde yayınlamışlardır.

Bugünkü Amerikan karikatürüne bu açılardan baktığımız zaman geniş birçoğulculukgörürüz.Amerikagünlük gazete karikatürünün en geliştiği ülkedir. **Steinberg** ve arkadaşlarının yapıtlarıyla Amerika çağdaş karikatürün beşiği olmuştur. Kara güldürünün, aynı eğilimdeki çizgi öykülerin ve yıkıcı "yeraltı" karikatürünün de en çok çizildiği yer yine Amerika'dır.

Kara güldürünün önde gelenlerinden Jan Faust

Thomas NAST

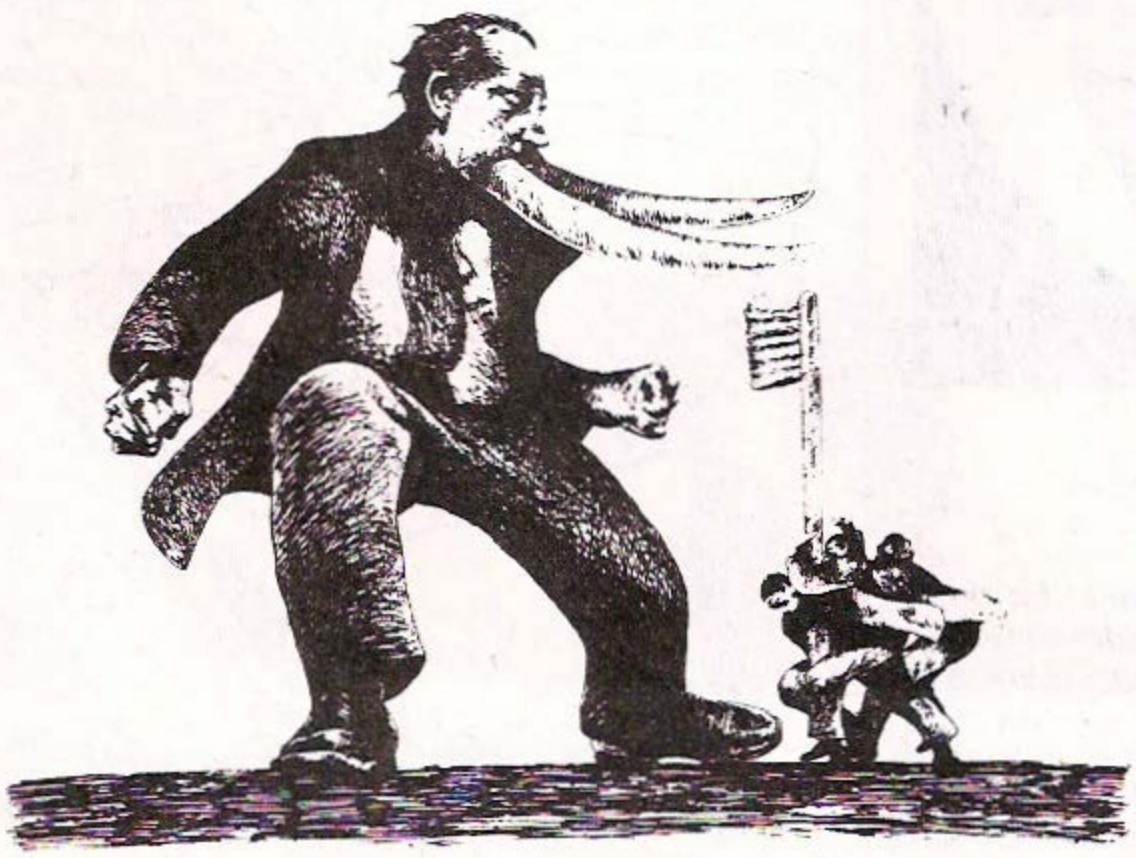
Thomas NAST (1840-1902) Almanya'da Bavyera'da bir askeri orkestrada bir bandocunun oğlu olarak doğdu. 6 yaşındayken ailesiyle birlikte Amerika'ya göç edip yerleşti ve New York'ta yetişti. Çok genç yaşlarda Leslie's Weekly'de çalışan Nast, daha sonra 20 yaşında New York İllustreted News'ta çizmeye başladı. 1862'de de Amerika'nın en ünlü mizah dergisi Harper's Weekly'de savaş muhabiri olarak görev aldı. Nast, siyasal karikatürlerini 1890 yılına kadar Harper's Weekly'de yayınladı.

Simone de Beauvoir'ın portresi

David LEVİNE

1926 yılında Brooklyn'de doğdu. New York'ta Temple Üniversitesi'nde öğrenim gördü. Özellikle politikacıların ve edebiyatçıların portrelerini yaptığı karikatürleriyle tanındı. "New York Rewiew of Books", "New York Magazine", "Esquire" ve "Observer" gibi yayınlara düzenli olarak çizdi. Resimle de ilgilendi. New York, San Francisco ve Paris'te resimlerini sergiledi. Ödülleri: Louis Comfort Tiffany ve Guggenheim bursları, Long Island University'nin Georg Polk ödülü.

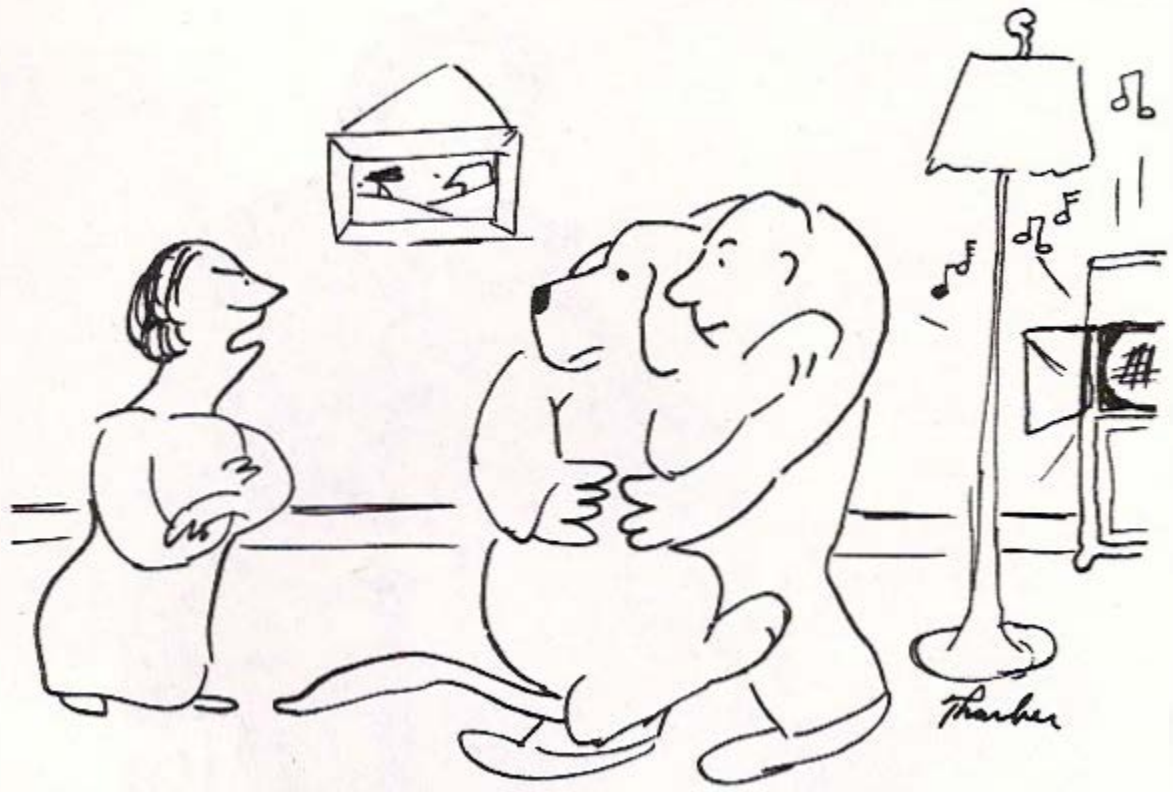
Brad HOLLAND

1944'te Ohio'da doğdu. 1965'te Asylum Press'i kurdu. Halen New York'ta yaşıyor. Playboy, New York Times, Redbook, Evergreen Rewiew, National Lampoon gibi yayınlarda çizdi. New York Society of Illustrators'un 1973, 1976, 1978 yılı, Nydac'ın 1976 yılı altın madalyalarını kazandı.

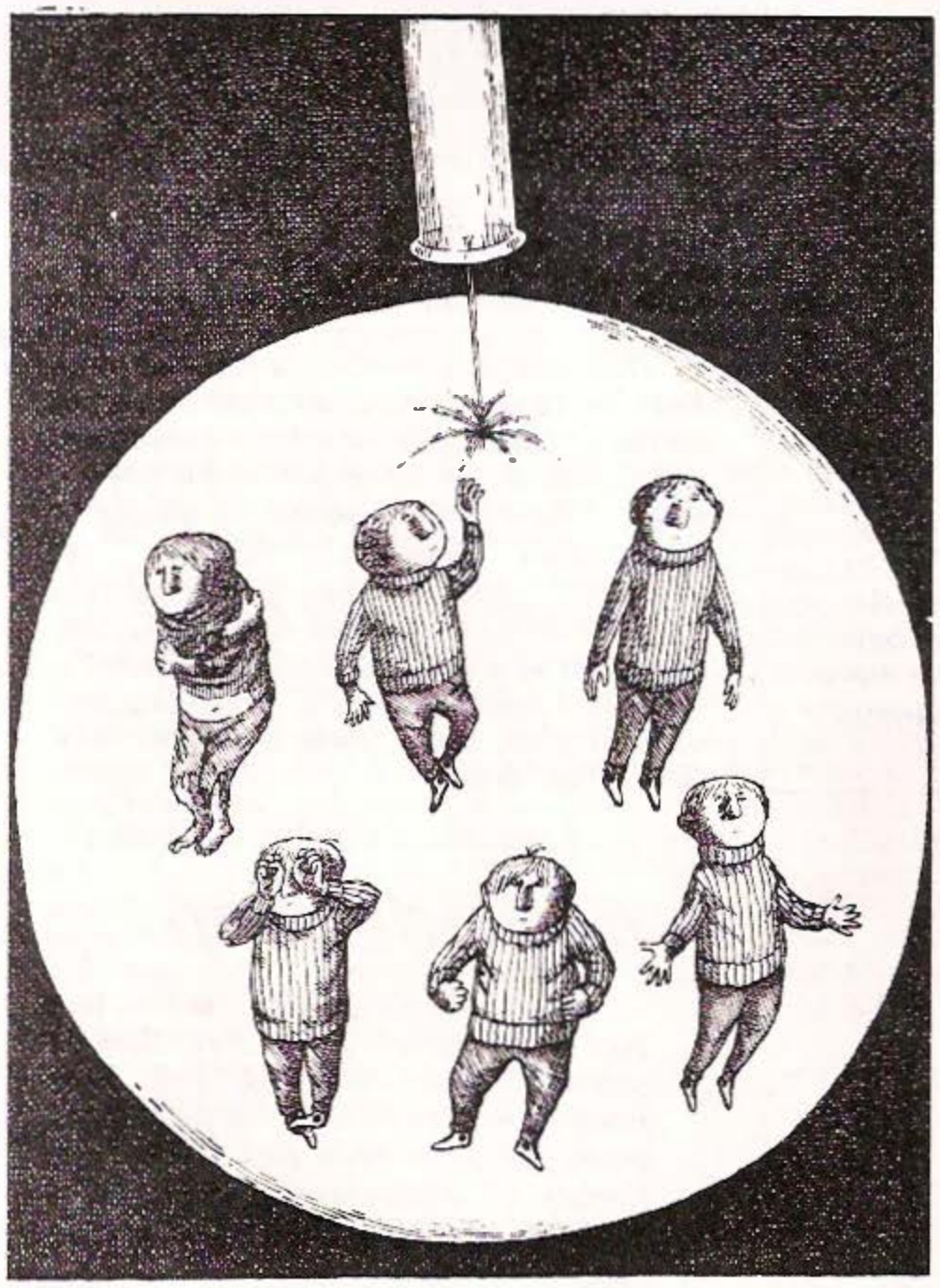
AMERİKA

James THURBER

James Thurber (1894-1961), çağdaş Amerikan karikatür sanatının kurucularının başında yer alır. Colombo Dispatch ve Chicago Tribune'de çalıştıktan sonra, ilk karikatürlerini 1930'da New Yorker'de yayınladı, bir süre sonra da derginin yöneticiliğine getirildi. Karikatürcülüğünün yanı sıra yazarlığı da vardır. Başlıca yapıtları şunlardır: Seks Zorunlu mudur?, Yatak Odasında Mühür (1932), Son Çiçek (1939), Erkekler, Kadınlar ve Köpekler (1943), Thurber ve Ortakları (1961).

— Niye diskoya gitmiyorsunuz? Hem orada birbirinize daha kibar davranırsınız

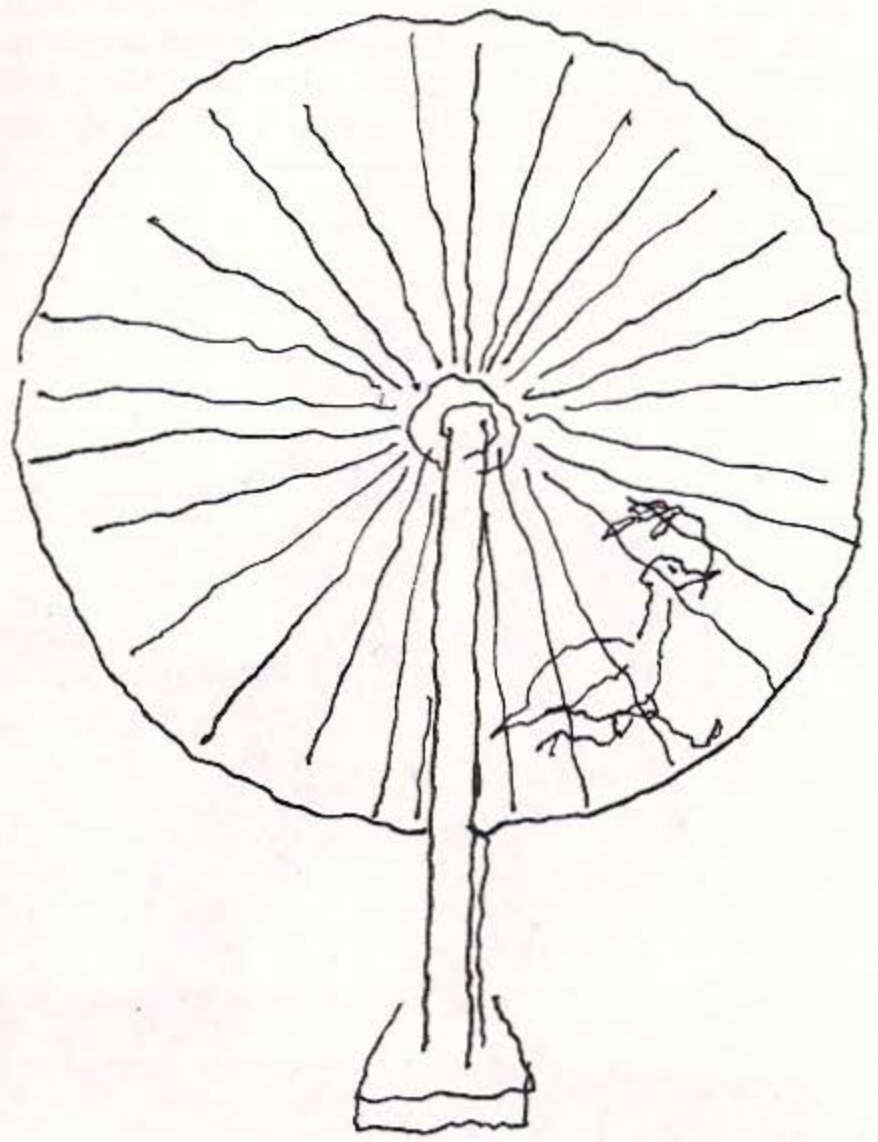
Vitamin hapları ve çocuklar

Edward GOREY

1925 yılında Chicago'da doğdu. Chicago Sanat Enstitüsü'nü bitirdi. Amerikan Ordusu'nda askerlik görevinden sonra Harvard Üniversitesi'nde Fransızca eğitimi gördü. Doubleday'in çocuk kitaplarına kapaklar hazırladı. Birçok çocuk kitabını resimledi. Karikatürün yanı sıra, grafik sanatlar, şiir ve öyküyle de ilgilendi. 100 kadar yabancı yazarın kitabı için illüstrasyon yaptı. 1972 yılında yayınlanan "Amphigorey" adlı yapıtı tüm dünyada ses getirdi. Yapıtları birçok dile çevrildi, birçok ülkede yayınlandı.

R.O. BLECHMAN

1930 yılında New York'ta doğdu. Aynı kentte Oberlin College'de eğitim gördü. 1952 yılında "The Juggler of Our Lady" adlı yapıtını yayınladı. 1958'de Brüksel Uluslararası Sergisi için bu yapıt, çizgi filme uyarlandı. Montreal'deki Expo'67 için üç büyük pano hazırladı. Çizgi öyküleri, çeşitli film festivallerinde gösterildi. Son olarak Stravinski'nin "Askerin Öyküsü" adlı yapıtını canlandırma sinemasına uyarladı. Öteki yapıtları: "No", "Soğan Çorbası", "Tutto Esaurito", "Behind the Lines"...

Saul STEINBERG

1914 yılında Romanya'da doğan, 1932'de Milano'ya yerleşen Saul Steinberg, burada mimarlık öğrenimi gördüğü yıllarda, yerel bir gazetede ilk desenlerini yayınlamaya başladı. Amerika'ya göç etmeden önce, Lizbon'da kaldı. 1943 yılında Amerikan vatandaşı oldu ve "meteoroloji gözlemcisi" sıfatıyla Çin'e göreve yollandı. Steinberg, sürekli sergileri, yayımlanan yapıtları - on bir albüm, "New Yorker"deki çizgiler - ile dünyanın en büyük çizerlerinden biri, belki de birincisi oldu. Çok değişik görevler ve amaçlarla, bunca kez yer ve sınır değiştiren Steinberg, yapıtlarında sonsuza değin değişmeyecek bir insan silüeti yaratmayı amaçladı. Usta bir çizer olduğu kadar, iyi bir grafikçi, afişçi ve ressam olan Steinberg, 1978 yılında New York'ta Whitney Müzesi'nde açtığı bir sergisinde, her şeye sıfırdan başlamak istediğinden söz ediyordu. Sıfırdan başlamaktan söz ettiği 1978'de 64 yaşını doldurmuştu.

Sam COBEAN

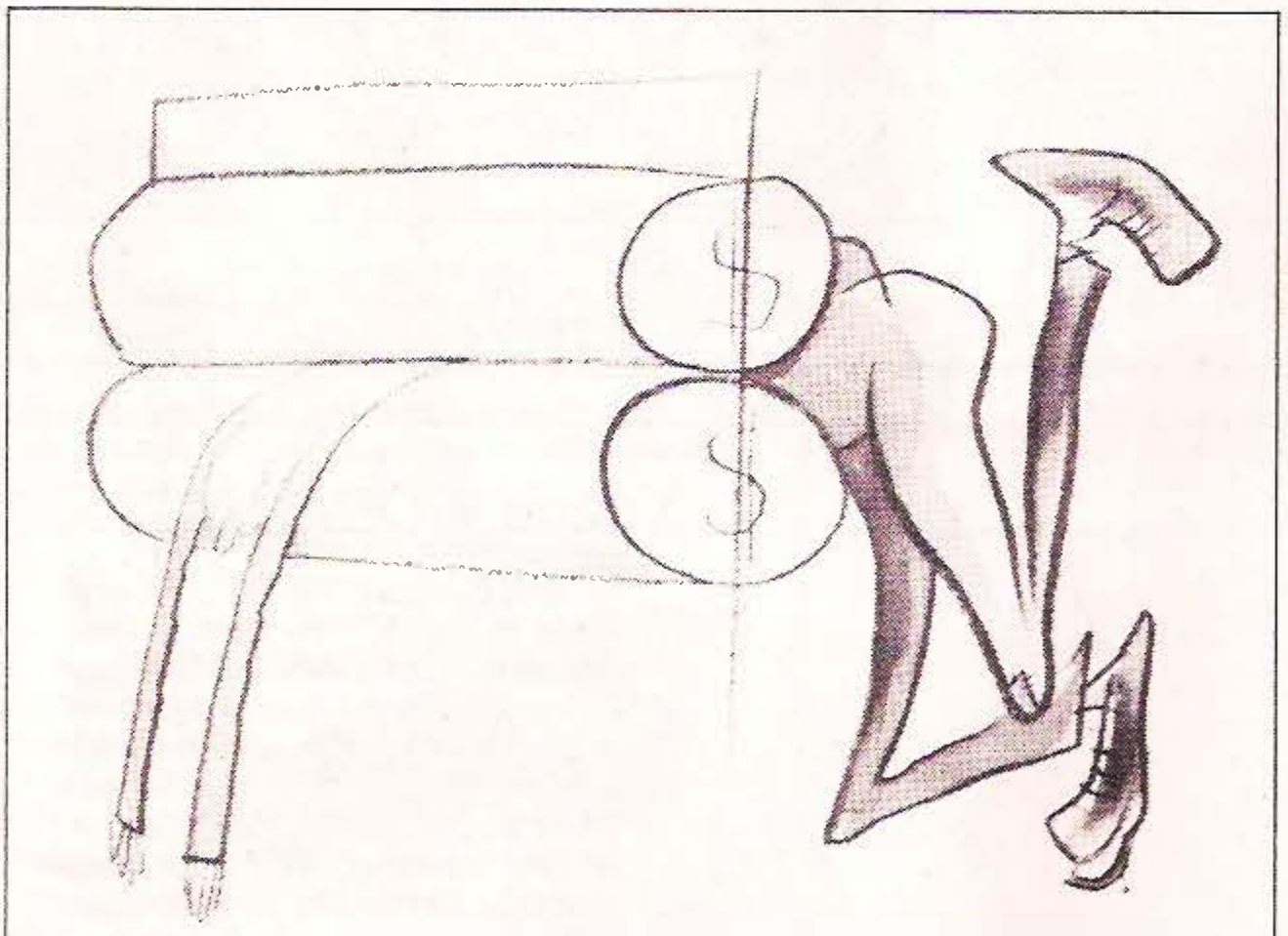
Sam Cobean (1908-1951) Pennsylvania'da doğdu, New York'ta öldü. Oklahoma Üniversitesi'ndeki mimarlık ve daha sonraki hukuk öğrenimini bırakarak sanatını geliştirmek için kurslara devam etti. Uzun bir süre üniversite mizah dergisi "Covered Wagon"u çıkardı. Walt Disney stüdyolarında bir kısa film çalışması yaptı: "Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler." İlk karikatürünü çizdi: Orta yaşta bir karı-koca, güzel bir kızla karşılaşır. Kadın kızın elbisesi'nden başka bir şey görmez. Adamsa kızın bedeninden başka bir şey. "New Yorker" dışında "Saturday Evening Post", "Mademoiselle", "McCalls", "Harpers", "Colliers", "Esquire" gibi yayınlarda çalışmalarını sürdürdü.

AMERİKA

Virgil PARTCH (VIP)

Virgil Partch 1916 yılında Alaska'da doğdu. Bir balıkçı ailesinin oğludur. Bir yerel gazetenin yarışmasını kazandıktan sonra karikatürist olmaya karar verdi. Liseyi ve Arizona'da üniversiteyi bitirdi. Dört buçuk yıl Walt Disney için çizdi. Amerika'da ünlü bir karikatürist oldu: (VIP). "Collier's Magazine" ve "Saturday Evening Post" yayınlarında çalıştı. Daha sonraları "Big George" resimli romanına başladı. Bir kitap çıkardı ve ayrıca kitaplar resimledi.

VERGİLER

Robert OSBORN

Wisconsin'de doğdu. Başlangıçta, Charlie Caplin ve Buster Keaton' un komedisinden esinlendi. Yine bu dönemde, Peter Newell, Arthur Rackham ve Palmer Cox'dan etkilendi. Yale Üniversitesi'ne devam etmek üzere Doğu'ya gitti. Burada Peter Arno ve Dwight MacDonald ile "Yale, Record"da çalıştı. Harold Ross'un 1923'de yayımlamaya başladığı "The New Yorker"da karikatürleri yayınlandı. 1928'de, iki yıl için, Avrupa'ya gitti. 1930'da ABD'ye döndüğünde, Daumrer'in stilinde çalışmaya başladı. Fakat bu dönemde, sanatının başka sanatçıların taklidinden başka bir şey olmadığını fark etti. Osbom, Franklin Roosevelt başkan olduğu sırada, politikaya atıldı ve anti-faşist bir grupta etkin bir şekilde çalıştı; 1941'de donanmaya girdi. Donanmayla ilgili 30 bin karikatürü vardı. Savaştan sonra, "Harpers" ve "The New Republic" de "acı" yorumları yayınlandı.

Gahan WILSON

1930 yılında Illinois'de doğdu. Chicago Sanat Enstitüsü'nde okudu. Bir süre havacılık yaptı. İlk karikatürleri okuyucu tarafından anlaşılamayacağı gerekçesiyle yayınlanmadı. Sonunda, "Look"da çalışan bir sanat yönetmenin tanıdığı fırsatla çıkışını gerçekleştirdi. Bugüne kadar, The New York Times, The National Lampoon, The New Yorker gibi birçok yayında karikatürleri yer aldı. Wilson, aynı zamanda ilgi çekici bir öykücüdür. The National Lampoon'da süregelen "Nuts" adlı resimli öyküleri onun bu yönünü yansıtmaktadır. Ayrıca "Pazar Tartışmaları"yla da sesini duyurdu ancak özgürlüğünü başkalarının neler düşüneceği end'işesine yeğleyerek bu yayını sürdürmedi.

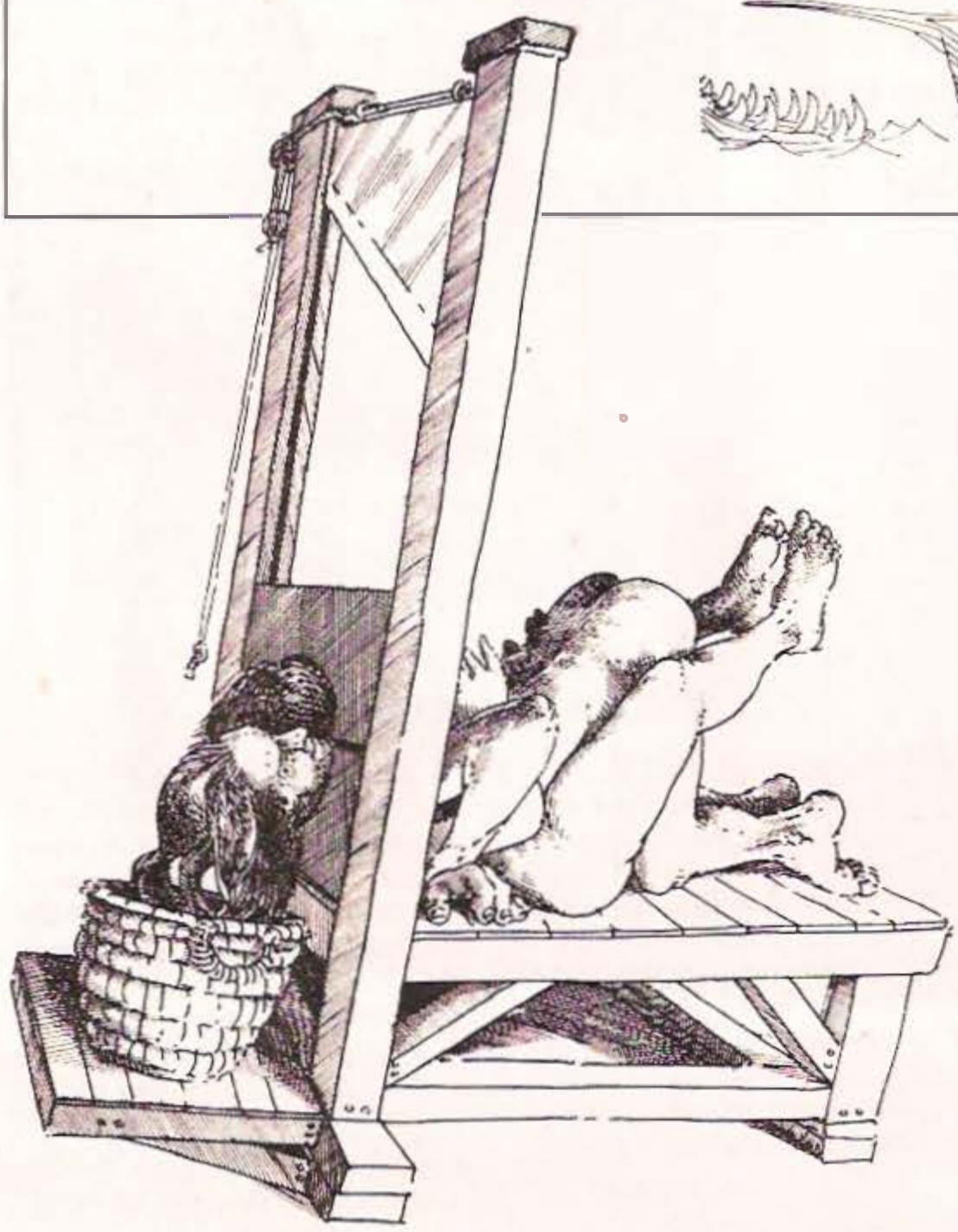

—Kökenlerinizdeki farklılığın evliliğinizi normalden daha güç kılacağını siz de fark etmişsinizdir.

Shel SİLVERSTEIN

1931 yılmda Chicago'da doğdu. Gençlik ve olgunlaşma dönemlerini Chicago'da, askerliğini ise Kore ve Japonya'da geçirdi. Karikatürleri "Look" dergisinde yayımlandı. Playboy muhabiri olarak dünyayı dolaştı. En büyük zevkleri arasında müzik ve gitar çalmak da vardı. Kopenhag'da Papa Blue's Viking Jazz Band ile birlikte şarkı söyledi. İki plak doldurdu. Ayrıca lirik şiirler yazdı. Birçok çocuk kitabı vardır.

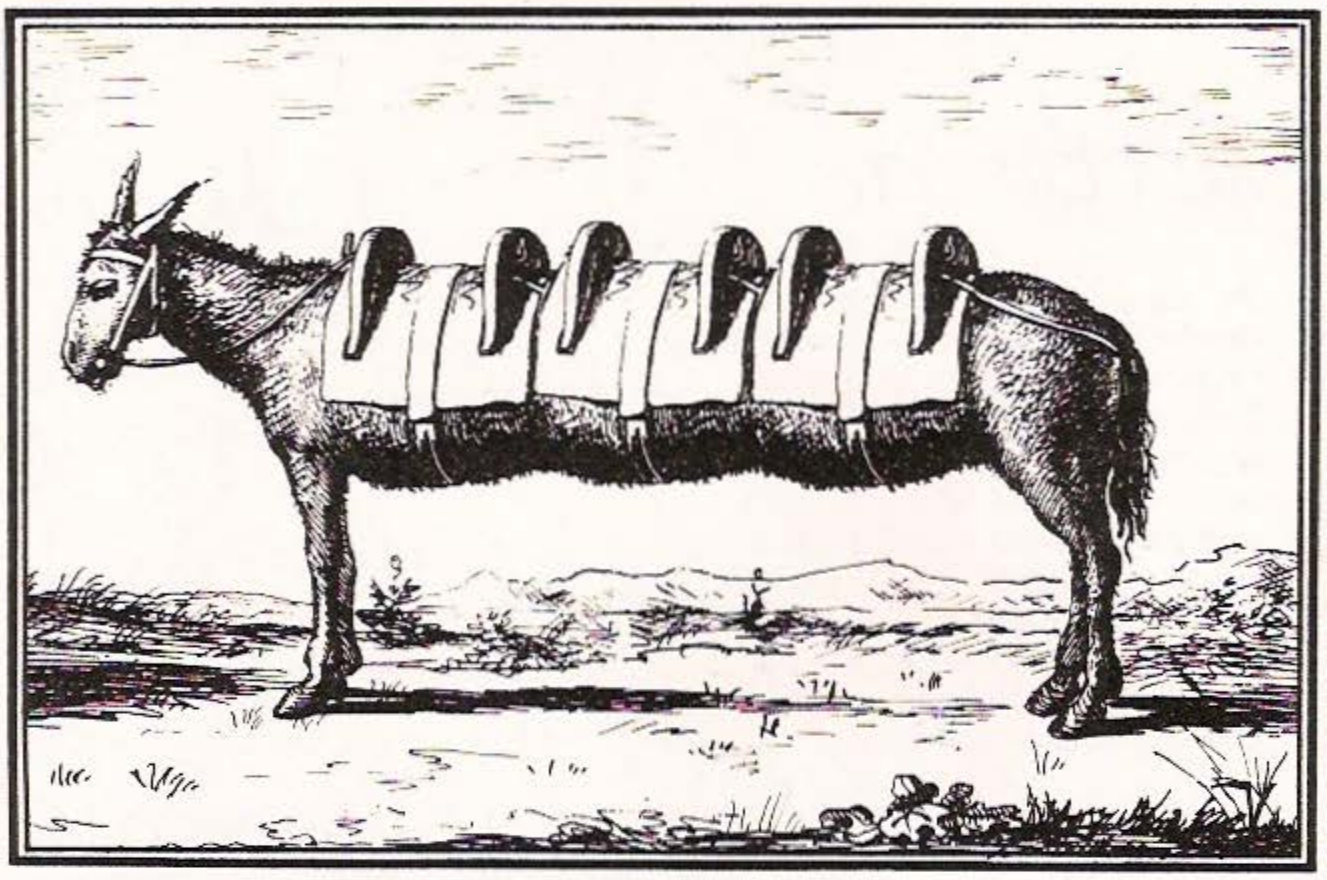
Jan FAUST

Jan Faust 60'lı yılların sonlarında "Nation", "New York Magazine", "National Review" ve "New York Times"de çizmeye başladı. Kara güldürünün büyük temsilcilerinden biri sayılır.

AMERİKA

Jean-Claude SUARES

Jean-Claude Suarès 1942'de Mısır'da doğdu. New York'ta oturur ve "New York Times" gazetesinde çalışır.

Demokrat Parti'nin eşeği

Bill LEE

Brooklyn'de doğdu. Orduda fotoğrafçılık yaptı. Daha sonra, 1960'larda çizmeye başladı. R.O. Blechman'ın öğrencisi oldu. Çağdaşlarından farklı olarak, çizimi, tonların fazlalığı, fırça vuruşlarının kalabalığıyla engellenmemişti; tersine eğlendirici kişileştirmeleri ortaya çıkaran, eğrilerden oluşmuş sade bir tarzı vardı. Saturday Evening Post, Cosmopolitan, Playboy, Evergreen Review, Penthause gibi yayınlarda karikatürleri yer aldı. Alexander the Great, Americarnal, Crucifixations adlı resmin dizileri vardır. "Fogarty" adlı bir çizgi film kahramanı da yarattı. Toplumsal sorunları yansıtmak ve sanatının sınırlarını aşmak erekleri doğrultusunda, makarnayı andıran çizgileriyle insanları, manzaraları, yaşamları yansıtmaktadır.

Charles ADDAMS

1912'de New Jersey'de doğdu. Colgate ve Pennsylvania üniversitelerinde, daha sonra da bir yıl Etrand Central Sanat Okulu'nda okudu. Kısa bir süre için suç haberleri veren bir derginin sanat bölümünde çalıştı. Bu deneyimi onun kişisel tavrını oluşturmasında etkin oldu. Karikatürleri, New Yorker'da 1936'dan itibaren yayınlandı. 1937'de "Family" çizgi filmini yarattı. Eserleri 1942'den beri zaman zaman toplu halde yayınlanmıştır. Bunların arasında, ilk olarak, "Drawn and Quartered", daha sonra da "Addams and Evil", "Monster Rolly", "Homebodies", "Nightcrauolers" ve "Black Maria" yer almaktadır. Bu altı kitabın bir araya gelmesiyle "The Penguin Charles Addams" oluşturuldu.

SONBAHAR İÇİN DANS

1

2

3

4

5

6

SONUNDA DUYDU!

7

8

9

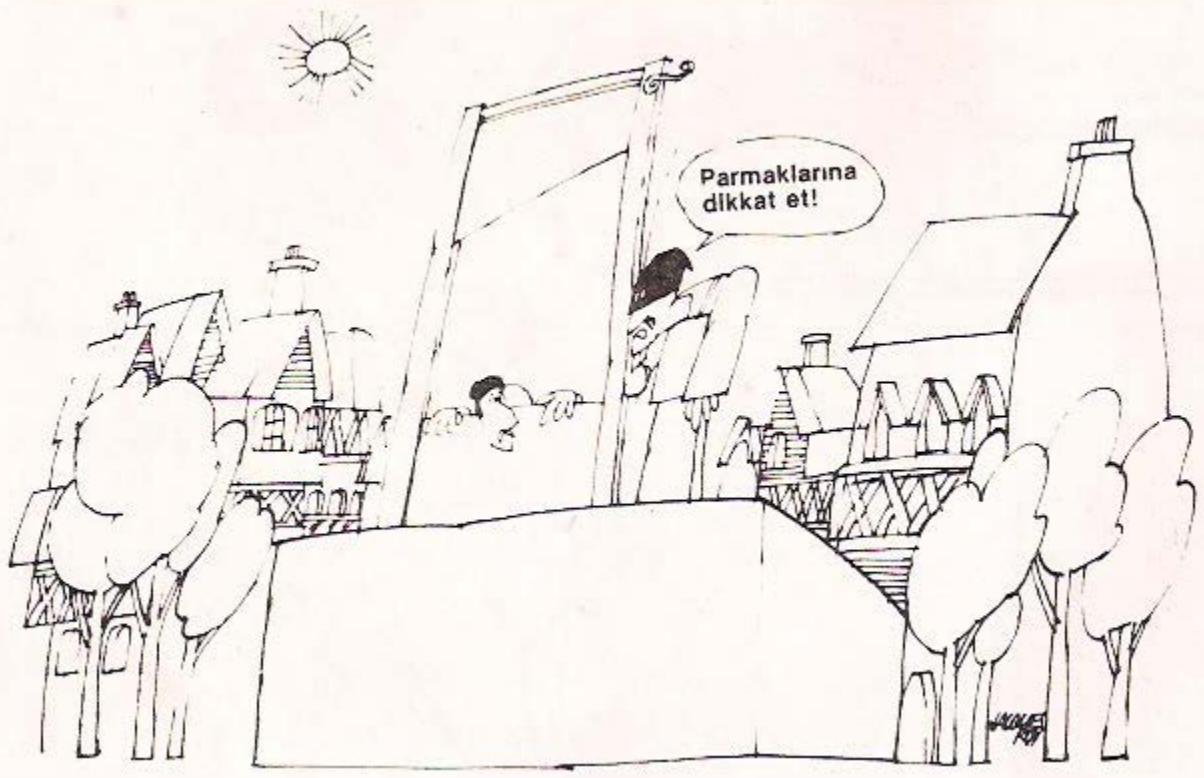

Jules FEIFFER

***Jules Feiffer**, 1929'da doğdu. Çocukluğu Manhattan ve Brooklyn'de geçti. Pratt Enstitüsü'nde Tatbiki Sanat Bölümü'nde okudu. Siyasal karikatür alanında etkin bir rolü vardır. Albümleri defalarca basıldı. Oyun, öykü ve senaryo da yazdı. Feiffer, karşılıklı konuşmaların, düşünce ve yorumların söze dönüşmesinin, mimik ve hareketlerin mizahını üreten, kendi türünde getirdiği yenilikle birçok karikatürcüyü etkileyen bir ustadır.*

KANADA

Montreal Karikatür Yarışması, karikatür dünyasının en önemli olaylarından biridir

Montrealde ''La Presse'' gazetesinde çizerek kendini tanıtan Jacques Roy'un bir karikatürü

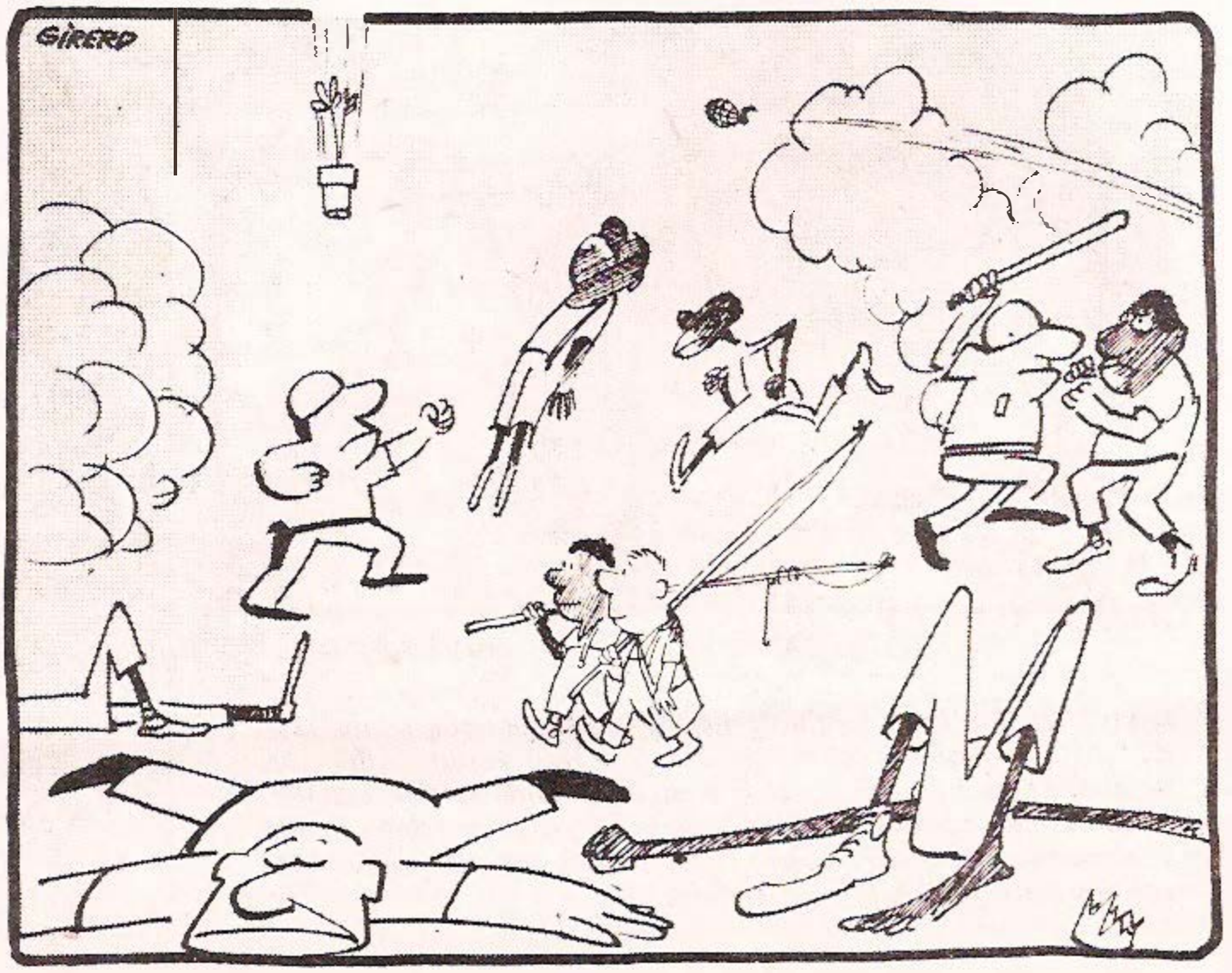
Kanada'da siyasal karikatürün 19. yüzyılın ortalarında başlayan bir geleneği vardır. İlk karikatür dergisi **Punch in Canada,** 1849'da çıkmış, bunu 1873'te **Grip** dergisi izlemiştir.

Güldürü dergilerinin yanı sıra, karikatürün tâ o dönemlerde günlük gazetelerde yer aldığı görülür. Bu gelenek günümüze kadar sarsılmamıştır.

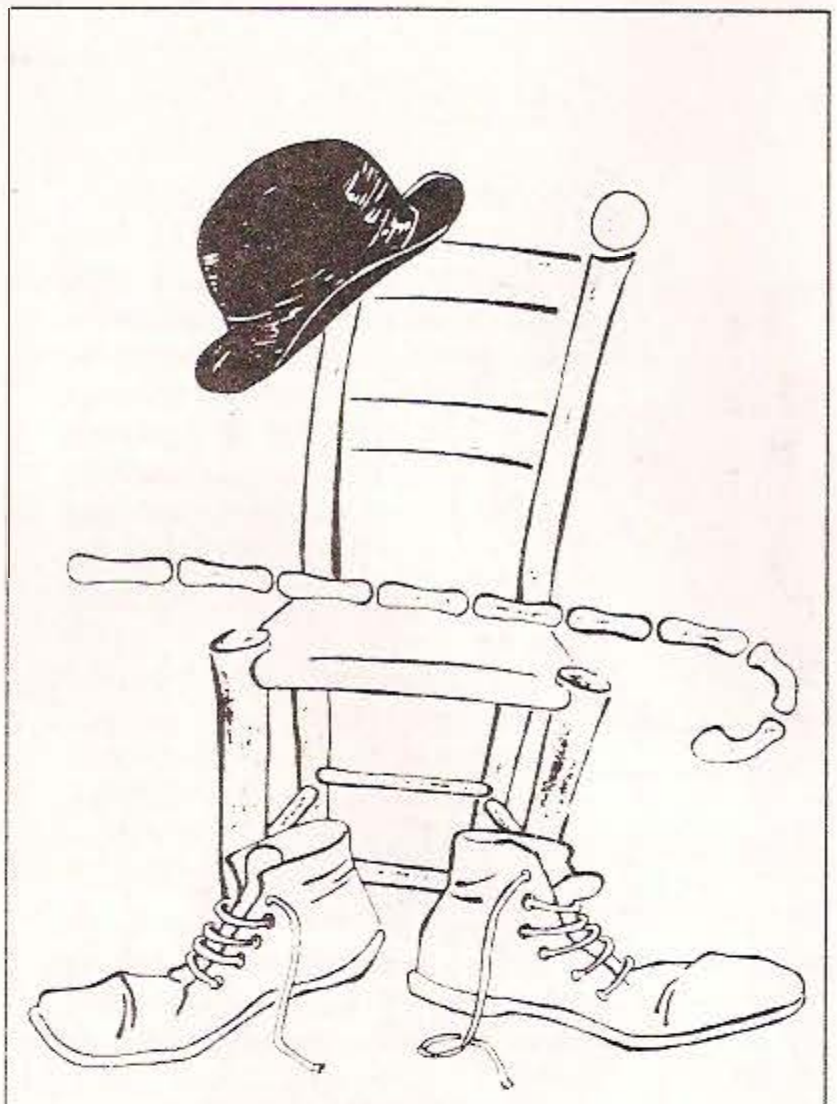
Yeni akımlar Kanada'da da hemen İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yayılmaya başlamıştır. Genç karikatürcülerin etkisiyle Montreal'de Montreal Star denen sergi sarayında bir güldürü pavyonunun açılması söz konusu olur. İsviçre'nin Montreal kentine bir armağanı olarak 1964'te bu sergi sarayının içinde bir Güldürü Pavyonu (Pavillon d'Humour) yaptırılır. Bu, yeni bir dönemin başlangıcıdır.

Kanadalılar burada her yıl bir sergi ve bir yarışma düzenlerler. 1964'te açılan ilk sergiye 20 kadar ülke katılmıştır. Ondan sonraki yıllarda ülke sayısı 60'a kadar yükselir. Dünyanın dört bir köşesinden yüzlerce karikatürcü, bu sergiye yapıtlarını gönderirler. Montreal yarışması, uluslararası düzeyde saygınlığı olan bir olay durumuna gelir.

Kanada'da çağdaş karikatürün e. önemli adları Ted Martin, Ben Wicks Jacques Roy, Jean-Pierre Girerd, Roy Peterson, Peter Kuch, Richard Darcy, Leonard Matheson ve Joséle François'dir.

Montreal'de ''La Presse'' gazetesinde çizen Jean-Pierre Girerd'in yapıtlarında Sempé'nin etkileri görülür

José LE FRANÇOIS

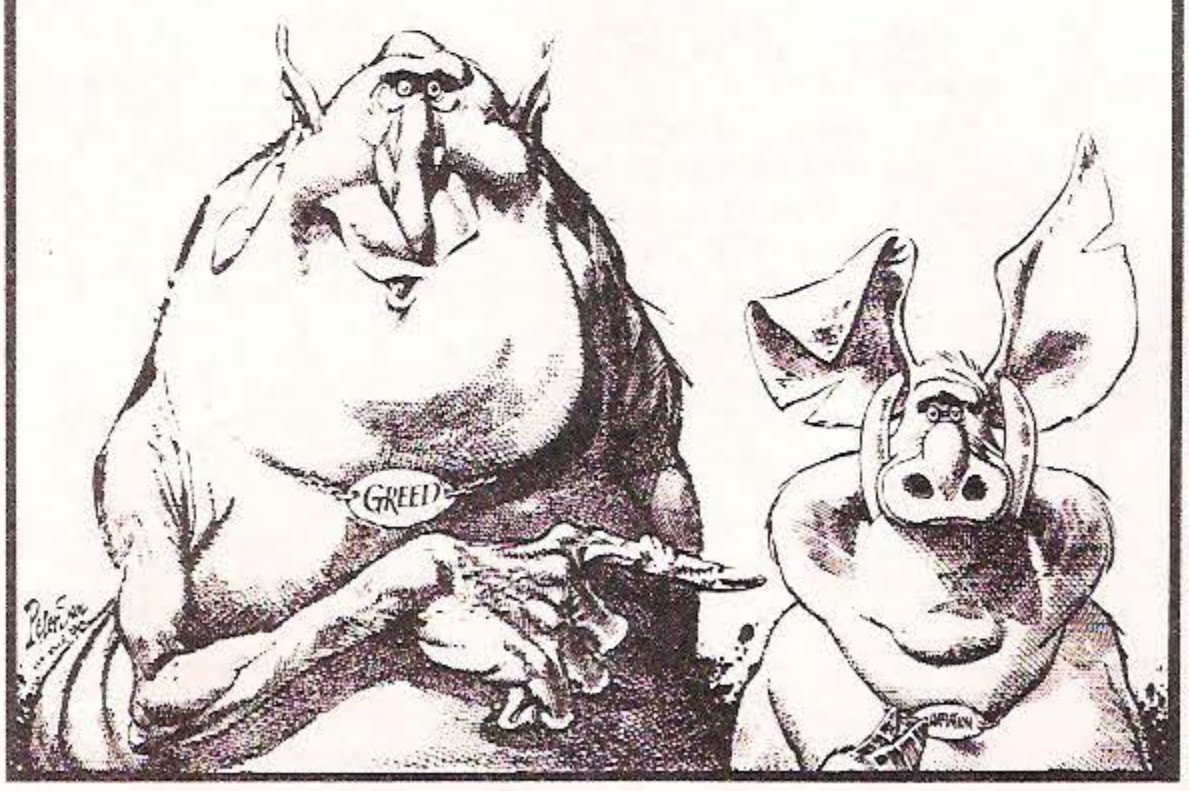
José Le François, uluslararası alanda, ilk kez 1973 Uluslararası Gabrovo Karikatür Yarışması'nda dikkati çekti. Çağdaş karikatürcülerin önemlileri arasında adı anılıyor.

Leonard MATHESON

1913'te doğdu. Toronto'da Ontario Sanat Koleji'ni bitirdikten sonra Vancovver Sun gazetelerinde çalışmaya başladı. 1945'te Kanada Gazete Karikatürleri ödülünü kazandı.

SUÇ ONDA...

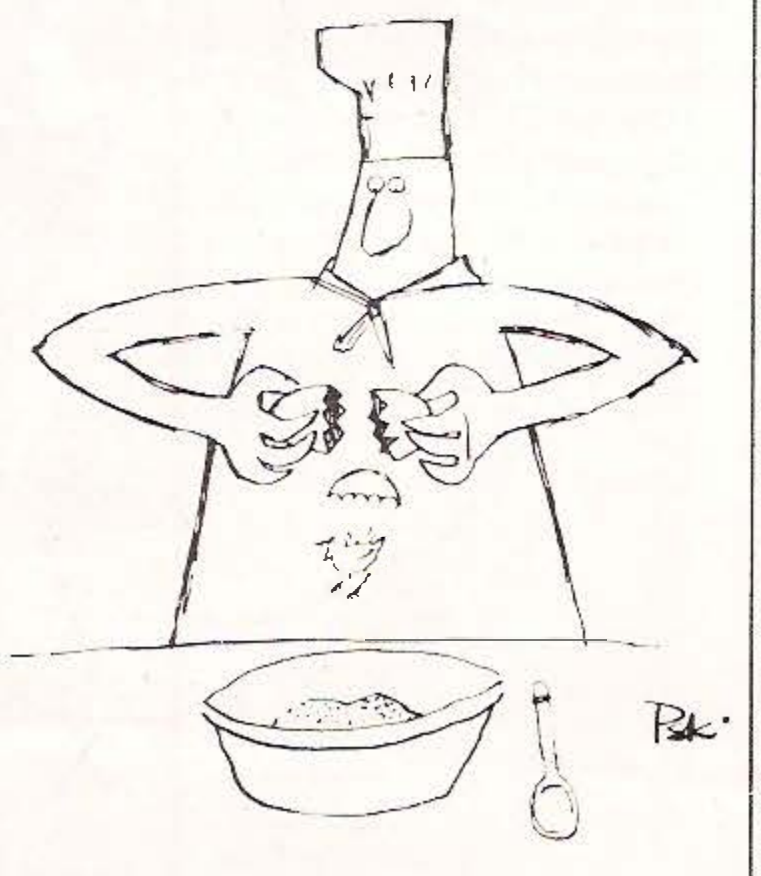
AÇGÖZLÜLÜK ENFLASYON

Roy PETERSON

1938'de Kanada'da doğdu. Günlük gazete karikatürcülerinin en ünlülerinden biridir. Kanada'nın David Levine'i sayılır. Portreleri çok başarılı olmuştur. İki kez ulusal gazete karikatürü ödülünü, 1973'te de Montreal Uluslararası Karikatür Yarışması'nı kazandı. Siyasal karikatürlerinin yanı sıra, çocuklar için de karikatür çizdi.

Ted MARTIN

Torontolu bir sanatçı olan Ted Martin, Uluslararası Montreal Karikatür Sergisi'nde kendini dünyaya tanıtmıştır.

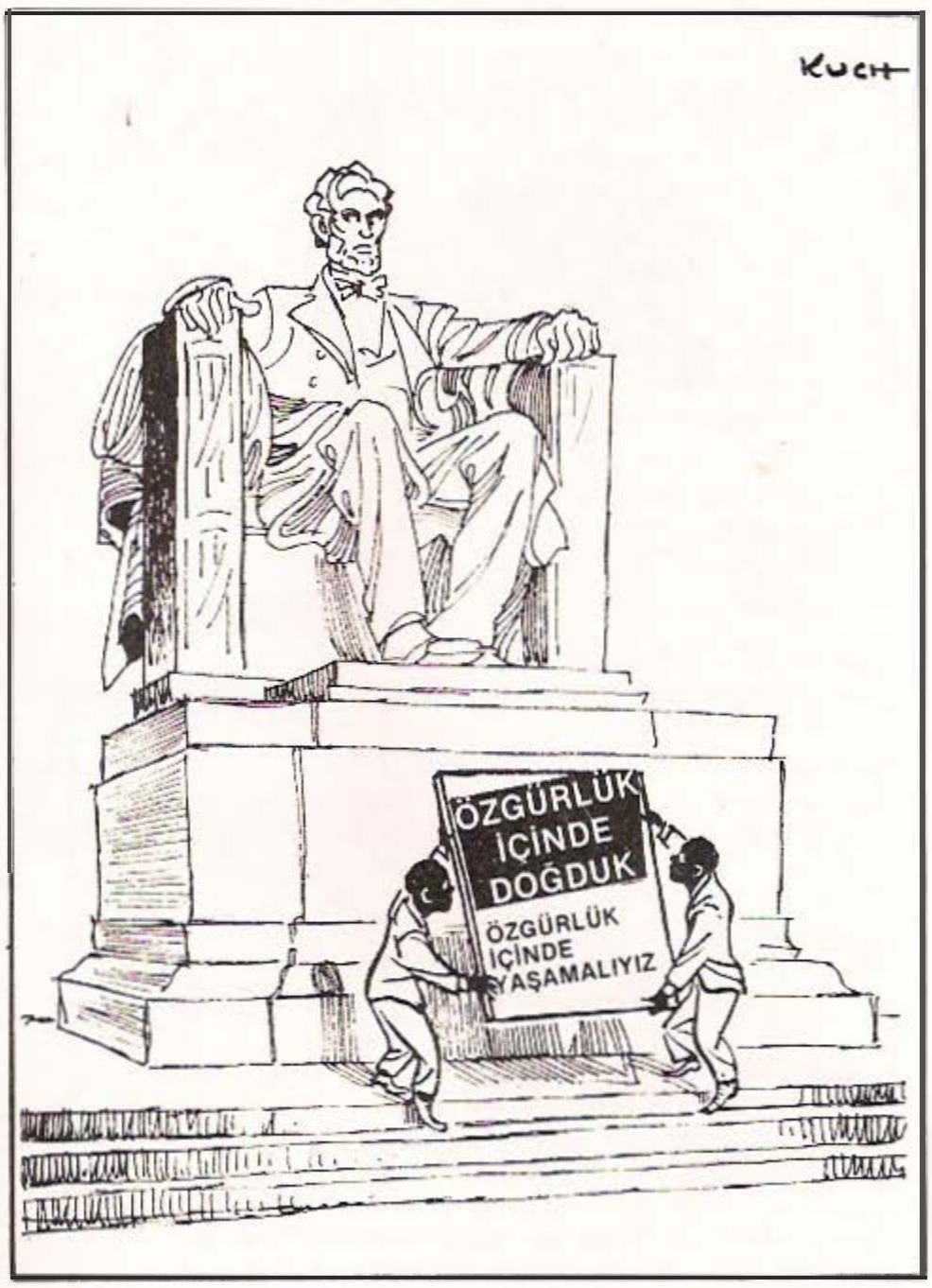

KANADA

Richard DARCY

Richard Darcy 1930 yılında doğdu. Kanada'da yayınlanan birçok gazetede karikatür çizdi. Darcy'nin yapıtlarında Dubout'nun etkileri görülür.

Peter KUCH

1917'de doğdu. İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda karikatür çizmeye başladı. Sayısız sergi düzenleyen Kuch, birçok ödül de kazandı.

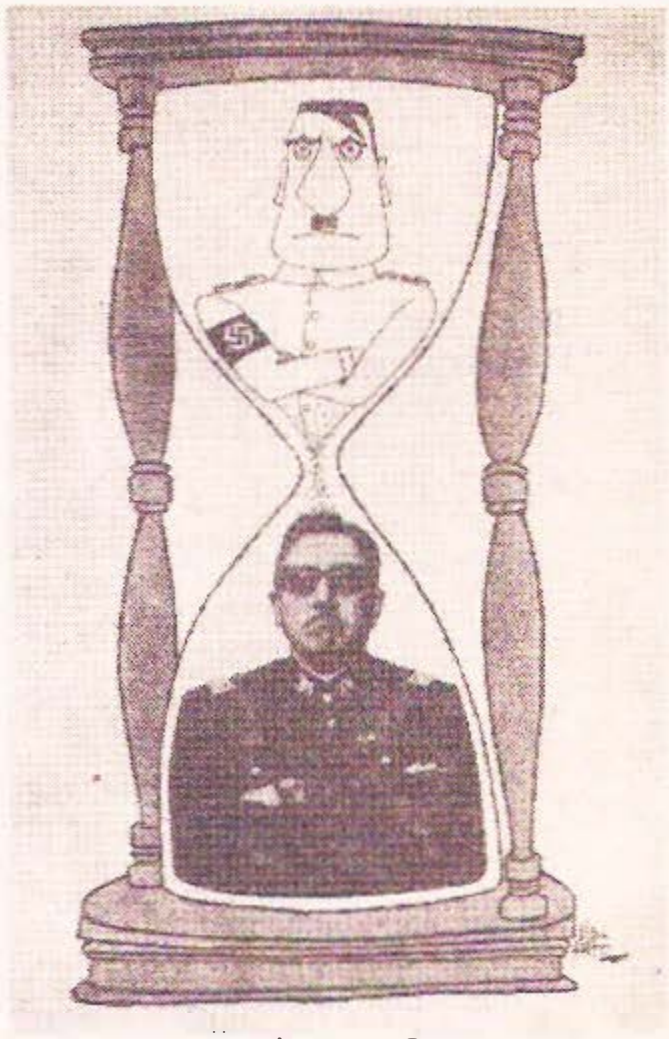

Öteki yarısı

Ben WICKS

Toronto Telegram gazetesine çizen Wicks, çağdaş karikatürün başarılı temsilcilerinden sayılır. 1926'da Londra'da doğdu. Karikatürleri İngiltere, ABD, Avustralya, Trinidad, Barbados ve Hawaii'de yayınlandı. Şu sıralarda Toronto'da yaşamaktadır.

Latin Amerikalı çizerler yüzyıllar boyu baskı ve sömürünün karşısında

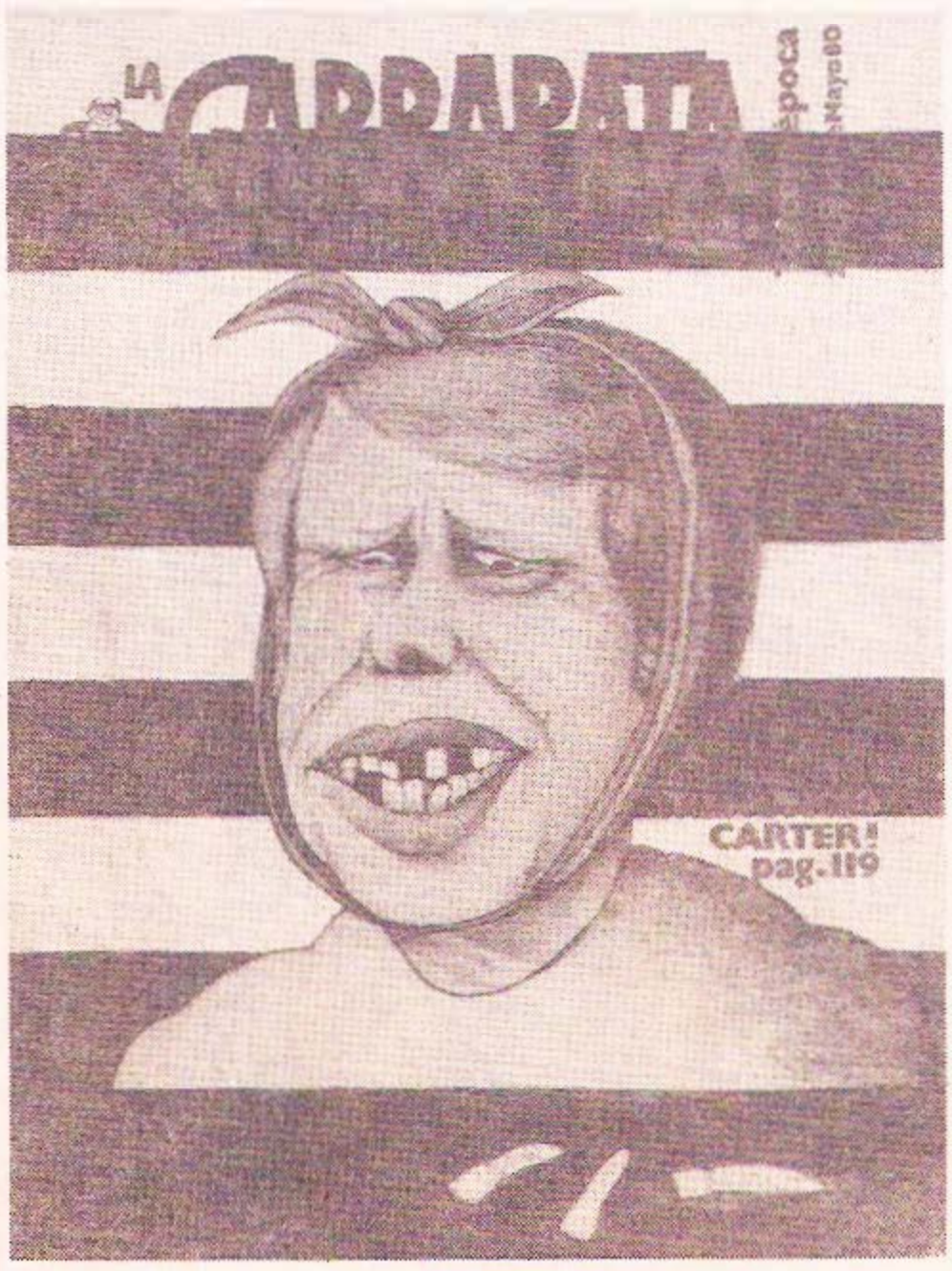
YENİDEN DOĞUŞ
Blankito (Uruguay)

Latin Amerika ülkeleri karikatürünün ortak özelliği, sömürüye, dış kuvvetlerin oyuncağı diktatör generallere, toplu kıyımlara, işkenceye karşı başkaldıran bir mizaha dayanmasıdır. Barış, özgürlük, insanca yaşam koşulları konusunda karikatürler çoğunluktadır. Siyasal karikatürlerindeki çizgi biçimleri çoğunluk çizgiye dayanan evrensel, çağdaş, yeni bir karikatür anlayışındadır. Bu yönden "editorial" dediğimiz Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri siyasal karikatüründen çok ayrı bir niteliktedir.

Latin Amerika ülkelerinde yayımlanan mizah dergileri birer siyasal savaş bayrağı gibidir. Hepsi çok satan etkin, halkın özlemlerini, isyanını dile getiren dergilerdir. Bunun yanı sıra, dergilerin biçimleri, sayfaların düzenlenmesi, mizah basınında örnek olacak yenilikler içermektedir.

MEKSİKA

Meksika'da karikatürün kökü Jose Guadolupe Posado'ya (1852-1913) dayanır. Posado'nun yapıtları, ölümünden çok sonra önem kazandı. Uzun yıllar taşra gazetelerinde çizdikten sonra 36 yaşında Meksiko'ya yerleşen Posado, 1913 yılında arkasında 20 bin yapıt bırakarak öldü. Posado, Meksika devrimlerinin olduğu dönemlerde toplumsal konuları işleyerek, iktidarın ve zenginlerin halkı ezmelerini karikatürlerinde yansıtmaya çalıştı. Meksika'nın en ünlü ressamları olan Rivera, Orozco ve Siquerios çeşitli güçlükler içinde yaşamını sürdüren bu büyük karikatür ustasının değerini anladılar ve kendisine gereken saygıyı gösterdiler. Yeni kuşağın yetişmesinde Posado'nun etkileri üzerinde durulabilir.

Latin Amerika'da yayınlanan mizah dergileri birer siyasal savaş bayrağı gibidir. Hepsi çok satan etkin, halkın özlemlerini, isyanını dile getiren dergilerdir. Yanda, Meksika'da yayınlanan "La Garrapata" adlı derginin bir sayısının kapağı.

Meksika'da İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemin en ünlü karikatürcülerinden biri Alberto Beltran'dır. 1923'te doğan Beltran, "Ahi va el Golpe" ve "El Coyote" dergilerini çıkarttı ve uzun yıllar "La Prensa" gazetesine çizdi.

Meksiko'da yayınlanan "Siempre" dergisi ise, Üçüncü Dünya yanlısı bir politika izlemektedir.

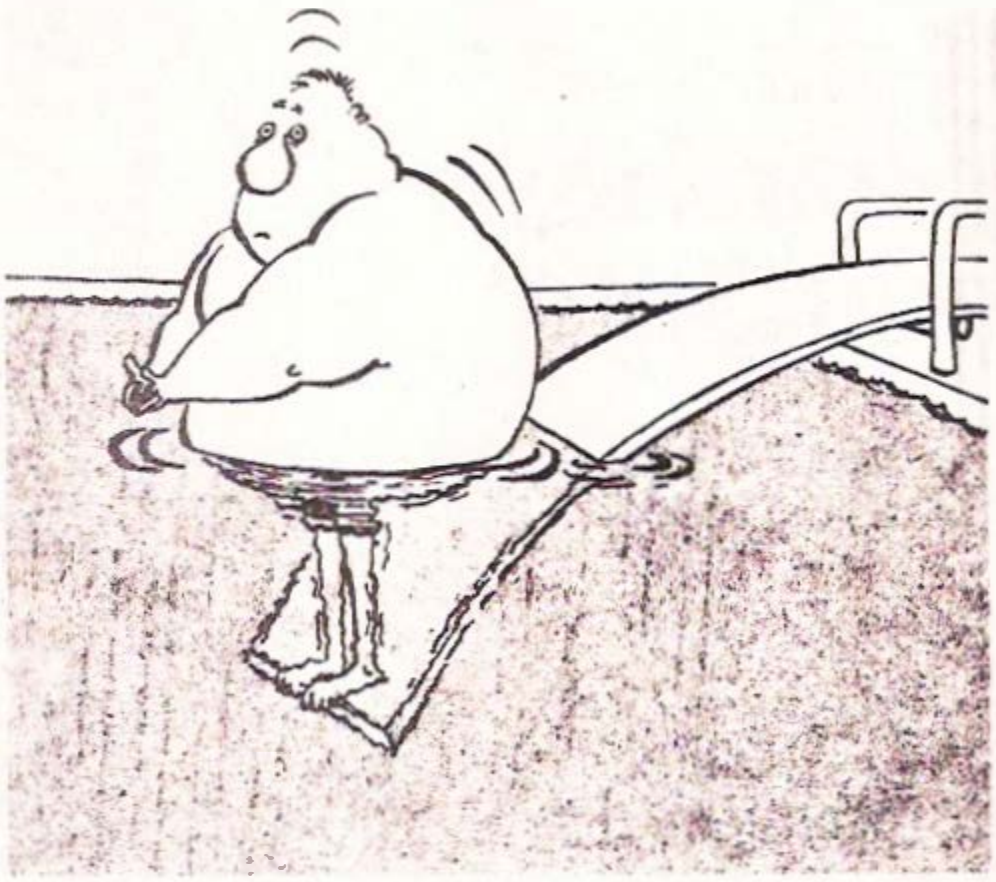
60'lı yıllarda Meksika'da iki güldürü dergisi yayınlanır: Los Supernarchos (1966) ve Los Agachados (1968). Bu dergilerin her ikisini de "Rius" adıyla çizen Eduardo del Rio çıkardı.

Bugünün karikatürcüleri arasında şu kişilerin özel bir yeri vardır: Aragones, Rius, Naranjo, Vadillo, Helioflores.

BREZİLYA

Brezilya'da ilk karikatür dergisi 1839'da yayınlandı. Bu dergiyi daha sonraları yüzlerce güldürü dergisi izledi. O dönemde cumhurbaşkanlığına seçilmiş olan Nalr de Teffe'nin eşi bi-

LATİN AMERİKA

Sergio Aragones, 1937 doğumludur ve bugün Meksika karikatürünün en ünlü temsilcilerinden biri sayılır.

le "Rian" takma adıyla dergilere karikatür çizdi.

Brezilya'da 15 yıl süren (1930-1945) Vargas diktatörlüğü döneminde karikatür büyük baskı altında kaldı ve gelişemedi.

Vargas diktatörlüğü devrildikten sonra karikatürde bir canlanma oldu ve yeni bir akım doğdu. Bu akımın kurucusu Millor Fernandes'tir. Karikatürün yanı sıra yazar olan Fernandes, Searle ve André François niteliğinde bir sanatçıdır.

Çağdaş karikatürün daha yaygın bir biçimde ortaya çıkmasında en önemli olay, 1968'de "O Pasquim" adlı haftalık güldürü dergisinin yayınlanmasıdır. O yılların bütün genç sanatçıları bu derginin çevresinde toplandılarve "O Pasquim"in tirajı 300 binin üstüne yükseldi.

Bugün Brezilya'da karikatürün en önemli temsilcileri arasında şu adlar sayılır:

Fernandes (1924), Orlando Mattosi (1917), Dino (1920), Pinto Ziraldo (1932), Zelio (1939) ve Jaguar (1934).

ARJANTİN

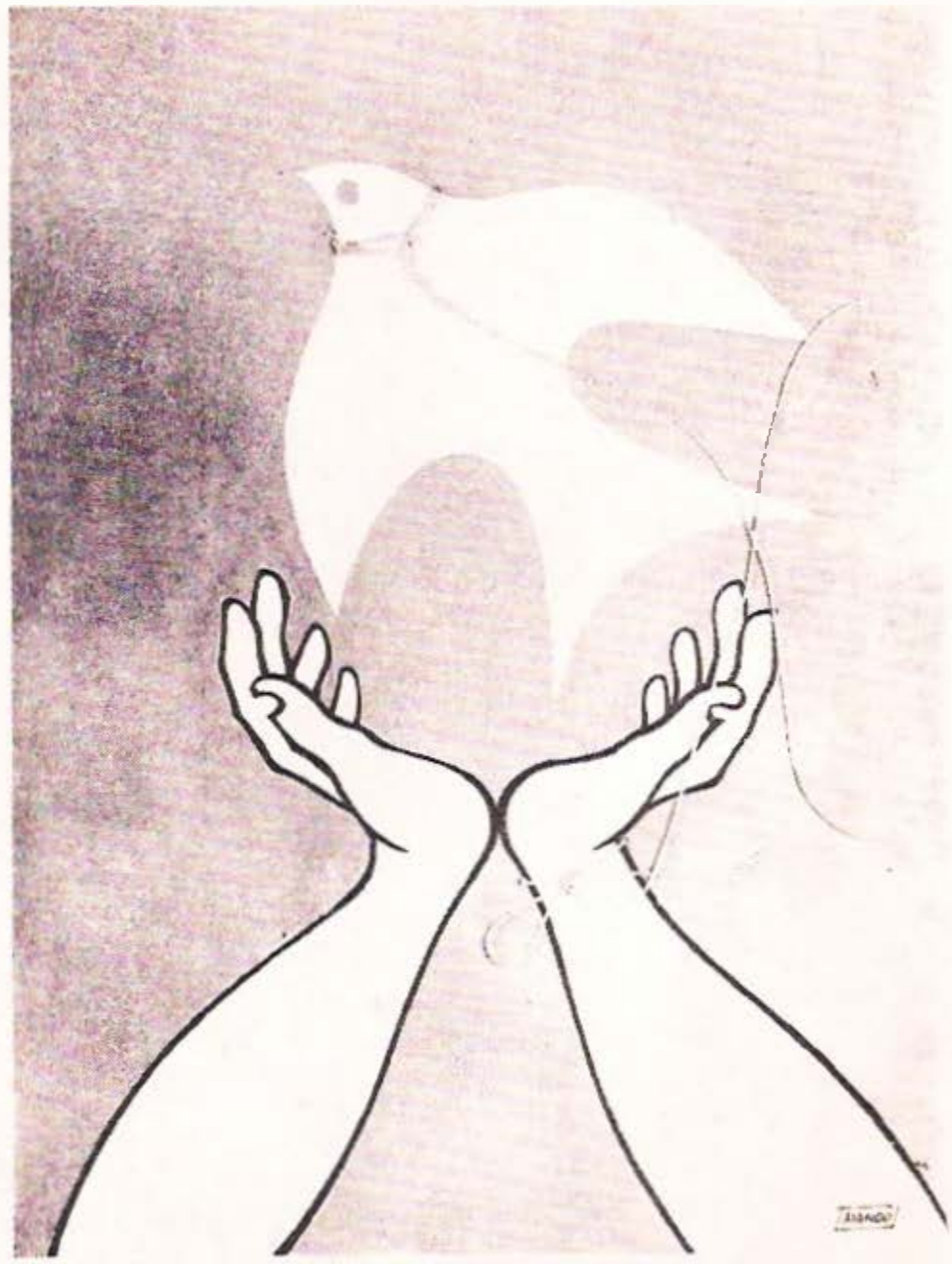
Arjantin basınında karikatürün eski ve zengin bir tarihi vardır. Günlük gazeteler, 19. yüzyılın ortalarında siyasal karikatüre yer vermeye başladılar ve yine aynı dönemde ilk güldürü dergileri yayınlandı.

Çağdaş karikatürün kurucuları ise Garaycochea (1929), Quino (1932), Mordillo (1932), Landru (1923) ve Oski'dir.

1966'da askeri yönetim, Arjantin karikatürüne büyük bir darbe indirdi ve siyasal karikatür büyük baskı altına alındı. O dönemde karikatürcüler genellikle "absürd" ve gerçeküstü karikatüre yönelmiştiler. Ancak iki yıl önce ülkede demokratik bir rejimin kurulmasıyla karikatürcüler özgürlüğe

Pedro Florez (Arjantin)

Jose Bernando Pacheco—(San Salvador)

Hugo Rodolfo Ramallo (Venezuella)

kavuştular. Bugün Arjantin karikatürü tam bir özgürlük içindedir.

KÜBA

Küba'da karikatür 1959'da Batista diktatörlüğünün devrilmesinden sonra büyük bir aşamaya ulaştı. Batista döneminde bütün kurumlara karşı çıkan sanatçılar, 1959'dan sonra basında çizmeye, albümler yayınlamaya ve sergiler düzenlemeye başlayarak, karikatür dünyasında yeni ve devrimci bir hava estirdiler.

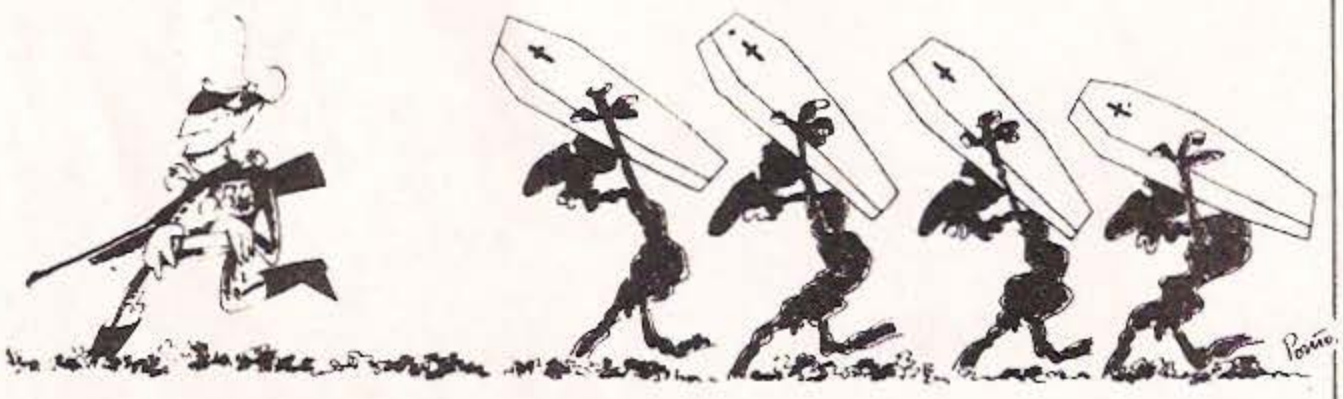
Gençlerin o yıllarda "El Piterre" adlı bir dergi çıkarttıkları görülür. Bu dergi, o dönemde olağanüstü tirajlara ulaştı.

Fransız karikatürcüsü Sine'ye göre, bütün kurumlara karşı çıkan (contestataire) sanatçıların yönelttiği bu akım 1961'de zirveye ulaştı. Gençler, Batista döneminden ne kalmışsa yıktılar. Adaletsizlikler, din, seks ticareti, sömürü, faşizm karikatürcülerin en çok eğildiği konular oldu. Ama bu yıkıcılığın yanı sıra karikatürcüler yapıcı pek bir şey getirmediler.

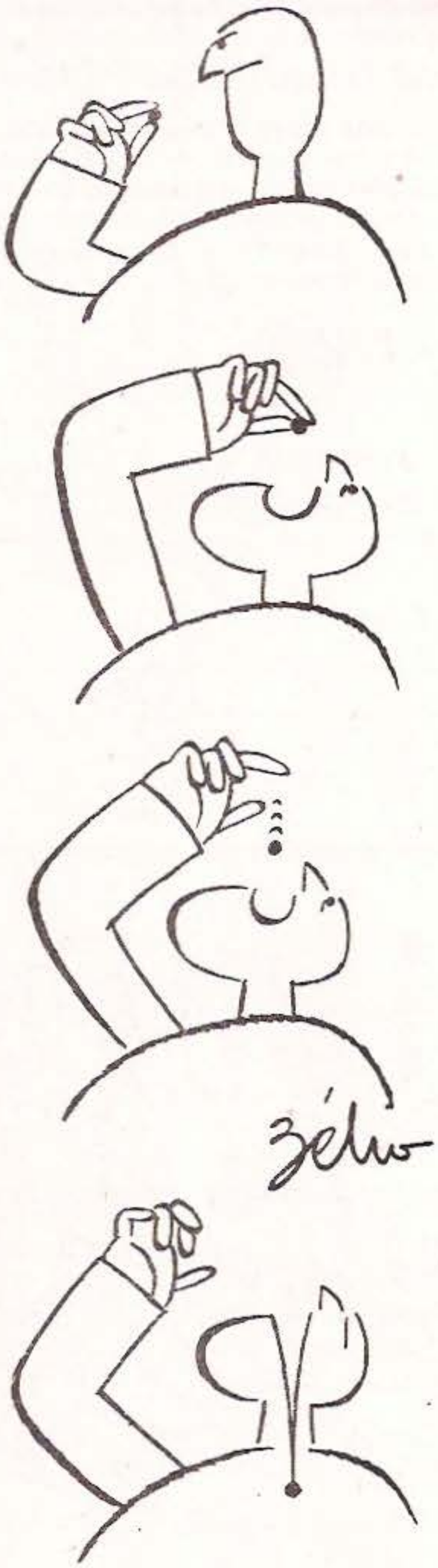
Küba'nın en önemli güldürü dergisi "Palante", 1960'larda çağdaş çizgi-güldürünün en önemli organı durumuna geldi.

Haftalık "Bohemia" dergisi de, bol karikatür yayınlayan bir dergidir.

Her iki yılda bir Gazeteciler Sendikası'nın desteğiyle Havana'da uluslararası bir karikatür yarışması düzenlenmektedir.

Alfanso Moreno (Kolombiya)

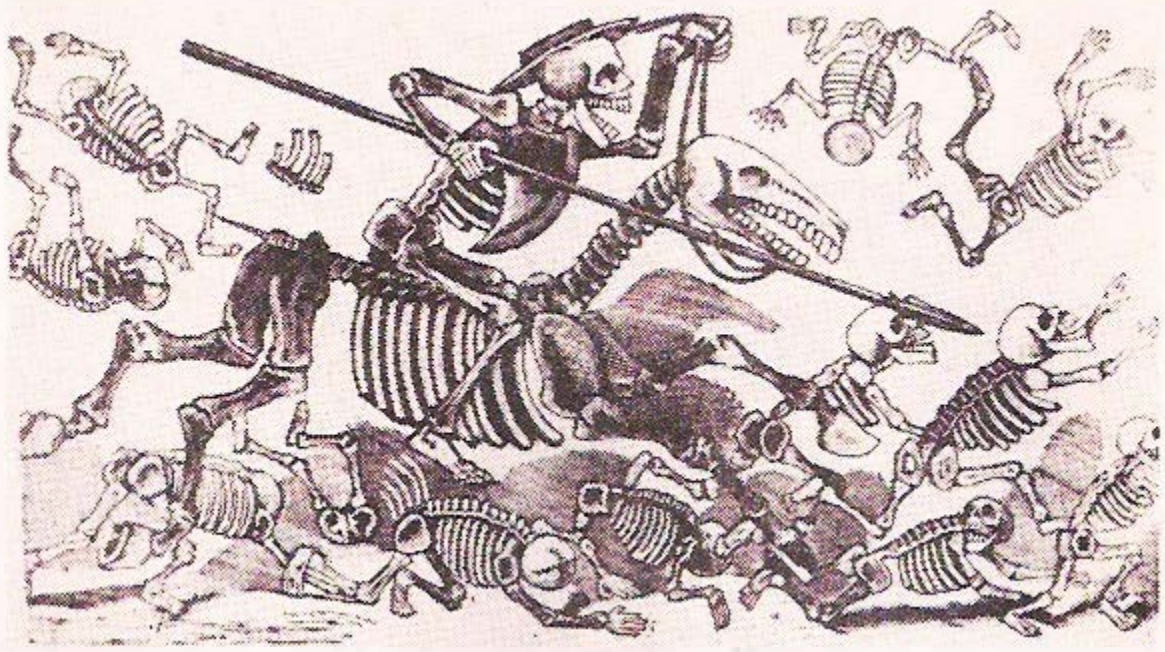
Alves Pinto ZELIO

Alves Pinto Zelio, 1939'da doğdu. Sao Paulo'da yaşayan Zelio, 15 yaşından beri yapıtlarını çeşitli dergilerde yayınlamaktadır. 1959-62 yıllarında Paris'te gazetecilik eğitimi gören Zelio aynı zamanda oyun ve masal yazarıdır.

LATİN AMERİKA

Jose Guadolupe POSADO

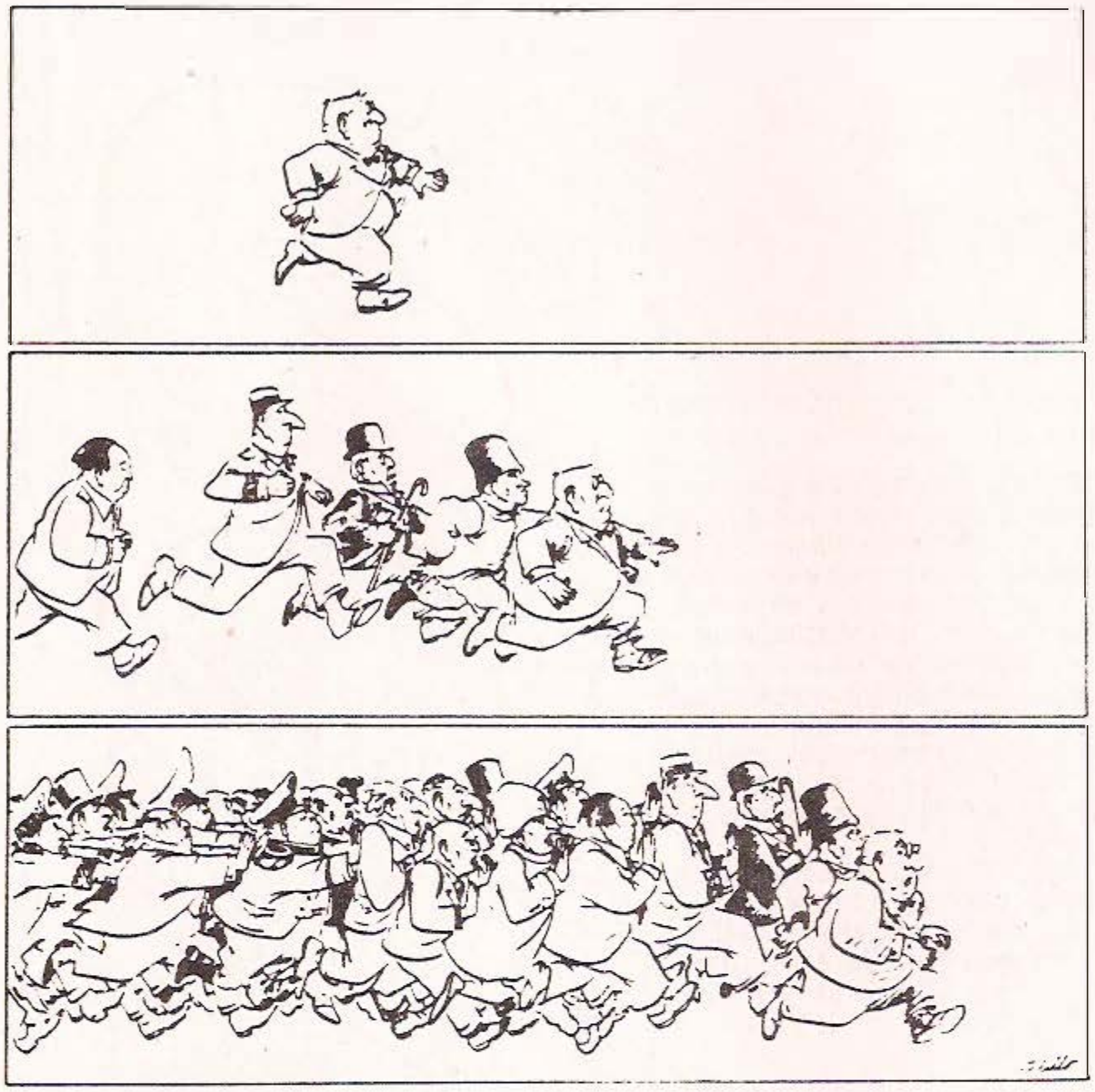
Meksika'nın en büyük karikatürcülerinden biri olan Jose Guadolupe Posado (1852-1913), Meksika'nın en büyük ressamlarından Don Rivera, Orozco ve Siquerios döneminin karikatürde zirve sanatçısıdır. Yapıtlarında hep, toplumsal konuları işledi.

Don Kişot

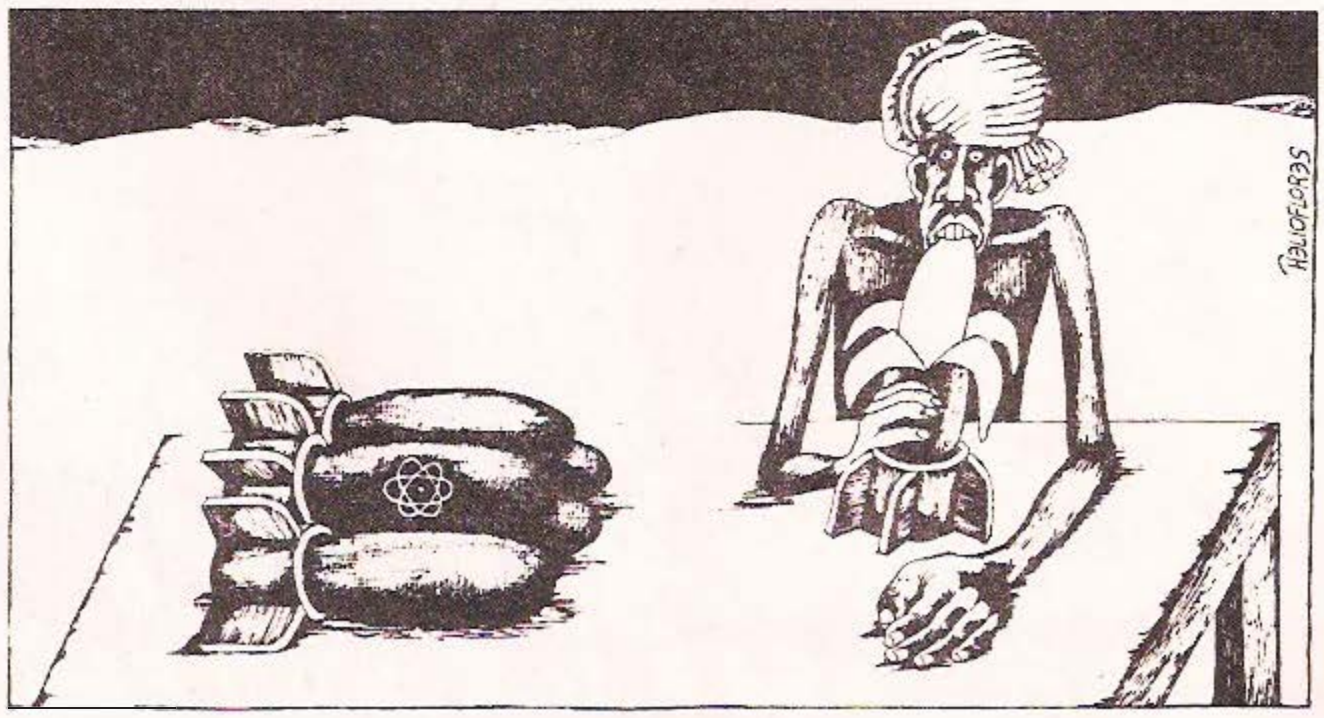
Leonardo VADILLO

Leonardo Vadillo, Meksiko'da çıkan Siempre dergisinde çizen siyasal karikatürcülerden biridir. Vadillo, yandaki karikatürüyle Montreal 1968 Uluslararası Karikatür Yarışması'na katıldı. Karikatürün yazısı "Nükleer silah yarışı"dır. Vadillo, Nasrettin Hoca 1976 Şenliği'ne de katıldı.

HELIOFLORES

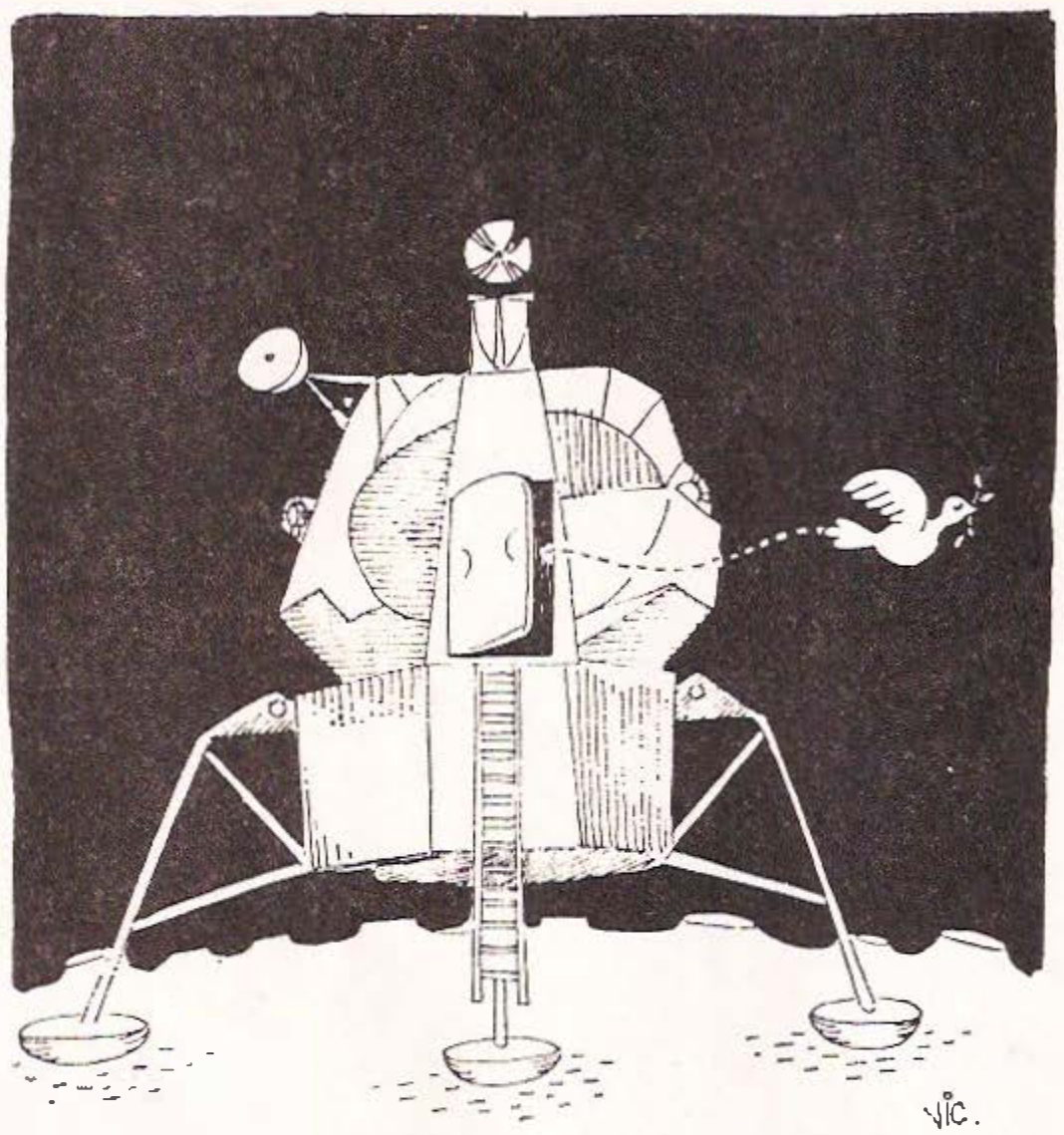
Helioflores 1938 doğumludur. Mimarlık eğitimi gördü. Meksika'da "absürd" karikatürcülerin başında yer alır. 1971'de Montreal Yarışması'nda, 1977'de Nasreddin Hoca Festivali'nde ve aynı yıl Gabrovo Yarışması'nda, 1980'de yeniden Montreal'de, 1983'te Küba'da başarı armağanları aldı. Helioflores 1976'da Akşehir'de düzenlenen Nasreddin Hoca Şenliği Uluslararası Karikatür Yarışması'na, yandaki karikatürüyle katıldı.

Carlos DZIB

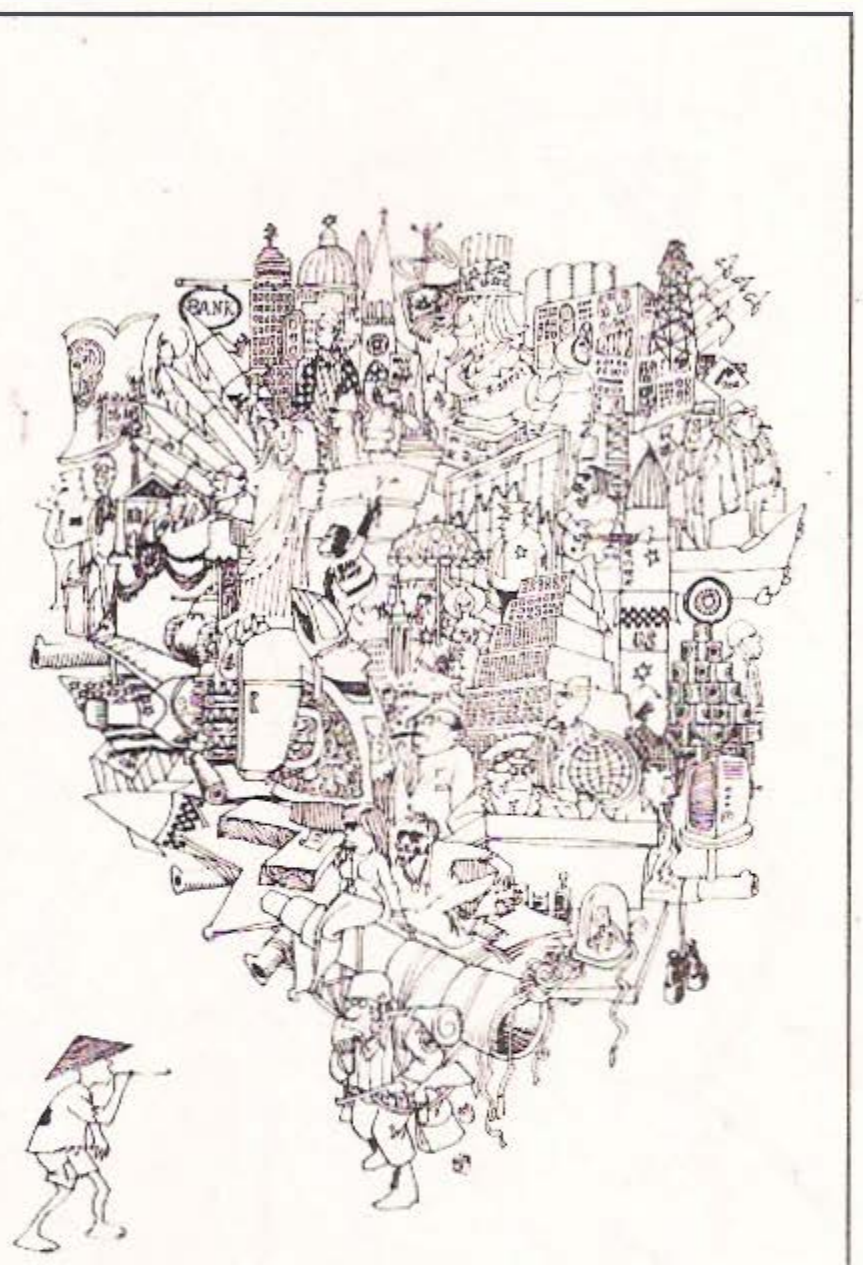
Carlos Dzib, 1939 doğumludur. İlkokul öğretmenliği ile işe başladı ve okul kitapları resimledi. Meksikalı sanatçı, yandaki karikatürüyle 1980'de Montreal Uluslararası Karikatür Yarışması Başarı Armağanı'nı kazandı.

Victor MONJARAS (VIC)

Vic (Victor Monjaras), 1940'da Meksiko'da doğdu. Önce okul gazetelerinde çizerek mesleğe atıldı, sonra da çeşitli dergilerde çizdi.

Eduardo del RİO (RIUS)

Karikatürlerini "Rius" diye imzalayan Eduardo del Rio, Meksiko'da "Supermarchos" ve "Los Agachados" dergilerini çıkarttı. Çağdaş akımın kurucularından biridir. Rius 1976 Nasreddin Hoca Yarışması'na katıldı.

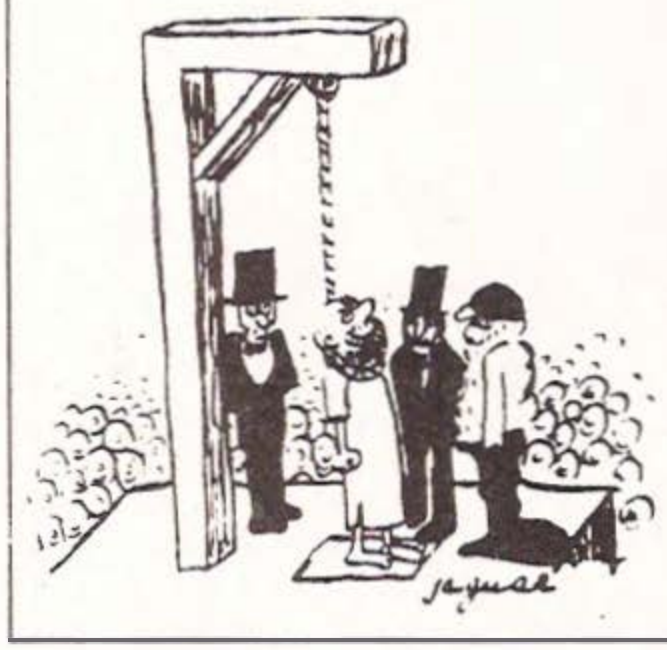
Alves Pinto ZİRALDO

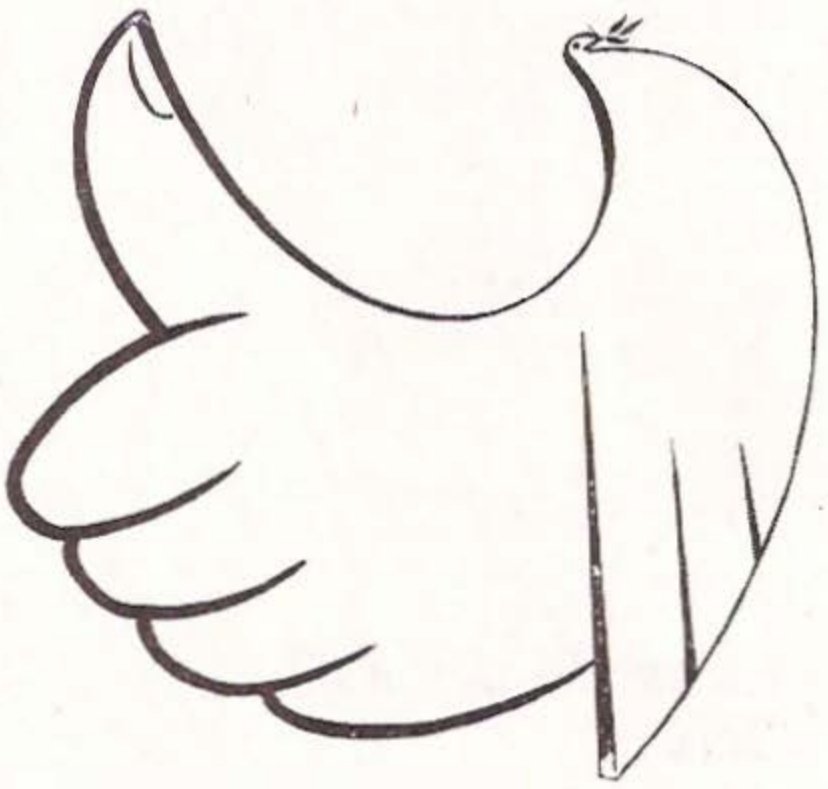
Alves Pinto Ziraldo (Brezilya), ilk başlarda reklamcılık alanında çalıştı. Sonra öykü-çizgilerle desinatörlüğe başladı, gazetecilik yaptı, çocuklar için oyunlar yazdı. Önceleri, "Belo Horizonte"de çalışan Ziraldo, 1957'de, "O Cruzeiro" dergisinin sanat şefi olarak Rio de Janerio'ya çağrıldı ve çeşitli dergilerde de yapıtlarını yayınladı. Ziraldo, "O Tasquim" dergisinin kurucularındandır.

JAGUAR

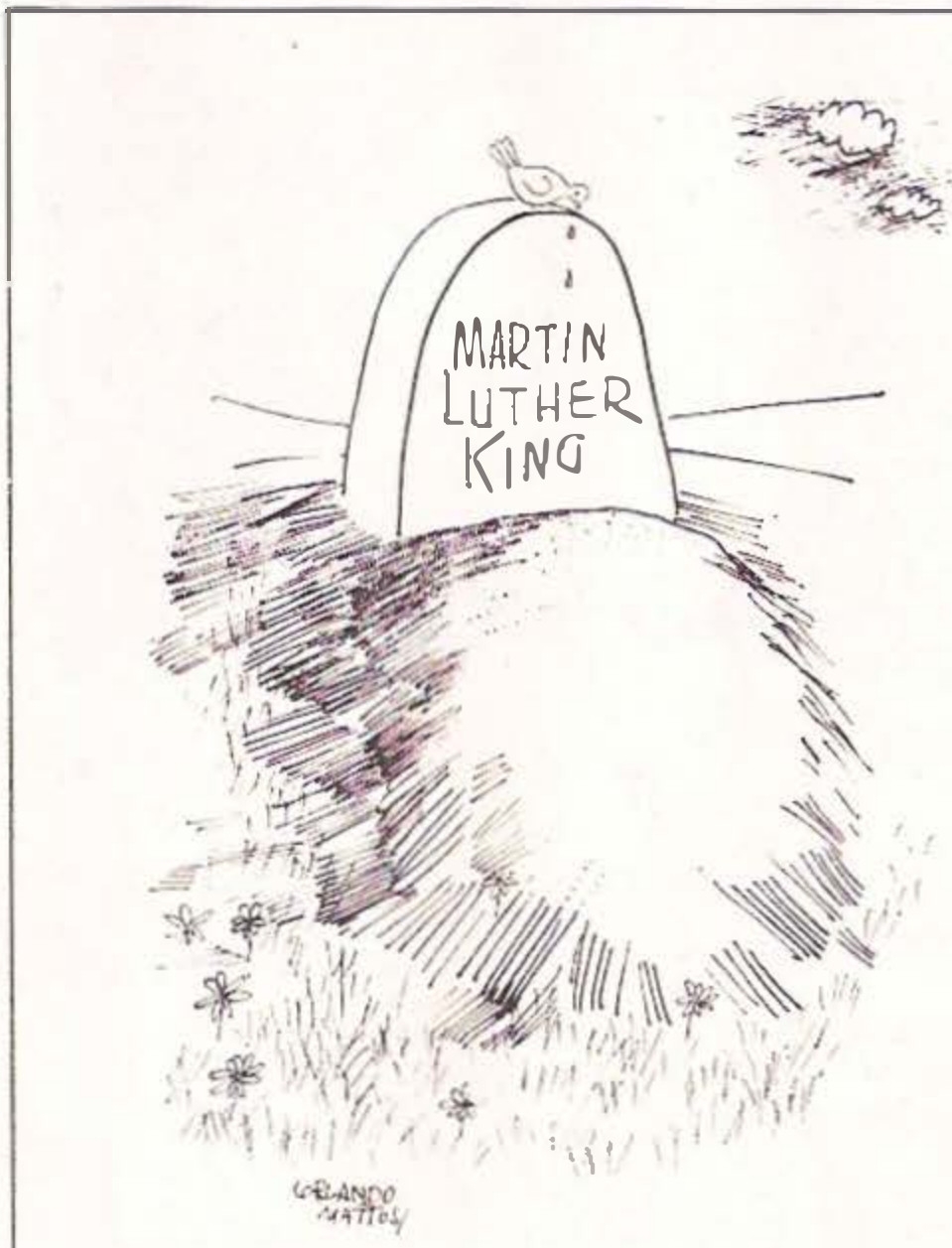
Jaguar, 1934'te doğdu. Brezilya'nın en ünlü karikatürcülerinden biridir. "O Pasquim" ve "Ca Bala" dergilerinde çizdi...

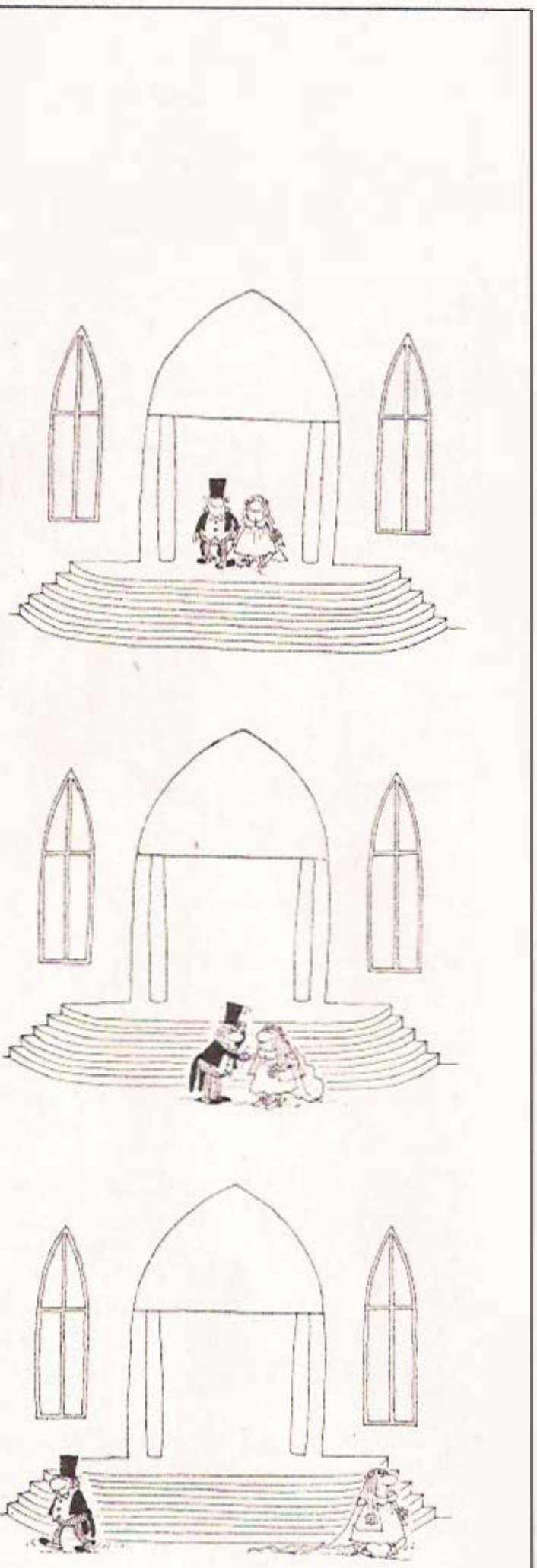
DİNO

Dino (Accinlino Souza Andrade), 1920'de Santos'ta doğdu. Tarım mühendisliği eğitimi gördükten sonra, Sao Paulo'da çıkan "O Governador" dergisinde ve Santos'ta çıkan "O Dlario" gazetesinde çizmeye başlayarak büyük bir ün kazandı.

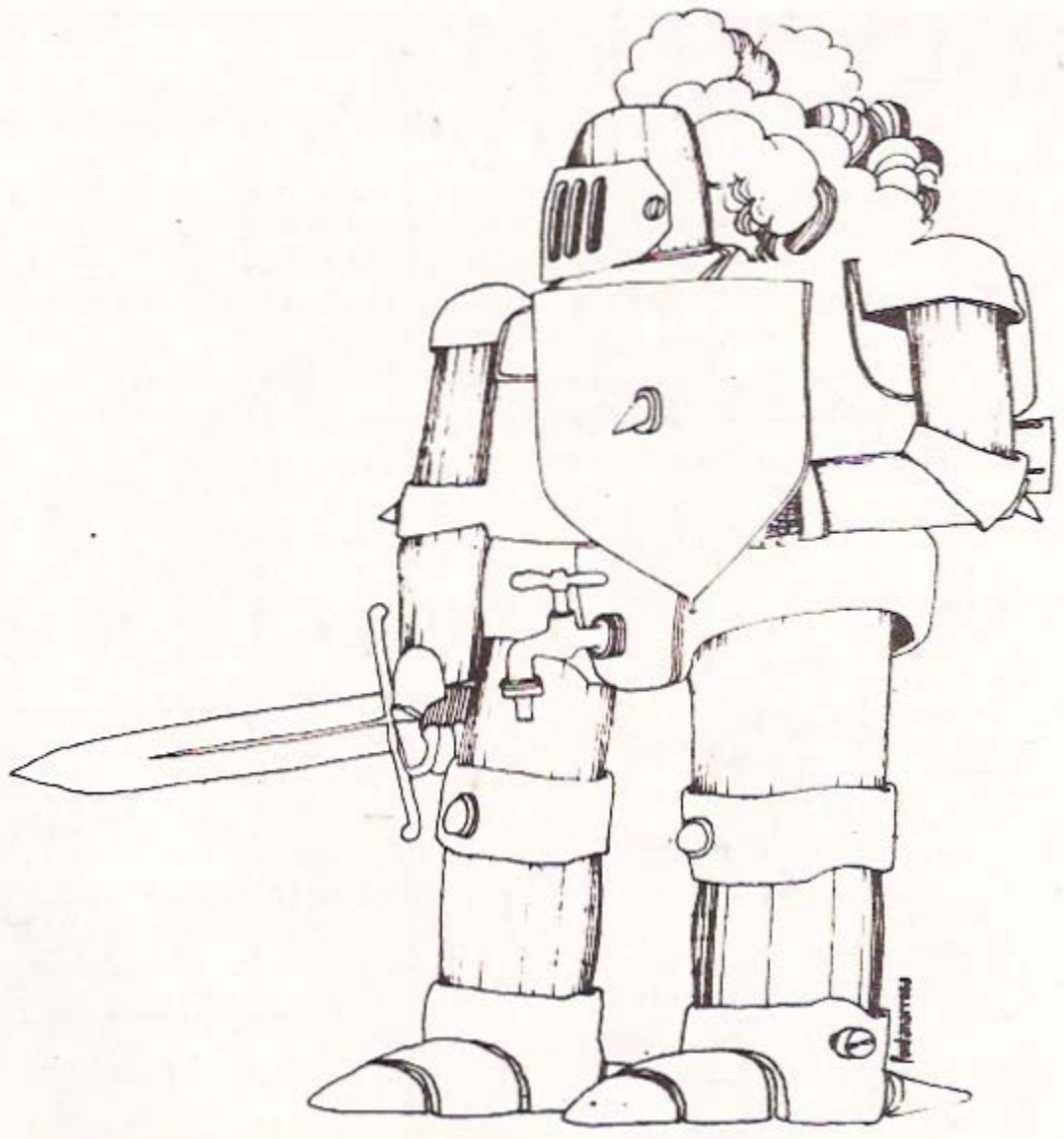
Orlando MATTOSİ

Brezilyalı Orlando Mattosi, 1917 doğumludur. Ressam olarak yaşama atıldı, sonra gazete karikatürcüsü oldu.

Guillermo MORDİLLO

Guillermo Mordillo, 1932 doğumludur. Buenos Aires'te doğdu ve güzel sanatlar okulunu bitirdikten sonra Peru'ya göç etti. 1960-63 yıllarında New York'ta çalışan Mordillo, daha sonra Paris'e yerleşti ve uluslararası ününü orada sağladı. Mordillo'nun Steinberg'e büyük hayranlığı vardır. Mordillo, "absürd" karikatürün en başarılı temsilcilerinden biridir.

Roberto FONTANARROSA

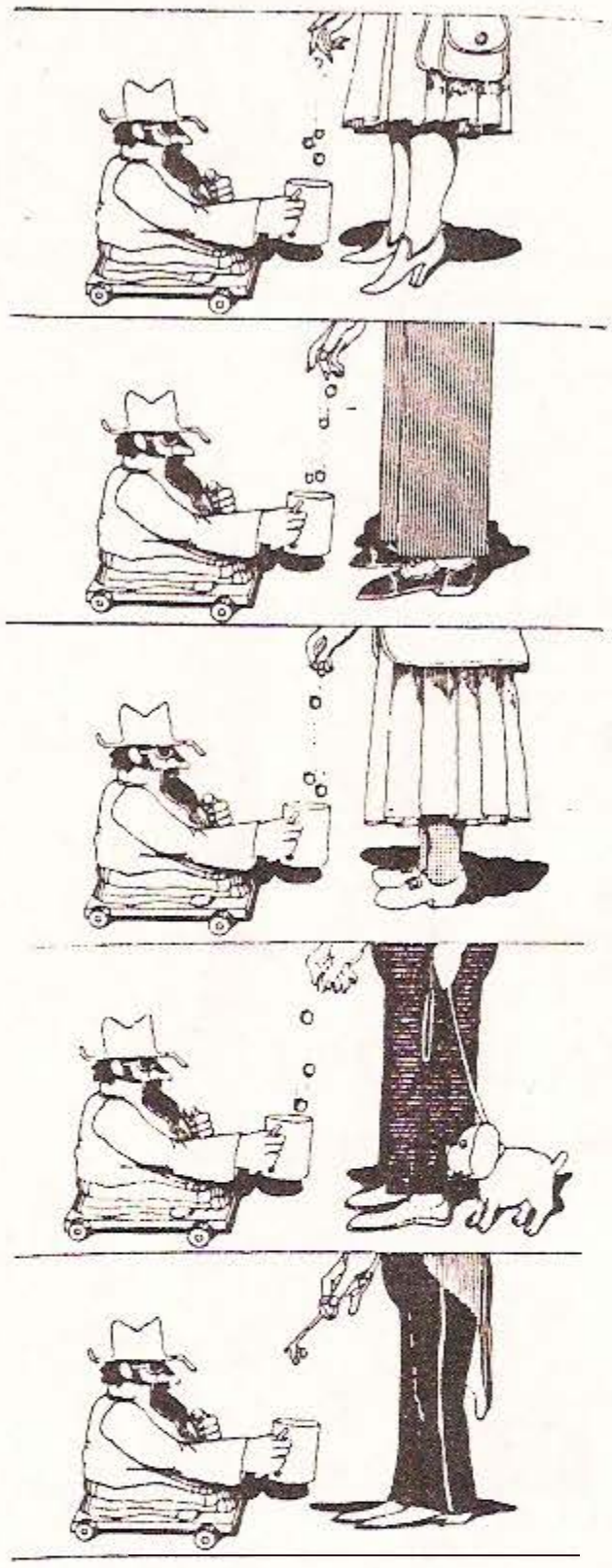
Fontanarrosa, 1944'te doğdu. Çeşitli yarışmalara katıldı. Arjantin'de çağdaş karikatür akımının ünlüleri arasında yer alır.

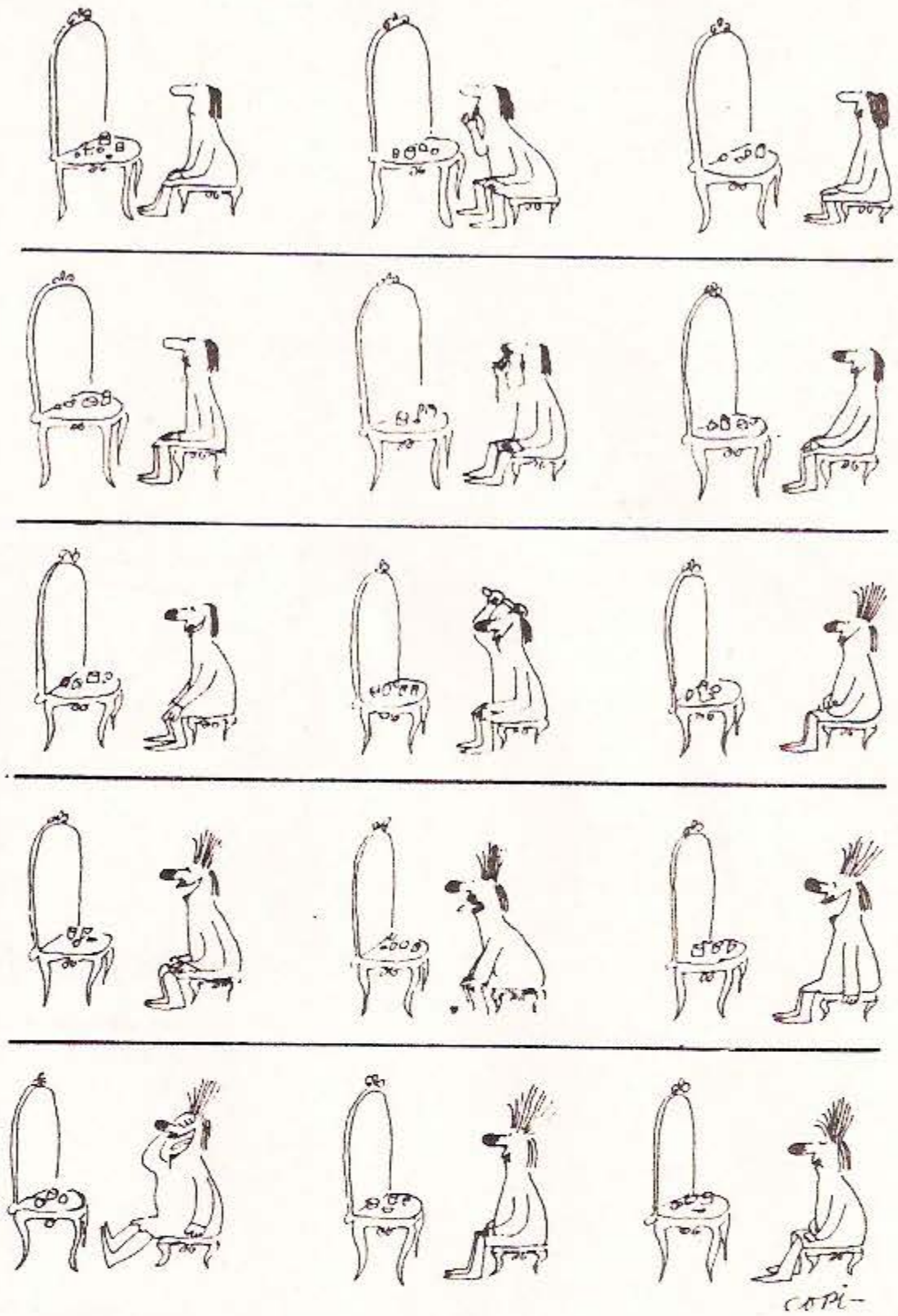

Oscar CONTİ (OSKİ)

Gerçek adı Oscar Conti olan Oski, Buenos Aires'te doğdu. Rico Tipo dergisinde çizdikten sonra yapıtlarını İtalya'da da yayınladı.

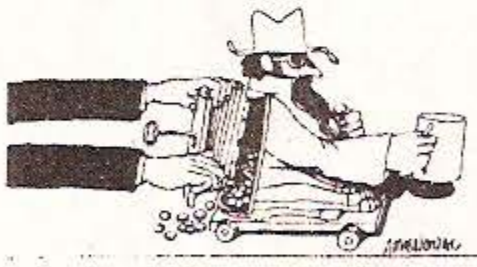
LATİN AMERİKA

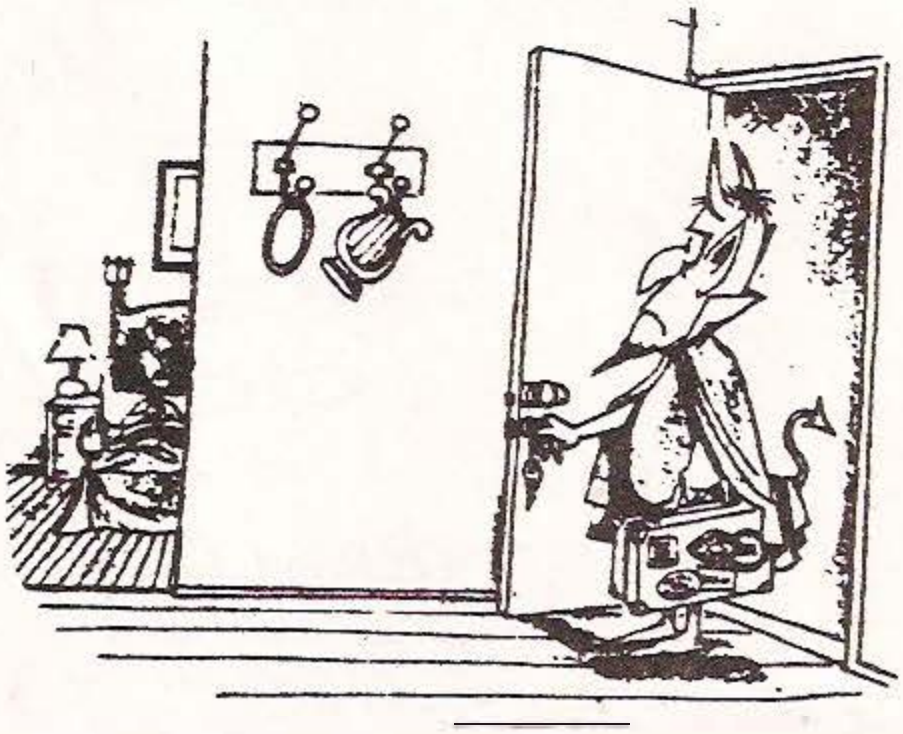
Raul Damonte COPI

Copi, 1939'da Buenos Aires'te doğdu. 23 yaşında Fransa'ya gelip yerleşti. Aylık "Charlie", Bizzare, Planète ve Nouvel Observateur dergilerine çizdi. Bir yandan da tiyatro oyunları yazdı.

Lorenzo AMENGUAL

Amengual (Lorenzo "Lolo"), 1938'de Buenos Aires'te doğdu. Arajantin dışında da çeşitli Latin Amerika ülkelerinde çıkan dergilere çizdi.

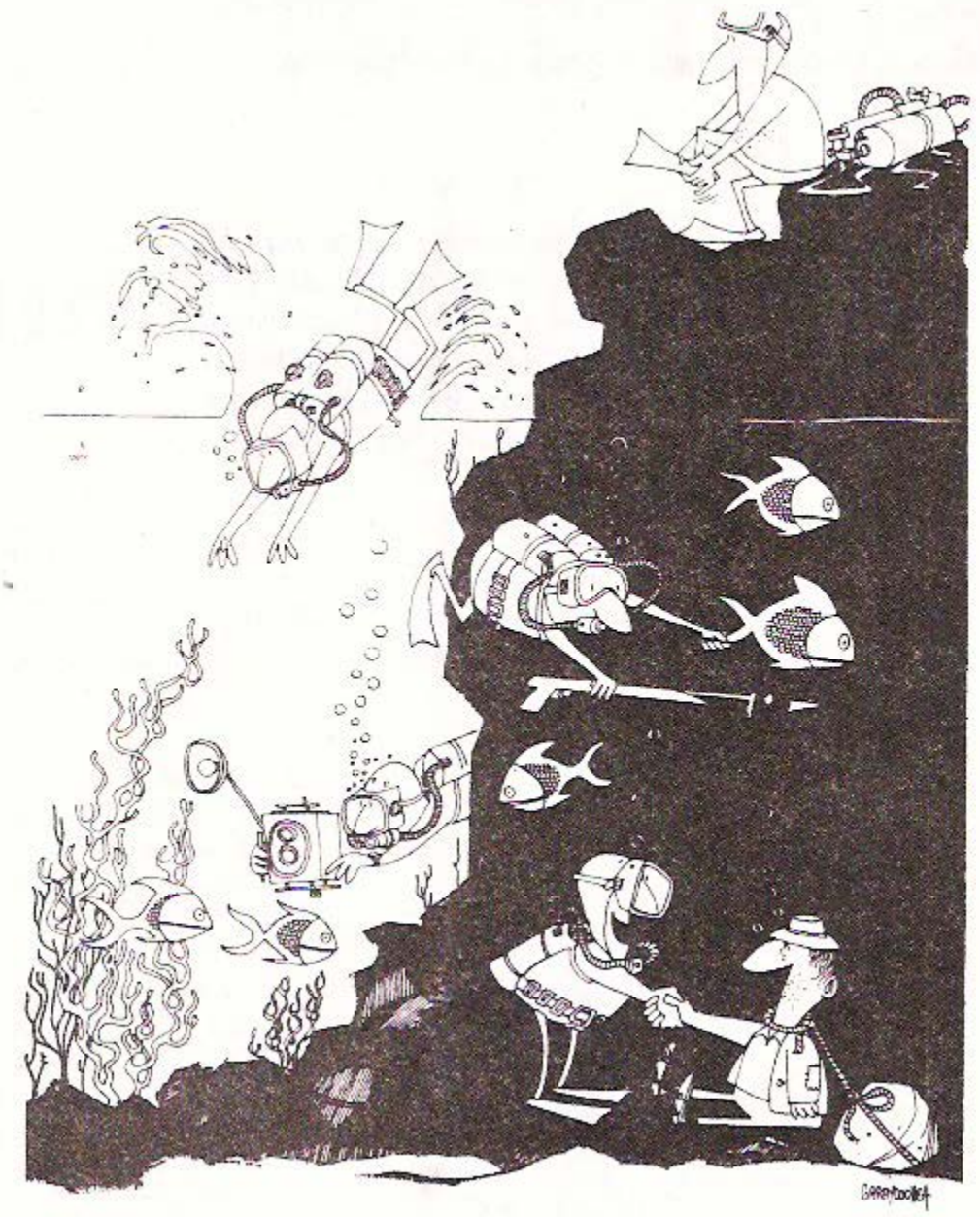
Joacquin Lavado QUINO

Joacquin Lavado Quino, 1932'de Mendoza'da doğdu. 25 yaşında çizmeye başladı. Arjantin'de çağdaş karikatür akımının kurucularındandır. "Mafalda" adlı bir haşarı kız tipi yarattı.

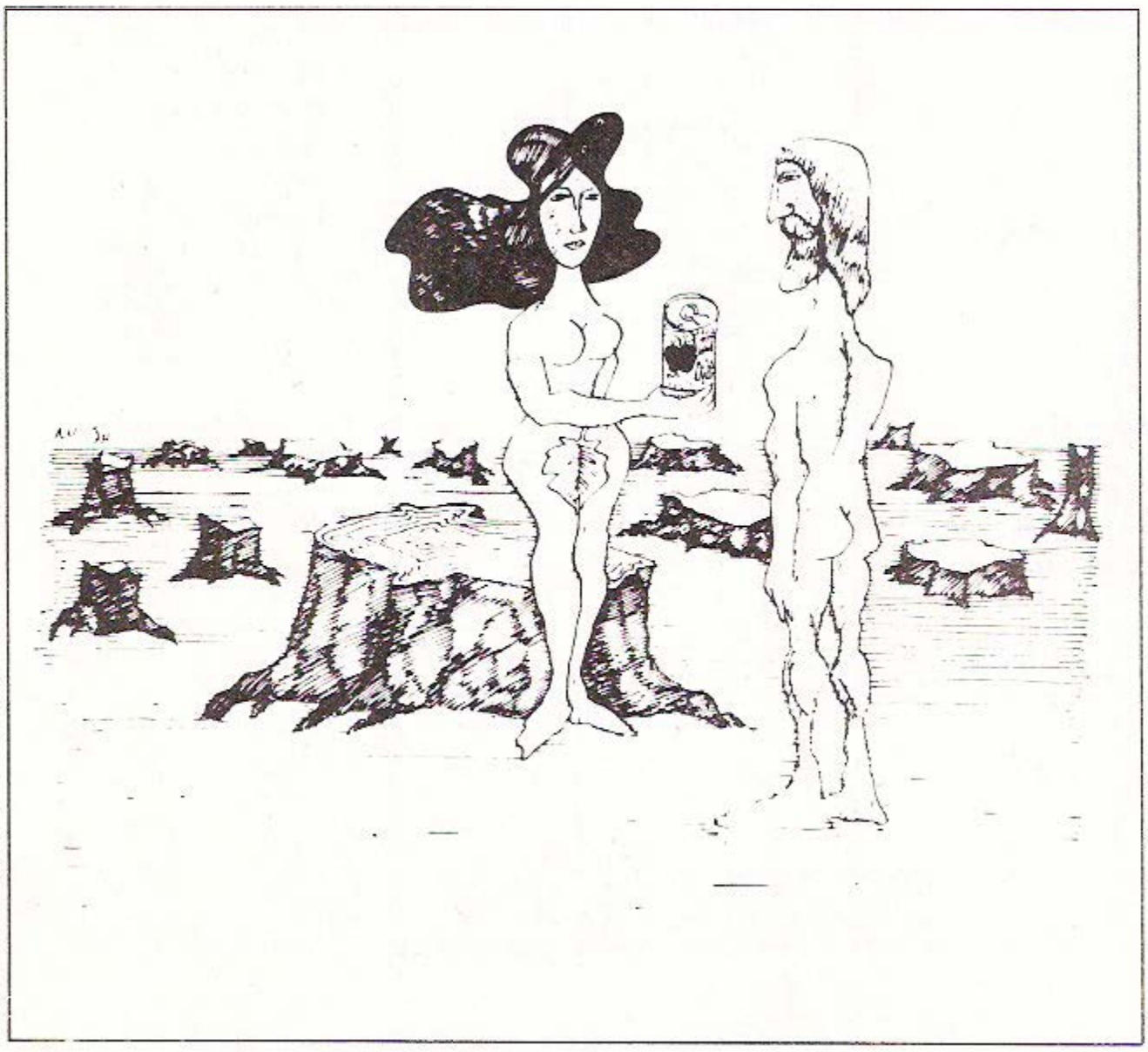
Felipe DOBAL

Felipe Miguel Angel Dobal, 1923'te doğdu. 16 yaşında karikatür çizmeye başladı.

Carlos Enrique GARAYCOCHEA

Carlos Enrique Garaycochea (Arjantin), ilk karikatürlerini Torino dergisinde yayınladıktan sonra El Mundo gazetesinde ve çeşitli magazin dergilerinde çalıştı.

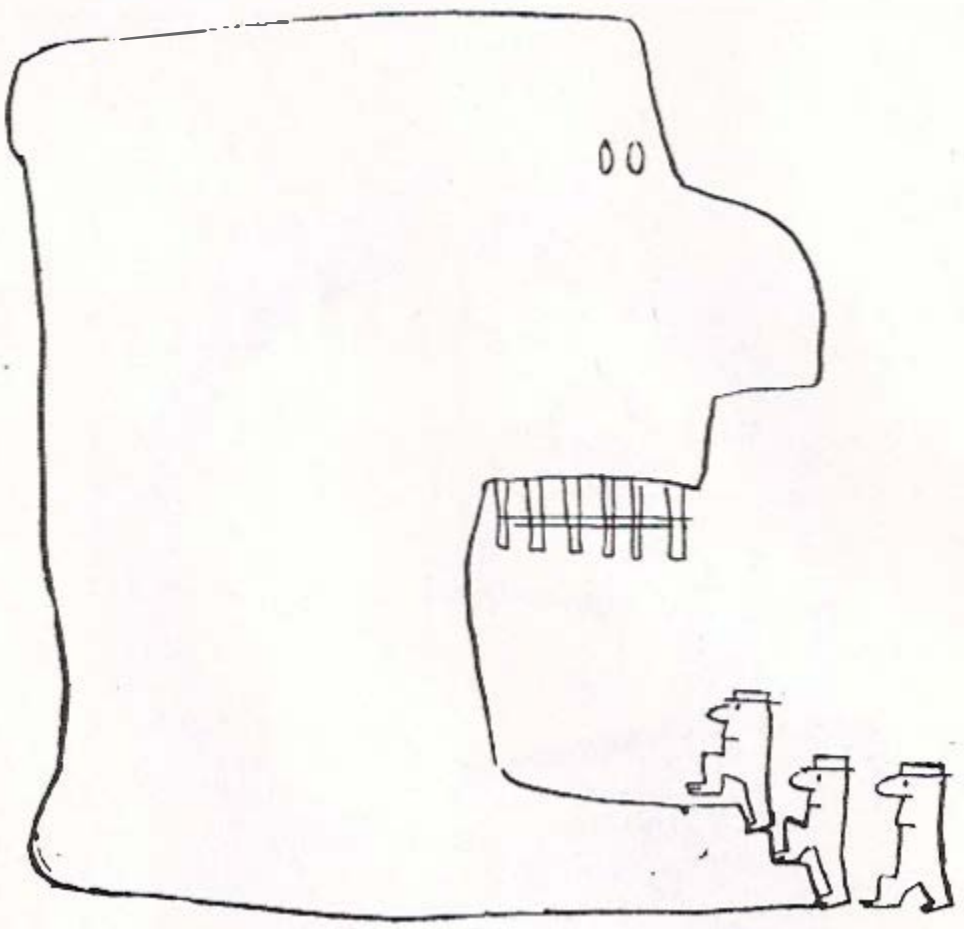
René DE LA NUEZ

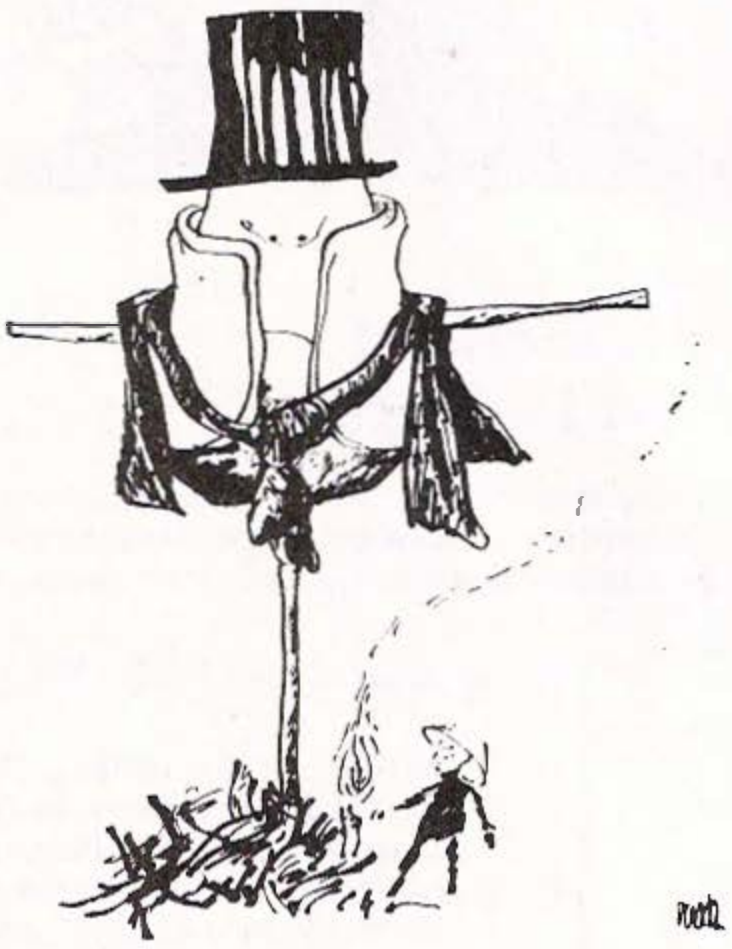
René de la Nuez (Küba), 1937'de doğdu. 9 yaşında çizmeye başladı ve Amerika'da Life, Down Beat, Evergreen, New York Times Book Review'de ; İngiltere'de Daily Telegraph ve Times'ta; Fransa'da da Planète ve Plexus'te çizdi. Karikatürlerinin yanı sıra, animasyon filmleri de yapmaktadır.

LATİN AMERİKA

CHAGO

1937'de doğan Chago, genç yaşta Batista diktatörlüğüne karşı savaşa katılarak dağa çıktı. İlk karikatürlerini Sierra Maestra'da basılan "Ahora" ve "El Cabano Libre" adlı yeraltı dergilerinde yayınlayan Chago, Küba devriminin ilk çağdaş karikatürcülerinden biri sayılır.

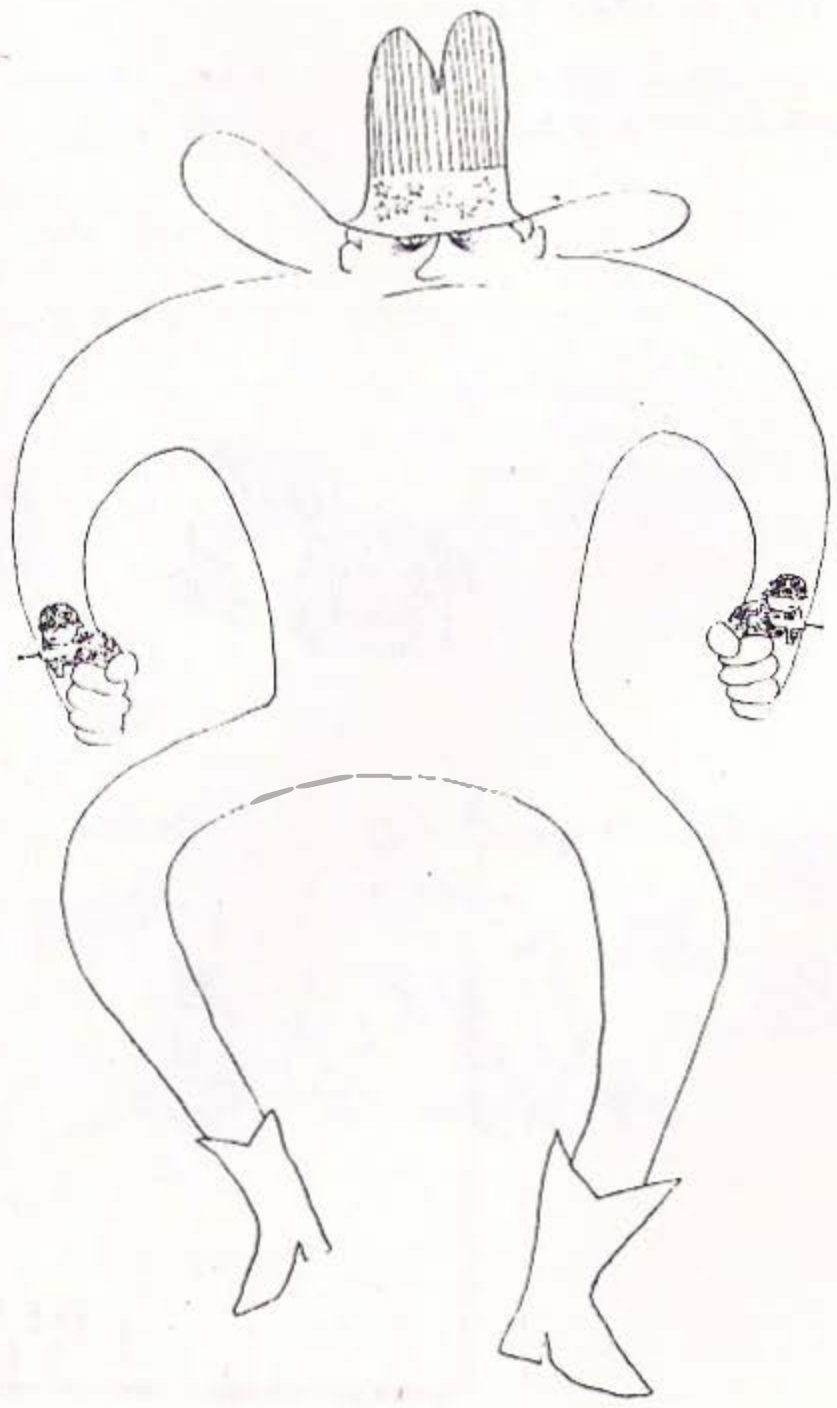

POSADA

Posada, İspanyol asıllıdır. 1930 doğumludur. İspanya'dan kovulunca önce Fransa'ya sığınmıştı. 1940'da da Küba'ya yerleşti. "Ahora" ve "El Cubano Libre"de çizen Posada, Latin Amerika'nın en ünlü karikatürcülerinden biri sayılır.

GUERRERO

Guerrero da, Chago gibi 1937 doğumludur. Çağdaş Küba karikatür sanatının kurucuları arasında yer alır. Guerrero uzun yıllar "Palante" dergisinde çizdi.

İtalya, karikatürün isim babasıdır

İtalya'da karikatür **Leonardo da Vinci** (1452-1519) ile başlar. Leonardo'nun desenleri karikatür sanatının ilk başarılı yapıtlarıdır. Bunlar sonradan gravür olarak çoğaltılmış ve sanatçıya bu alanda da bir ölümsüzlük kazandırmıştır.

Leonardo'yu daha sonra **Giuseppe Arcimboldi** (1530-1593) izlemiştir. Arcimboldi Milano Katedrali'nin vitraylarının hazırlanmasına katılmış, sonra da Prag Sarayı'nda portre ressamı olarak çalışmıştır.

Onun ardından **Agostino Carraci** (1557-1602) ve **Annibale Carraci** (1560-1609) kardeşler gelir. Agostino karikatür tarihinde önemli bir yeri olan usta bir sanatçıdır.

Bu Carraci kardeşleri de **Jacques Callot** (1592-1635), **Gian Lorenzo Bernini** (1598-1680), **Pier Leone Ghezzi** (1647-1755) ve **Giovanni Battista Tiepolo** (1696-1770) izlemiştir.

İtalya'da ilk güldürü dergileri 1848'de çıkmıştır. Bunların birincisi 1848 Mayıs'ında yayınlanan **"Lo Spirito Folletto"**dur. Onu **'L'Arlecchino"** ve **"Il Lampione"** izlemiştir. Onların ardından da 1848 Kasım'ında çıkan **"Il Fischietto"** gelmiştir. Bu sonuncu derginin İtalya'da önemli bir rolü olmuştur.

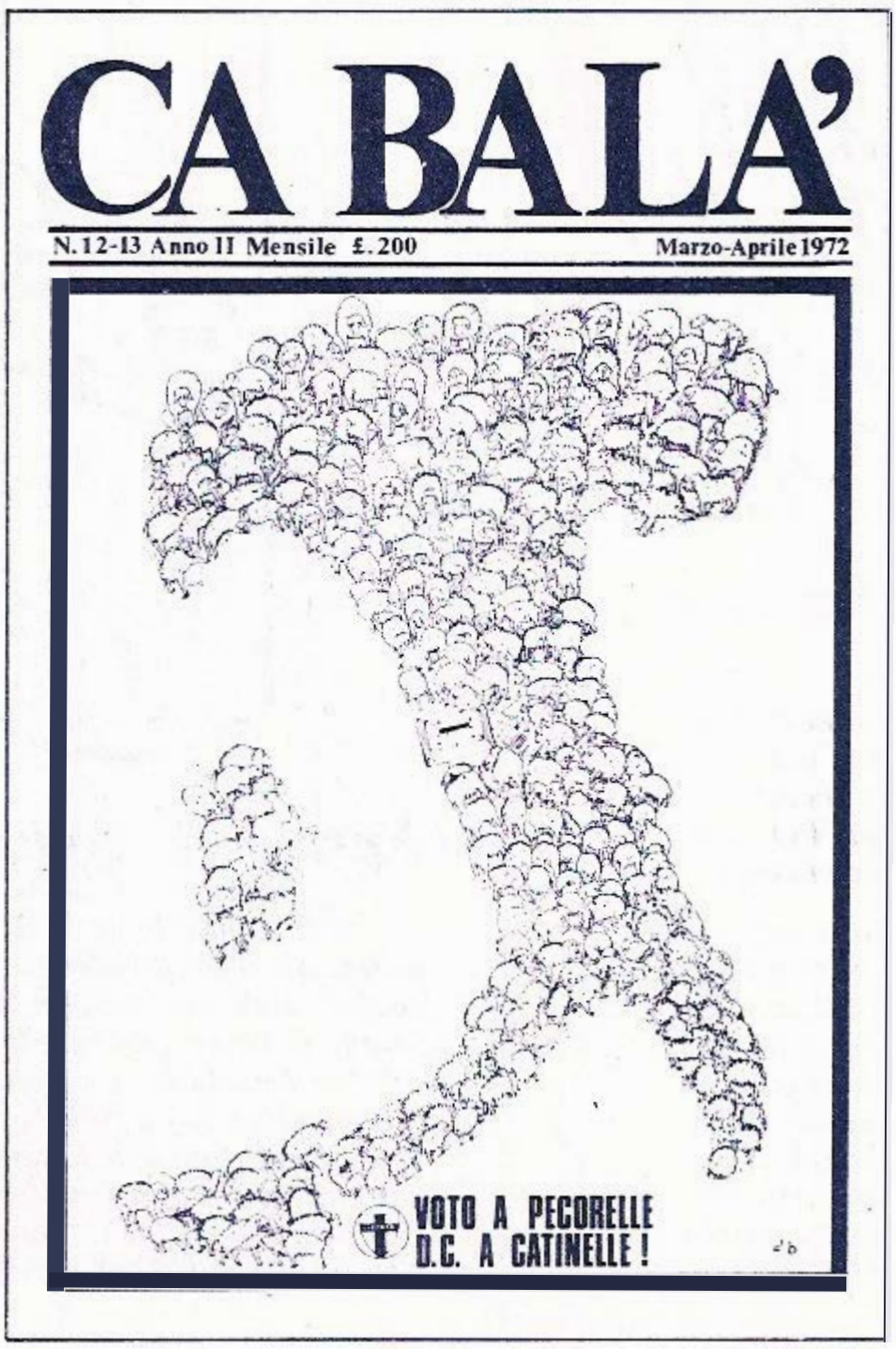

Scalarini'nin 1915 yılında yaptığı "Sansür" konulu karikatürü

O dönemin öteki dergileri arasında **"Asino"** (Eşek) ve **"Mulo"** (Katır) dergilerinin adı geçer. 19. yüzyılın ikinci yarısı ile İkinci Dünya Savaşı'ndan önceki yıllara kadar İtalya'da sayısız karikatürcü yetişmiş ve yüzlerce güldürü dergisi yayınlanmıştır.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra İtalya'da yeni bir dönem başlar, **"Marc'Aurelio"** gibi bazı eski dergiler yeniden yayınlanır. Kurtuluş havası içinde her eğilimde güldürü dergisinin çıkartıldığı görülür. Bunların arasında **"Cantachiaro"** (1944), **"Don Basilio"** (1946), **"Liscio e Busso"** (1945), **"Bel-Ze-Bur"** (1947), **"Il Travaso"**(1960'ta yeniden) gibi dergiler vardır. Genellikle bunlar hep klasik karikatür dergileridir.

İtalya'da çağdaş karikatür akımını geliştiren iki dergiden biri "Ca Balà"dır. (Öteki "Help") 1971'de yayınlanmaya başlayan dergi, yeni akımlara öncülük etmiştir.

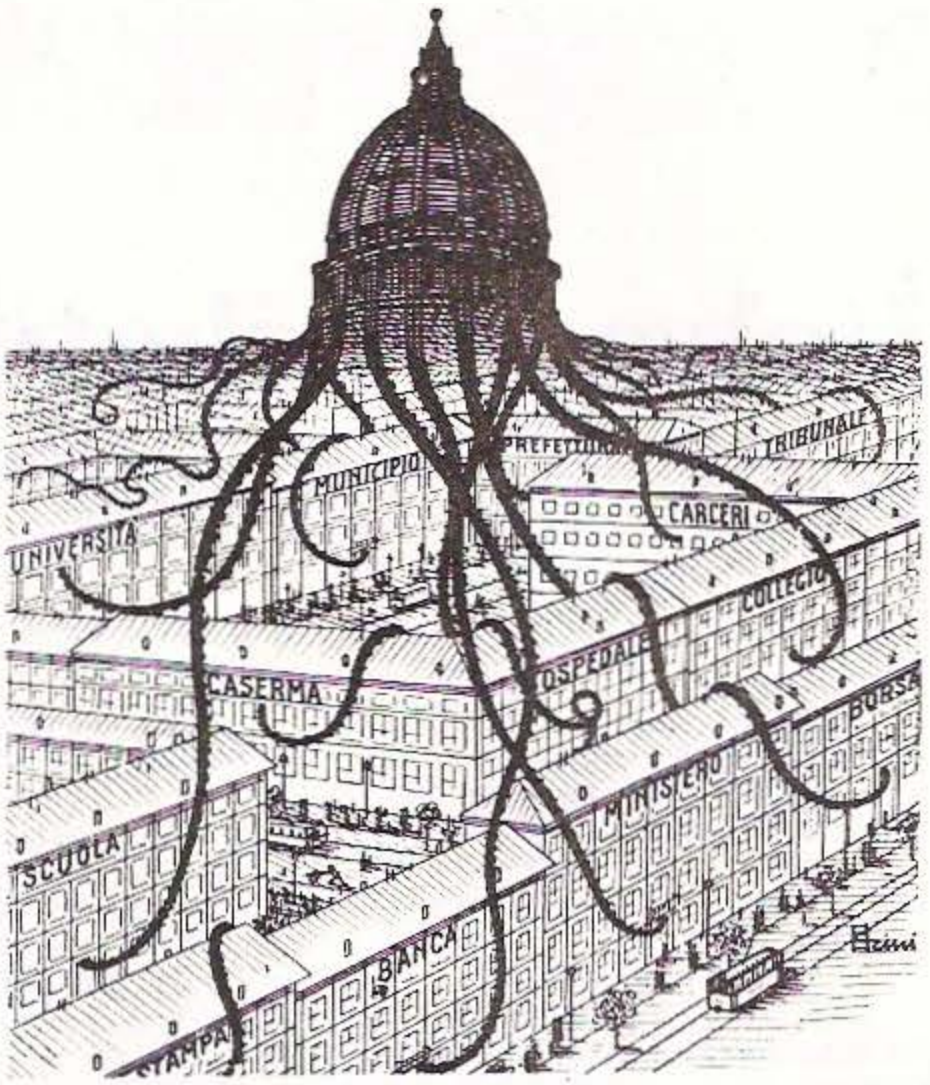
İtalya'da çağdaş karikatür akımını geliştiren iki dergi vardır: **"Ca Balà"** (1971) ve **"Help!"** (1976). Yeni akımlara bu iki dergi öncülük etmiştir.

Karikatür sözcüğü İtalyanca "caricare" sözcüğünden gelmektedir, saldırmak, hücum etmek anlamına gelir.

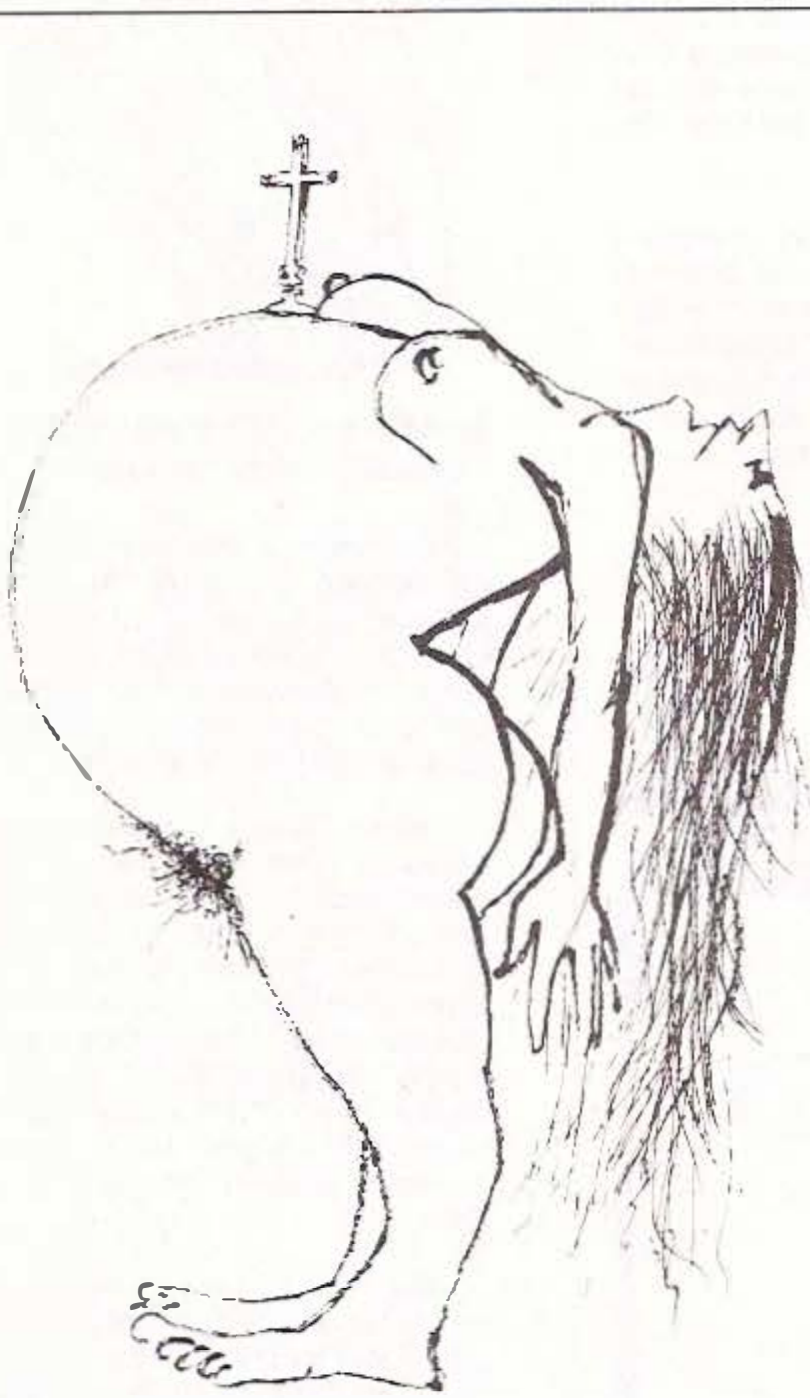
İtalya aynı zamanda uluslararası karikatür yarışmalarının en çok düzenlendiği ülkedir. **"Altın Palmiye"** ödülünün verildiği **Bordighera** başta olmak üzere **Tolentino, Marostica, Vercelli, Ancona, Pescara**'da her yıl dünya karikatürcülerinin eserleri sergilenir, uluslararası karikatür akımları sergi kataloglarıyla dünyaya yayılır. Ayrıca Tolentino'da dünyanın ilk karikatür müzesi vardır.

Giuseppe SCALARINI

1873 yılında Mantova'da doğdu. 1896 yılında Merlin Cocai'yi kurdu. 25 yaşında yönetim karşıtı karikatürlerinden dolayı yargılandı. Mantova'da ilk sosyalist dergiyi çıkaran o olmuştu. Hapise düşmemek için İtalya dışına kaçan Scalarini önce Avusturya'ya oradan da Berlin'e gitti, burada Lustige Blatter ve Fliegenden Blatter ile çalıştı. 1903 yılında Mantova'ya döndü ve Merlin Cocai'yi yeniden yayınlamaya başladı. Bir yıl sonra tekrar Almanya'ya gitti ve 1907'ye kadar orada yaşadı. 1911 yılında Avanti'ye giren Scalirini, 1926 yılına kadar burada tam 3700 karikatür yayınladı. 1948 yılında öldü.

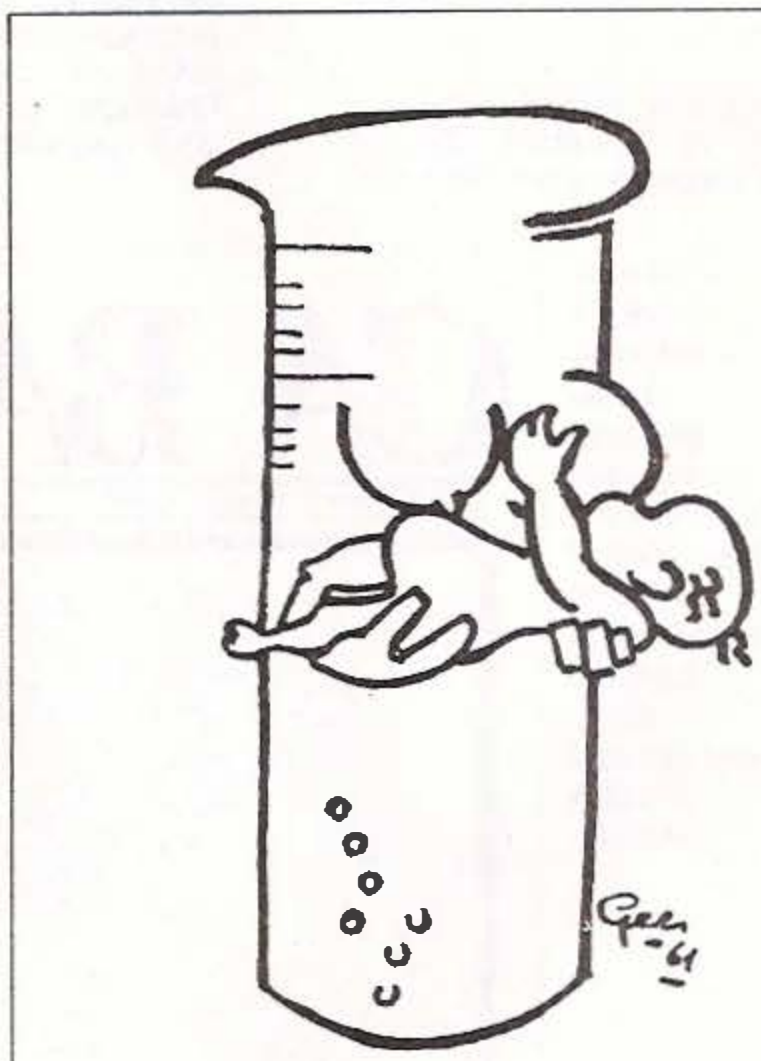

1924. Kilise kollarını okullara da uzattı

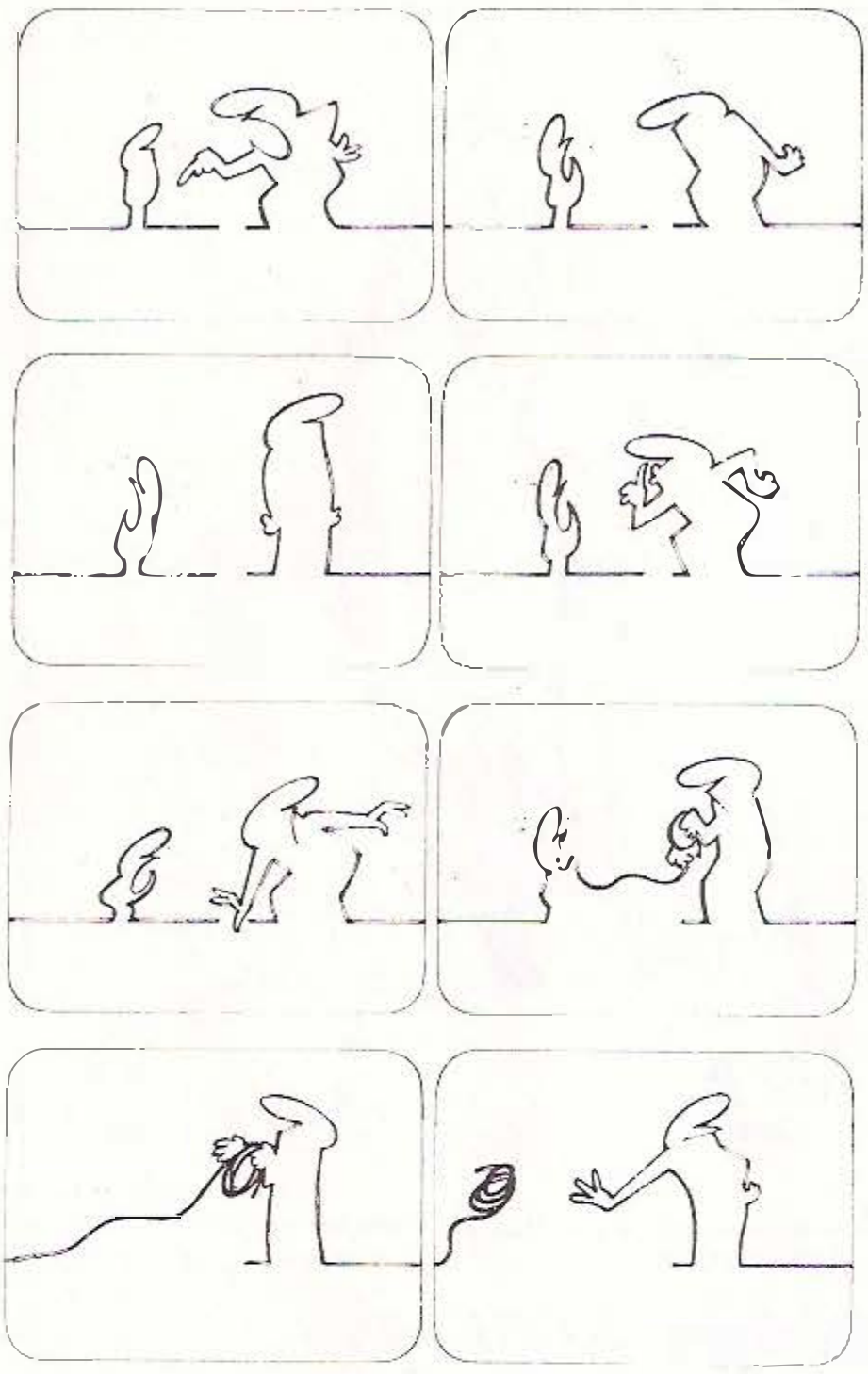
Maurizio BOVARINI

1936 yılında Milano'da doğdu. Bovarini, İtalya'nın savaş sonrasındaki en önemli karikatürcülerinden birisidir. Siné Massacre ve Bizzare gibi yayın organlarında karikatürleri yayınlanan sanatçı, Morgan Yayınları için "Çizgi Roman'da Son Tango"yu ve "Eja Eja Trallala"yı yayınladı. Giglio Yayınları için ise, "Zengin - Gülen"i çizdi. Ungerer, Feiffer, Tobor, Folon gibi dünya karikatürünün önde gelen isimleriyle çalışan Bovarini, birçok önemli derginin sanat direktörlüğünü yapıyor.

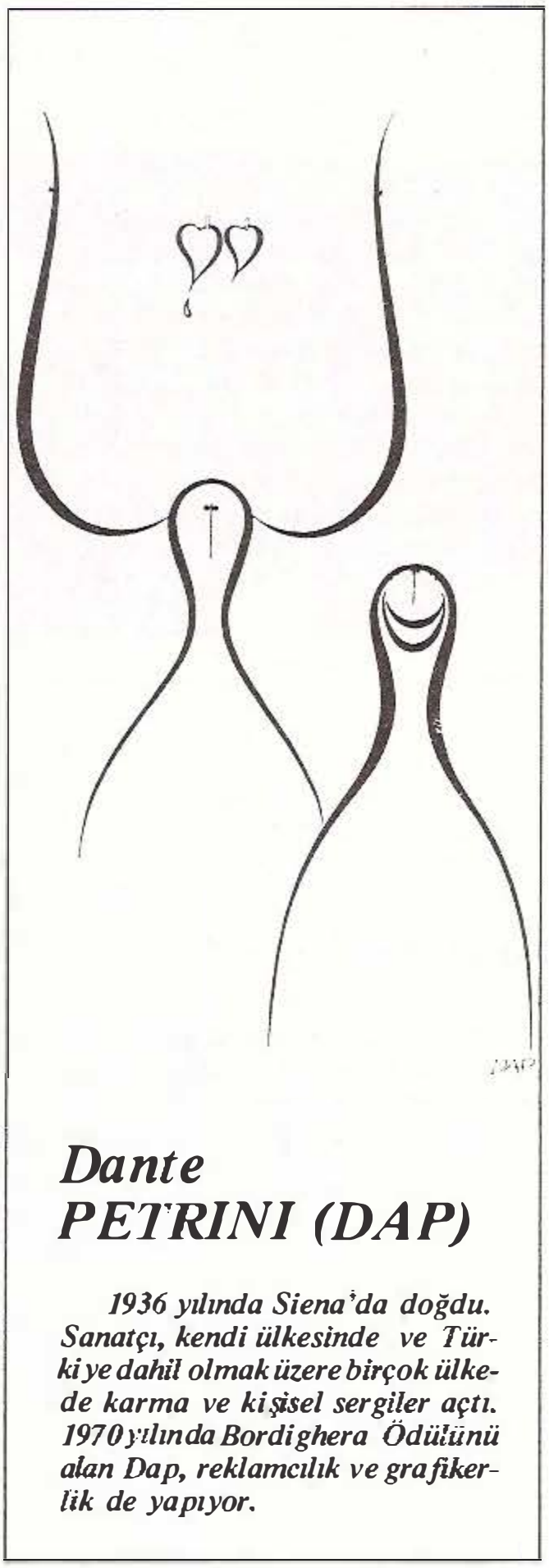
Enrico GIANERI (GEC)

1900 yılında Firenze'de doğdu. Öğrencilik yıllarında okul dergilerine karikatür çizmeye başladı. Daha sonra La Freccia'yı yönetti ve Numero, Pupazzo gibi dergilere karikatür çizdi. 1924'te arkadaşlarıyla birlikte Codino Rosso (Kırmızı Kuyruk)'u yayınlamaya başladı. Faşizmin araya girmesiyle kesilen yayın, 1945 Mayıs'ında yeniden yayınlanmaya başladı. 1945 yılında Isca ile birlikte "Karikatürün Tarihi" adı altında 40 kadar kitap yayınladı. 1985'te öldü.

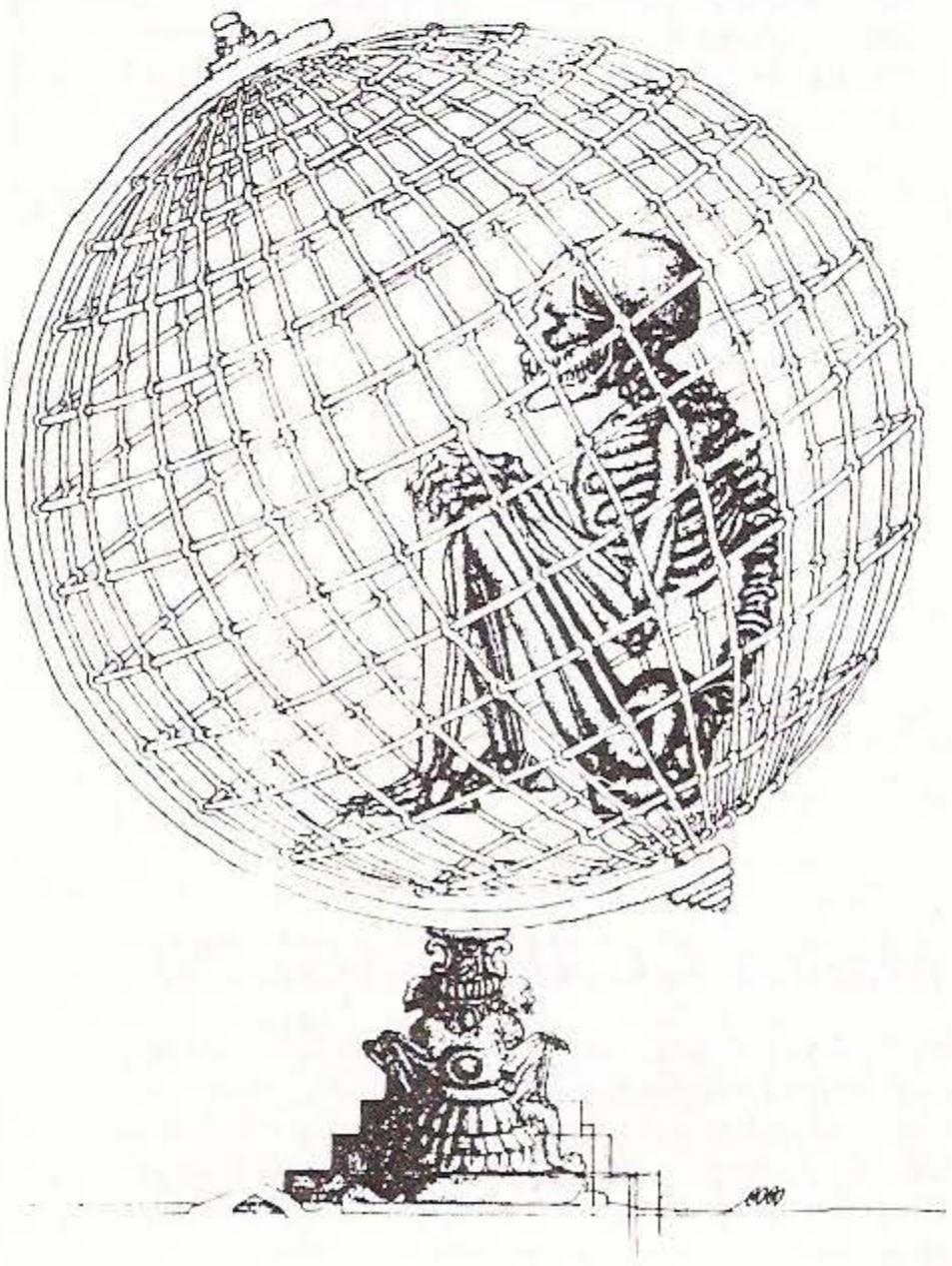
Osvaldo CAVANDOLI

1920 yılında Maderno'da doğdu. Uzun yıllar teknik ressam olarak çalıştıktan sonra, Pagot ile birlikte çizgi filmler yapmaya başladı. Bu uğraş Cavandoli'ye büyük ekonomik güçlükler yaşattı, hayvan çizgilerine ve reklama ayrılan bir parantezden sonra sanatçı La Linea (Meraklı)'yı yarattı ve gerçek çizgisini buldu.

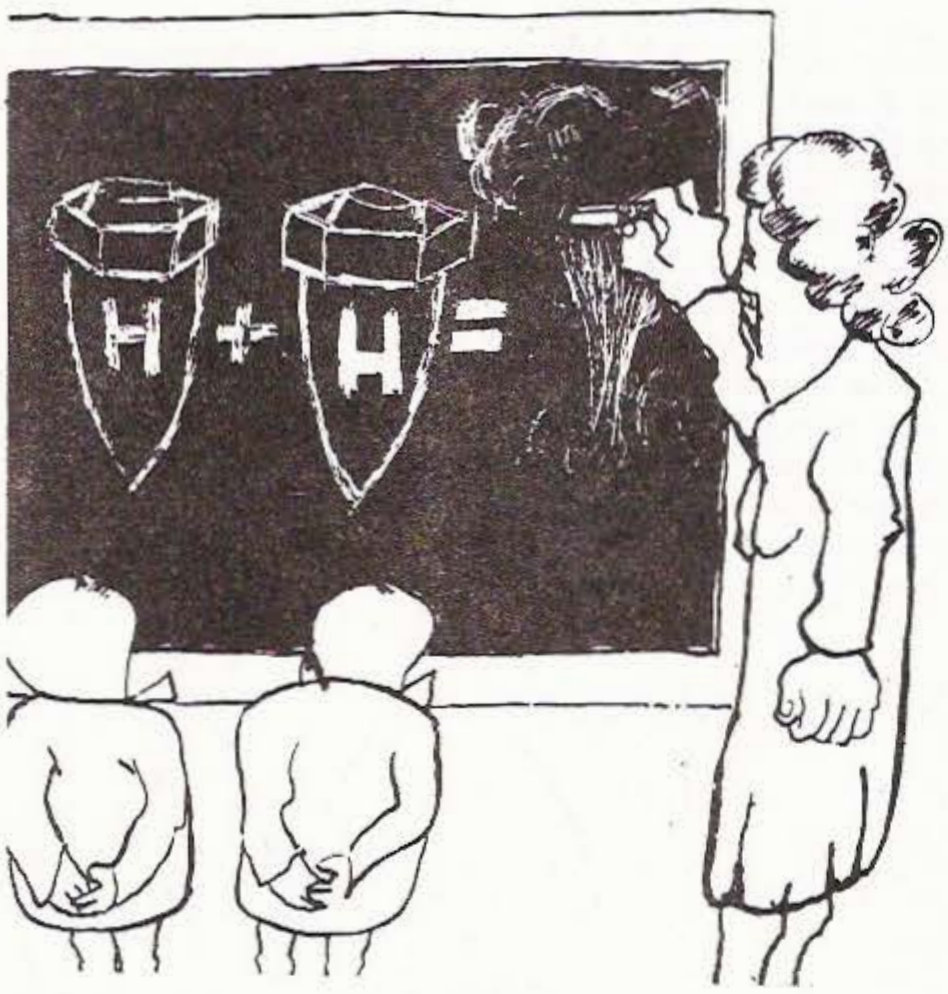
Dante PETRINI (DAP)

1936 yılında Siena'da doğdu. Sanatçı, kendi ülkesinde ve Türkiye dahil olmak üzere birçok ülkede karma ve kişisel sergiler açtı. 1970 yılında Bordighera Ödülünü alan Dap, reklamcılık ve grafikerlik de yapıyor.

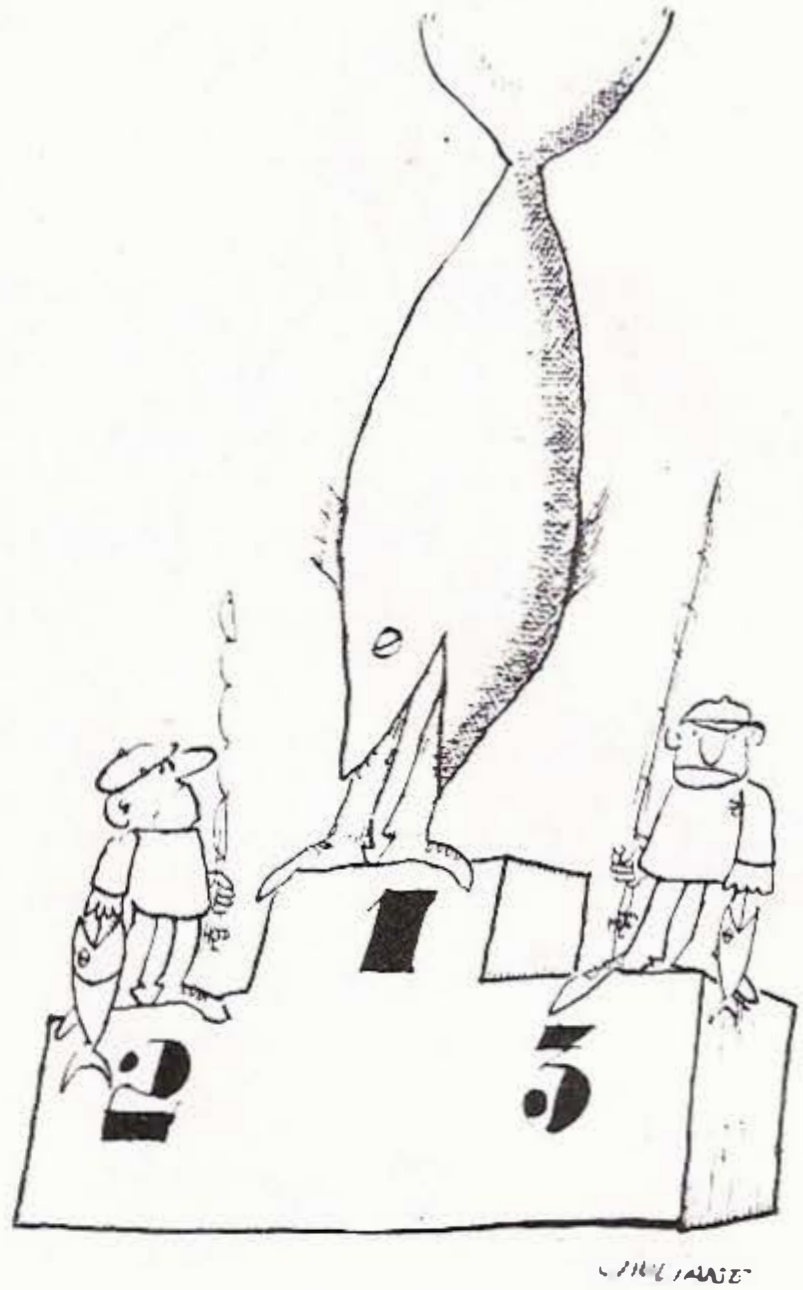
Giuseppe COCO (PIPPO)

1936 yılında Sicilya'nın Catania kentinde doğdu. 1960'lı yılların başında kuzeye yerleşti. Giuseppe Coco, çizgilerindeki ve resimlerindeki olağanüstü renk coşkusuyla tanınır. Birçok ünlü İtalyan dergisinde karikatürleri yayınlandı. Playmen, Il Racconto, Pardon, Nebelspa rter, Humor Graphic gibi yabancı dergilerde de yapıtları yer aldı.

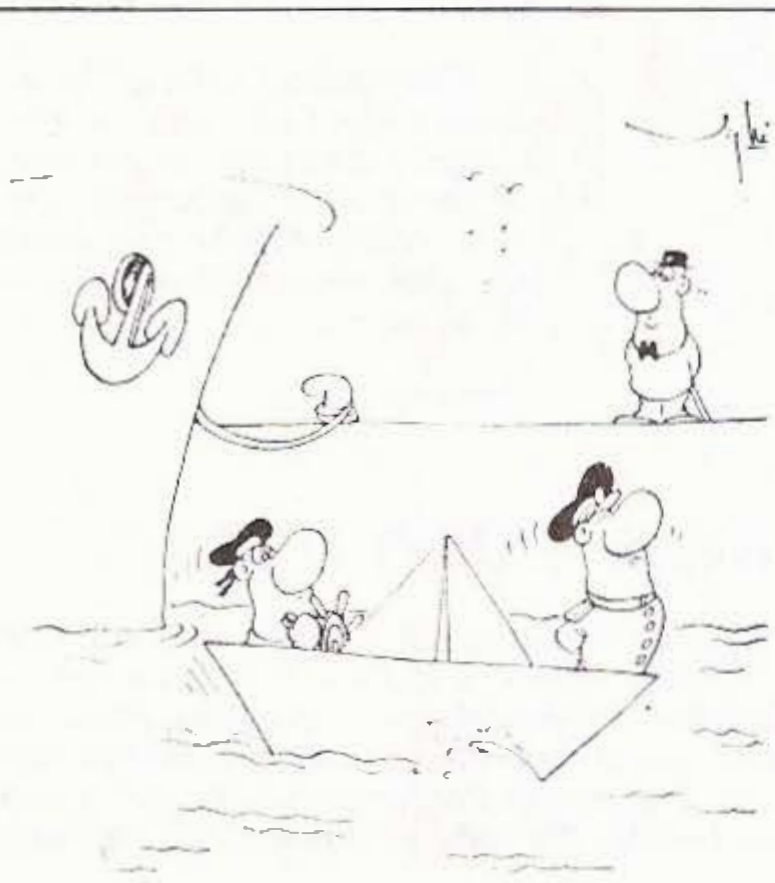
Graziono BRASCHI

1937 yılında Fiesole'de doğdu. Gülmece ustası olmasının ötesinde yergici bir yazar olmasıyla da tanınıyor. Ca Bala dergisinde redaktör olarak çalışan sanatçı, Humor Graphic ve Carte Segrete dergilerinde de çalıştı. Braschi, birçok sergiye de katıldı.

Giuliano ROSETTI

1935 yılında Firenze'de doğdu. Travaso, Giornela di Tripoli, Bertoldo, Okay, Delatore, Ca Bala dergilerinde çalıştı. "Okuyana Seks", "Bla Bla Bla", "Özgür Kadınlar", "Gülmeceliler Masada", "Balık Avı Fıkraları" adlı kitapları yazdı. Birçok sergiye imzasını attı, birçok ödül aldı.

Vittoriano VIGHI

1927 yılında Bologna'da doğdu. Karikatürcü olmak için okulunu terk ederek Roma'ya yerleşti ve ünlü Marc'Aurelio dergisinde çalışmaya başladı. Hemen hemen tüm ünlü İtalyan dergilerine karikatür çizen Vighi, Bordighera Festivali'nde gümüş madalya aldı.

Marino GUARGUAGLINI

1923 yılında doğdu. Savaş sonrası karikatürcü kuşağının önemli adlarından biriydi. 1960'da "I Barboni" karikatür albümüyle Bordighera'da Altın Palmiye, 1961'de "Barış" konusunda yaptığı karikatürlerle "Özel Konu" dalında Altın Palmiye kazandı. 1974 yılında öldü.

Gino BARBERIS

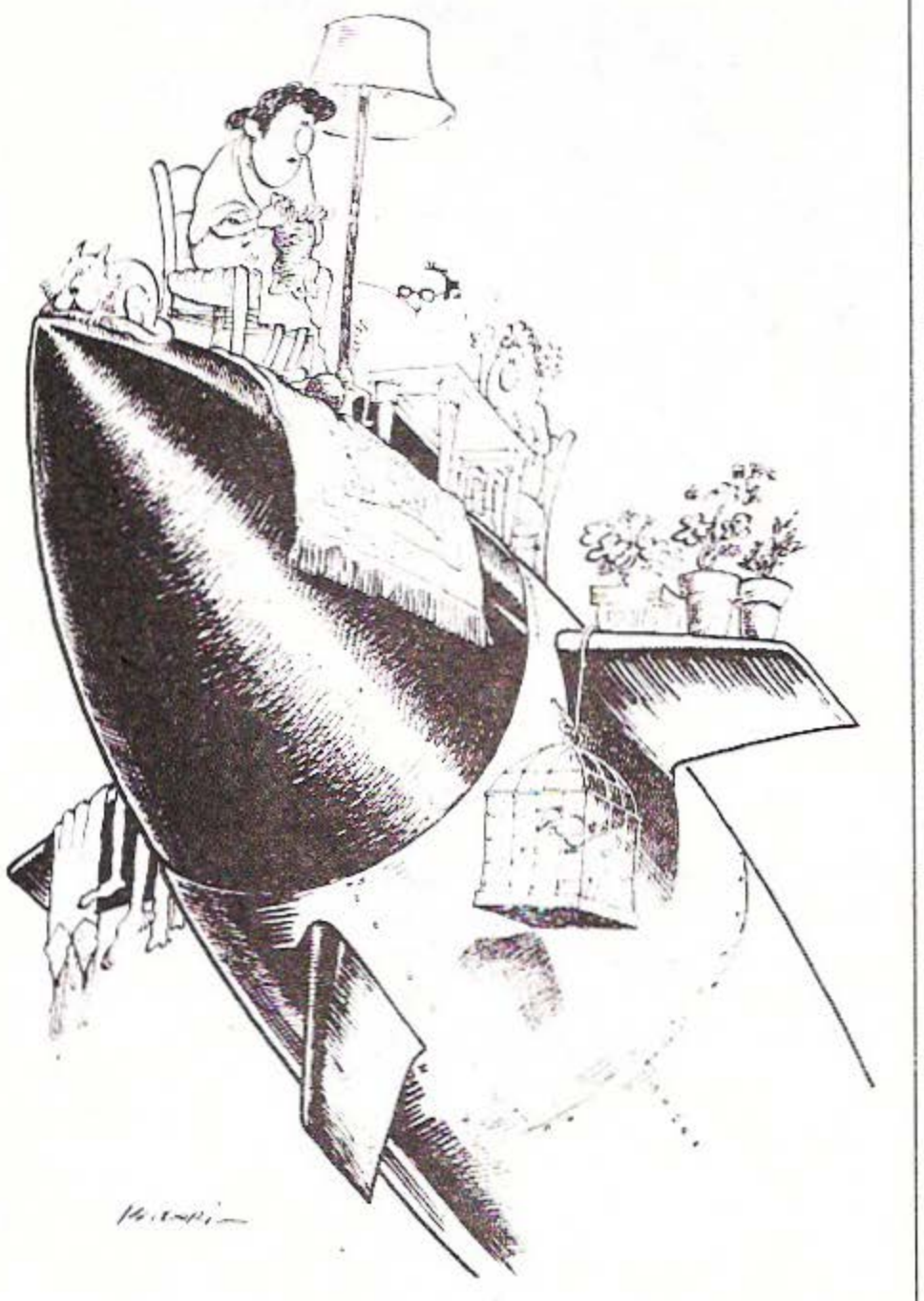
1924 yılında Cuneo'da doğdu. Çok genç yaşlarda Topolino, Domenica Del Corriere, Settimana Enigmastica gibi dergilere çizmeye başladı. Sanatçı, daha sonra Gazzetta Del Popolo'da Giorgio Cavallo'nun yanında yer almaya başladı. "Birleşik Çizerler" grubu üyelerinden olan Barberis, İtalya dışındaki dergilerde de karikatürlerini yayınladı. Birçok ulusal bienale katılan Barberis, 1966 yılında Tresa'da "Altın Köprü" ödülünü kazandı.

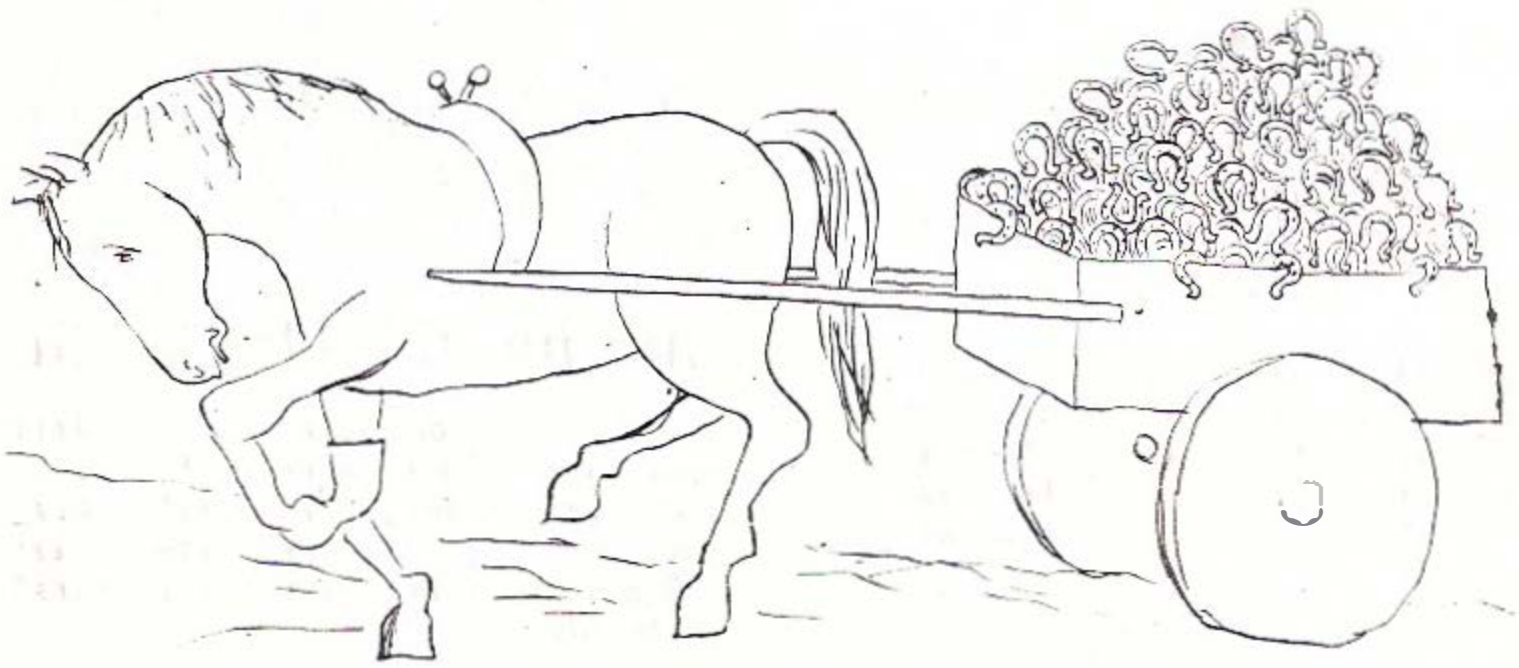
Angelo OLIVIERI

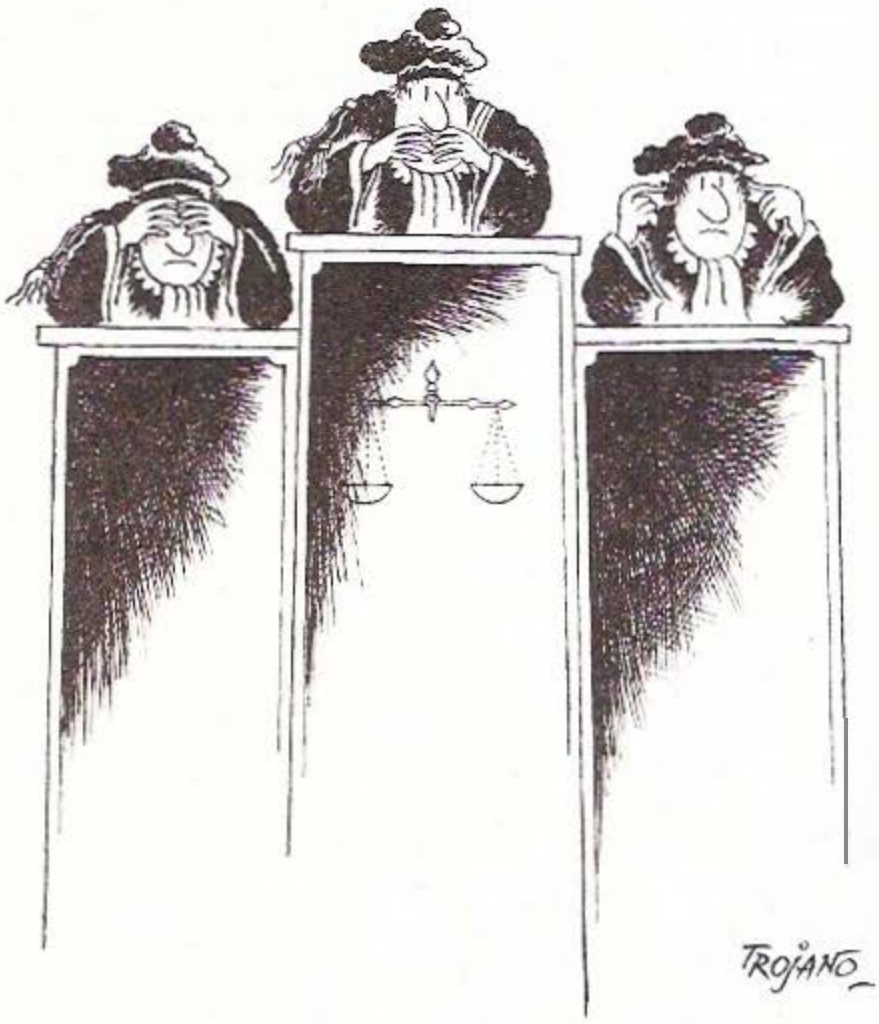
1936 yılında Civitavecchia'da doğdu. Travaso, Delatore dergilerindeçalıştı,Gialli Mondadori ve Tokyo'da yayınlanan Manga Dokuhon, Madrit'te yayınlanan La Codorniz'de, İstanbul'da yayınlaan Akbaba'da, Paris'te Planete'te, Prag'da Dikobraz'da ve Almanya'da yayınlanan aylık Pardon dergilerinde karikatürleri yer aldı. Karikatürlerini "Güneş", "Dikenler" ve "Çivüer" adlı kitaplarında toplayan Angelo Olivieri, Valencia'da Humor Ödülünü aldı.

Gianni ISIDORI

1931 yılında Roma'da doğdu. Çocukluğunu San Remo'da geçirdi. Düş kurmayı ve roman yazmayı seviyordu. 1950 yılında Travaso'ya girdi ve o çok sevimli "pupazze"leri yarattı. 1954 yılında Bordhigera'da Altın Palmiye ödülünü, Tolentino'da ise özel ödül aldı. Televizyon ve radyo için birçok öykü yazan Isidori Nistri ve Fremura ile birlikte L'Allucinogeno'yu çıkardı.

Lucio TROJANO

1934 yılında Lanciano'da doğdu, ama Roma'da büyüdü. Bordighera Festivali'nde altın ödül aldı. Bir başka ödülünü de, "Kurtarılması Gereken Venedik" adlı karikatürüyle 1972 yılında Avrupa Konseyi'nden aldı. Birçok ünlü dergide karikatürleri yayınladı.

Sergio BARLETTA

1934 yılında Bologna'da doğdu. Grafikerlik, illustratörlük, ressamlık ve fotoğrafçılık yapıyor. 1967 yılında Ruggero Aprile ile birlikte Homo'yu çıkaran, Samona ve Savelli ile birlikte Uno adı altında politik çalışmalarını toplayan Barletta, 1976'da Hıristiyan Demokrat Partisi'nin 30. yıldönümü dolayısıyla "Devam Etmeliyiz" adı altında bir kitapçık yayınladı. Rinascita, Ca Bala, L'Arcibraccio, Hara-Kiri ve Humor Graphic'de çizdi.

Giuliano NISTRI

1929 yılında Roma'da doğdu. Funny Face Shop'a katıldığında 16 yaşındaydı. Travaso yeniden yayınlanmaya başladığında ise liseye gidiyordu. L'Alluncinogeno dergisinin yayınına katılan Nistri, çizgi filmleriyle de tanınıyor.

Pablo Picasso'nun yontu-karikatürü

Giorgio GABELLINI

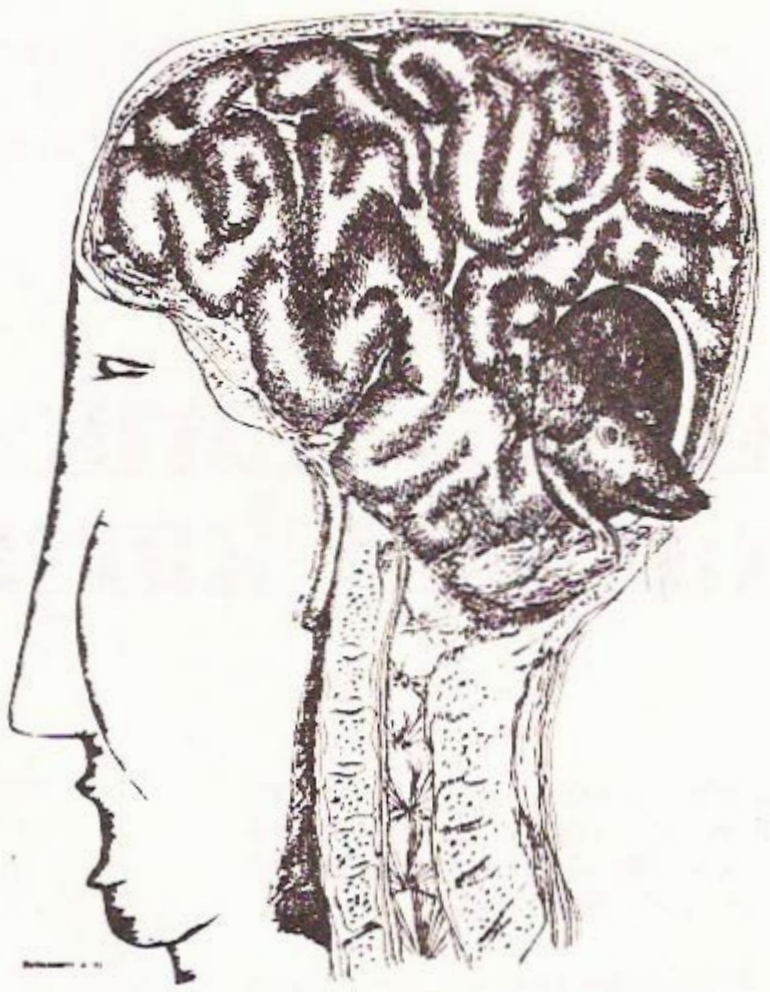
1918 yılında İtalya'da doğdu. İlk çalışmalarına 18 yaşında başladı, 1966 yılından sonra ise üç boyutlu karikatüre yöneldi. Politikacıların ve ünlü adamların karikatürlerini ve yontu-karikatürlerini yaptı. Gabellini'nin 30 kadar yontu-karikatürü çeşitli koleksiyonlarda bulunuyor. 1980 yılında Onyedinci Uluslararası Montreal Karikatür Sergisi'nde "yılın karikatür sanatçısı" seçildi.

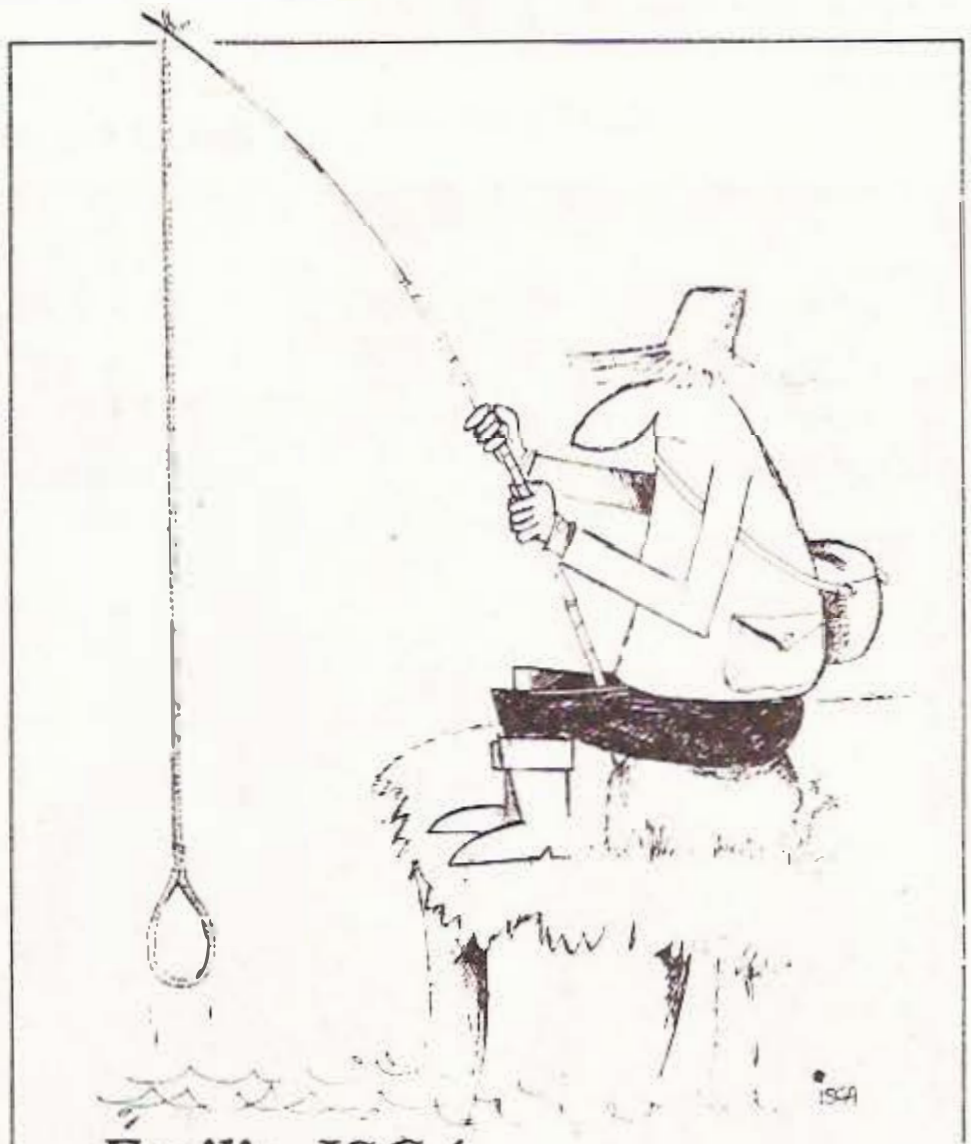
Aquisti DANILO

1927 yılında Roma'da doğdu. Altı yıl Marc' Aurelio'nun redaktörlüğünü yapan Aquisti, yapıtlarını "İkili Yaşam", "Dalkavuklu Yatak", "Şeytanın Kuyruğu", "33 Beyin" ve "LütfenGülümseyin" adlı kitaplarında topladı. Danilo Aquisti, Amerika'nın birçok şehrinde de kişisel resim sergileri açtı.

Berlinghiero BUONARROTI

1943 yılında doğdu, grafiker ve dergi çizeri olarak çalışıyor. Oda Grubu'nun kurucuları arasında yer alan sanatçı halen Cabala'da redaktör olarak görev yapıyor. Sinema ile de yakından ilgilenen Buonarroti özellikle politik konulardaki sert çizgileriyle tanınıyor.

Emilio ISCA

1937 yılında Torino'da doğdu. İlk önemli çalışmalarını Pasquino'da yaptı. 1950'li yıllarda İl Giocando ve Okay adlı kısa ömürlü iki dergi çıkardı. 1966 yılından beri Help'i yayınlıyor. "Az, Ama Karışık Fikirler" adı altında karikatürlerini yayınladı. En büyük başarısı, Giuliano ile birlikte yayınladığı "Bla Bla Bla" oldu.

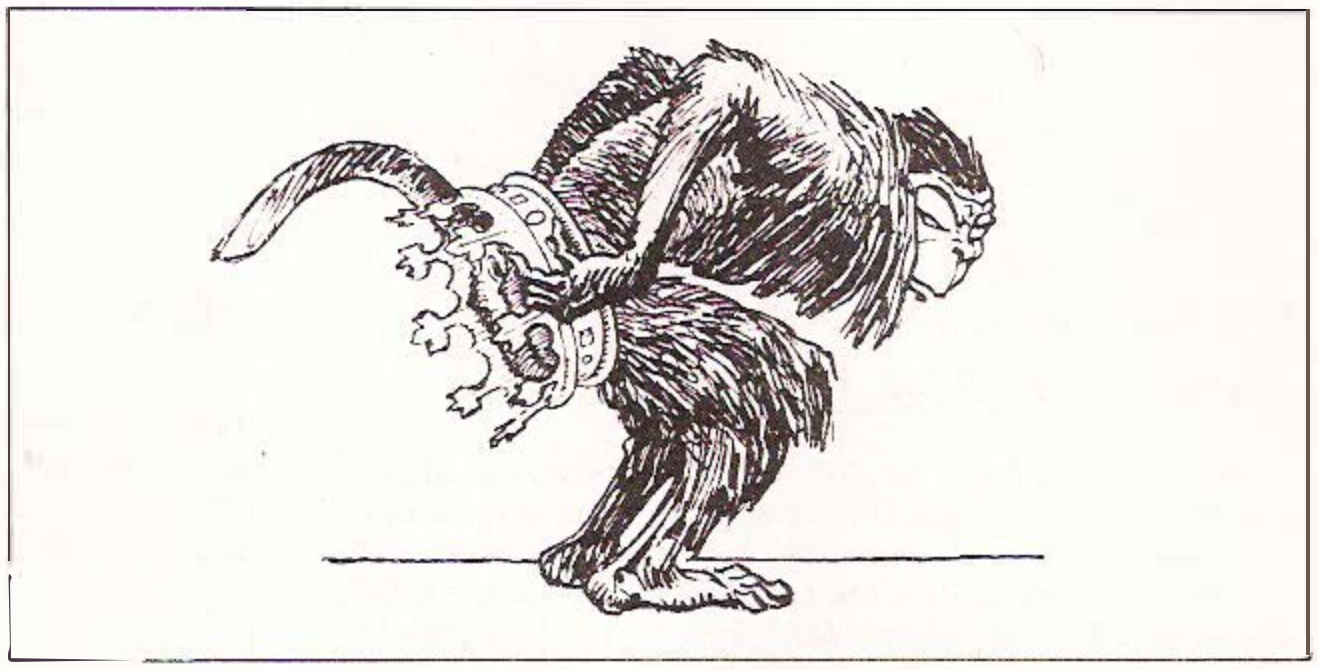
ALMANYA

Alman karikatürcüleri Nazilere karşı savaştılar

Alman karikatürünün kökleri, 18. yüzyılın ikinci yarısına dayanır. Bu karikatürün 1750-1840 yılları arasında doğup geliştiği söylenebilir.

Bu dönemde üç büyük sanatçı çıkmıştır: **Chodowiecki** (1729-1801), **Schadow** (1764-1850) ve **Voltz** (1776-1822).

Chodowiecki, 18. yüzyılın ikinci yarısında 2 binden çok yapıt ortaya çıkarmıştır. Büyük İngiliz karikatür sanatçısı **Hogarth**'a hayranlığını hiçbir zaman gizlememiş ama aynı konuları daha yumuşak ve tatlı bir biçimde işlemeye çalışmıştır. Bu yüzden de **Chodowiecki**'ye, "Berlin'in Hogarth'ı" denmiştir.

Heinrich Kley (1863 - ?..)

1962'de yayınlanmaya başlayan "Pardon" dergisinin satışı kısa sürede 260 bine kadar yükseldi. 70'li yıllarda ünlü Alman basın patronu Springer'e karşı büyük bir kampanyaya girişen Pardon, seks konularına da geniş yer ayırıyordu. Yanda Pardon dergisinin ilginç kapaklarından biri: Derginin yazı kurulu.

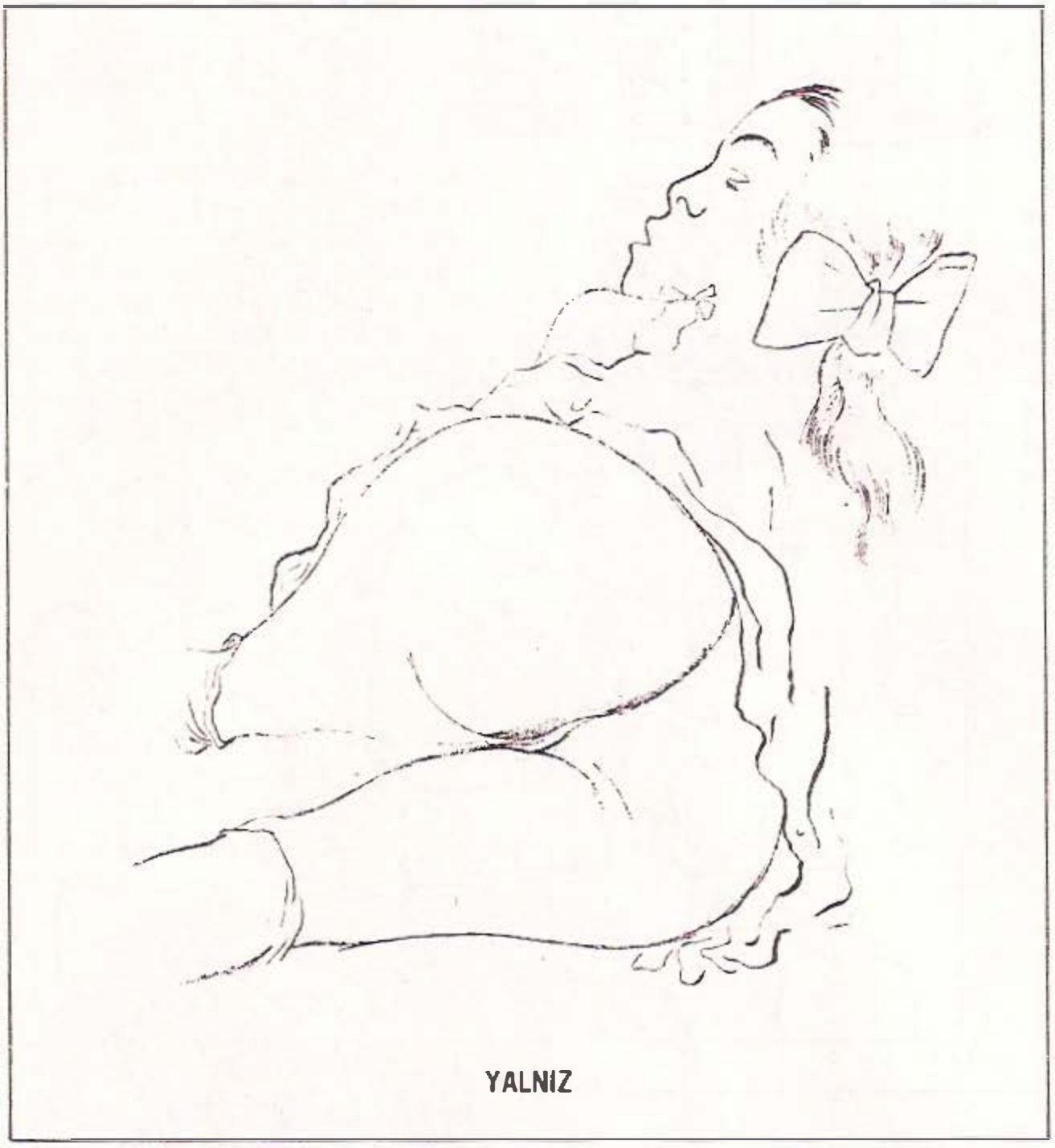
Voltz, günümüze suratı örümcekli Napolyon karikatürüyle kalmıştır. Napolyon'un bütün Avrupa'yı titrettiği yıllarda **Voltz,** imparatorun sayısız karikatürünü çizerek, büyük bir ün sağlamıştır.

Almanya'da ilk güldürü dergisi 1844'te Münih'te yayınlanan **Fliegende Blätter**'dir. Bu dergi, Almanya'da bir çığır açmış ve bunu sayısız güldürü dergisi izlemiştir.

Fliegende Blätter'in yarattığı Baron Beisele ve Dr. Eisele adlı karikatür kahramanları, Almanya'da büyük bir ün kazanmış ve sansür bu tiplerle uğraşmak zorunda kalmıştır.

Fliegende Blätter, 1848 ihtilali döneminde ayakta kalmasını bilmiş ve daha sonraki yıllarda bu dergiden çok önemli karikatürcüler yetişmiştir. Bunların en ünlüleri **Adolf Oberlander** (1845-1923) ve **Wilhelm Busch**'tur (1832-1908). Bu iki sanatçıya, Almanya'da çağdaş karikatürün öncüleri olarak bakılır. **Busch,** ozan ve ressam olarak da tanınmış ve bin kadar tablo bırakmıştır.

19. yüzyılın birinci yarısında çağa damgasını vuran iki dergi daha vardır: **Kladderadatch** ve **Leuchtkugeln. Bu** dergilerden ikincisi **Zopt** adlı bir tip ya-

YALNIZ

George Grosz (1853 - 1959)

Hans Georg Rauch

ratmış ve bu tip, bütün siyasal olaylar karşısında tepkiler göstermiştir.

Almanya'da en uzun süre iz bırakan güldürü dergisi de **Simplicissimus'tur**. **Theodor Heine** ile **Albert Langen**'in 1896'da kurdukları bu dergi, feodaliteye ve emperyalizme karşı olmuş, Prusyalı askerleri, kasıntı yargıçları, bilgiçlik taslayan profesörleri, bencil soyluları, cimri burjuvaları ve idealsiz gençleri alaya almıştı.

Simplicissimus, karikatürde yeni bir okul oluşturmuştur. Bu okulun en ünlüsanatçılarıHeine, Busch, Karl Arnold, Alfred Kubin, E. Thöny, Barlach, Olaf Gülbranson, R. Wilke, J. Pascin, George Grosz ve O. Jacobson'dur.

NAZİLERE KARŞI

Otuzlu yıllarda Nasyonal Sosyalistler iktidara gelirken, yeni yönetimi tutmayan karikatürcüler, büyük baskılar altında kalmışlardır. **Heine,** 1933'te Prag'a kaçmış, 1938'de Oslo'ya sığınmış, daha sonra da Stockholm'da yaşamak zorunda kalmıştır.

George Grosz da, Nazilerin iktidara gelmesi üzerine Birleşik Amerika'ya sığınmış ve 1959'a kadar orada yaşamıştır.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Alman güldürü basınında uzun bir suskunluk olmuştur. **Simplicissimus** dergisi, her ne kadar yayınını sürdürdüyse de, eski havasını bulamamış ve 1968'de kapanmıştır.

PARDON

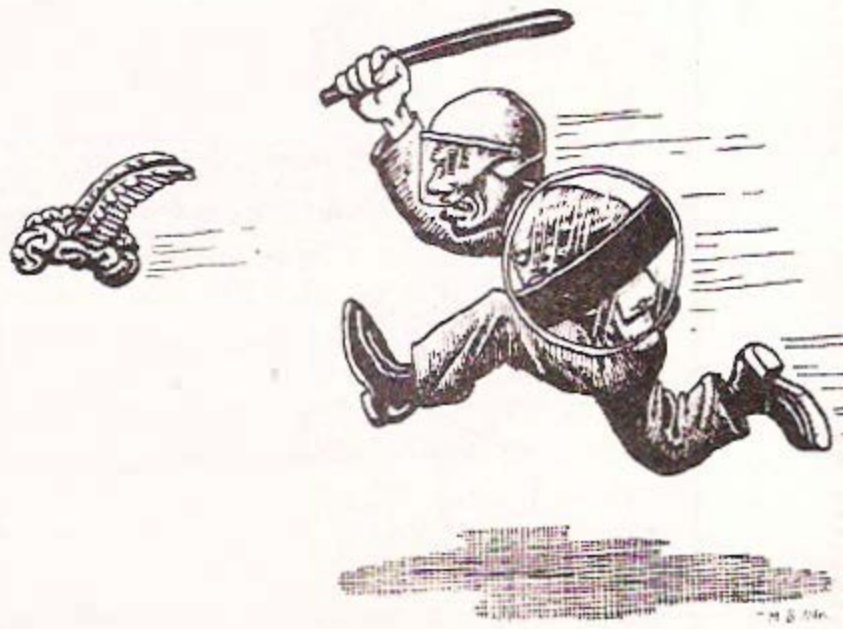
Bu son dönemin en önemli olayı, 1962'de **Pardon** dergisinin çıkması olmuştur. Frankfurt'ta kurulan bu derginin satışı kısa sürede 260 bine kadar yükselmiştir.

Pardon, tutuculuğa karşı savaş açmış ve 70'li yıllarda ünlü Alman basın patronu **Axel Springer'e** karşı büyük bir kampanyaya girişmiştir. Spiegel dergisinin, Bild Zeitung gazetesinin ve büyük bir basın tröstünün sahibi olan **Axel Springer**, bayilere baskı yaparak **Pardon**'un dağıtımını önlemek istemişse de, başarılı olamamıştır.

Pardon, çağını yitirmiş kurumlara, akla aykırı geleneklere, topluma ters düşen kurallara, kilise adamlarına karşı da savaşını sürdürmüş ve bunun yanı sıra **seks** konularına geniş yer ayırmıştır. Seks furyası öyle bir doruğa erişmiştir ki, derginin Genel Yayın Müdürü **Hans A. Nikel, günün** birinde kapakta karısının ve iki çocuğunun çıplak resimlerini basmaktan çekinmemiştir. Bu olay, çok geniş yankılar uyandırmıştır. Geniş ölçüde ilan alan, lüks baskılı ve yaklaşık 100 sayfalık **Pardon** dergisi, her şeye karşın büyük holdinglerin baskısına karşı koyamayarak 80'li yıllarda yayınına son vermiştir.

Bugün Almanya'da günlük gazeteler, haftalık ve aylık dergiler, toplumsal ve siyasal karikatüre geniş yer ayırırlar. Gazete ve dergilerin karikatüre bu kadar önem vermelerinin sonucu olarak da, güldürü dergileri tutunamamıştır.

Bunun yanı sıra, Almanya'da 70'li yıllarda "yeraltı" gazeteleri ortaya çıkmıştır. Bunların başlıcaları, **Linkeck, Charlie Kaputt, Peng, 833** ve **Germania**'dır.

Tomas M.Bunk

George GROSZ

George Grosz (1853-1959) 20. yüzyılın en büyük Alman karikatürcüsüdür. Dresden ve Berlin akademilerinde eğitim gördükten sonra güldürü gazetelerinde çizmeye başladı. Birinci Dünya Savaşı sırasında savaşın korkunçluğunu simgeleyen karikatürler yaptı. Sanatını iktidara karşı bir silah olarak kullandı. Savaşın sonuna doğru Dada akımına yaklaştı. Naziler iktidara gelince 1933'te Birleşik Amerika'ya göç etti ve 1959'a kadar New York Art Student Leage'de ders verdi.

BÜROKRASİ

Alfred KUBIN

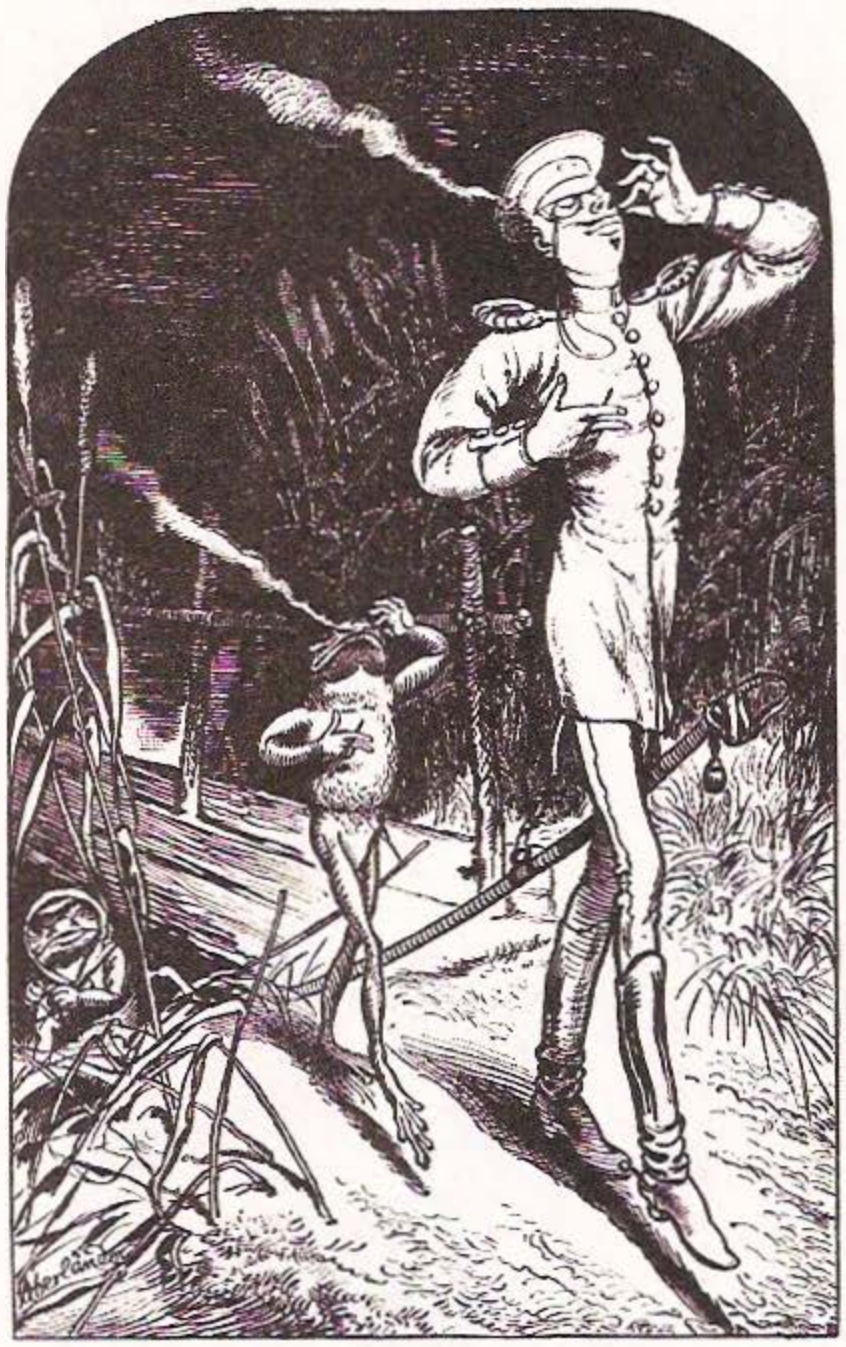
Alfred Kubin 1877'de Bohemia'da doğdu. Mutsuz bir çocukluk döneminden sonra 1898'de Münih'e giderek sanat öğrenimine girişti. Bir süre gerçeküstü ressamlarla yakın ilişkiler kurdu, bir yandan da karikatürler çizdi. Yapıtlarını Simplicissimus'ta yayınladı.

Jules PASCIN

Jules Pascin (1885-1930) Romanya kökenlidir. Bulgaristan'da Vidin'de doğdu. Önce Viyana'da yaşadı, sonra da Münih'e yerleşti. 1903'te Simplicissimus'ta çizmeye başladı. 1905'te Paris'e gitti ve anlatımcı sergilere katıldı. Kara güldürünün önemli temsilcilerinden biri sayılır. 1930'da Paris'te intihar etti.

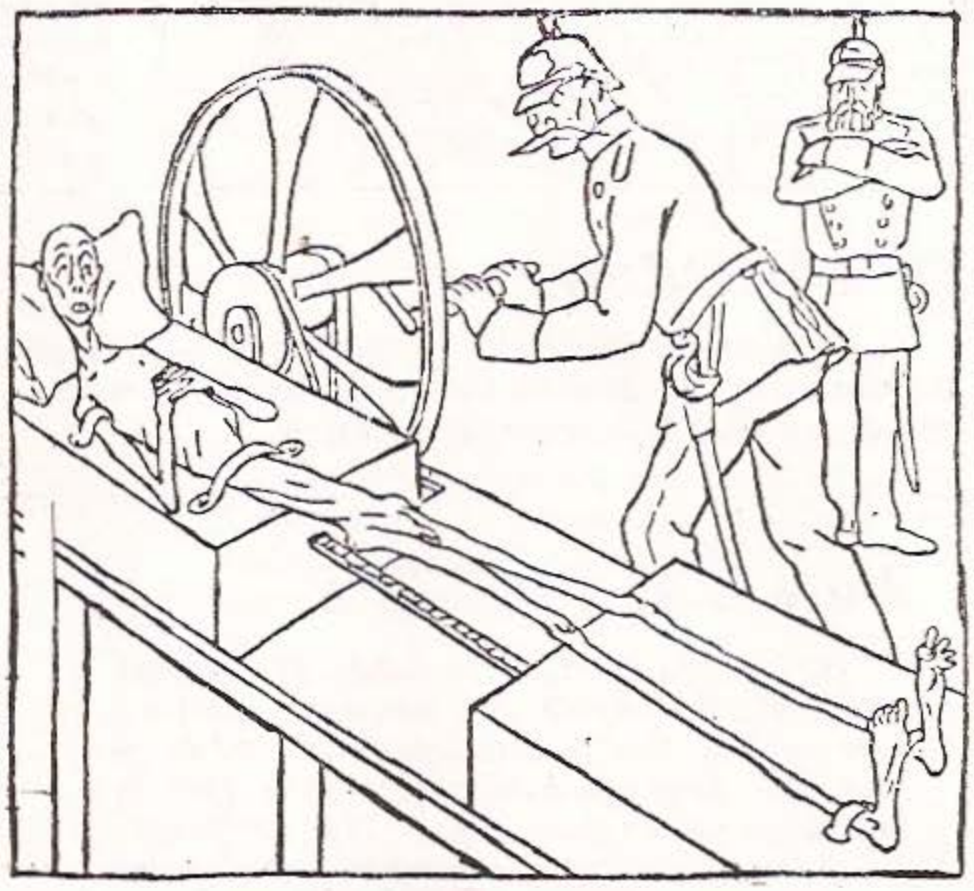

PİS HİKÂYE

Alfred OBERLANDER

Alfred Oberländer (1845-1923) Alman karikatürüne damgasını vuran sanatçılardan biridir. Çağdaş karikatürün öncülerinden biri sayılır.

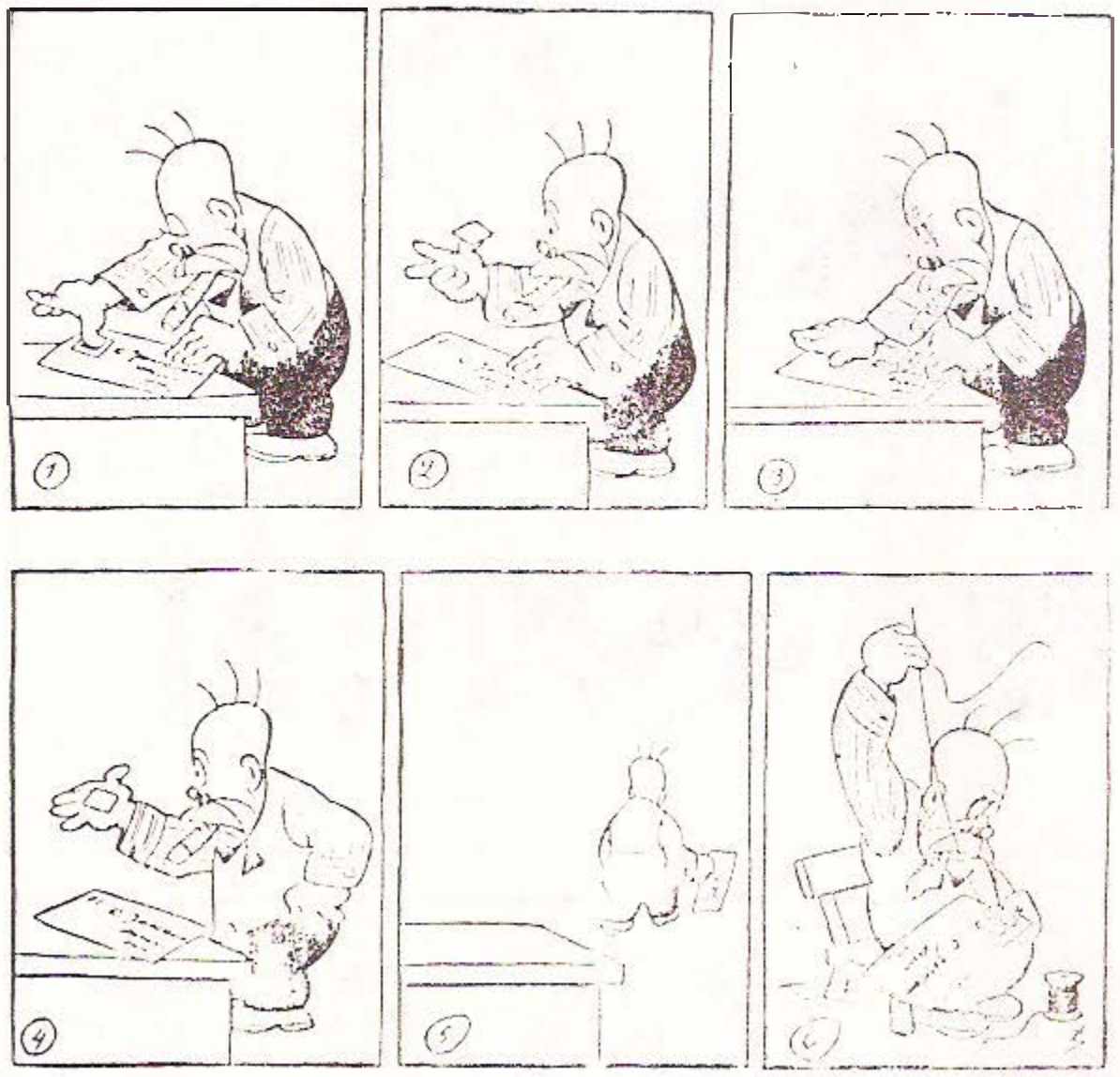

GAZETECİYE İŞKENCE

Thomas Theodore HEINE

Thomas Theodore Heine (1867-1948) Almanya'nın ünlü karikatürcülerinden biridir. 1893'te Fliegenden Blatter'de çalışmaya başladı. 1896'da Simplicissimus'a geçti. Çevresinde geniş etkiler yarattı. Desenleri kendi döneminin koşulları içinde çok saldırgan sayılıyordu. 1898'de İmparatoru küçük düşürücü çizgilerinden ötürü 6 ay hapse mahkûm oldu. Cezasını çektikten sonra yeni bir tür karikatüre yöneldi. Bu serinin adı "Karanlık Almanya" idi. 1910'a kadar bu seriyi sürdürdü. Birçok kitap resimledi. 1922'de Berlin Güzel Sanatlar Akademisi Yönetim Kurulu'na üye seçildi. Naziler iktidara gelince Heine'yi görevinden attılar. Heine'nin artık karikatür çizmesine imkân kalmamıştı. 1933'te Prag'a gitti, orada Hitler'e karşı düzenlenen gösterilere katıldı. Çekoslovakya'nın işgalinden sonra Norveç'e göç etti. Gestapo orada da kendisine rahat vermeyince 1942'de İsveç'e yerleşti. 1947'de 80. yaş gününü Stokholm'de kutladı. İsveç vatandaşı oldu ve anavatanına kavuşamadan 26 Ocak 1948'de orada öldü.

ALMANYA

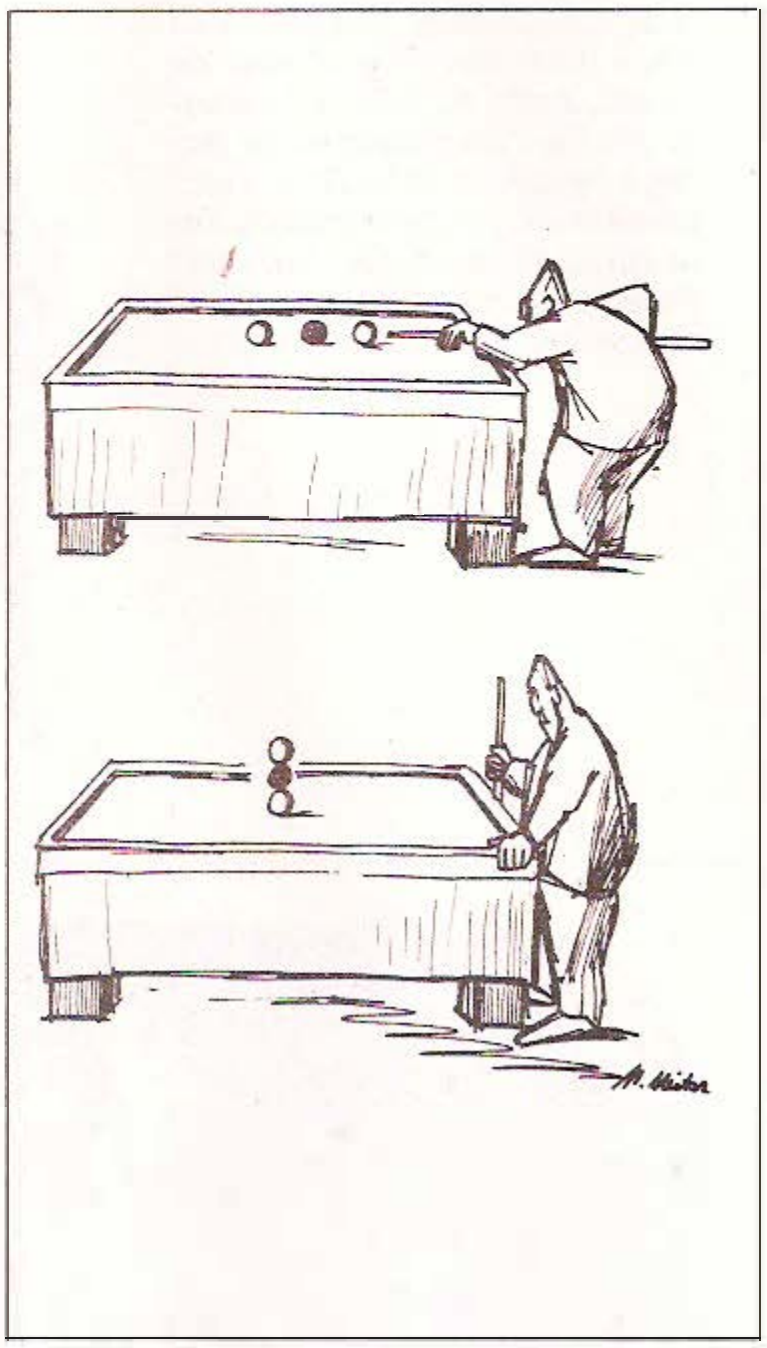

O. JACOBSON

O. Jacobson 20. yüzyılın ilk yarısında çeşitli güldürü dergilerinde kendini tanıtmıştır. Jacobson'un yarattığı Adamson tipi uzun süre Alman basınında yakından izlenen bir kişi olmuştur.

Manfred MEITSCH

Manfred Meitsch, Pardon dergisinde çalışmış gerçeküstü karikatürcülerden biridir.

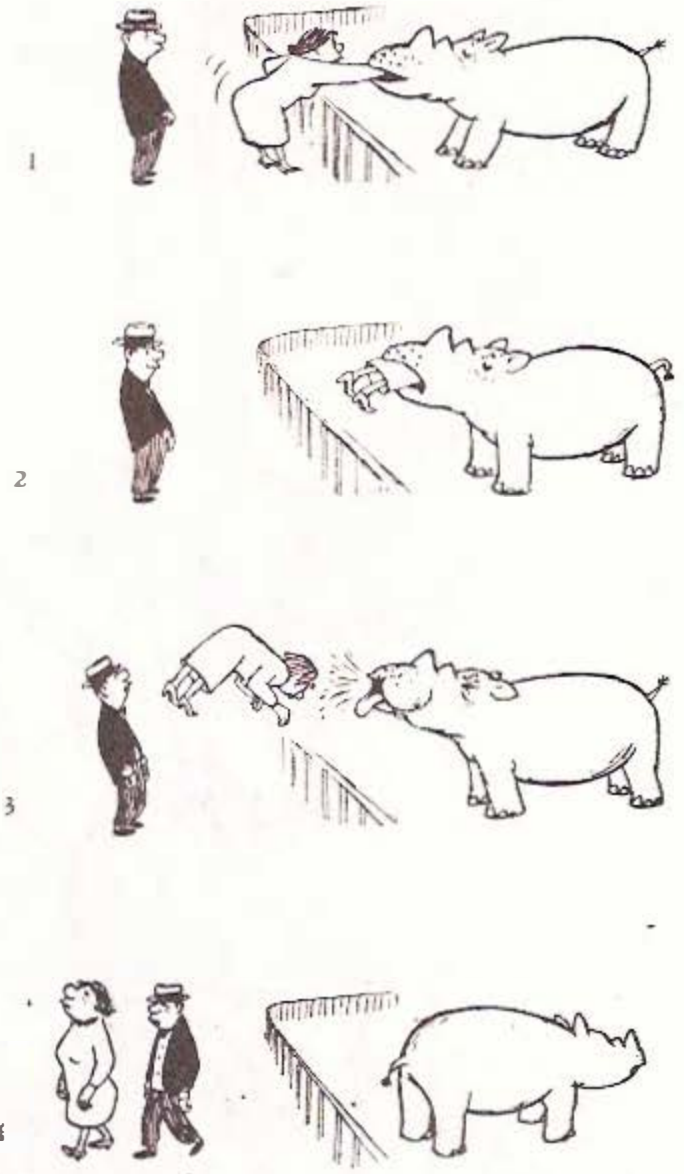

Kurt HALBRITTER

1924 yılında Frankfurt'ta doğdu. 1939 yılında grafik eğitimine başladı. 1942'de denizci olarak askere çağrıldı. 1944'de mahkûm oldu, 1947'de çıkarılan bir Noel affına değin hapis yattı. 1949'da Offenbach Sanat Okulu'na girdi. 1949'da "Frankfurter Rundschau" gazetesinde ilk çizgisini yayınladı. İlk kitabı 1954'de basıldı. 1962'den itibaren "Pardon" dergisinde çizdi. En önemli yapıtları "Adolf Hitler, Mein Kampf, Büyük Bir Geçmişin Çizi-Anıları" ve "Halbritter'in Yarım Dünyası" adlı kitaplarıdır. Çağdaş kuşağın en ünlü sanatçılarından biridir.

LORIOT

Asıl adı Vicco Von Bülow olan Loriot, Alman karikatürünün en tanınmış sanatçılarından biridir. Özellikle Alman TV'sinde yayınlanan "Cartoon" adlı haftalık dizisiyle ilgileri çeken Loriot, 1923 yılında Brandenburg'da doğdu. 1947-49 yılları arasında Hamburg Güzel Sanatlar Okulu'nda öğrenim gördü. 20'ye yakın kitap yayınladı. 1950'den sonra "Stern"de, 1955'den sonra da "Quick"te çizgilerini yayınladı.

Gerard HOFFNUNG

Gerard Hoffnung 1925'te Berlin'de doğdu. 1959'da Londra'ya yerleşti. Lilliput, Punch ve Sports Illustrated'de çizdi. Müzik konularına önem verdi. Çok sayıda albüm yayınladı.

Rudolf WILKE

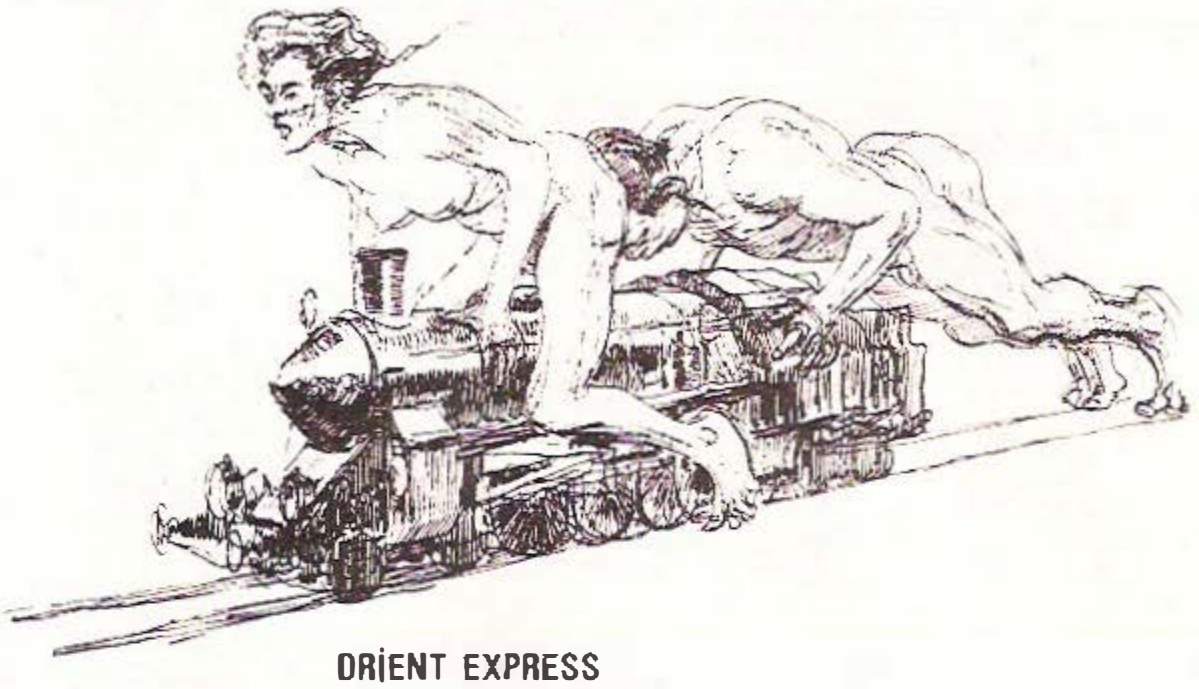
Rudolf Wilke (1873-1908), ilk karikatürlerini Jugend'de yayınladıktan sonra 1899'da Simplicissimus'da çalışmaya başladı. Karikatürleri Heine'ninkiler gibi saldırgan değildi, ama desenlerindeki güldürü anlayışı güçlüydü.

FİLOZOF

—Param olsaydı bana sanatçı derlerdi,
şimdi param yok beni serseri yerine koyuyorlar!

ALMANYA

ORİENT EXPRESS

Heinrich KLEY

Heinrich Kley 1863'te Karlsruhe'de doğdu. Ölüm tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Belki 1940'da öldü, belki 1945'te, belki de 1952'de. Kley, önce portre ve manzara resimleri yapıyordu, sonra karikatüre yöneldi. Jugend ve Simplicissimus'ta çizdi. Birçok albüm yayınladı. Çağdaş güldürü grafik sanatının ilk öncüsü sayılır. Yapıtları Almanya'da pek tanınmıyordu. Değeri ölümünden sonra anlaşıldı. Çeşitli hayvanları ve şeytanı konu olarak aldığı desenlerde bir tür sembolizme yöneldi. Sanatında belirli bir de erotizm vardı.

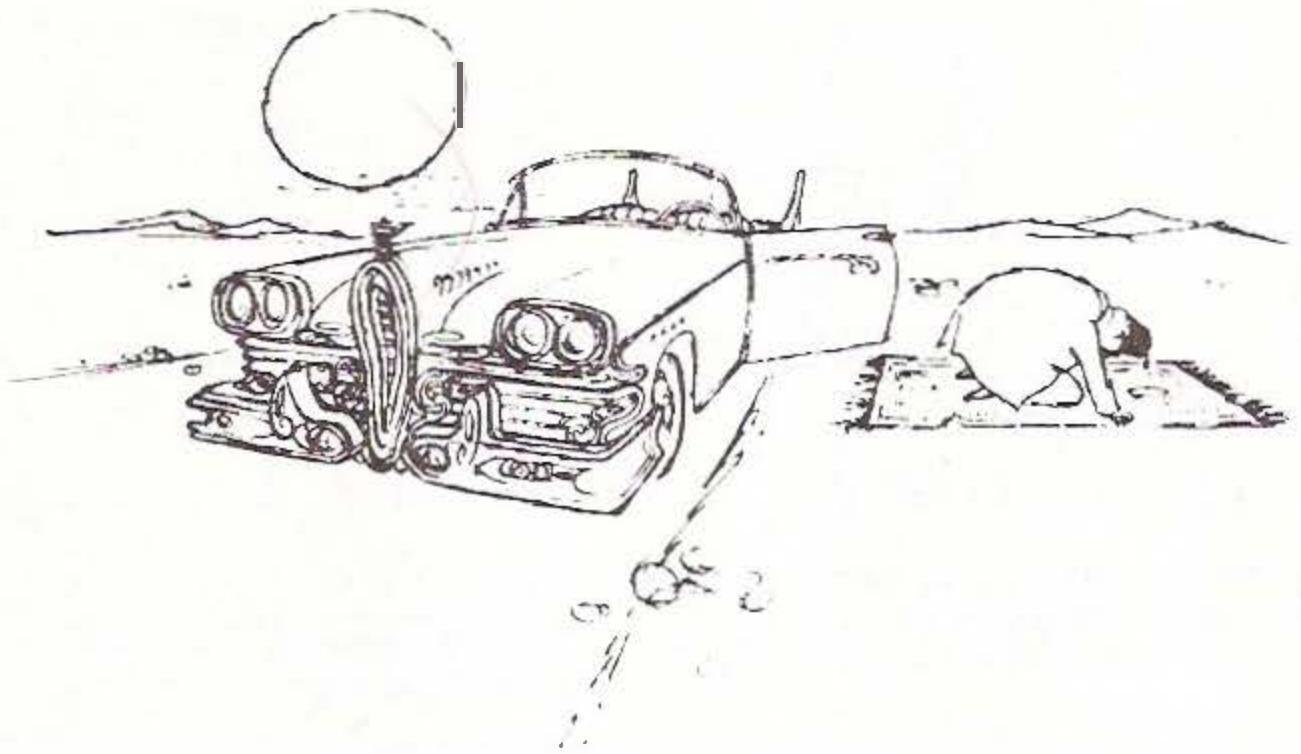

DALGIÇ

Hans Georg RAUCH

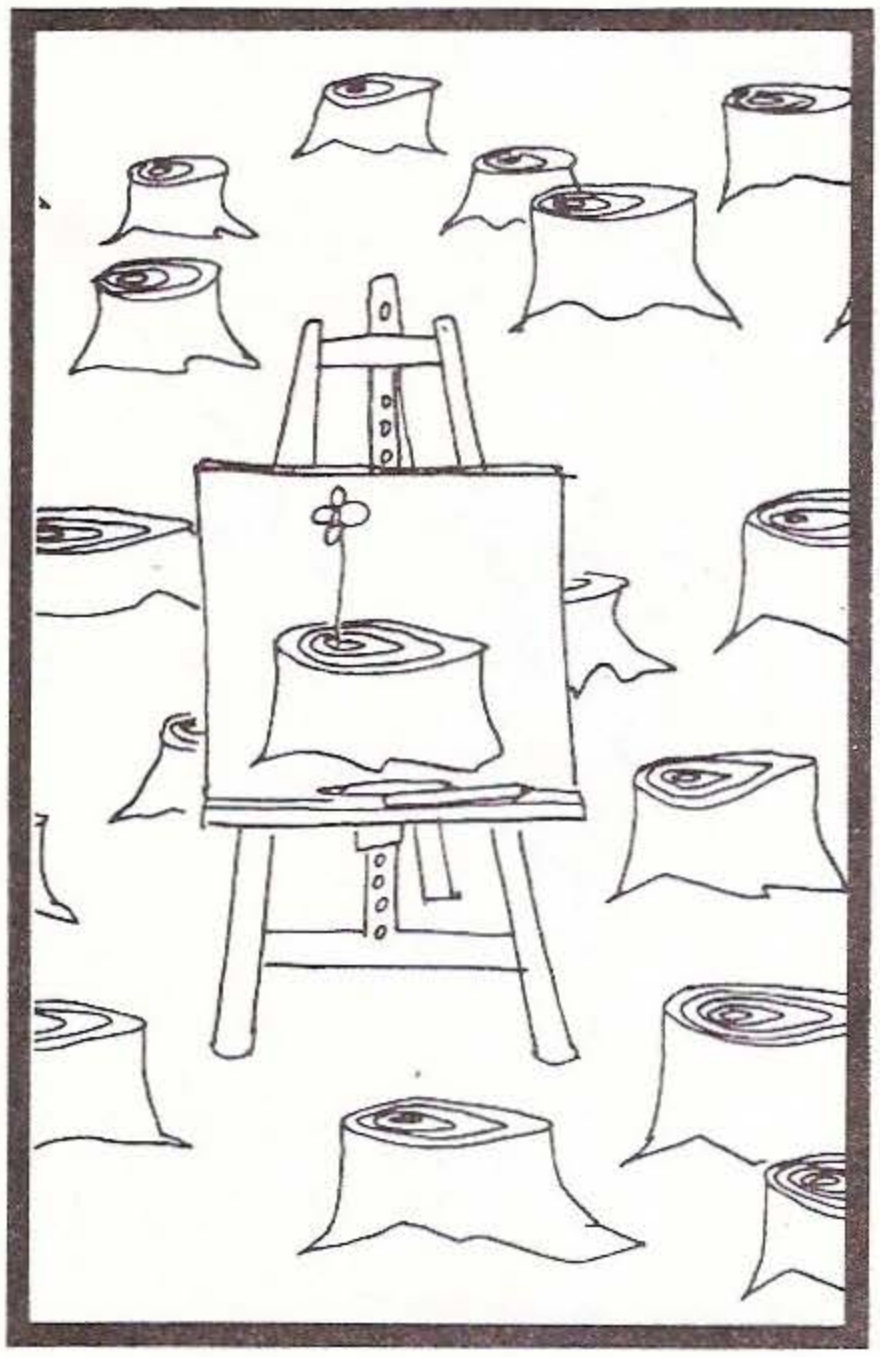
Hans Georg Rauch 1939'da doğdu. Hamburg'ta sanat eğitimi gördükten sonra bir süre Fransa'nın güneyinde yaşadı. Önceleri Steinberg'in ve Searle'in etkisi altında kaldıysa da kısa zamanda kendi yolunu buldu. Karikatürlerini Fransız, Alman, Hollanda, Belçika, İsviçre ve Amerikan dergilerinde yayınladı.

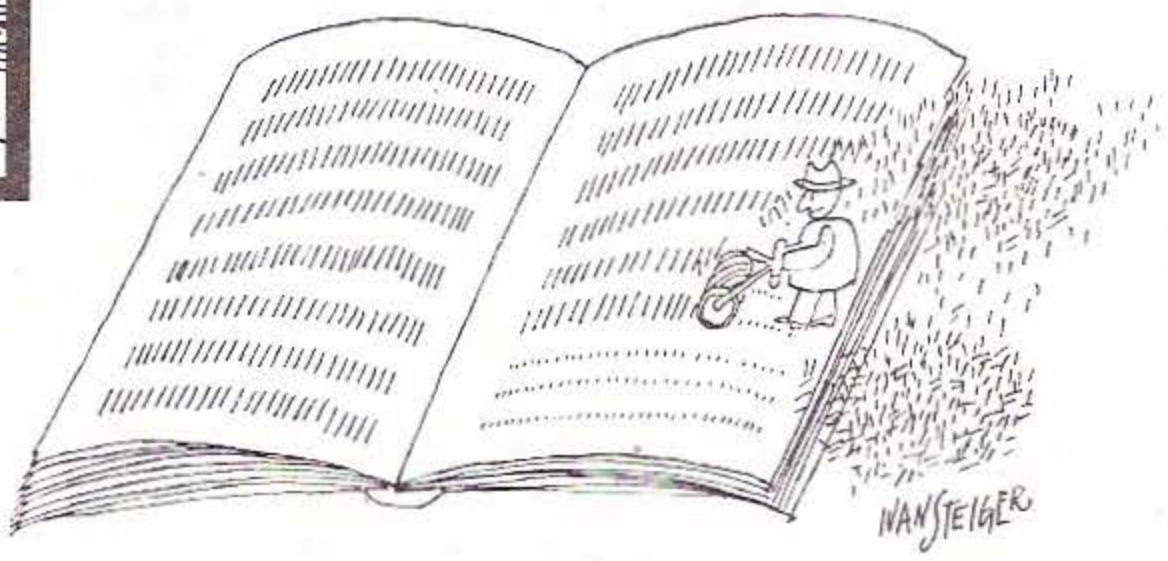
Peter NEUGEBAUER

Peter Neugebauer 1929'da Hamburg'da doğdu. Korku çizgilerinin önde gelen temsilcilerindendir. Prof. Mahlau'nun yanında başladığı çizgi tekniği eğitimini, Hamburg Güzel Sanatlar Okulu'nda geliştirdi. "Stern" dergisinde, başlıca karakterini dedektif Weinstein'ın oluşturduğu bir dizi yarattı. Bu dizi, televizyona da uyarlandı. Die Welt ve Die Zeit gazetelerinde karikatürleri çıktı.

Ivan STEIGER

1939 yılında Prag'ta doğdu. 1969'dan sonra Münih'e yerleşerek, Alman yurttaşlığına geçti. Önce tiyatro eğitimi gördü. Bir rastlantı sonucu, karikatüre başladı. 1966'da dünya karikatür ödülünü aldı. En ünlü karikatürü, bu ekte yer alan ve bir ağaç gövdesinden fışkıran bir çiçeği gösteren desenidir. "Suddeutsch Zeitung", bu deseni Ernst Bloch'un "Umut İlkesi" adlı yapıtından aldığı başlıkla yayınladı, sayfalarında. İlki 1967'de olmak üzere 10 kadar kitap yaymladı.

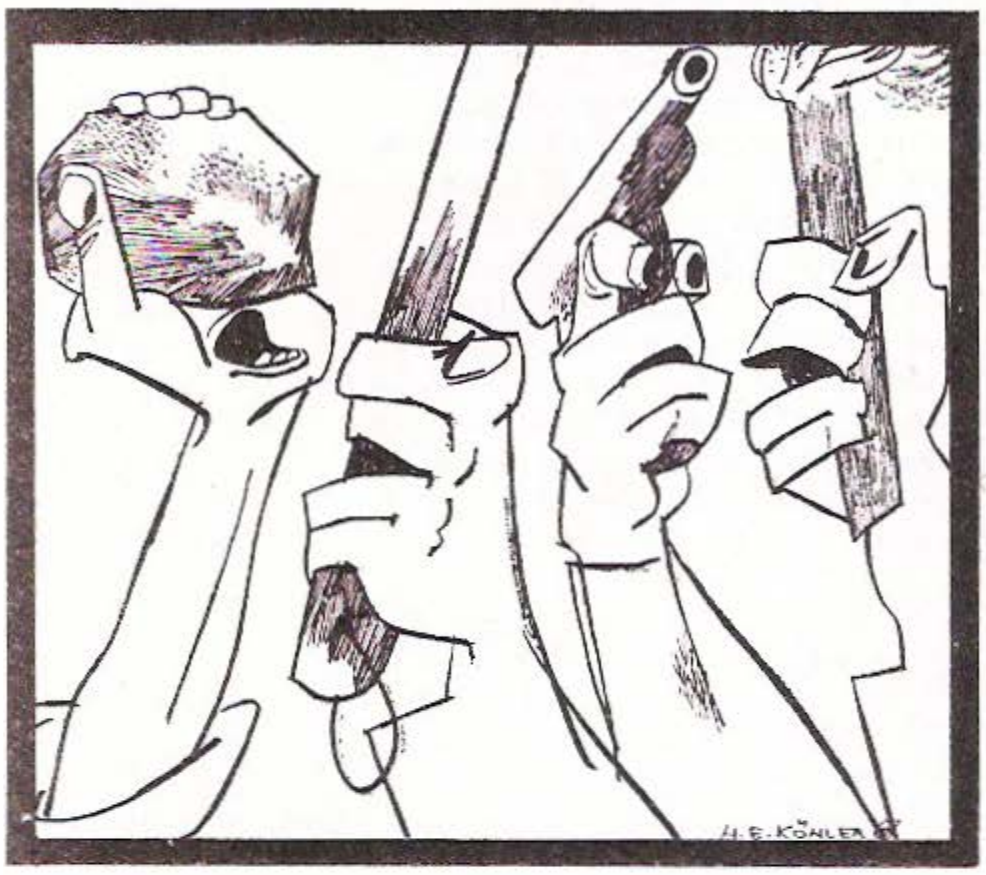
ALMANYA

Roman Buresch AUGUSTIN

Roman Buresch Augustin 1936'da doğdu. Quick, Stern, Der Zeit ve Pardon dergilerinde çalıştı. Agatha Christie, Jack London, B. Traven gibi ünlü yazarların kitaplarını resimledi.

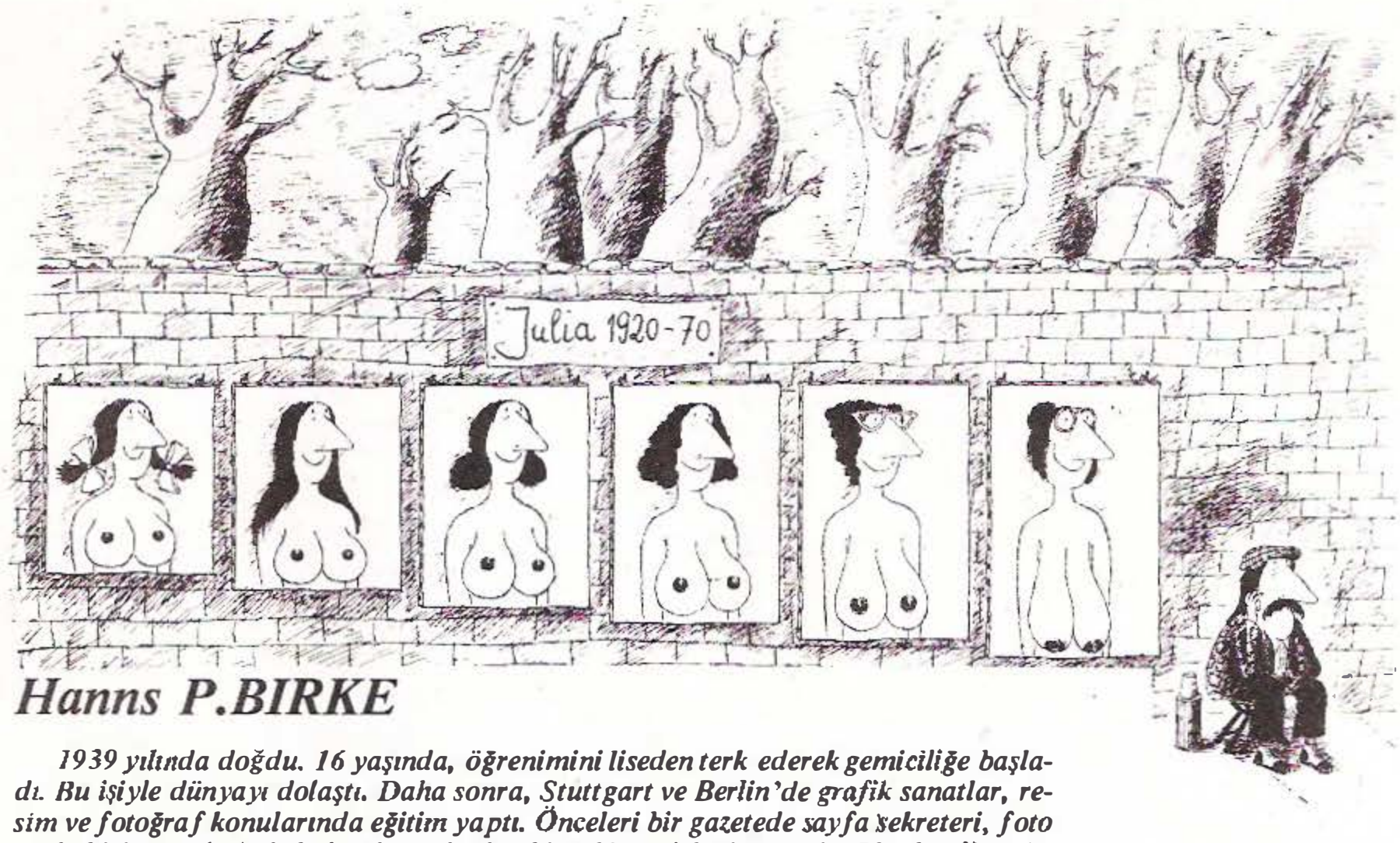
Hanns Erich KÖHLER

1905 yılında Sudetenland'da doğdu. 1942'den itibaren Prag Güzel Sanatlar Okulu'nda ders vermeye başladı. Savaşın sonlarına doğru Bavyera'ya yerleşti ve Münih'te yaşamaya başladı. 1958 yılında "Frankfurter Allgemeine Zeitung"a girdi. 1973 yılında Münih'teki Bassermann Yayınevi'nden "Büyük Almanlar" konulu ve karikatürize portreleri içeren bir kitap yayınladı.

Hans BECK

1926 yılında doğdu. 1959'dan itibaren Fransa'da çalışmaya ve yaşamaya başladı. Reklamcılık, illüstrasyon, kitap kapağı gibi dallara da ilgi duydu, karikatürün yanı sıra. "Arts", "Télémagazine", "Constellation", "Bizarre", "Vive les Vacances", "The Paris Rewiew" gibi yayınlarda çizdi.

Hanns P.BIRKE

1939 yılında doğdu. 16 yaşında, öğrenimini liseden terk ederek gemiciliğe başladı. Bu işiyle dünyayı dolaştı. Daha sonra, Stuttgart ve Berlin'de grafik sanatlar, resim ve fotoğraf konularında eğitim yaptı. Önceleri bir gazetede sayfa sekreteri, foto muhabiri görevlerinde bulundu, ardından bir reklam şirketine geçti. "Playboy"un Almanya baskısının önde gelen çizerlerinden biridir.

AVUSTURYA

Avusturya'da karikatür, 19. yüzyılda doğdu

Avusturya'da karikatür 19. yüzyılda doğdu. İlk güldürü gazeteleri 1848'te yayınlandı ama, bunlar Monarşinin yeniden kurulmasıyla 1849'da yayınlarına son verdiler.

1859'da yeni bir anayasanın kabulüyle güldürü alanında yeni bir gelişme oldu ve 19. yüzyılın sonuna kadar Viyana'da çok sayıda güldürü gazetesi yayınlandı. Bu dönemin başlıca güldürü dergi ve gazeteleri arasında **Kikeriki, Die Bombe, Punch, Humoristische Blätter** ve **Viener Caricaturen** sayılabilir.

Avusturya'da çağdaş güldürü sanatının babası **Flora**'dır. 1922'de doğan sanatçı yıllardır **Die Zeit** gazetesinde çizmektedir. Geometrik desene lirik ve insancıl ögeleri katmış ve başarılı yapıtlar ortaya çıkarmıştır. Zengin bir ürün dünyası vardır. Kendisine **"Avrupa'nın Steinberg'i"** denir.

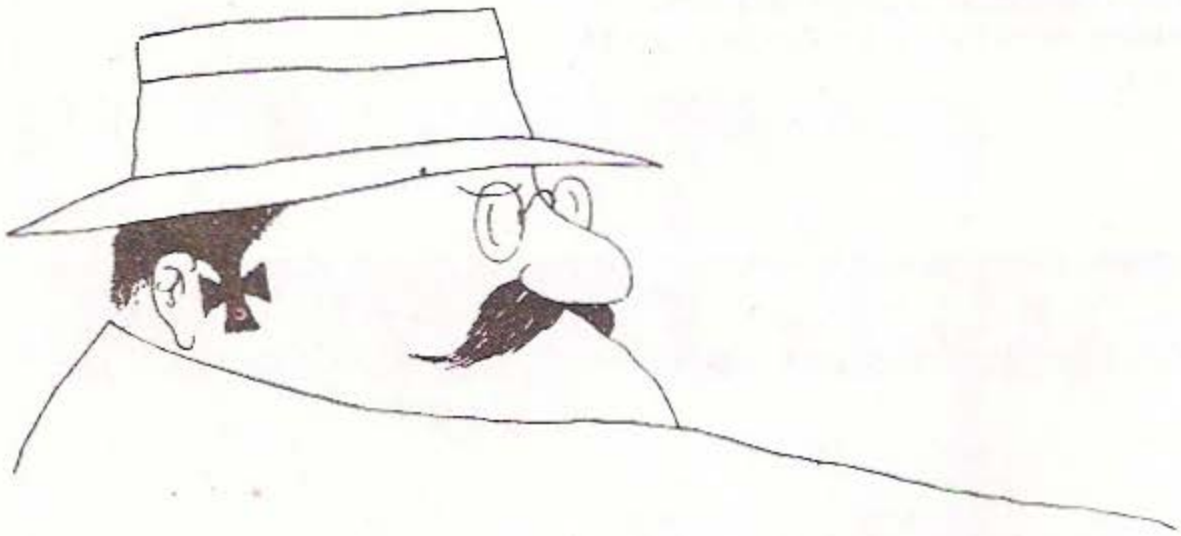
Geometrik desene lirik ve insancıl öğeler katan Flora'nın bir karikatürü

AVUSTURYA

Paul FLORA

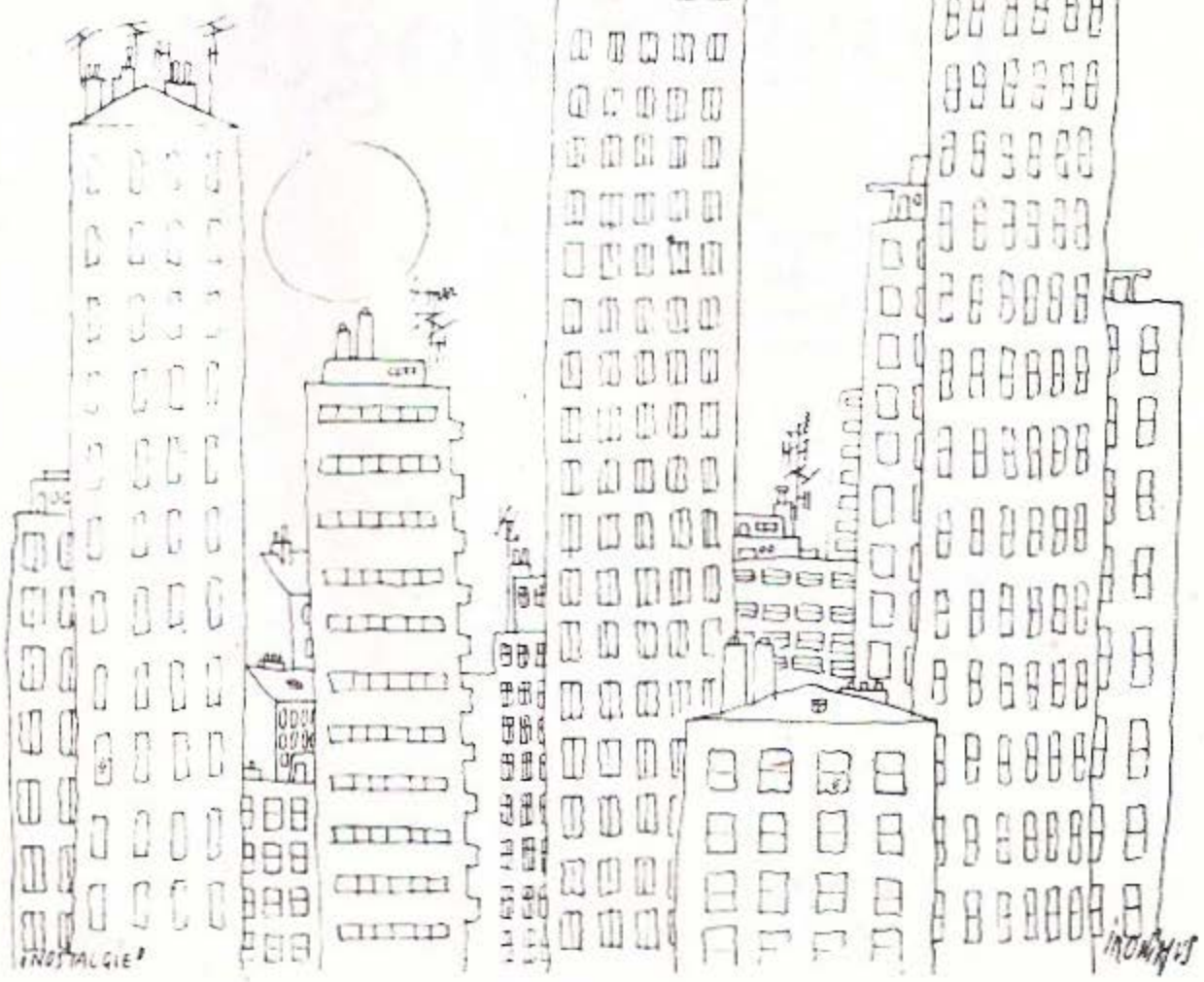
Paul Flora, 1922'de Güney Tiroller'dedoğdu. Ailesi İtalyan kökenlidir. Münih Sanat Akademisi'nde okudu. 1962'de Avusturya Eğitim Bakanlığı kadrosunda profesörlüğe atandı. Çizgilerinde Steinberg'ten esinlenmiş olduğu söylenirse de kendi kişiliğini ortaya koyarak, yeni bir biçem oluşturmuştur. Yıllardan beri Die Zeit gazetesinde siyasal karikatürler çizmektedir. Yayınladığı albümlerin en ünlüleri Flora's Fauna (1959), Menschen un Andere Tiere (1957), Trauerflora (1958), Vivat Vamp (1959) ve Der Zahn der Zeit (1961)'dir.

IRONIMUS

Gerçek adı Gustav Peichl'dir. Gabrovo 1975 dahil birçok uluslararası yarışmalara katıldı ve çeşitli ödüller aldı.

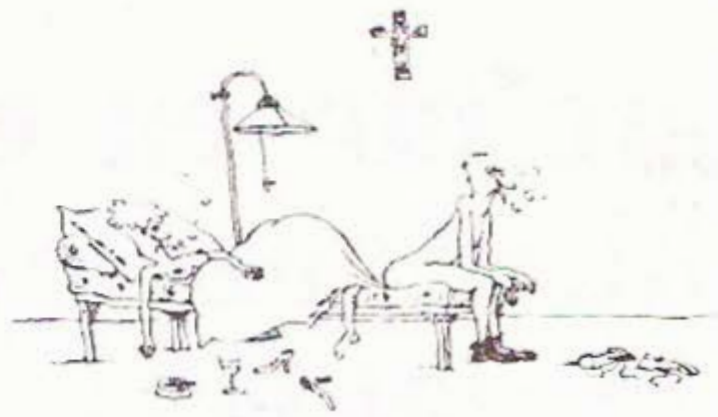

SCHMÖGNER

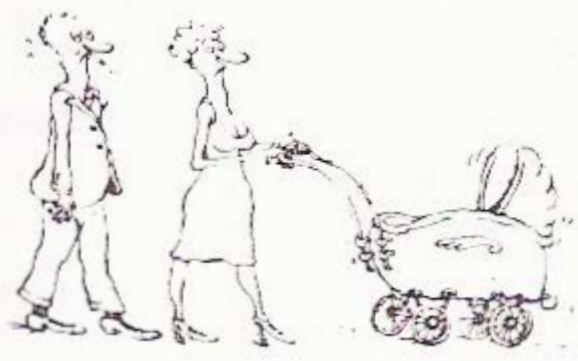
Schmögner 1943'te Viyana'da doğdu. Grafik eğitimi gördü. 1963'te ilk sergisini açtı. Yapıtlarını çeşitli dergi ve gazetelerde yayınladı. Viyana, Münih, Düsseldorf ve Zürih'te sergiler açtı.

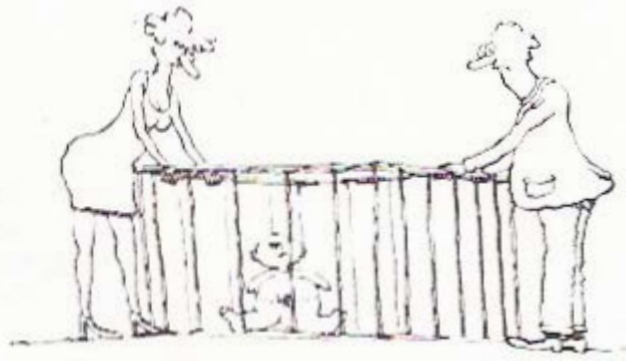
1

2

3

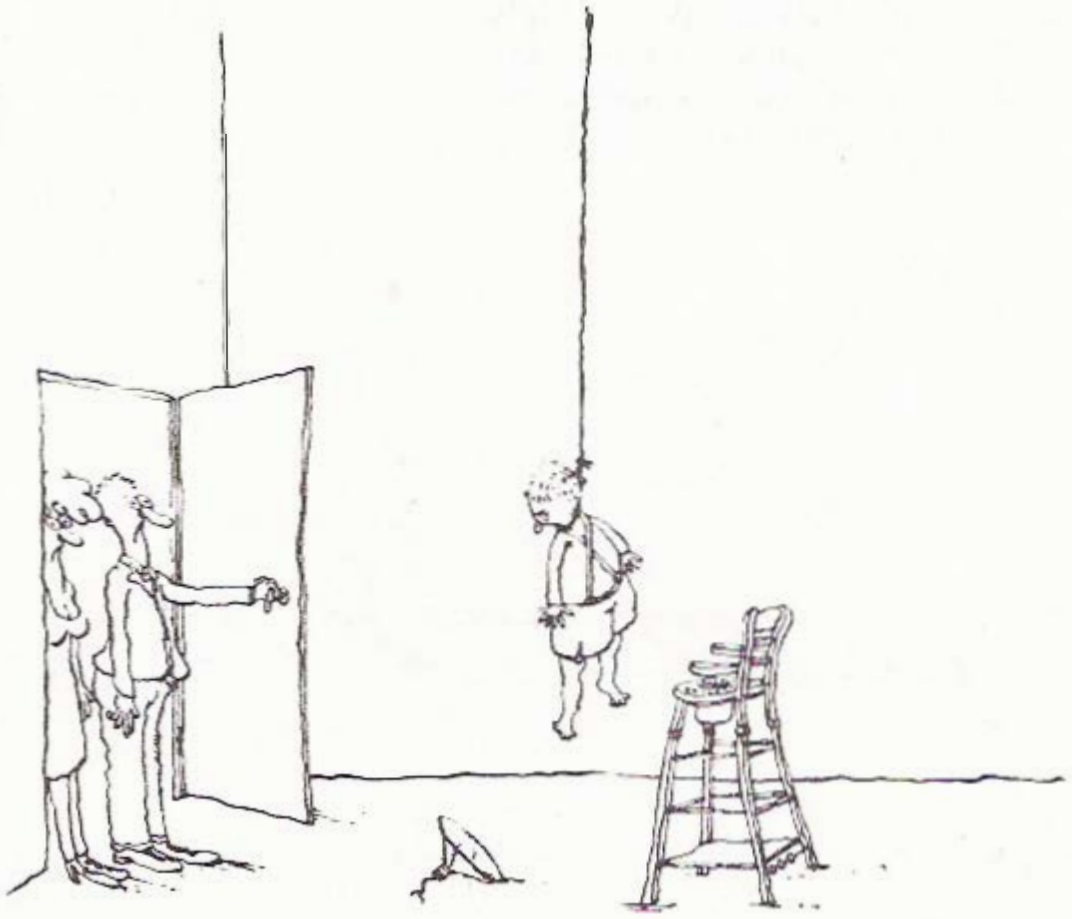
4

5

6

İsviçre'nin en eski güldürü gazetesi Nebelspalter, 1875'ten beri çıkıyor

"La Pomme" dergisinin bir kapağı

İsviçre'de 19. yüzyılda büyük karikatürcüler yetişmiştir. Bunların en ünlüleri **Adam Töpferr** (1766-1847), onun oğlu **Rodolphe Töpferr** (1799-1846) ve **Disteli**'dir. (1802-1844).

Adam Töpferr ünlü bir ressam olarak tanınmış, ama karikatürcü olarak ünü daha da yaygınlaşmıştır.

Disteli'nin en büyük özgünlüğü resimli bir takvim yapmış olmasıdır. Sonraları **Disteli Takvimi** denilen bu takvim her eve girmiş ve iletişimin yaygın olmadığı yerlerde bu takvim köylülerin tek kitabı olmuştur. Bu başarının bir nedeni de karikatürün takvime girmiş olmasıdır. Bazı katolik kantonlarda geleneklere ve inançlara aykırı olduğu gerekçesiyle bu takvimin satışı yasak edilmiştir. Yine de her şeye karşın Disteli Takvimi 25 bin basılarak büyük baskı rekorları kırmıştır.

Rodolphe Töpferr, birçok albüm yayınlamış ve kitap resimlemiştir. Goethe'nin Töpferr'e büyük saygısı olduğu anlatılır.

İsviçre'de ilk güldürü gazeteleri 1844-1845 yıllarında yayınlanmıştır. Gukkastan (Sihirli Lamba) İsviçre'de ilk güldürü gazetesidir. Bunu **Le Postheiri** ve **Wochen Zeitung** izlemiştir.

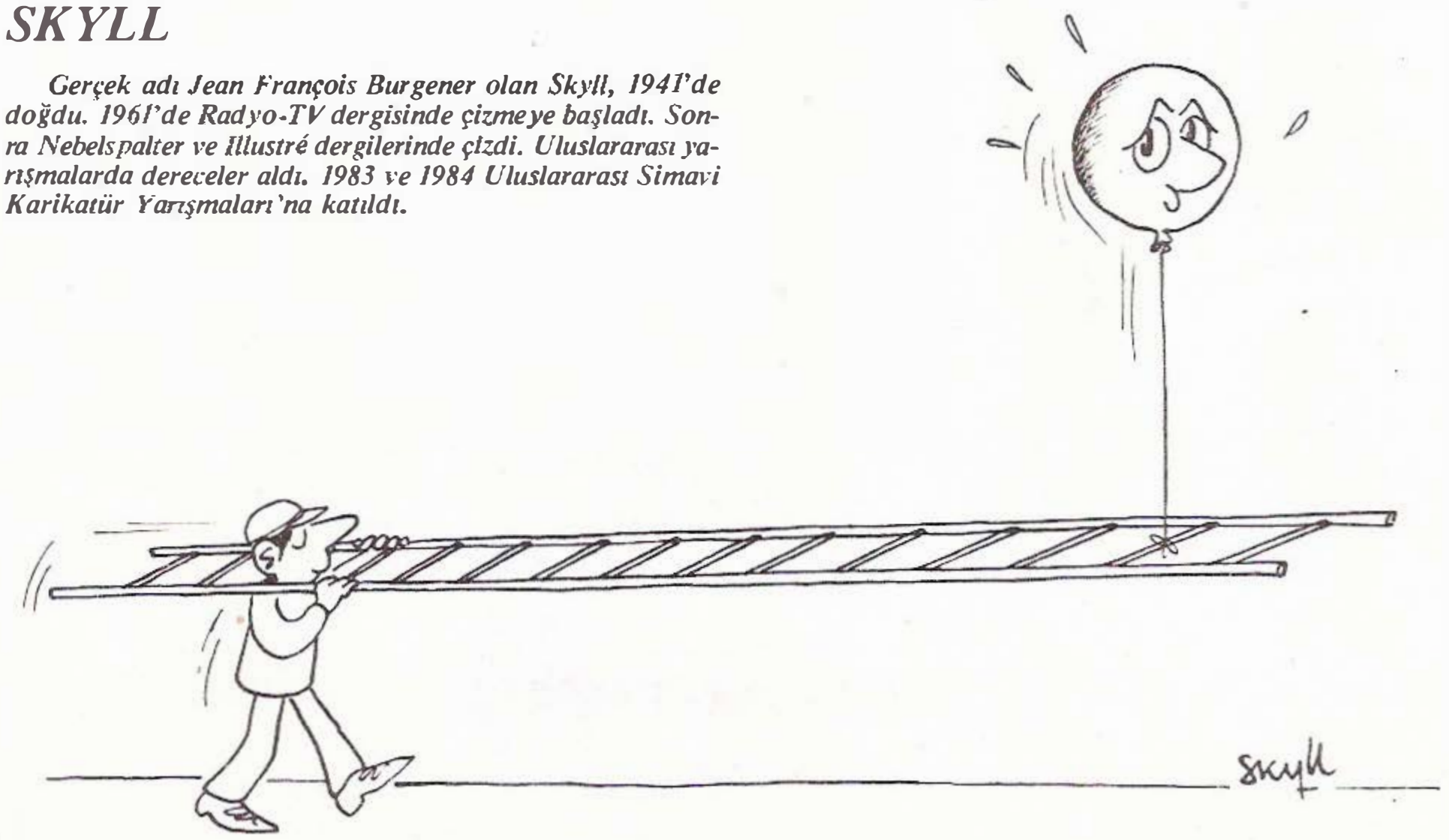
Bugün İsviçre'nin en eski güldürü gazetesi olan **Nebelspalter** de 1875'te çıkmaya başlamıştır. Birçok ünlü karikatürcü bu gazeteden yetişmiştir.

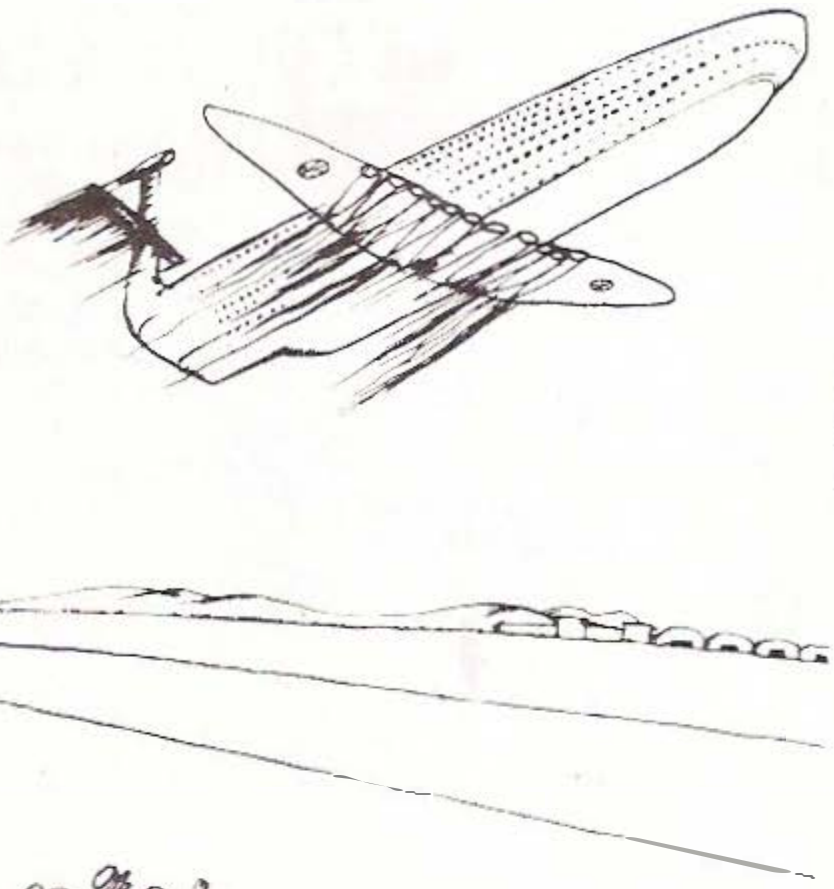
Son 15-20 yıl içinde iz bırakan güldürü dergilerinden biri **La Pomme** (Elma) olmuştur. Her pazartesi çıkan bu dergi İsviçre'de kara güldürünün temsilciliğini yapmıştır. Dergiye **Popof, Elzingre** ve **Rolli** adlı karikatürcüler yön vermişler. Fransız karikatürcüsü **Pichon** de bu dergiye sürekli karikatür çizmiş ve yazı yazmıştır. La Pomme'da zaman zaman **Anatol** imzalı kapak karikatürleri görülmüştür. Bu karikatürlerin de **Reiser** tarafından yapıldığı söylenebilir.

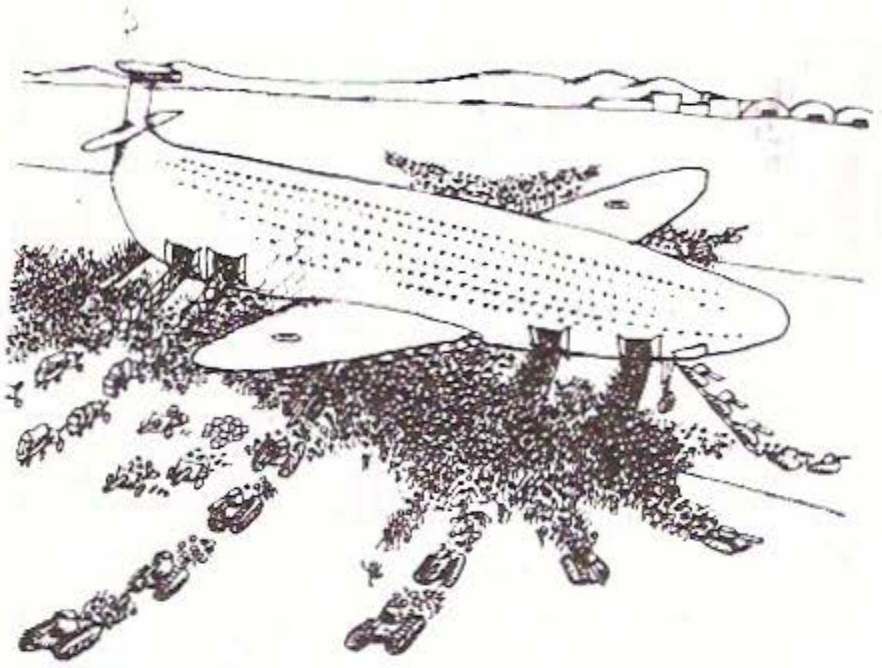
Bugün günlük gazetelerde de siyasal karikatüre sürekli yer ayrılmaktadır.

SKYLL

Gerçek adı Jean François Burgener olan Skyll, 1941'de doğdu. 1961'de Radyo-TV dergisinde çizmeye başladı. Sonra Nebelspalter ve Illustré dergilerinde çizdi. Uluslararası yarışmalarda dereceler aldı. 1983 ve 1984 Uluslararası Simavi Karikatür Yarışmaları'na katıldı.

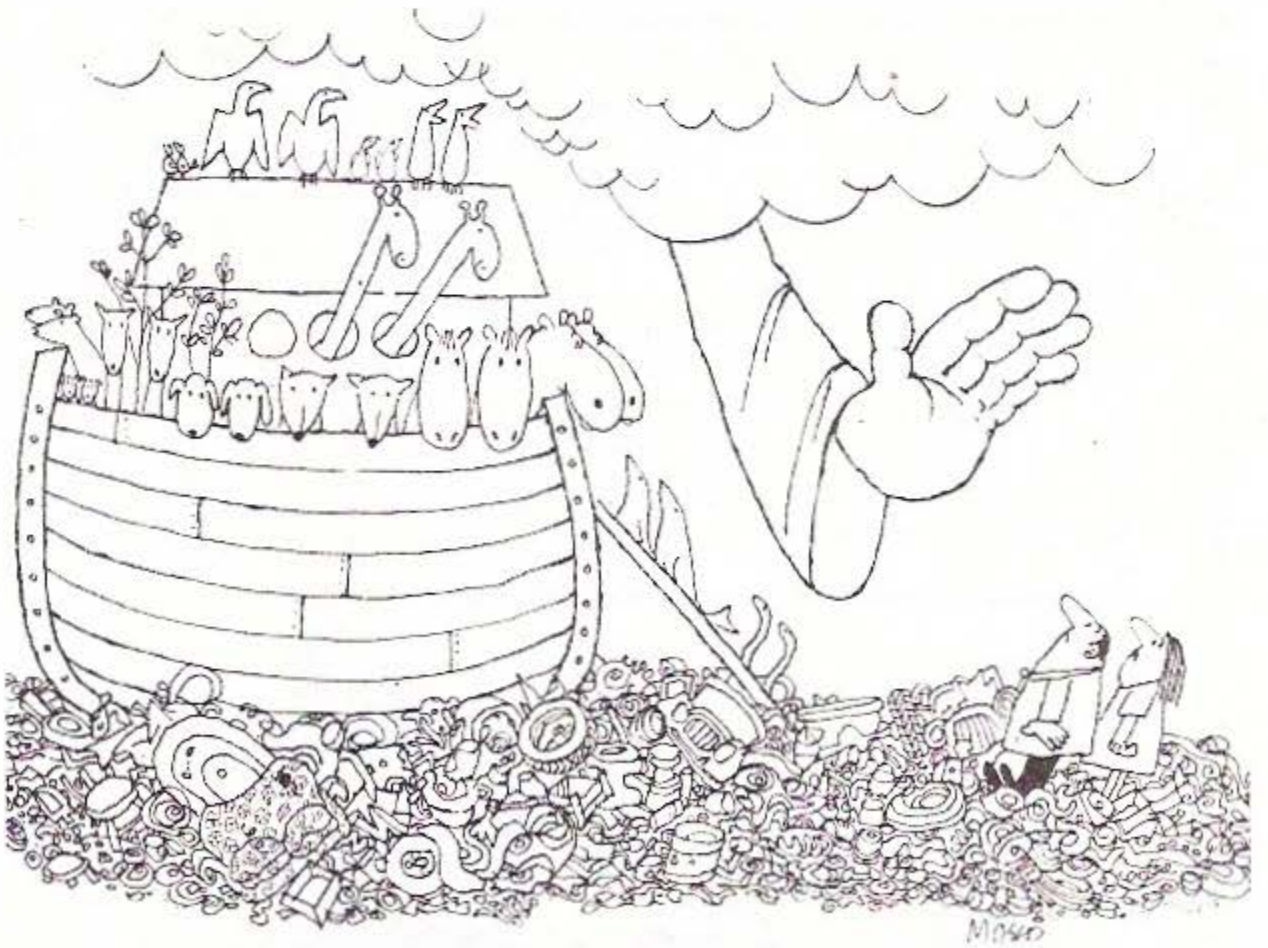
Hans SIGG

Hans Sigg, Nebelspalter dergisinde çalışmış ve uluslararası yarışmalarda sık sık adı geçmiştir.

Franco BARBERIS

Franco Barberis'in Nebelspalter' de çok sık adı görülür. Uluslararası çevrelerde de adını duyurmuştur.

— Bu kez sizsiz deneyeceğiz

Hans MOSER

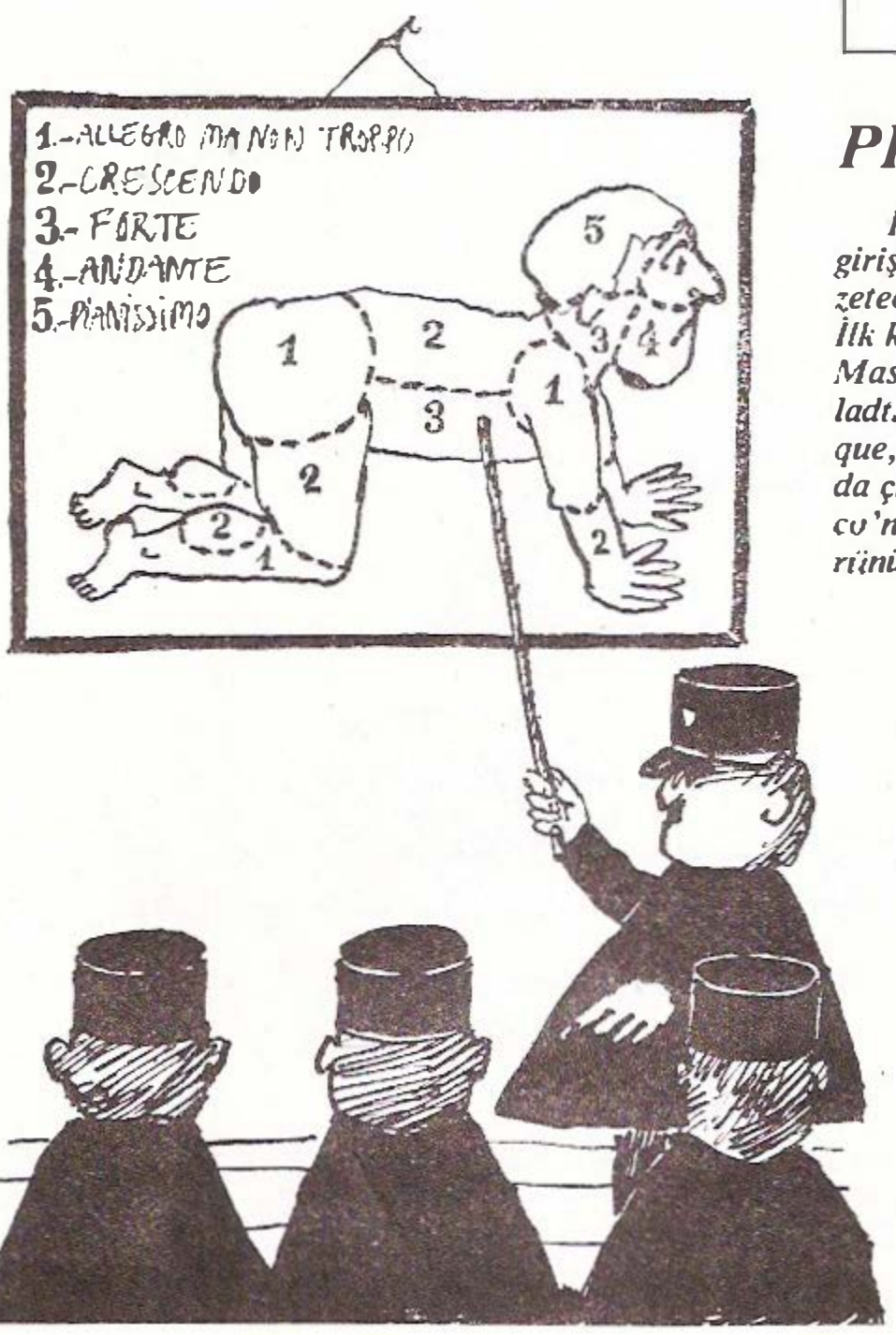
1922'de doğan Hans Moser 1928'de ailesiyle Amerika'ya göç etti. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra İsviçre'ye dönüp yerleşti. Nebelspalter'de çizdi. Birçok albüm yayınladı.

İSVİÇRE

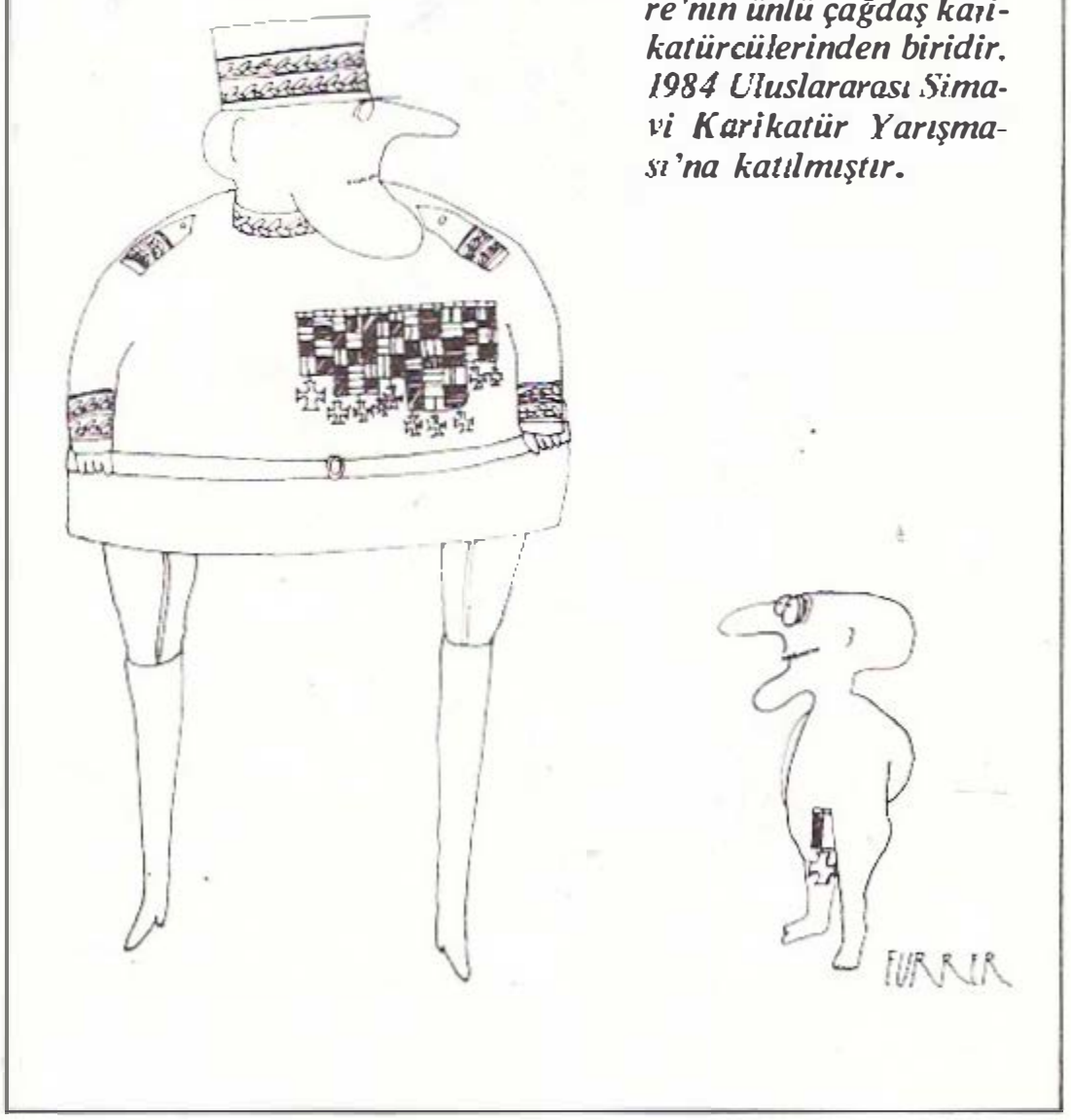

JÜSP (Jürg Spahr)

Gerçek adı Jürg Spahr'dır. Uluslararası çevrelerde tanınmıştır. 1984 Uluslararası Simavi Karikatür Yarşiması'na katılmıştır.

POLİSLERE DERS

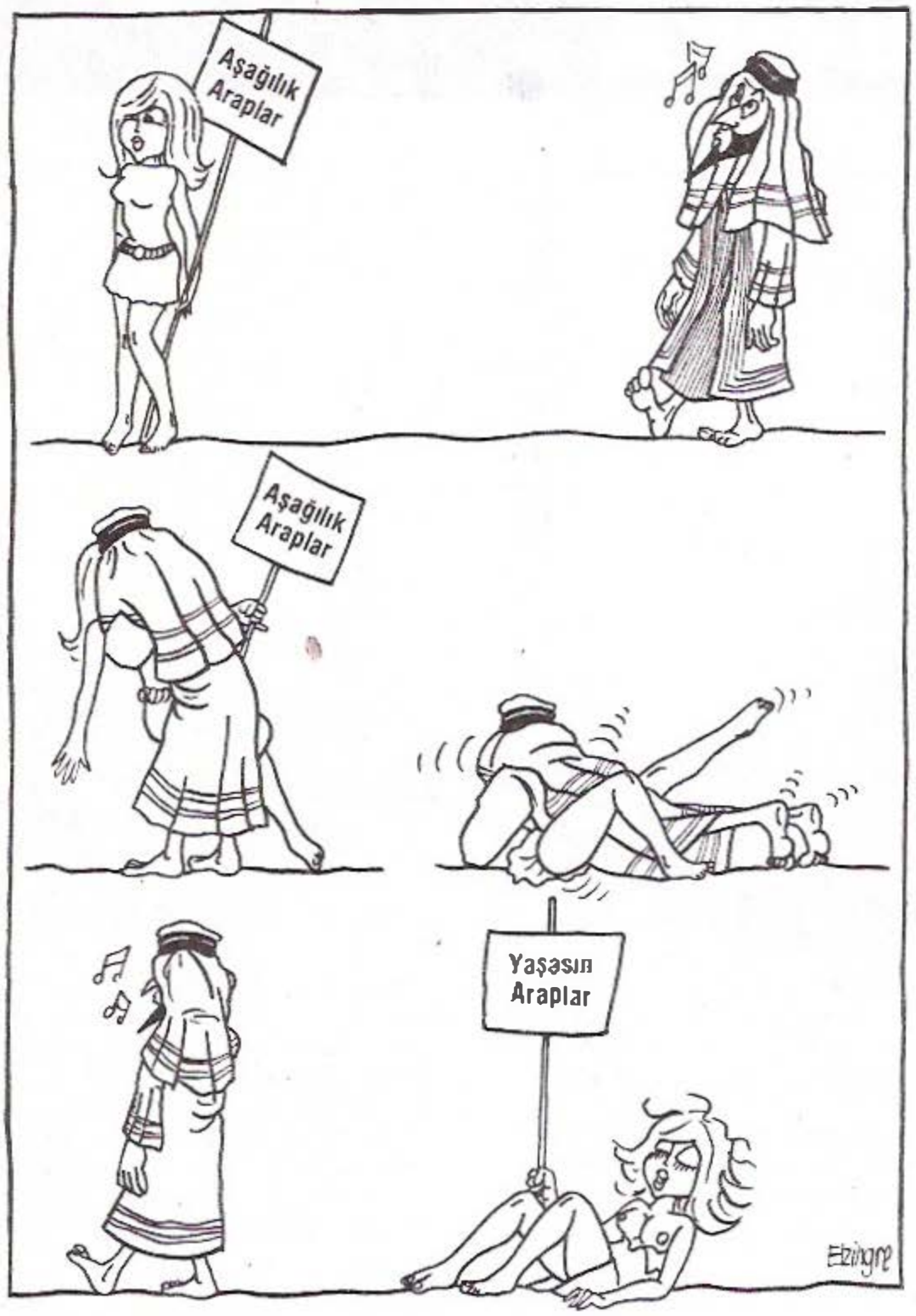

Jürg FURRER

Jürg Furrer, İsviçre'nin ünlü çağdaş karikatürcülerinden biridir. 1984 Uluslararası Simavi Karikatür Yarışması'na katılmıştır.

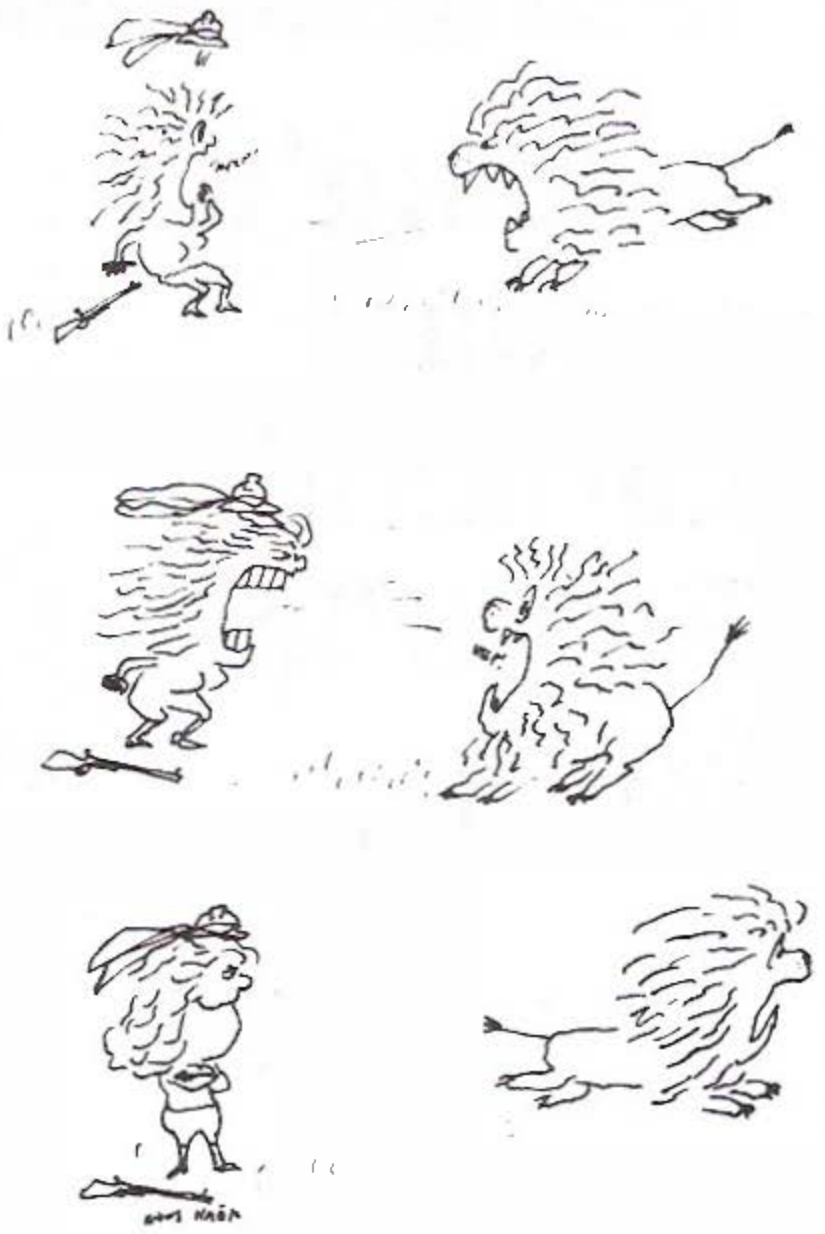
PHILIPPE

Philippe 1933'te Vevey'de doğdu. Üç işe birden girişti: Kuyumculuk, reklam desinatörlüğü ve gazetecilik. Önce Lozan'a yerleşti, sonra da Paris'e. İlk karikatürlerini İsviçre'de sonra Fransa'da Siné Massacre, Bizarre ve Hara Kiri dergilerinde yayınladı. Bunlarm dışında Constellation, Jeune Afrique, Adam, Pariscope ve Gazette de Lausanne'da da çizdi. İnventaire adlı ilk albümü 1965'te Ionesco'nun önsözüyle yayınlandı. Philippe kara güldürünün önemli temsilcilerinden biri sayılır.

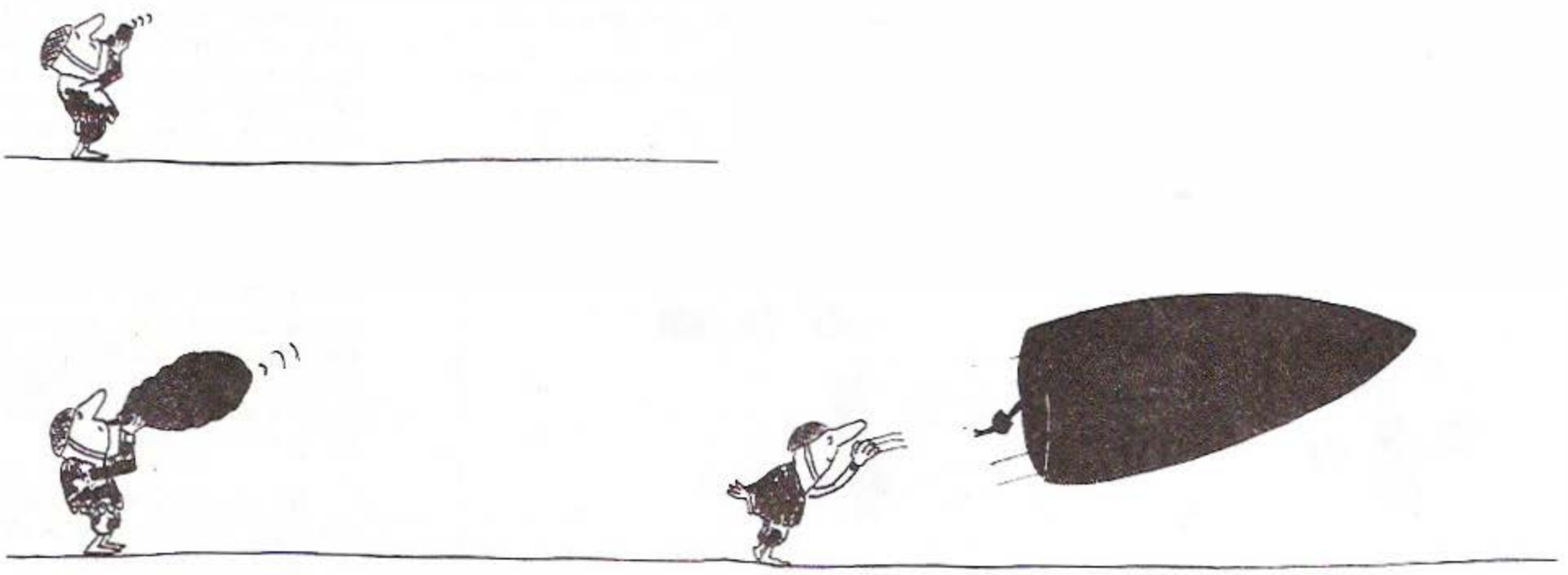
ELZINGRE

Elzingre, La Pomme dergisini çıkartmıştır. Karikatürün yanı sıra çizgi-öyküde çok başarılı olmuştur.

Hans HAEM

Hans Haëm 1929'da doğdu. Basel Sanat Okulu'nu bitirdi. Uzun süre İtalya, Fransa, İngiltere ve Almanya'da bulundu ve çeşitli dergilere çizdi. İlk karikatürlerini 1953'te yayınladı. Çalıştığı bellibaşlı dergiler Sie und Er, Punch, Observer, Town, Pardon ve Adam'dır.

Peter HAAS

Peter Haas da İsviçre'de çok sık imzası görülen karikatürcülerden biridir.

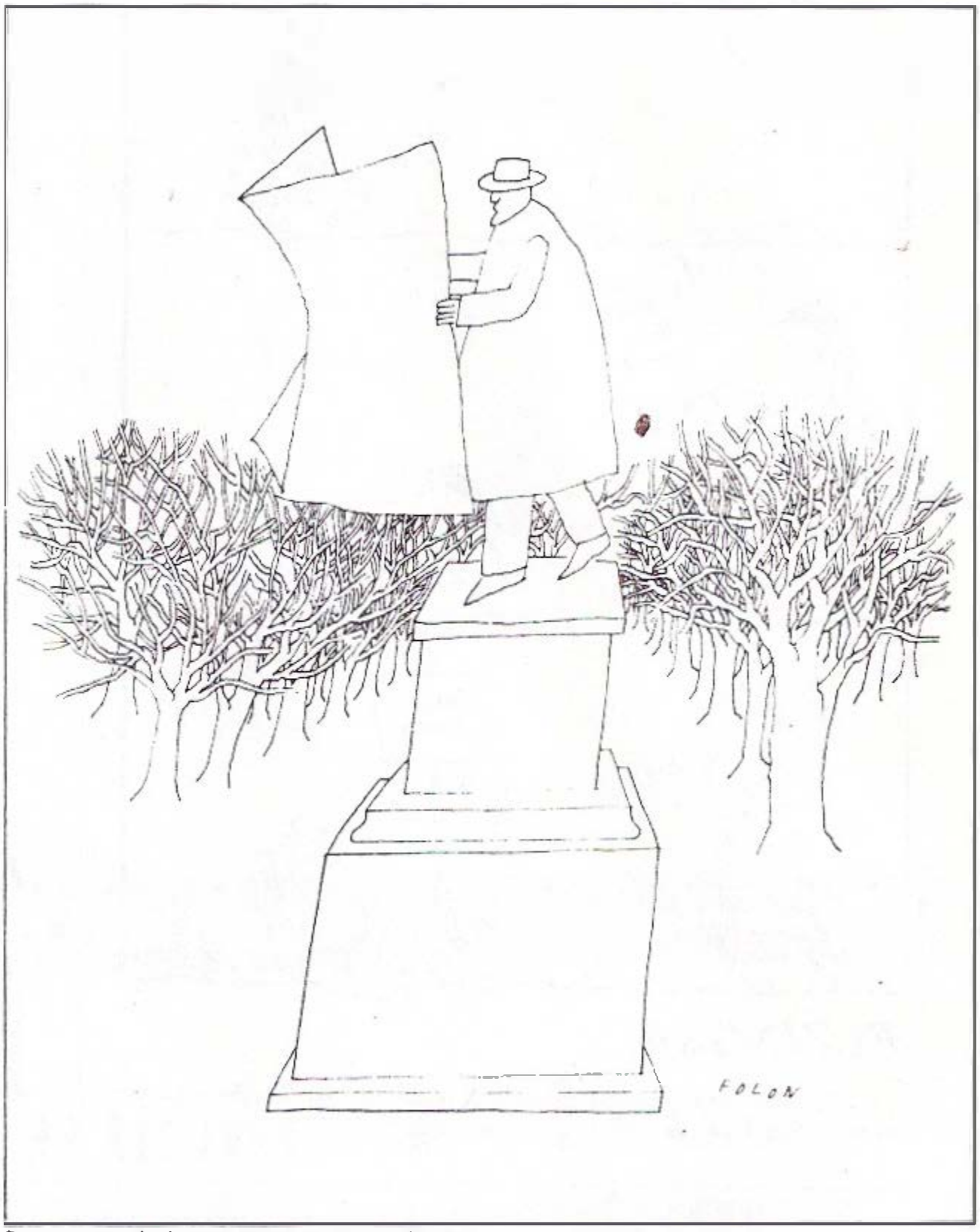
Belçika'da çağdaş karikatür Folon'la başlar

Belçika'da çağdaş karikatür, Folon'la başlar. Folon, karikatürde, Belçika'nın sınırlarını aşarak dünya çapında ün kazanmış bir sanatçıdır.

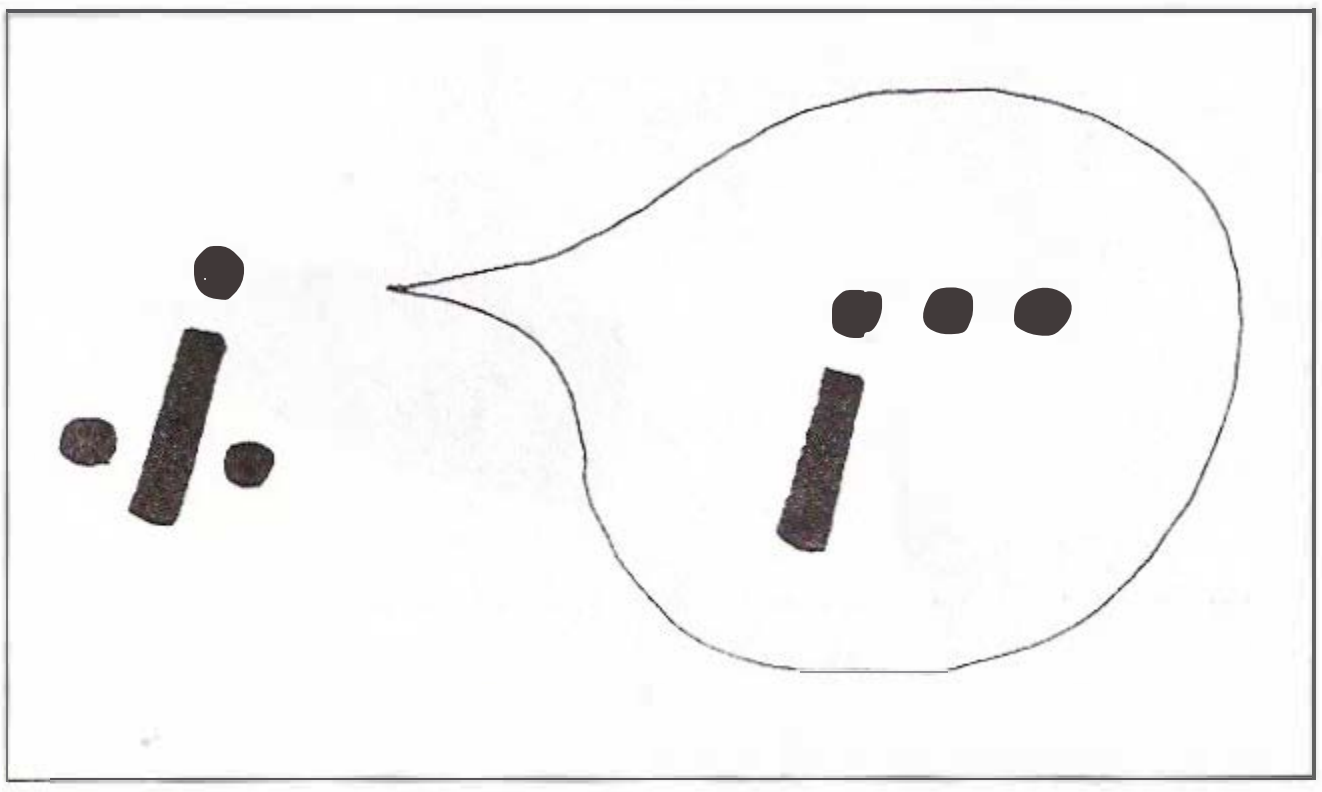
Ne var ki, Folon'dan önce de Belçika'da karikatür birtakım aşamalara varmış ve gençler yabancı ülkelerde de kendilerini tanıtmışlardır. Bunların arasında Denkens ve Ray Gilles gibi sanatçılar yer alır.

Belçika'nın gerek Fransızca, gerek Flamanca konuşan kesimlerinde her iki dilde de güldürü ve karikatür dergileri yayınlanmış, haftalık magazin dergileri de karikatüre geniş yer ayırmışlardır. Bu dergiler arasında De Standard, De Niewe, De Linine, Pan, Humo karikatürcülere birer okul olmuştur.

1951-52 yıllarında düzenlenen Flaman Güldürü Sergisi de Belçika'da yeni bir dönemin başlangıcı sayılır. Her yıl yinelenen bu serginin karikatürcüler arasında önemli bir veri olmuştur.

Folon, güncel siyasal olaylara hiç değinmez

Birçok kimse Folon'u karikatürcüden çok grafikçi sayar

Bu sergiden bir süre sonra 1964'te Heist-Knokke'de uluslararası bir karikatür yarışmasıdüzenlenmiştir.Knokke yarışmasına bizden de her yıl değerli karikatürcüler katılmış ve burada önemli dereceler almışlardır.

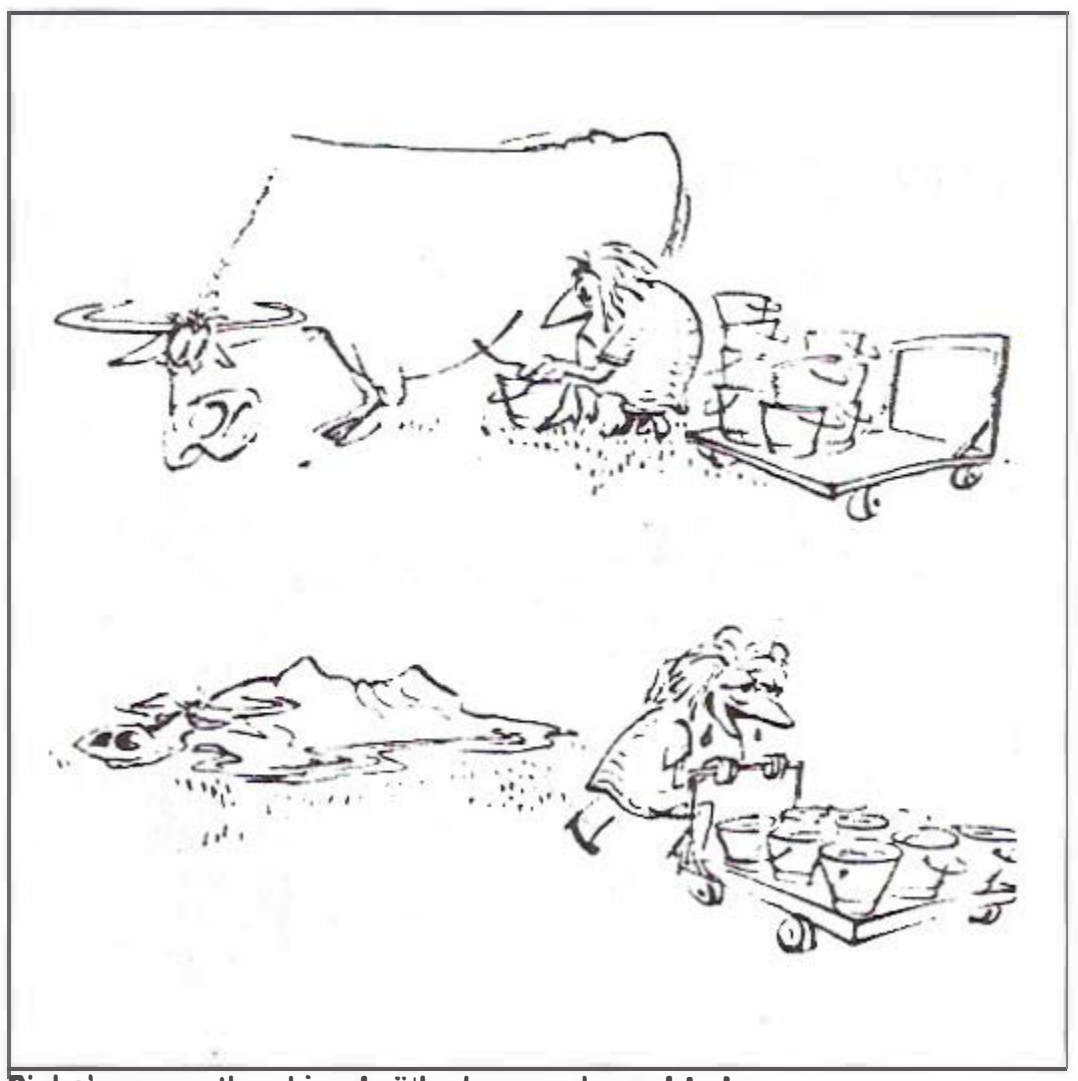
FOLON

1934'te Brüksel'de doğan Jean Michel Folon, Cambre Akademisi'nde birkaç yıl mimarlık okuduktan sonra meslek olarak karikatürcülüğü seçti. Steinberg'e büyük bir hayranlığı vardı. Steinberg de kendisi gibi mimarlıktan gelmemiş miydi?

İlk karikatürlerini "Petit Silence İllustré" (Resimli Küçük Suskunluk) adlı dergide yayınladıktan sonra Paris'e yerleşti. Kısa zamanda adını bütün dünyaya duyurdu. Karikatürlerini Arts, Bizarre, Plexus, Planéte, Haute Société, Paris-Match, Pariscope, Nouvel Observateur, Réalités, Constellation, Esquire, New Yorker ve Fortune

Michel Pichon genç kuşağın ünlüleri arasında yer alır

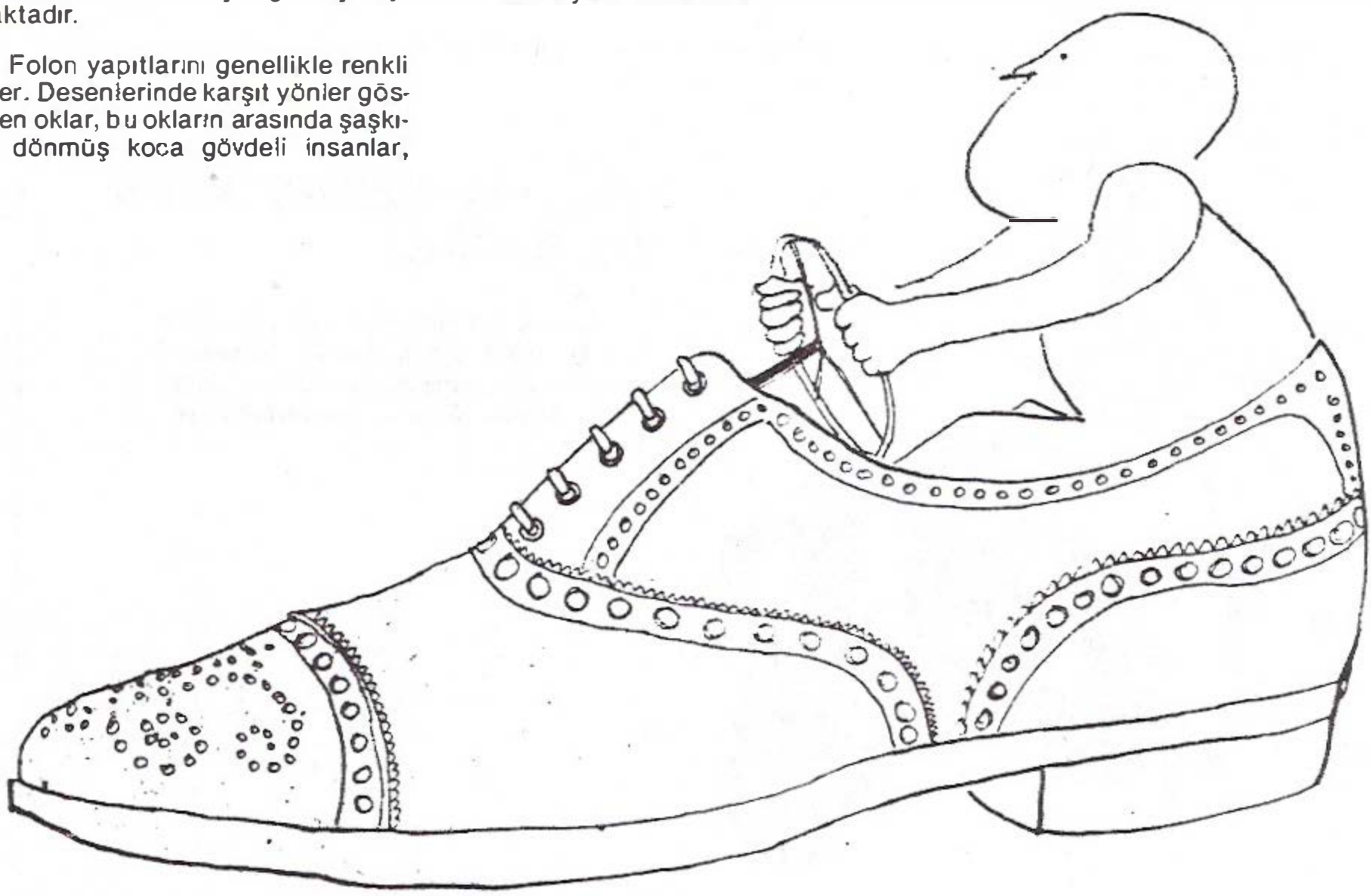

Picha'mn yapıtları birçok ülkede yayınlanmaktadır

dergilerinde yayınladı. Kitap resimledi,albümler hazırladı, sergiler açtı, sahne dekorları çizdi, canlandırma filmleri resimledi, uluslararası sergilerde başarılar elde etti, sayısız panolar yaptı, afişler hazırladı, dergi kapakları resimledi, grafik sanatı dalının zirvelerine ulaştı. Bu yüzden de birçok kimse kendisini karikatürcüden çok grafikçi saymaktadır.

Folon yapıtlarını genellikle renkli çizer. Desenlerinde karşıt yönler gösteren oklar, bu okların arasında şaşkına dönmüş koca gövdeli insanlar, dörtgenler, gökdelenler, tuğla yığınları, kökler, dallar, ağaçlar, makineleşmiş kişiler yer alır. Folon, endüstri toplumu içinde insanların mekanik biçimler aldığını belirtmeye çalışır. Güncel siyasal olaylara hiç değinmez. Teknolojik gelişmelerin ve tüketim toplumunun içinde bunalan insanların sorunlarını yansıtmak ister.

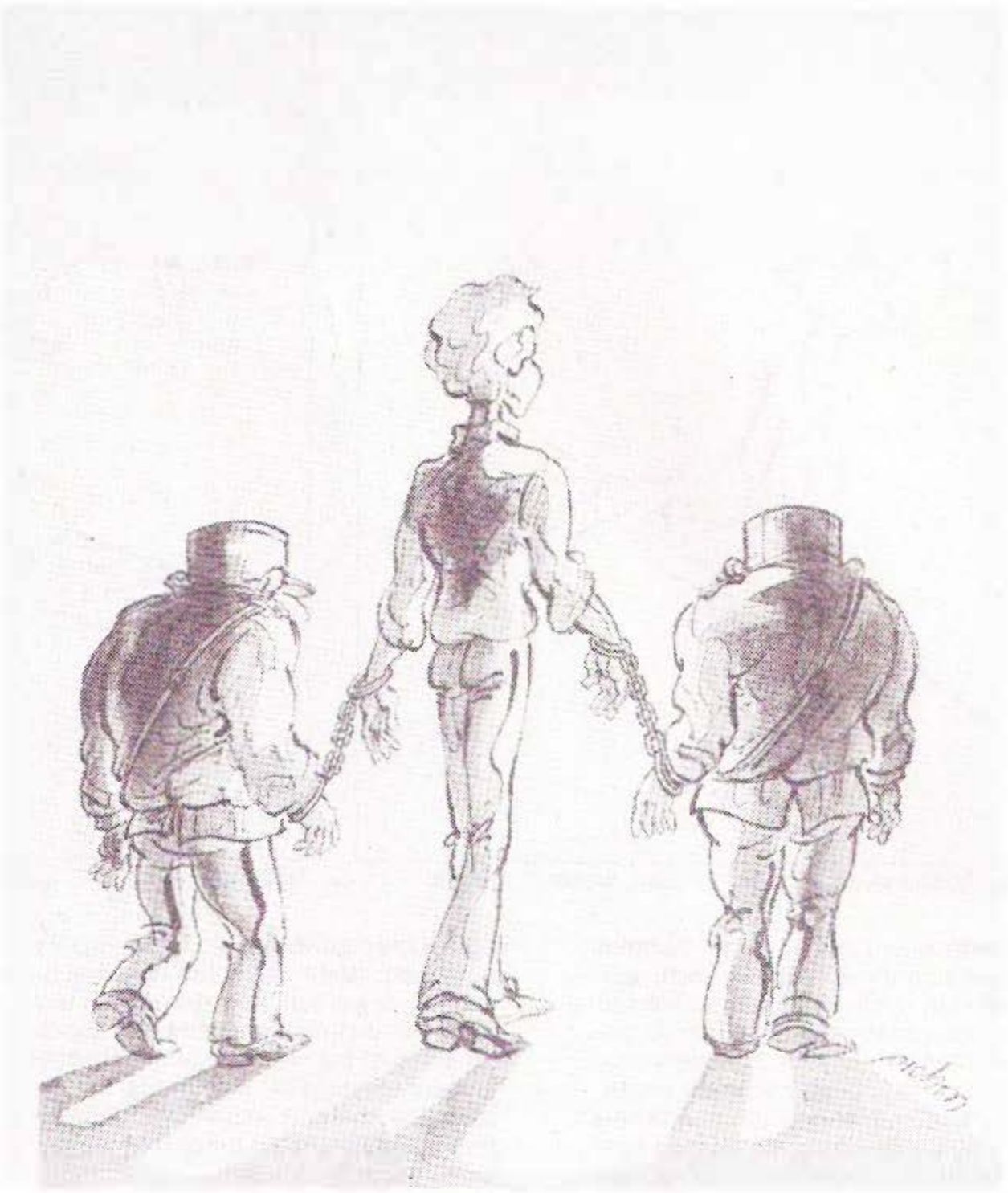
Folon, "Resim çizmek, yolda yürümek ve yaşama bakmak gibidir," der. Bazen beni etkileyen şeyler kafamda kendi aralarında yeni biçimler alıyor ve kâğıda dökülüyorlar. Ben de kendi yapıtlarımın ilk seyircisi oluyorum."

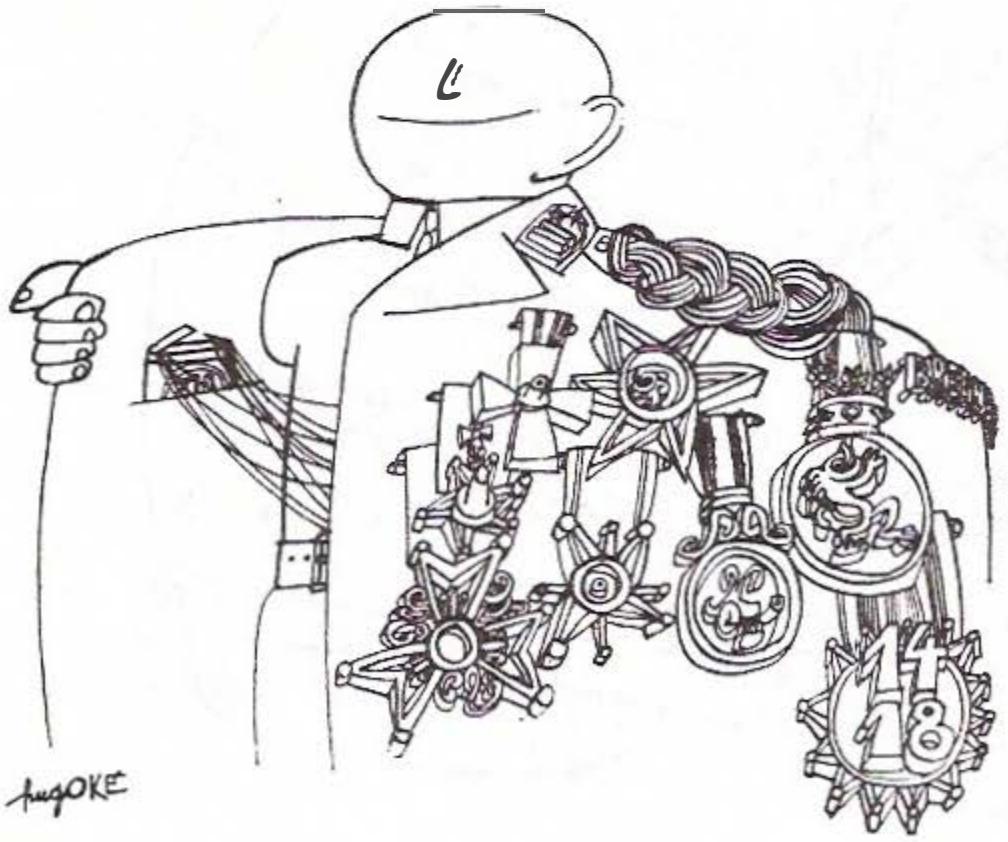
Fliar, tiyatro dekorları da yaptı ve uzun süre Fransız radyo ve televizyonlarında çalıştı

Michel PICHON

Michel Pichon (1945) genç kuşağın ünlüleri arasında yer alır. Candide, Harakiri, Plexus, Nouvel Adam ve La Pomme dergilerinde çizmiştir. İlk albümü Pichonneries 1969'da Paris'te yayınlanmıştır. Yanda Pichon'un İnsan Hakları ile ilgili bir karikatürünü görüyorsunuz.

Hugo de KEMPENEER (HUGOKE)

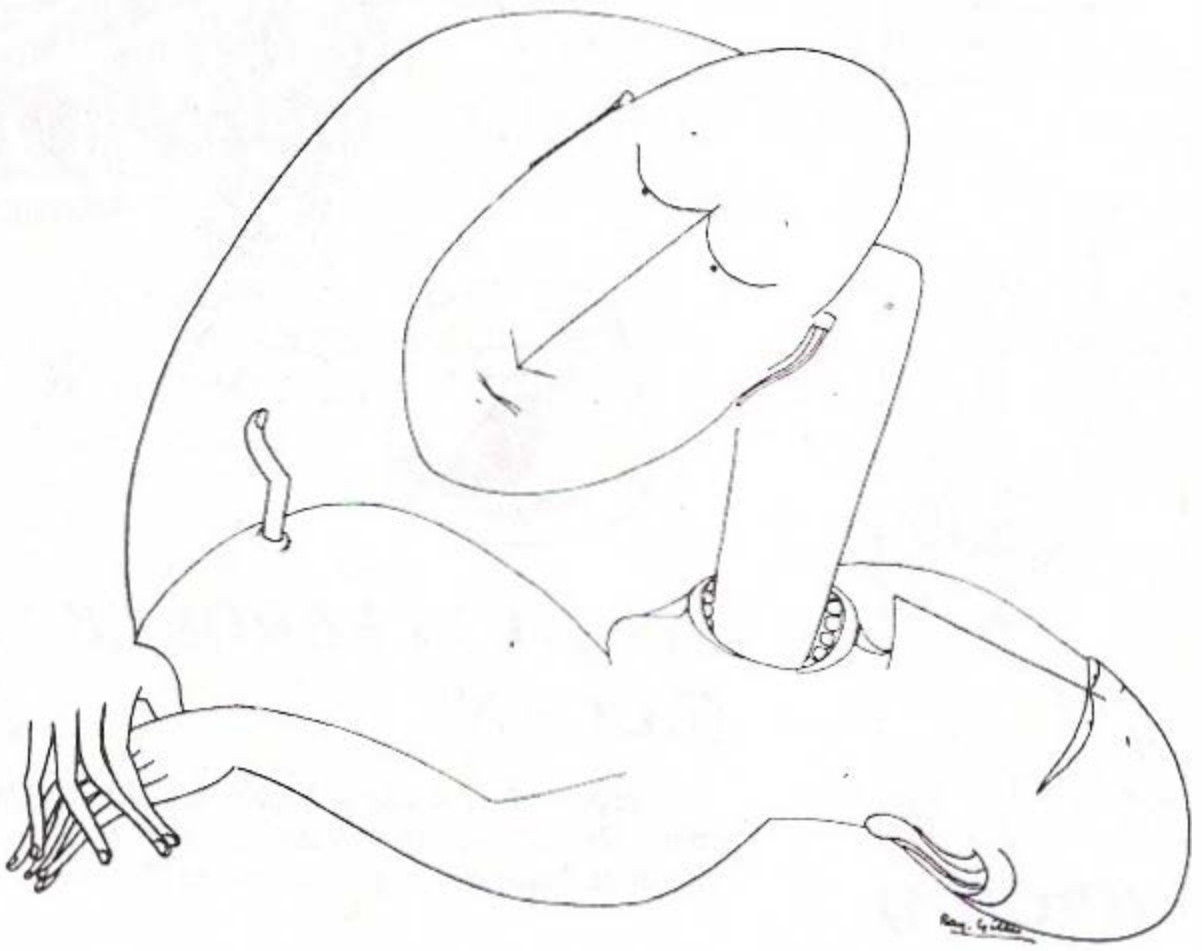

Gerçek adı Hugo de Kempeneer'dir (1938). Yirmi yaşındayken De Standaard dergisinde çizmeye başladı. Sonra yapıtlarını birçok dergi ve gazetelerde yayınladı.

Gerard Victor Stephanie ALSTEENS (GAL)

Gerçek adı Gerard Victor Stephanie Alsteens'tir (1940). Brüksel'de Grafik ve Elsanatları Enstitüsü'nde okuduktan sonra De Linie dergisinde çizmeye başladı. Daha sonraları karikatürlerini De Niewe, Pardon, Exodus, Caritas ve Rook dergilerinde yayınladı.

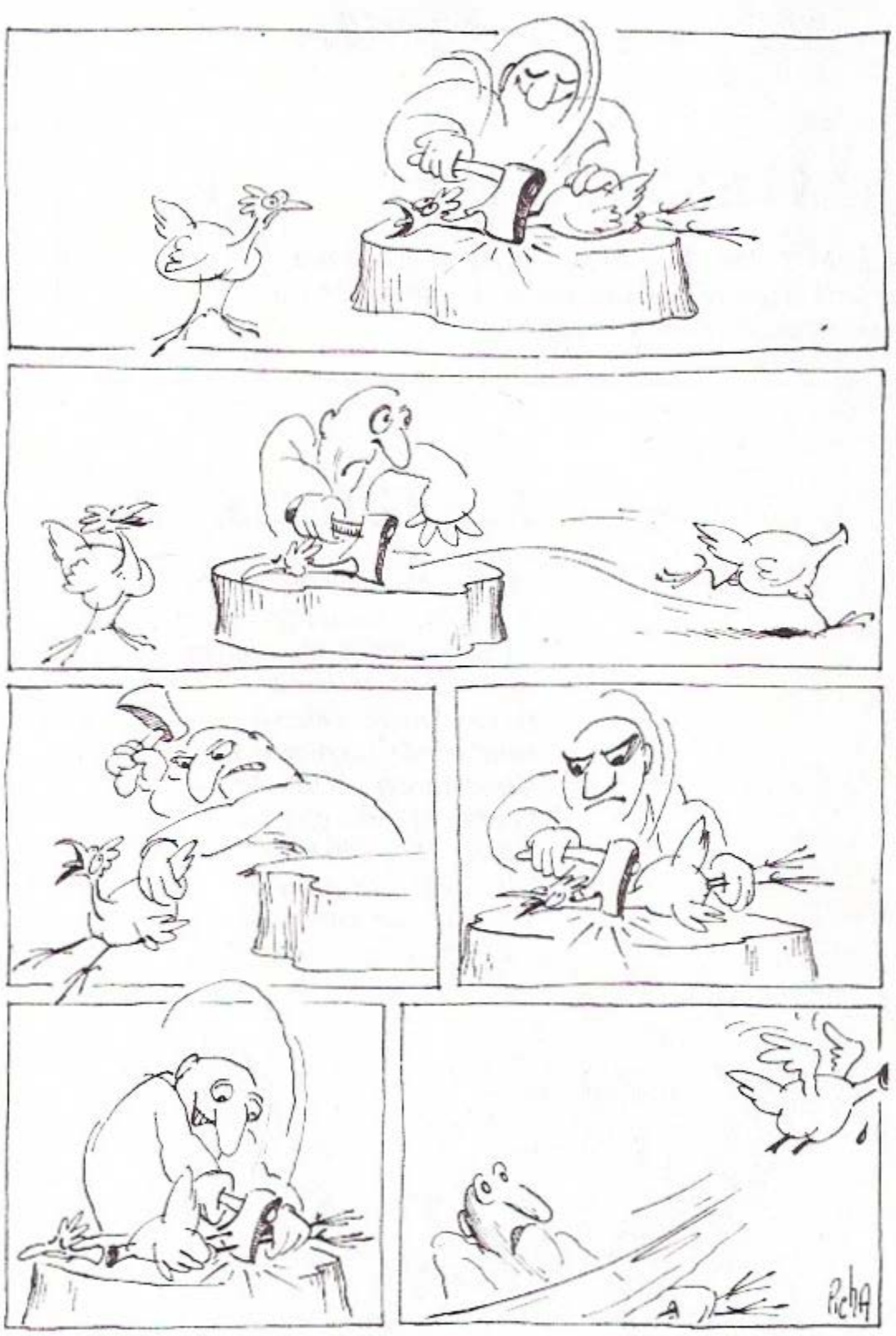
Ray GILLES

1923'te Louvain'de doğdu. Anvers'te Güzel Sanatlar Akademisi'nde okuduktan sonru çizmeye başladı. Bütün büyük Belçika kentlerinde sergiler açtı. Uluslararası yarışmalara katıldı ve dereceler aldı. Yanda Ray Gilles'in 1968 Montreal Yarışması'na yolladığı bir karikatür görülüyor.

BELÇİKA

1874 1974

Jean–Paul WALRAVENS (PICHA)

Gerçek adı Jean-Paul Walravens olan Picha 1942'de Brüksel'de doğdu. Saint Luc sanat okulunda okuduktan sonra ilk karikatürlerini Pan adlı güldürü dergisinde yayınladı. Sonra yapıtlarını De Standaard ve Niewe adlı Flaman dergilerine yolladı. Daha sonra da Harakiri, Pardon, Time Magazin'de çizdi. 1971'de 1 saat 10 dakikalık renkli Carton Circus filmini yaptt. Yapıtları birçok ülkede yayınlanmaktadır.

Belçika'nın ünlü karikatürcüleri arasında yer alır. 1975 Montreal Yarışması'nda büyük ödül kazandı. 1983 Uluslararası Simavi Karikatür Yarışması'na da katıldı.

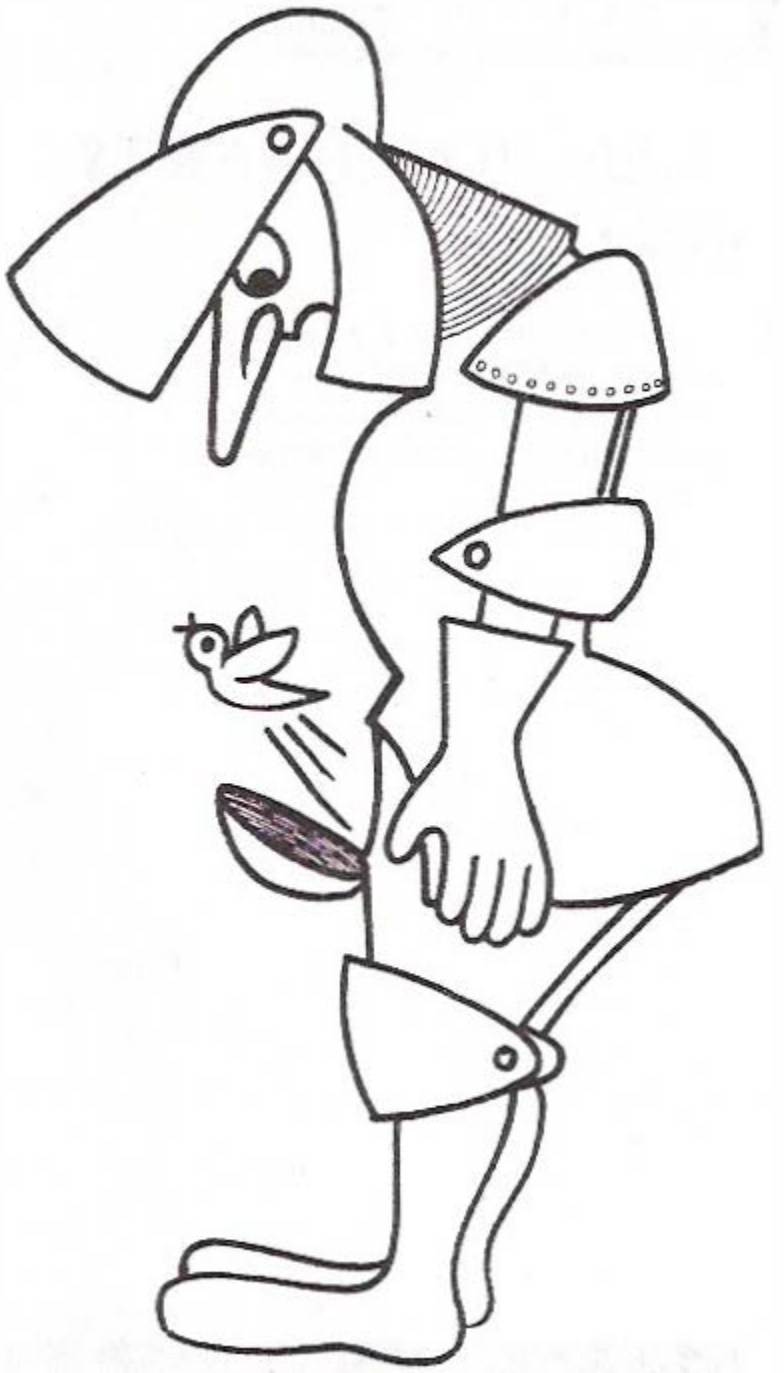
Luc HUYLEBROECK (LUCAN)

Gerçek adı Luc Huylebroeck'tir (1936). Önceleri De Standaard'da çizdi. Sonra bellibaşlı bütün Belçika dergi ve gazetelerinde çalıştı.

Jo LAGRILLERE (JOKE)

Gerçek adı Jo Lagrillère olan Joke 1934'te Bruges'te doğdu. Anvers'te okuduktan sonra De Standaard dergisinde çizmeye başladı. Sonra da karikatürlerini Hollanda, Almanya, İsviçre, Fransa, Kanada ve Amerika'da yayınladı.

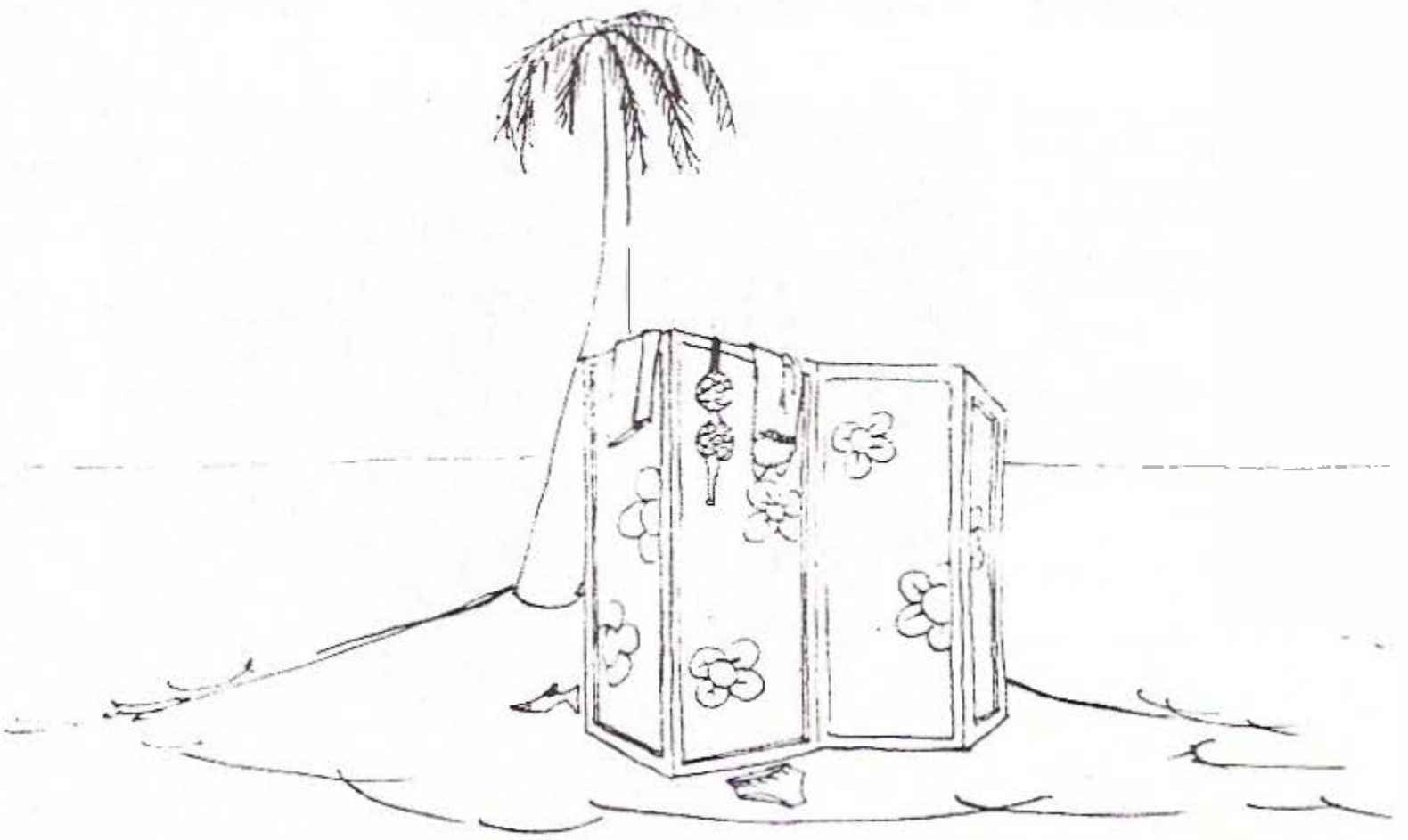

Herman DENKENS

Herman Denkens 1926'da Anvers'te doğdu. Genç yaşlarda çizmeye başladı. Karikatürlerini önce De Standaard dergisinde yayınladı. Kısa zamanda Belçika'nın en ünlü karikatürcülerinden biri oldu.

FLIAR

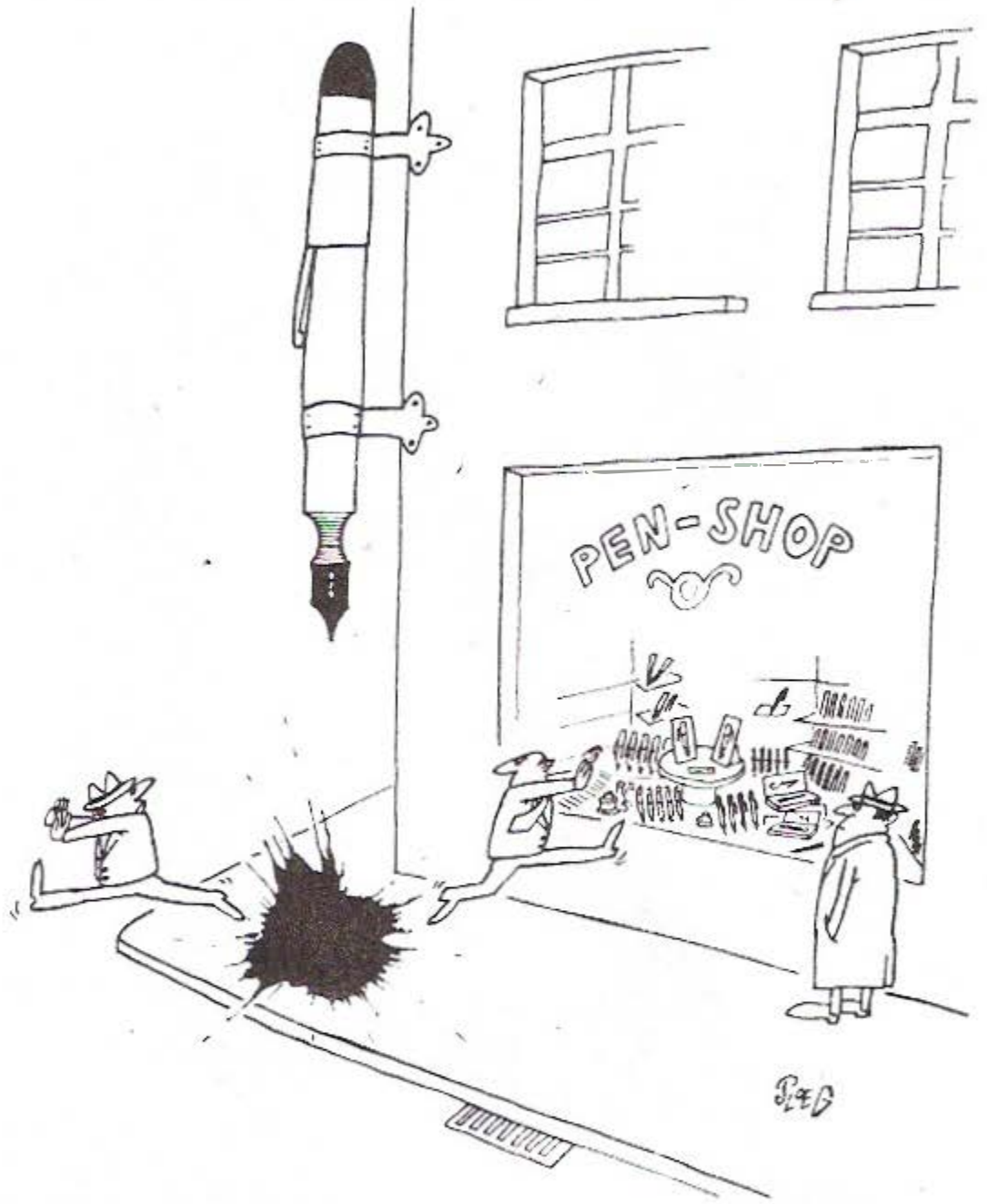
1940 doğumlu Fliar Belçika'nın Flaman kesimindendir. 60'lı yıllarda Paris'e gidip yerleşti. Mimarlık eğitimi gördükten sonra bir sinemacılık okulunda okudu. Uzun bir süre de Fransız radyo ve televizyonlarında çalıştı. Tiyatro dekorları da yaptı.

BELÇİKA

Eddy PLOEGAERTS (PLOEG)

Gerçek adı Eddy Ploegaerts'tır. 1935'te Anvers'te doğmuş ve Belçika'da bellibaşlı bütün güldürü dergileri'nde çalışmıştır.

HOLLANDA

Hollanda karikatürü Flaman resim okulundan kaynaklanır

Brueghel ile birlikte karikatür sanatının ilk ustaları arasında yer alan Rembrand'ın Floransa Offices Müzesi'ndeki "Gençlik Portresi".

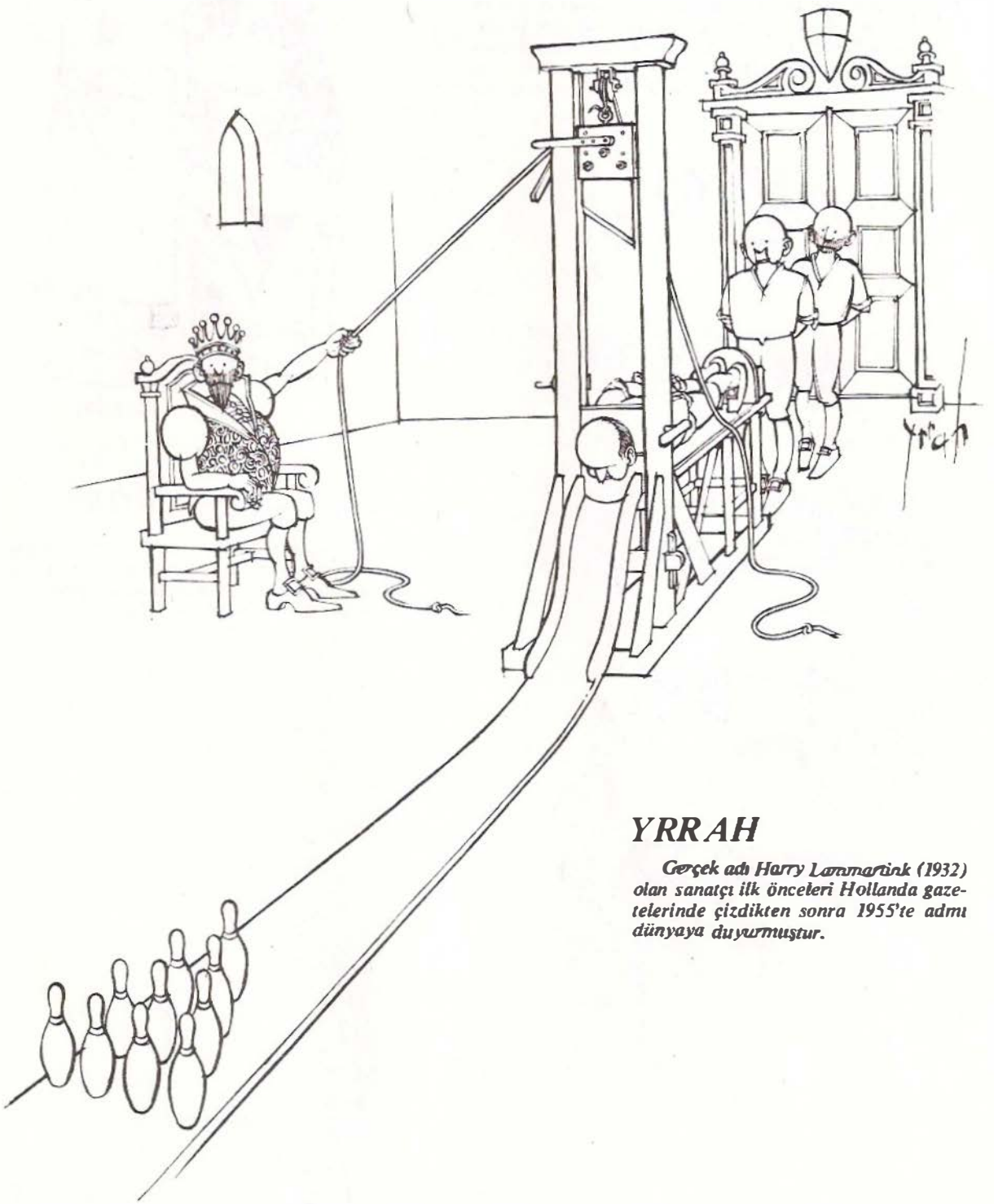
Hollanda'da karikatürün başlangıcı 16. yüzyıla rastlar. Brueghel ve Rembrandt gibi büyük Flaman ressamları aynı zamanda karikatür sanatının ilk ustaları arasında yer alırlar.

Brueghel'in (1525-1569) birçok tablosu gülünçlüklerle doludur. Bunlar karikatür tarihinin ilk örnekleri sayılırlar. Brueghel, bir ara gravür de yapmış ve bu yapıtlarında karikatüre geniş yer ayırmıştır. Bunların sayısı 90 kadardır.

Rembrandt (1606-1669) da birçok tablosunu karikatüre yaklaşan bir anlayışla oluşturmuştur.

Hollandalı ressam ve karikatür ustaları 18. yüzyıla kadar Avrupa'da kralların ve ünlü kişilerin, bakanların karikatürlerini çizmişler, bunlardan gravürler yapılmıştır.

Bugün Hollanda'da belli başlı bütün gazete ve dergilerde siyasal karikatüre geniş yer verilir. Uluslararası alanda ise en çok şu iki sanatçı üzerinde durulur: Bob van der Bron ve Yrrah.

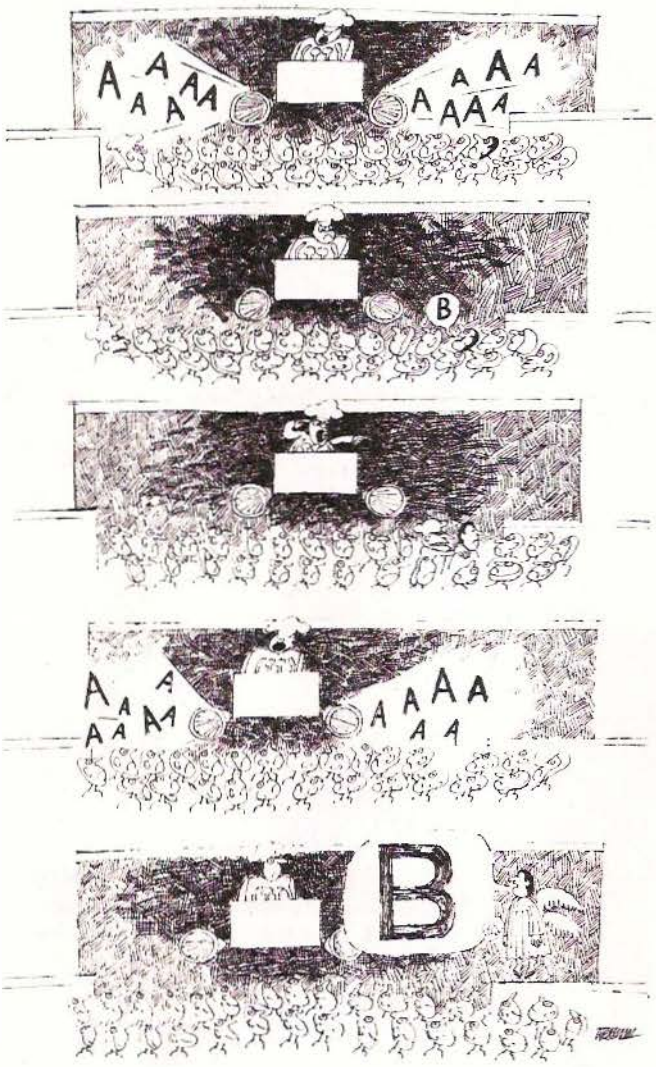
YRRAH

Gerçek adı Harry Lammertink (1932) olan sanatçı ilk önceleri Hollanda gazetelerinde çizdikten sonra 1955'te adını dünyaya duyurmuştur.

HOLLANDA

Jan van WESSUM

1932 doğumlu Wessum karikatürlerini Hollanda'da Het Parool gazetesinde, Nieuwe Revu dergisinde yayınlamaktadır. New York Times ve Punch'ta da zaman zaman karikatürleri çıkmaktadır. Uluslararası yarışmalarda ödüller almıştır. 1983 Uluslararası Simavi Yarışması'nda üçüncülük ödülü ile Çarşaf dergisi ödülü kazanmıştır.

Bob van den BORN

Bob van den Born (1927) çağdaş grafik güldürü sanatının öncülerinden biri sayılır. Karikatürlerini çeşitli dergi ve gazetelerde yayınlamış ve albümlerde toplamıştır.

Harry Lammartink'in (YRRAH) bir başka karikatürü

İspanya'da karikatür, Goya ile başlar

Genç kuşağın en önemli karikatürcülerinden Martin Morales'in bir karikatürü

İspanya'da karikatür tarihi büyük ressam **Francisco Goya** (1746-1828) ile başlar. Goya'nın 1794-95 yıllarında yaptığı ve "Kaprisler" adını verdiği desen ve gravürlerin karikatür yanları çok ağır basmıştır. **Napolyon**'un İspanya'yı işgal etmesi üzerine ressamın 1810 - 1814 yıllarında yaptığı ve **"Savaşın Yıkımları"** diye adlandırdığı desenler de Goya'nın en başarılı karikatürleri arasında yer alır. Goya, Napolyon'u konu alan birçok karikatür de çizmiştir.

19. yüzyılın ortalarına doğru karikatür sanatı İspanya'da büyük bir gelişme göstermiş ve birçok güldürü ve karikatür dergisi yayınlanmıştır. Bu gelişme 19. yüzyılın ikinci yarısında da sürmüş ve İspanyol karikatürcüleri bu dönemde Fransa'dan pek geri kalmamışlardır. İlk karikatür sergisi de 1907'de Barcelona'da açılmıştır.

İspanya iç savaşından sonra Franko rejiminin basına ve karikatüre büyük kısıtlamalar koyduğu görülür. Rejimin karikatüre karşı hiçbir hoşgörüsü yoktur. Güldürü büyük bir baskı altına alınır ve kalemler kırılır.

Genç kuşağın en ünlü karikatürcülerinden biri olan **Martin Morales**, Franko döneminde şöyle demiştir:

"İspanyol güldürüsü geri kalmışlığın güldürüsüdür. Bizde İngiliz güldürüsünün inceliklerini göremezsiniz. Bizdeki güldürü Avrupa'nın yıllarca önce yaşamış olduğu dönemlerin bir benzeridir. Güldürü bizim gazetelerin üçüncü sayfalarında yer alır. Başyazı ve bütün siyasal yazılar bu sayfadadır. Karikatürcüler siyasal konulara hiç eğilemezler. Her gazetenin kendi üçüncü sayfa karikatürcüsü vardır. Bu sayfanın kapısı dışardan çizenlere kapalıdır. Her gazete karikatürcüsü gazetenin eğilimlerine ve politikasına uymak zorundadır. Karikatürcü, desenini çizmeden önce yazı işleri müdürüne danışır ve onun onayını aldıktan sonra çizer."

Vasquez de **Sola**'ya göre de "Faşizm döneminde karikatürcüler gelinkaynana, aldatılan koca öyküleri gibi konuları ele almakla yetinmişlerdir. Bunlar bir zamanlar Fransa'nın suya

Mena'nın bir yapıtı

Faşist dönemin çizerlerinden Vasquez de Sola

İSPANYA

sabuna dokunmayan ufak dergilerinin güldürüleridir. İspanyol faşizmi pornografik sayılabilecek desenleri de yasaklamıştır. İspanya'da **Picasso** bile pornografik sayılmıştır. Göğüs ve bacak resimleri çizmek suç olmuştur. Askerlerin ve din adamlarının karikatürünü çizmek de yasak edilmiştir. Karikatürcünün alanına yalnız belediye sorunları girmiştir."

Böyle bir baskı havası içinde karikatür elbette gelişemezdi. Vasquez de Sola, Puig Rosado, Gonzales Arraya gibi karikatürcüler Fransa'ya yerleşmişlerdir, Jan Ballesta İtalya'ya, Posada da Küba'ya.

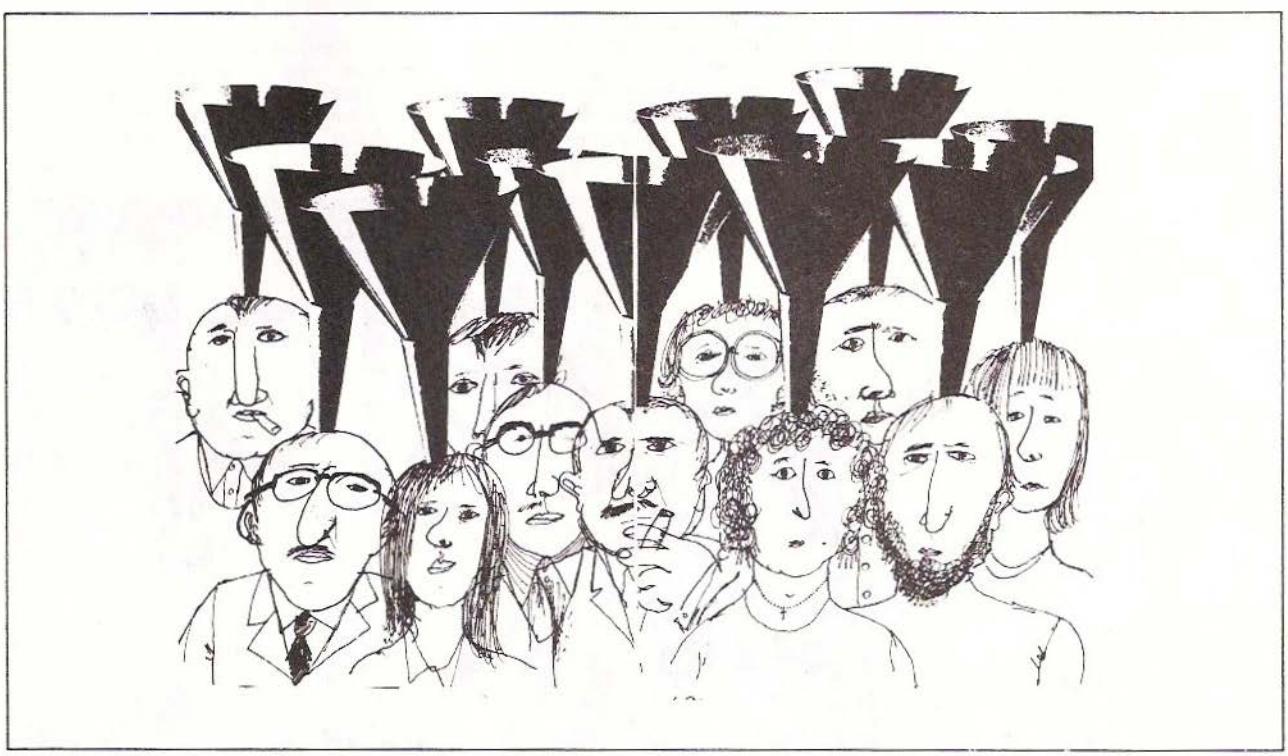
Franko rejiminin dar koşulları içinde bazı karikatürcüler çağdaş anlayışa uyarak kara güldürüye yöneldiler. Gazetelerin basmadığı yapıtları albümlerde topladılar, dost çevrelerinde dağıttılar, yeraltı basınında imzasız olarak yayınladılar.

1940'da çıkartılan haftalık **Codorniz** gazetesi her eğilimde karikatür basan bir yayın organı oldu. **Chumy Chumez, Mena, Ops, Pablo, Forges, Martin Morales** gibi yeni kuşağın ünlü kişileri Codorniz'de çizdiler. Günlük gazetelerde de Cesc, Mingote ve Perich gibi sanatçılar yetişti.

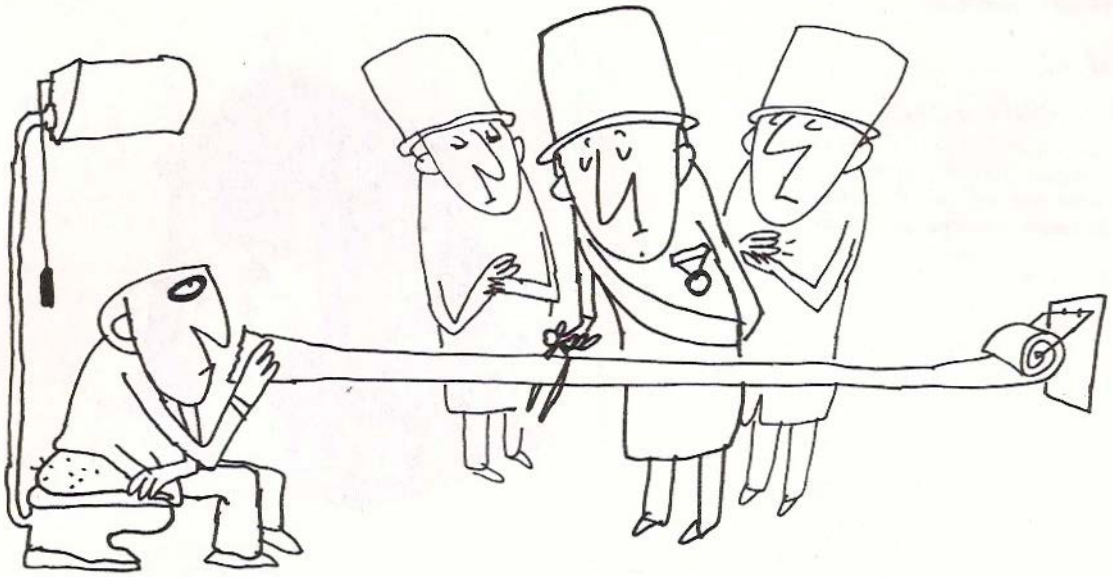
Franko'nun ölümünden sonra ise İspanyol karikatüründe bir özgürlük dönemi başladı. Dışarda çalışanlar anayurda döndüler. Herkes yıllardan beri çizemediğini çizmek ve yayınlamak olanağına kavuştu. Şimdi İspanya bu özgürlük ve gelişme dönemini yaşıyor.

Puig Rosado, baskı döneminde İtalya'dan ayrılıp Fransa'ya yerleşti

İtalya'da günlük gazetelerde yetişen karikatürcüler arasında en önemlilerinden biri Cesc'dir

Martin MORALES

1946'da Alemeria'da doğdu. İlk karikatürlerini Santa Rita Yel Pueblo Christiane dergisinde yayınladı. Askerliğini yaptıktan sonra Granada'ya yerleşti ve yerel gazetelere çizmeye başladı. Karikatürleri başka ülkelerde de yayınlandı. Martin Morales kısa zamanda çağdaş İspanyol karikatürünün en ünlü temsilcilerinden biri durumuna geldi.

Vasquez de SOLA

1935'te doğan Vasquez de Sola Granada ve Madrid'de gazeteci olarak çalıştıktan sonra Paris'e yerleşti. Önce gece bekçiliği ve yapı işlerinde çalıştı. Sonra Canard Enchainé, Libération ve Humanité'de çizdi. İspanya'ya dönünce yakalandı, 20 yıl hapse mahkûm oldu. Bunun üç ayını hapiste geçirdikten sonra yine Paris'e döndü. Albümler yayınladı. Uluslararası yarışmalara katıldı. Nasrettin Hoca şenliklerine de katıldı.

İSPANYA

PABLO
(Pablo San José)

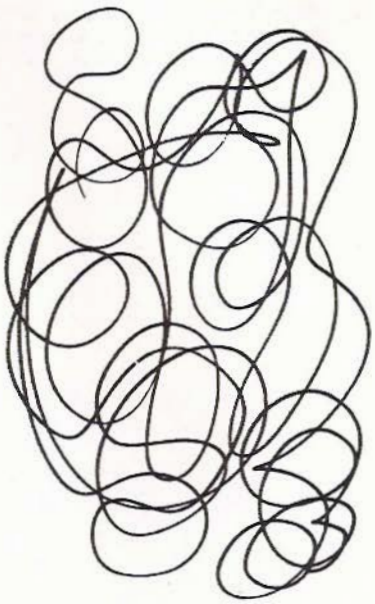
Gerçek adı Pablo San José'dir. 1940'da doğdu. Çeşitli yarışmalara katıldı, dereceler aldı. Karikatürleri genellikle klasik anlayışın örnekleridir.

Juan BALLESTA

1935'te doğan Ballesta 17 yaşında doğduğu kentten ayrılarak serüvenlere atıldı. Bütün koşullar altında karikatürcülüğünü sürdürdü. Londra'da ve Paris'te yaşadıktan sonra İtalya'ya yerleşti.

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

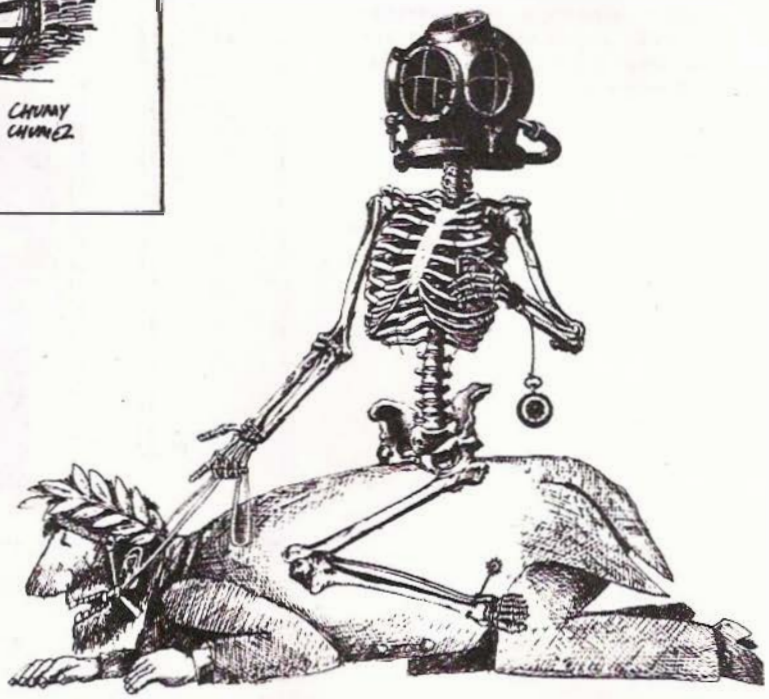
CESC
(Francesc Vila Rufas)

Gerçek adı Francesc Vila Rufas'tır. 1927'de Barcelona'da doğdu. Diario de Barcelona ve Tele-expres gibi dergi ve gazetelerde çalıştı. Karikatür albümleri yayınladı. Klasik gazete karikatüründen çağdaş karikatüre, grafik güldürü türüne kolayca geçmeyi başardı. Paris Match, Punch ve Esquire dergileri'nde de çizdi. İspanya'nın en ünlü karikatürcülerinden biri oldu.

Chumy CHUMEZ

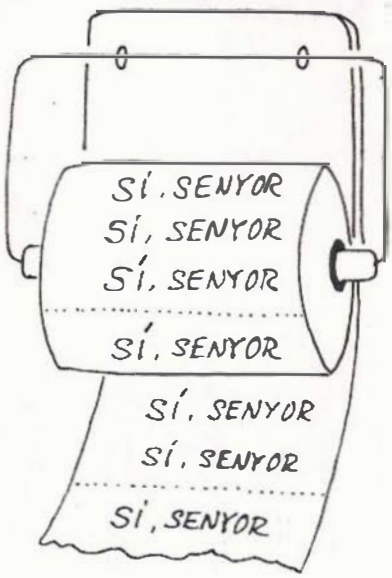
Günlük ve haftalık gazetelerde en çok karikatür çizenlerden biridir. Codorniz gazetesi kendisine çok uzun zaman geniş yer ayırmıştır.

Puig ROSADO

1931'de doğan Rosado ilk karikatürlerini Madrid'de çizdikten sonra 1960'ta Paris'e yerleşti ve Fransa'nın en ünlü karikatürcüleri arasına katıldı. Kara güldürünün ve anlamsız karikatürlerin en güzül örneklerini verdi.

PERICH

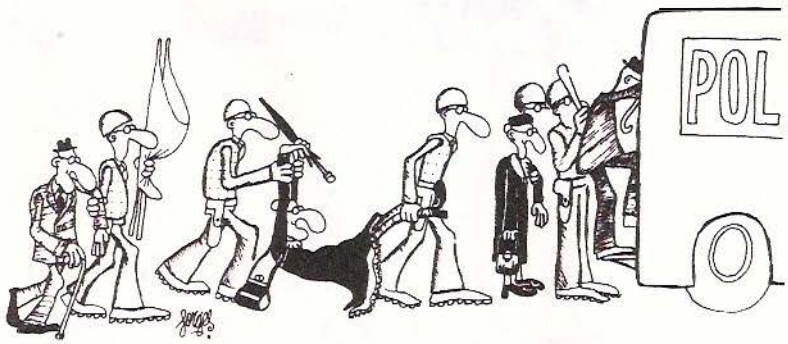
1941'de Barcelona'da doğdu. La Van Guardia, Tele-expres, Gazetta Illustrado, Codorniz'de çalıştı.

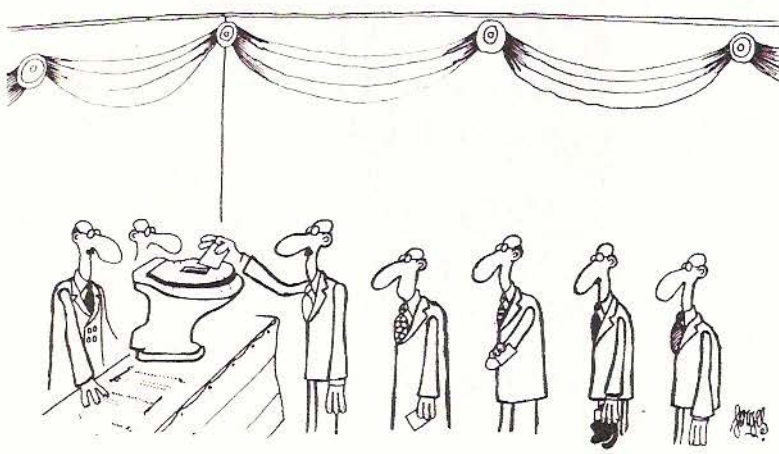
İSPANYA

MENA (Jose Luis Martin Mena)

Gerçek adı Jose Luis Martin Mena'dır. 1940'da doğdu. İspanyol basınının en tanınmış karikatürcülerinden biridir. Tolentino, Bordighera ve 1983 Simavi yarışmasına katıldı. Çeşitli armağanlar kazandı.

FORGES

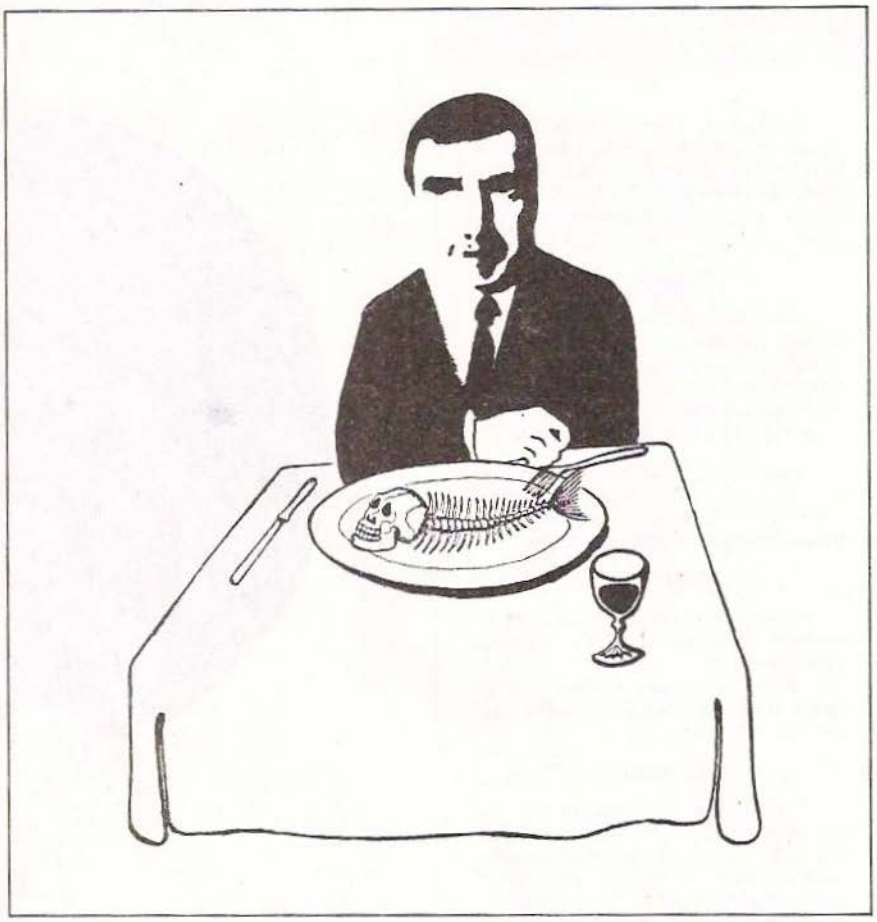
1935'te doğan Forges 1965'ten beri karikatür çizmektedir. İnformaciones gazetesi'nde ve Diez Minutes dergisinde çalıştı. Yanda, sanatçının iki karikatürü yer alıyor.

PORTEKİZ

Portekiz karikatürü dış ülkelerde kendini pek tanıtamamıştır. Salazar diktatörlüğü döneminde karikatürcülerin büyük baskı altında kalmış olmaları yüzünden de karikatür fazla gelişememiştir. Bu dönemde dış ülkelerde tanınan tek Portekizli karikatürcü Vasco olmuştur.

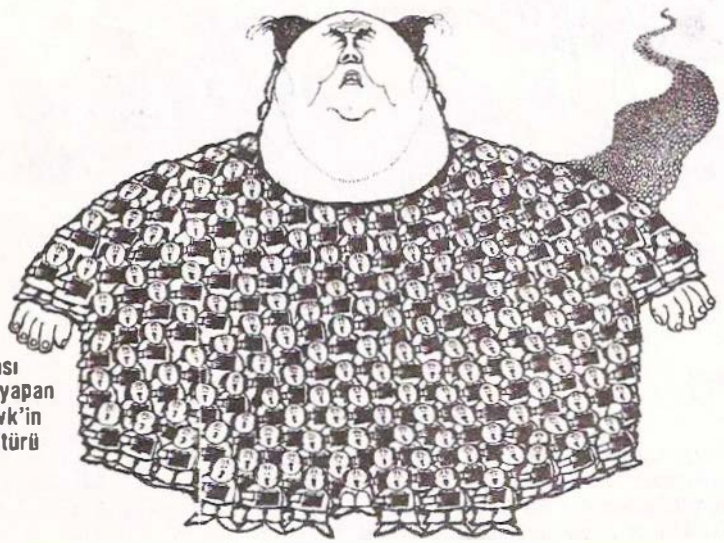
VASCO (Agostino da Rocha e Castro)

Gerçek adı Agostino da Rocha e Castro'dur (1935). Şair bir babanın ve büyük toprak sahibi bir aileden gelen bir ananın oğlu olan Vasco, Lizbon'da beş yıl hukuk okuduktan sonra bu meslekte başarılı olamayacağını anlayarak kendini karikatüre vermiştir. 1961'de Paris'e yerleşen Vasco Observateur, Elle, Planète ve Plexus dergilerinde çalışarak, uluslararası bir ün sağlamıştır.

İSKANDİNAV ÜLKELERİ

Karikatür, İskandinav basınında önemli bir yer tutar

Uluslararası çapta ün yapan İsveçli Ewk'in bir karikatürü

Bütün İskandinav ülkelerinin basınında 19. yüzyıldan beri karikatüre önemli bir yer ayrılır. Genellikle siyasal olaylar ve kişiler karikatürlere konu olur. İskandinav karikatürcülerinin adlarına sık sık uluslararası yarışmalarda rastlanır. Ne var ki, yabancı ülkelerde kendini tanıtmış sanatçıların sayısı kısıtlıdır.

DANİMARKA

Danimarka basınında siyasal karikatür hiç eksik olmaz. Bunun uzun bir geleneği vardır. Danimarka karikatürünü yabancı ülkelerde tanıtan ilk sanatçı **Herluf Bidstrup** olmuştur. 1912'de doğan Bidstrup'un albümleri sonradan Sovyetler Birliği'nde de basılmış ve kendisine Lenin Armağanı verilmiştir.

Holger Philipsen de İkinci Dünya Savaşı yıllarında yaptığı anti-faşist karikatürleriyle yabancı ülkelerde kendini tanıtmış bir sanatçıdır.

Uluslararası alanda adını duyuranlar arasında **Mogens Jühl, Leon,Neils Winther, Poul Holck, Klaus Alberctsen, Jern-Henrik, Hans Bandix, Arne Ungermann ve Erik Bencke** gibi sanatçılar vardır.

İSVEÇ

İkinci Dünya Savaşı'ndan önceki yıllarda haftalık Strix dergisi İsveç karikatürünün organı durumundaydı. Bu dergide birçok karikatürcü yetişti. Günlük gazeteler de siyasal karikatüre geniş yer ayırıyorlardı.

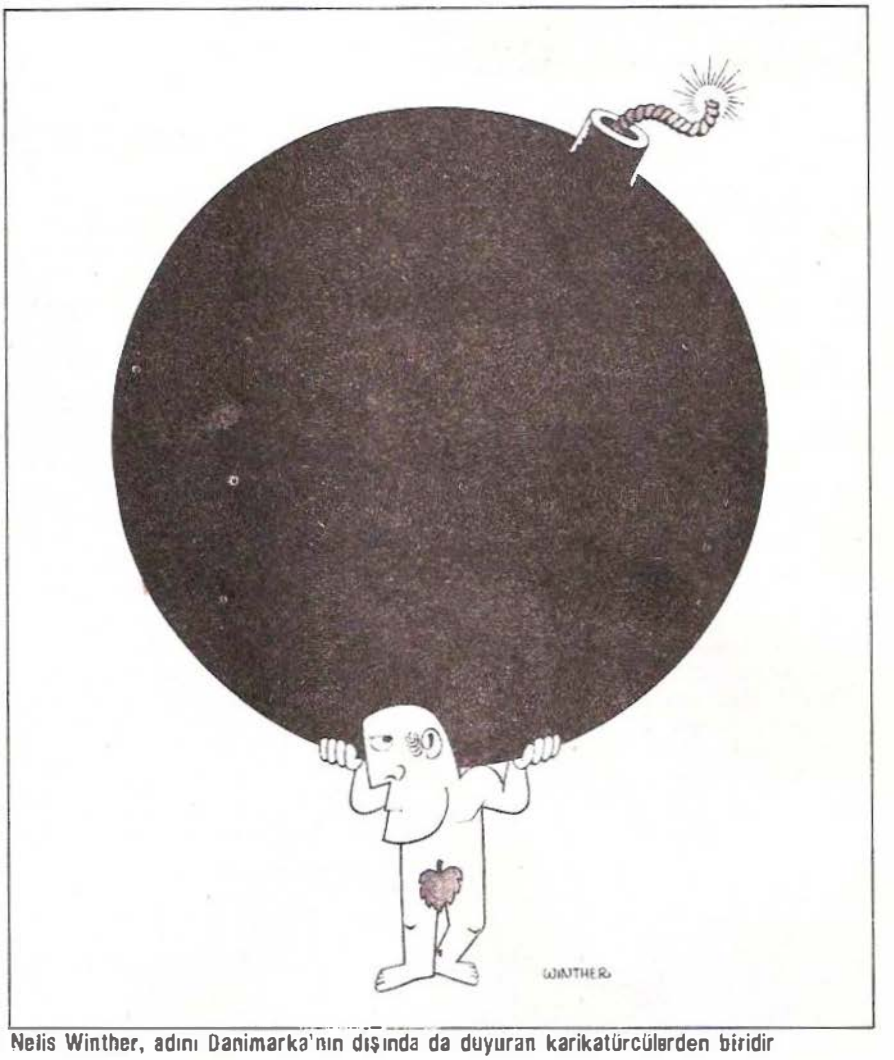
İsveç karikatürcüleri arasında uluslararası çapta ün yapmış olanlar şunlardır: **Ewk, Eriksson Larserik, Low, Björn Hinders ve Martin Lamm.**

NORVEÇ

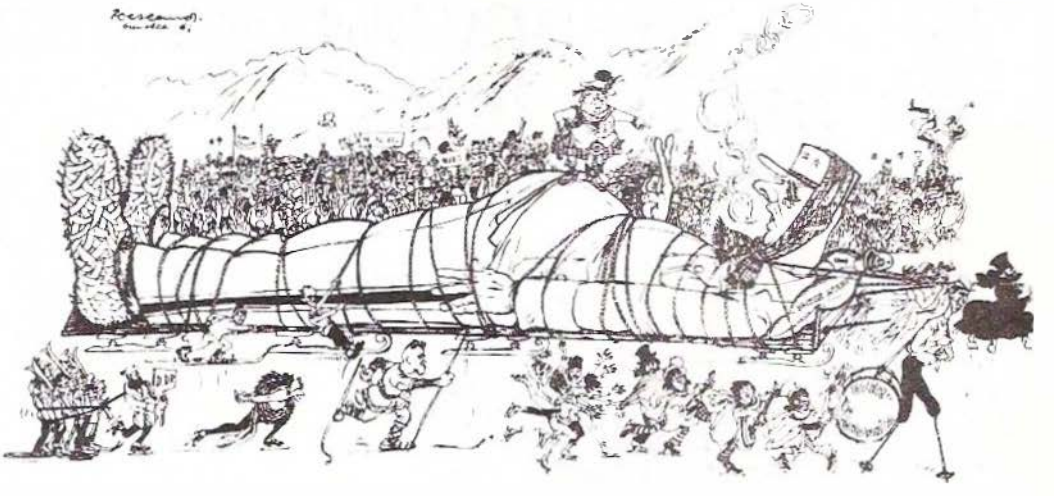
Norveç karikatürünün yabancı ülkelerde pek tanındığı söylenemez. Uluslararası çevrelerde adını duyuranlar arasında **Audun Hetland, Finn Graff, Hans Norman Dahl ve Ulf Aas'** tan söz edilebilir.

FİNLANDİYA

Uluslararası yarışmalara katılan Finlandiyalı karikatürcüler genellikle klasik bir anlayış içindedirler. Çağdaş karikatür akımının başarılı örneklerine pek rastlanamaz. Ünlü karikatürcüler arasında şunlar yer alır: **Olavi Hurmeninter** (OH diye imza atar, 1928 doğumludur), **Toppo** (1922), **Tapani Kovanen** (1927) ve **Vilio Roine** (1975 Gabrovo yarışmasına katılmıştır).

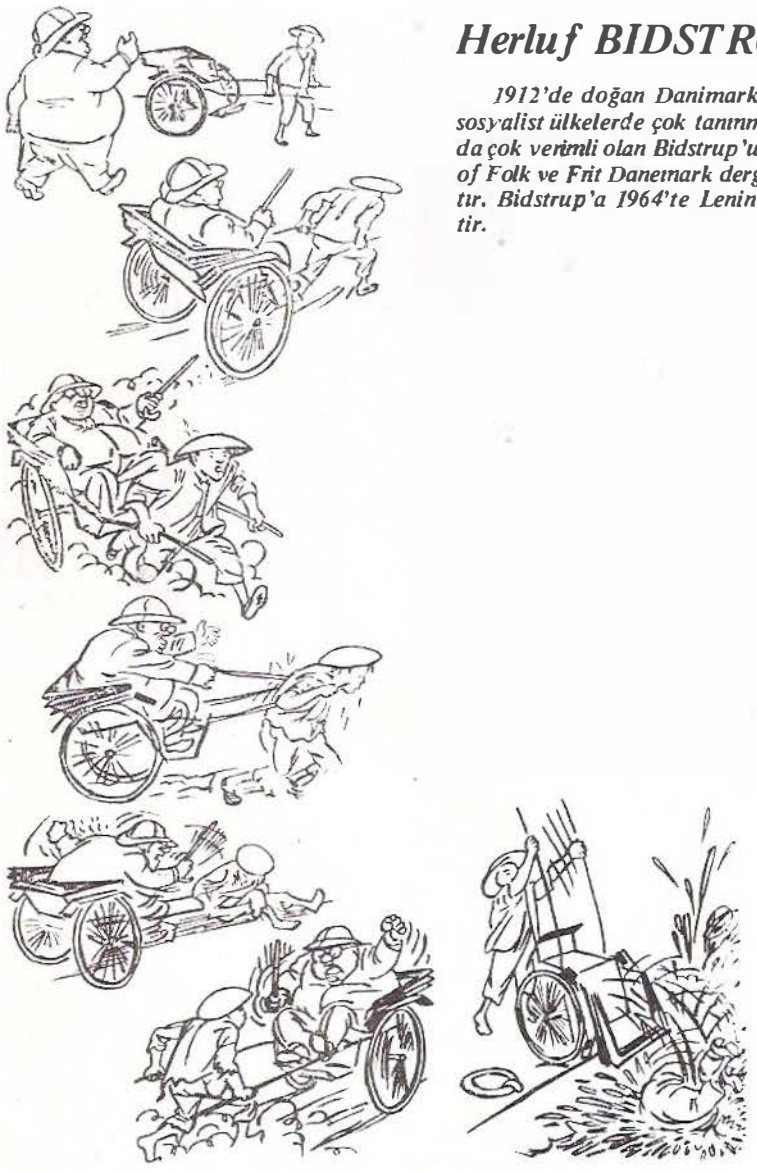

Nelis Winther, adını Danimarka'nın dışında da duyuran karikatürcülerden biridir

Audun HETLAND

Norveçli Audun Hetland (1920), karikatürlerini çok uzun zaman Oslo'da Aftenposten gazetesinde yayınlamıştır. Yayınladığımız karikatür, 1968'de De Gaulle Fransa'da devlet başkanıyken bir Norveç gazetesinde çıkmıştır. Görüldüğü gibi sanatçı, "De Gaulle'ü "Gaulliver" yani "Guliver"e çevirmiştir. De Gaulle'ün karnının üstündeki kişi de o zamanki İngiliz başbakanıdır.

Herluf BIDSTRUP

1912'de doğan Danimarkalı sanatçı, özellikle sosyalist ülkelerde çok tanınmıştır. Savaş yıllarında çok verimli olan Bidstrup'un karikatürleri, Land of Folk ve Frit Danemark dergilerinde yayınlanmıştır. Bidstrup'a 1964'te Lenin Armağanı verilmiştir.

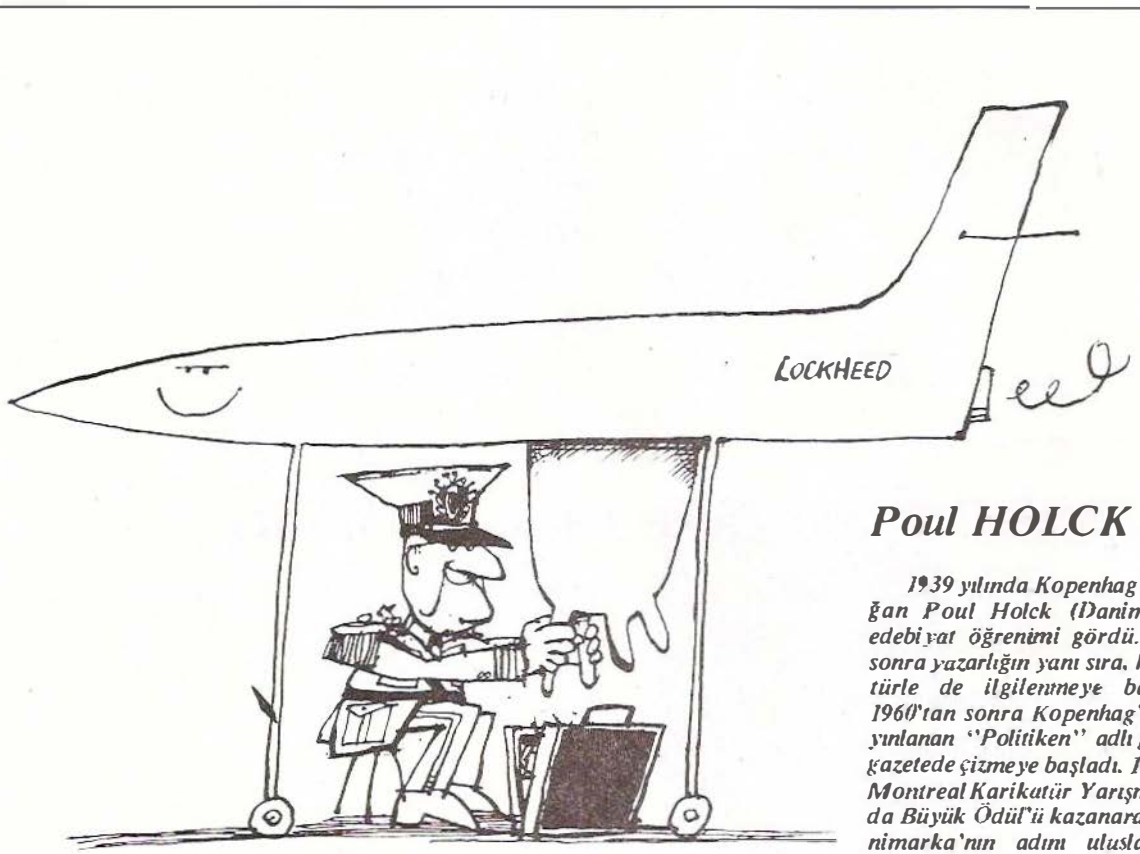
Eriksson LARSERIK

1932'de doğan İsveçli çizer Larserik, Stockholm'de okudu. Çocuk kitapları resimleyerek işe başladı. Canlandırma filmleri yaptı. Katıldığı karikatür yarışmalarında önemli başarılar elde etti.

Martin LAMM

1929 yılında İsveç'in Ludwika kentinde doğdu. Stockholm Güzel Sanatlar Okulu'nu bitirdikten sonra, Londra'ya giderek eğitimini sürdürdü. "Dagens Nyheter" gazetesinde çizmeye başladı. Kısa zamanda İsveç'in en ünlü karikatürcülerinden biri oldu. 1964 Montreal Karikatür Yarışması'nda Büyük Ödül kazandı.

Poul HOLCK

1939 yılında Kopenhag'da doğan Poul Holck (Danimarka), edebiyat öğrenimi gördü. Daha sonra yazarlığın yanı sıra, karikatürle de ilgilenmeye başladı. 1960'tan sonra Kopenhag'da yayınlanan "Politiken" adlı günlük gazetede çizmeye başladı. 1976'da Montreal Karikatür Yarışması'nda Büyük Ödül'ü kazanarak, Danimarka'nın adını uluslararası alanda duyurdu.

Finn GRAFF

Finn Graff (Norveç), Oslo'da Arbeiderbladet gazetesinde çalışmış ve adını uluslararası yarışmalarda duyurmuş bir sanatçıdır. Finn Graff, yayınladığımız "Komutanlar" karikatürüyle 1968 Montreal Yarışması'na katılmıştır.

Holger PHILIPSEN

İkinci Dünya Savaşı yıllarında faşizme karşı karikatürleriyle yabancı ülkelerde kendini tanıtmış Danimarkalı karikatür sanatçısıdır.

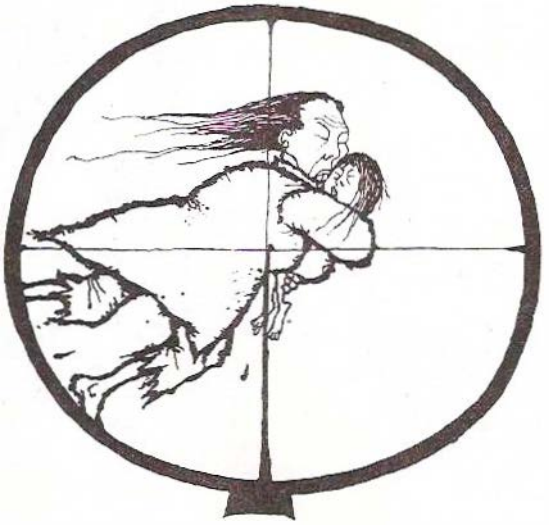

Bjorn HINDERS

İsveç'in ünlü karikatürcüleri arasında yer alır (1928). Resim eğitimi gördükten sonra 20 yaşında karikatüre başladı ve yapıtlarını birçok İsveç dergi ve gazetesinde yayınladı.

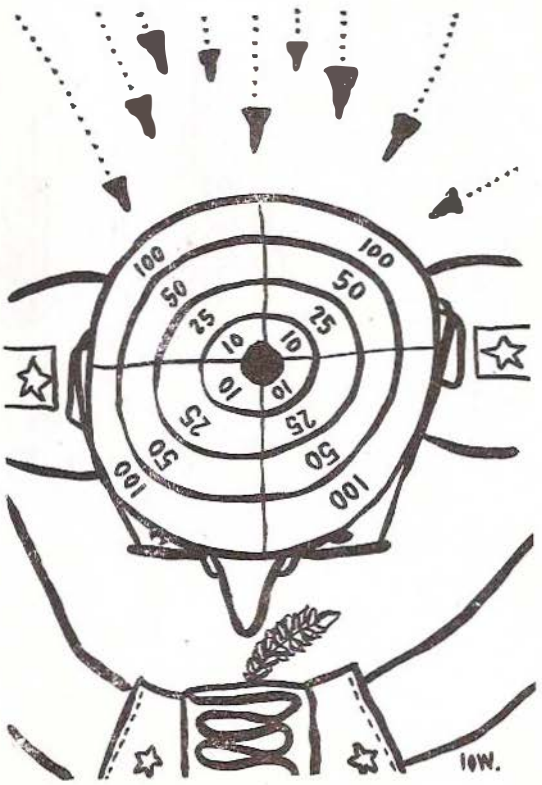

EWK (Ewert G.A. Karlsson)

Gerçek adı Ewert G.A. Karlsson (1918) olan sanatçı, İsveç karikatürüne yeni bir anlayış getirerek ilk desenlerini 1938'de yayınladı. Birçok gazete ve dergide çizdi, uluslararası yarışmalara katıldı. Montreal Yarışması'nda 1970'te Büyük Ödül kazanarak, İsveç karikatürünün varlığını dünyaya duyurmuş oldu.

LOW (Lars Wickberger)

Gerçek adı Lars Wickberger'dir (1948). Stockholm'de doğdu. Karikatür çalışmalarının yanında kitap resimledi ve uluslararası yarışmalara katıldı.

Sovyet karikatürünün temellerini Mayakovski atmıştır

Annenkov'un çizgisinden Maksim Gorki

Çarlık Rusyası'nda karikatür çok erken yıllarda başlamıştır. İlk karikatür dergisinin Fransa'daki **Charivari**'den bile önce 1808'de çıktığı görülür. **A. Venetzianov** adlı bir ressam böyle bir dergi işine girişmiş ve gravür baskısı karikatürlerini **"1808 yılı üzerinde karikatür dergisi"** adında bir dergide toplayarak yayınlamıştır. Ama 18 gün sonra hükümet bu dergiyi toplatmış ve böylece ilk girişim başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

19. yüzyılda Rusya'da karikatür alanında pek önemli yapıtların ortaya çıkartıldığı söylenemez. Bütün Avrupa ülkelerinde olduğu gibi, Rus basınında da hafif karikatürlerin yanında siyasal karikatürler de yayınlanmıştır.

Rusya'da ilk güldürü gazetesi, 5 Haziran 1905'te çıkan **Zritel**'dir. Bunu 1908'de Petrograd'da çıkartılan **Satiricon** izlemiştir. Bu dönemde **Maksim Gorki** de, **Dard** adlı bir güldürü dergisi yayınlamaya kalkmış ama, dergisini ancak iki sayı çıkartabilmiştir.

1917 Devrimi sıralarında karikatür Sovyetler Birliği'nde yeni bir anlam kazanmıştır. Marx'ın şu sözleri Ruslara karikatür alanında esin kaynağı olmuştur: **"İnsanlığın geçmişinden keyifle ayrılabilmesi için güldürü gerekir."**

Ünlü Rus yazarı Lunaçarski (1875-1933) de güldürü konusunda şunları söylemiştir: **"Aç ve soğuk bir ülkede yaşıyoruz. Son yıllarda düşmanlar ülkenin altını üstüne getirdiler. Ama, yine de gülen insanlar var. Gülmek yalnız bir güç belirtisi değil, insanın kendine güveninin ve zaferinin simgesidir."**

Devrim sırasında Rus sanatçılar o zamanlar çağdaş sayılan karikatürler çizmeye başladılar. O dönemin genç sanatçıları, ünlü şair Mayakovski'nin çevresinde toplandılar. Pravda gazetesi, 1917 Nisan'ında bu topluluğa olanaklar tanıdı. "Proleter Dard'cılar" grubu oluşturuldu. Bu grubun yapıtlarını Pravda gazetesi forma forma yayınlıyordu. Ama bu girişim kısa ömürlü oldu.

Rus sanatçılar, 1917 devrimi sırasında o zamanlar çağdaş sayılan karikatürler çizmeye başladılar. Dönemin genç sanatçıları, yanda bir karikatürünü gördüğünüz ünlü ozan Mayakovski'nin çevresinde toplandılar. Pravda gazetesi bu topluluğa olanaklar tanıdı. "Proleter Dard'cılar" grubu oluşturuldu. Pravda bunların yapıtlarını forma forma yayınlıyordu. Ama bu girişim kısa ömürlü oldu.

Bunun yanı sıra devrime karşı olan çevreler kendi güldürü dergilerini yayınlıyorlardı. **Trampetler, Şakacılar, Korkunçlar, Yeni Satiricon** gibi dergiler işte bu dönemde çıkartıldı.

Bunlara karşılık **Mayakovski** ve ressam **Demian Bedni** de 1917'de "Salavik" (Bülbül) adlı güldürü dergisini yayınladılar. Ama **Salavik**, ancak iki sayı çıkabildi.

Mayakovski ve arkadaşları 1916'da Leningrad'da yeni bir denemeye giriştiler. Bu kez de "Krasni Diabl" (Kırmızı Şeytan) adlı bir dergi çıkarttılar, bu da 11 sayı yayınlanabildi.

Öte yandan **Kızıl Çan, Kızıl Arı, Kızıl Yıldız, Cephe Gazetesi** gibi güldürü dergileri de karikatüre geniş yer verdiler.

Yine o dönemde hükümet, büyük duvar gazeteleri ve afiş konusunu ele almıştı. Afişler çoğu kez karikatürlerden oluşuyordu. Bu afişlerin basımını ve dağıtımını bir propaganda örgütü olarak kurulan Rosta sağlıyordu.

İç savaş sona erince daha kaliteli bir çizgi-güldürü dergisinin kurulması sorunu ele alındı. **Moor-Deny, Çeremnih, Malyutin** gibi genç karikatürcüler, Mayakovski'nin çevresinde toplanarak 1921'de BOV dergisini çıkarttılar. Derginin kapağını da Mayakovski çizdi. BOV'a göre, güldürü hem öldürücü, hem de iyi edici olmalıydı. Derginin sloganı şuydu: "Tahtakurula-

rını tanklarla ezme; tanklara bayram fişekleri atma!"

Bu formül, **Mayakovski**'nin iyimser anlayışını yansıtmaktaydı. Amaç, düşmanı yok etmekti ama, araçları iyi seçmek gerekiyordu. **BOV**, o dönemin koşulları içinde "avangard" bir dergi sayılırdı.

ORTA ASYA'DA KARİKATÜR DERGİLERİ

Başkentteki bu derginin yanı sıra, Rusya'da çeşitli taşra kentlerinde, Ukrayna'da ve Orta Asya cumhuriyetlerinde de yeni güldürü dergileri yayınlandı. Gürcistan'da **Niangi** adlı bir dergi çıkartıldı.

1923'te **Taşkent**'te çıkmaya başlayan **Muştum** güldürü dergisi çok tuttu ve bunun tirajı 1963'te 196.000'e yükseldi.

Semerkant'ta **Maşrab** ve **Molla Muşfiki, Aşkabad**'da **Tokmak, Kazan**' da **Çayan** adlı güldürü dergileri çıkartıldı, **Azerbaycan**'da da, 1922-1931 yıllarında **Molla Nasreddin** dergisi yayınlandı. Bu dergiyi **Celil Mehmet Kulizade** yönetiyordu.

Türkçe konuşulan bu ülkelerde yayınlanan bu dergilerdeki güldürü, geleneksel halk mizahına dayanıyordu. Karikatürcüler, folkloru ve halk arasında yaygınlaşmış fıkraları yansıttılar.

KROKODİL

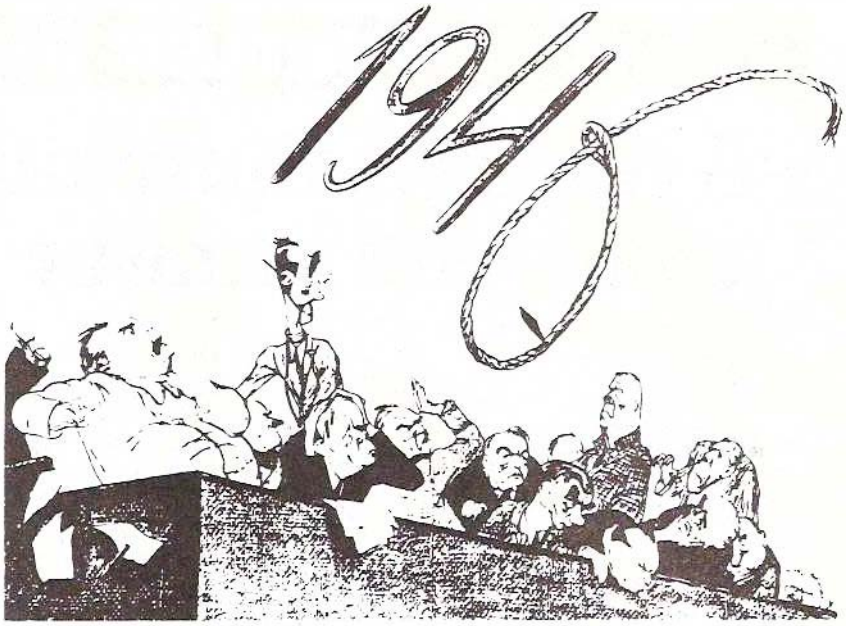
BOV'dan sonra, 1922'de Sovyetler Birliği'nde en uzun ömürlü ve en yüksek tirajlı **Krokodil** (Timsah) dergisinin yayınlanmasına başlandı.

Krokodil dergisi, önceleri **Roboçi** adlı işçi gazetesine bağlıydı, 1932'de **Pravda**'ya bağlandı. Derginin özelliği bellibaşlı iç ve dış olayları yansıtması ve yabancı karikatürlere de yer vermesiydi. **Moor, Çeremnih** ve **Brodatey** gibi ünlü karikatürcüler, **Krokodil**'de çiziyorlardı. **Mayakovski** de, bu ekibin içindeydi. **Krokodil,** o dönemin koşulları içinde toplumsal, gerçekçi bir güldürü anlayışına yönelmişti. Belirli simgeler ve tipler oluşturuldu: Genç ve güçlü kadın, erkek işçiler, İngiliz ya da Amerikalı kapitalist tipleri, göbekli sömürücüler, burjuvalar, bürokratlar, eski toprak sahipleri, başkaldıran halk kitleleri.

Krokodil dergisi 1923'te **"Krokodil Kitapığı"** adlı bir yayıncılık işine girişti. Bu dergi, sanat ve edebiyat konularını ele alıyordu. Ülke içinde derginin geniş bir muhabir ve yazar şebekesi oluşturuldu. Birçok kentte de küçük Krokodil'ler yayınlandı.

Ne var ki, **Krokodil**'i çıkartanlarla rejimi yönetenler arasında her zaman, her konuda görüş birliğine varılamıyordu. Parti Merkez Komitesi, 1929'da güldürü dergilerini şiddetle eleştirdi ve yayınların halka dönük olmasını istedi. **Krokodil,** böylece bağımsızlığını yitirmiş oluyordu. **Güdümlü bir güldürü** eğilimi başlatılmış oldu.

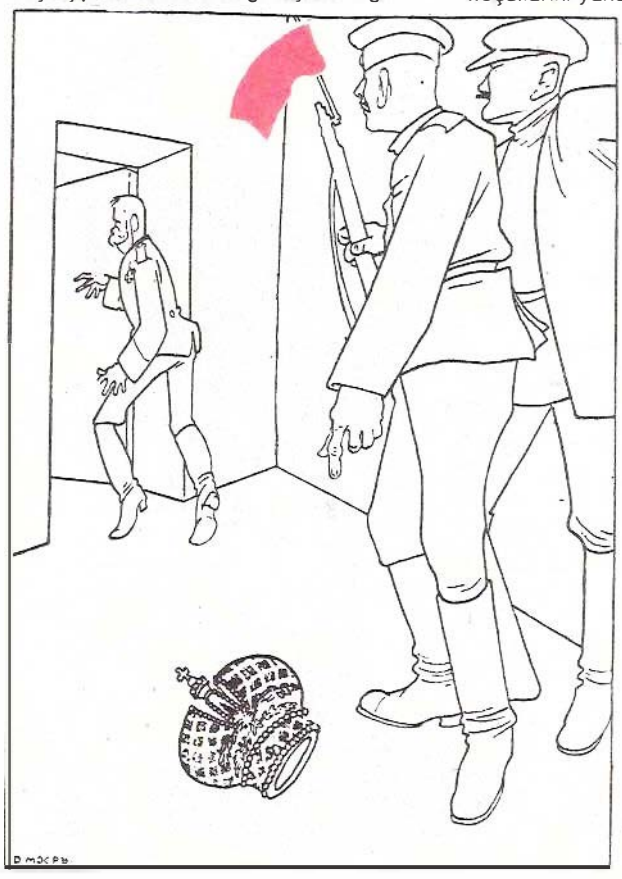
Yöneticiler, güldürünün rejimin politikası doğrultusunda olmasını istiyordu. Zaman zaman bürokratik düzenin, bazı yöneticilerin ve bazı kurumların eleştiri konusu olması isteniyor ve karikatürcüler bu havaya uyarak desen çiziyorlardı. Bir başka deyişle, **Krokodil** dergisi, **Pravda** gazetesinin güldürü sözcülüğünü yüklenmiş oluyordu.

Kukryniksy/Nurenberg Mahkemesi

TOPLUMSAL GERÇEKÇİLİK

30'lu yıllarda parti, kalıpçılığa savaş açıp da, Jdanov'un görüşleri doğrultusunda toplumsal gerçekçiliğe yönelince karikatürcüler de, çizgilerini bu yeni politikaya uydurmak zorunda kaldılar. Çizgilerde basitlik ve somutluk aranıyor ve herkesin anlayabileceği bir açıklık içinde ayrıntıların belirtilmesi ve vurgulanması isteniyordu. Karikatürcü bütün ayrıntıları abartmak zorunda kalmış gibiydi. Baraj ve fabrika yapımlarına da, karikatürcüler gönderiliyor ve sanatçılardan çalışma koşullarını yansıtmaları bekleniyordu.

Sovyetler Birliği'nde en uzun ömürlü ve en yüksek tirajlı Krokodil dergisinin elemanlarından biri de Moor'du. Yanda Moor'un 1917'de çizdiği yazısız bir karikatürünü görüyorsunuz.

MUŞFİKİ: Molla Muşfiki (1926-1929), Muşfiki (1937). Önceleri Molla Muşfiki, sonra da Muşfiki adıyla Semerkant'ta yayınlanan bu dergi, Özbekistan'ın en önemli güldürü dergisi sayılmıştır.

TOKMAK: 1923'te Türkmenistan'ın başkenti Aşkabad'da çıkmaya başlayan Tokmak dergisinde, ünlü Türkmen karikatürcüler yetişmiştir. Yukarıda, Tokmak dergisinin 1959'da çıkmış bir sayısının kapağı görülüyor...

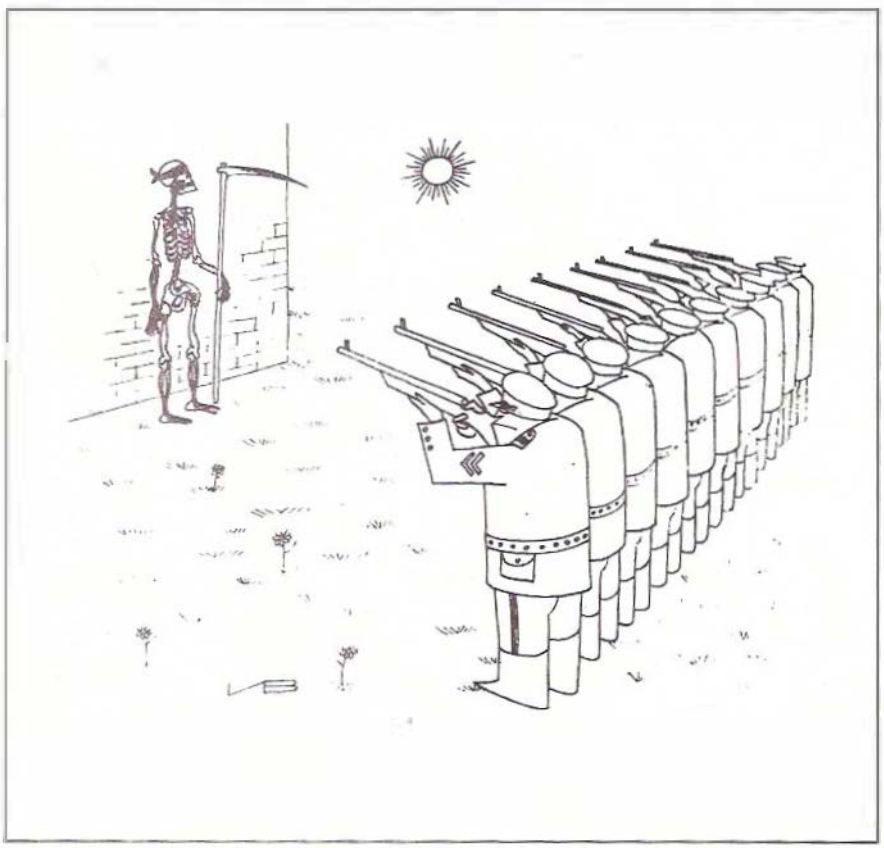
Böyle bir anlayış içinde 1932'de Krokodil'in tirajı 500 bine ulaştı.

Bu toplumsal sorunların yanı sıra karikatürcüler, dış politika konularını da ele alıyorlardı. O yılların en önemli konusu, Hitler'in iktidara gelmesi ve Alman faşizminin yükselmesiydi. Dış politika konularında uzman karikatürcüler yetişti. Bunların en ünlüleri de **M.V. Kupriyanov, P.N. Krylov** ve **N.A. Sokolov**'du. Bu üç karikatürcü birlikte çalışıyor ve yapıtlarını **Kukryniksy** diye imzalıyorlardı. İkinci Dünya Savaşı öncesinde ve savaş yıllarında bu sanatçılar, dünya karikatür tarihine damgalarını bastılar.

Karikatürcüler öte yandan, kilise ile savaşa da katıldılar. 1923-41 yılları arasında yayınlanan "Allahsız" adlı dergi özellikle bu görevi yüklendi.

İkinci Dünya Savaşı sırasında karikatürcüler cephelere gönderildi. Dergiler, oralardan çizilen karikatürleri yayınladılar.

Savaş sona erdikten sonra, Amerika'da ve Avrupa'da gelişen çağdaş çizgi-güldürü anlayışının Sovyetler Birliği basınında çok uzun süre izleri görülmedi. **Krokodil** dergisi yine eski anlayıştaki karikatürcülerin etkisi altında kaldı. Sovyet basınında çok uzun zaman ne bir **Steinberg** görüldü, ne bir **Chaval**, ne de bir **Ungerer**. Ama 1968'den sonra uluslararası sergilere katılan Sovyet sanatçıları, **Krokodil**'de çıkanlardan çok değişik karikatürler sergilediler. 1968 Montreal Sergisi ve 1969 Üsküp Sergisi bu bakımdan çok

İvanov Vladimir Dimitrieviç

şaşırtıcı oldu. Bu sergiler Sovyetler Birliği'nde resmî karikatür anlayışının dışında yeni bir akımın varlığını ortaya koydu.

Bu akımın kökü 1948-50 yıllarına dayanıyordu. 1951'de bazı Sovyet karikatürcülerine yöneltilen eleştiri şu oldu: Büyük çoğunluğun sorunlarını yansıtmayan ilkel desenler yapmak. Parti Merkez Komitesi'ne göre, karikatürcüler kapitalizmle savaşta görevlerini yeterince yerine getiremiyorlardı.

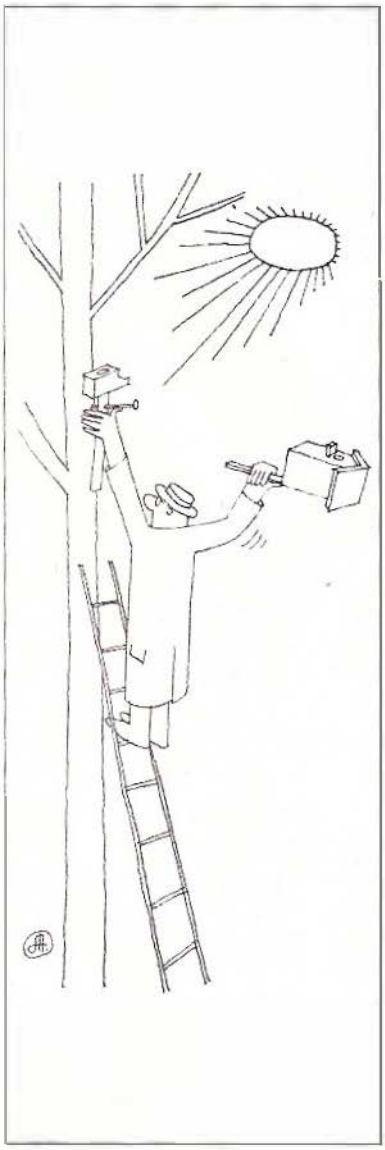
1956'da toplanan XX'nci Kongre'den sonra, karikatürcüler bir süre, daha özgür bir ortama kavuştular. Ama, ne var ki, güldürü alanında uzman sayılan Kruşçev bile, basınla ilgili konularda direktifler vermekten geri kalmadı. Örneğin karikatürcülerden mısır ekimini destekleyecek karikatür çizmelerini istendi! Kruşçev şöyle diyordu: "Güldürü keskin bir usturaya benzer. Analar, çocuklarına kesici aletlerle oynamayı yasaklamakta haklıdırlar!" Bu sözler, Kruşçev'in güdümlü güldürü politikasının en canlı kanıtı olmuştur.

Bugün Sovyet karikatürünü yalnız Krokodil dergisinde çıkan karikatürlerle değerlendirmek yanlış olur. Günlük yayın organlarında yer almayan ama, sergilerde görülen ve sanat dergilerinde yayınlanan yapıtlar Sovyetler Birliği'ndeki karikatür akımının daha canlı örnekleridir. Sovyetler Birliği'nde şöyle bir anlayış varmış izlenimi uyanıyor: Kitlelere seslenen yayın organlarında çıkacak karikatürler herkesin kolaylıkla anlayabileceği çizgilerden ve esprilerden oluşmalıdır. Ama bunun yanı sıra edebiyat ve sanat dergilerinde çağdaş karikatür akımlarının gelişmesi engellenmiş değildir. Aydınlara ve sanat çevrelerine seslenen dergilerde bunun sayısız örnekleri görülür. Uluslararası karikatür yarışmalarına da genellikle bu çağdaş anlayıştaki sanatçılar katılmaktadır.

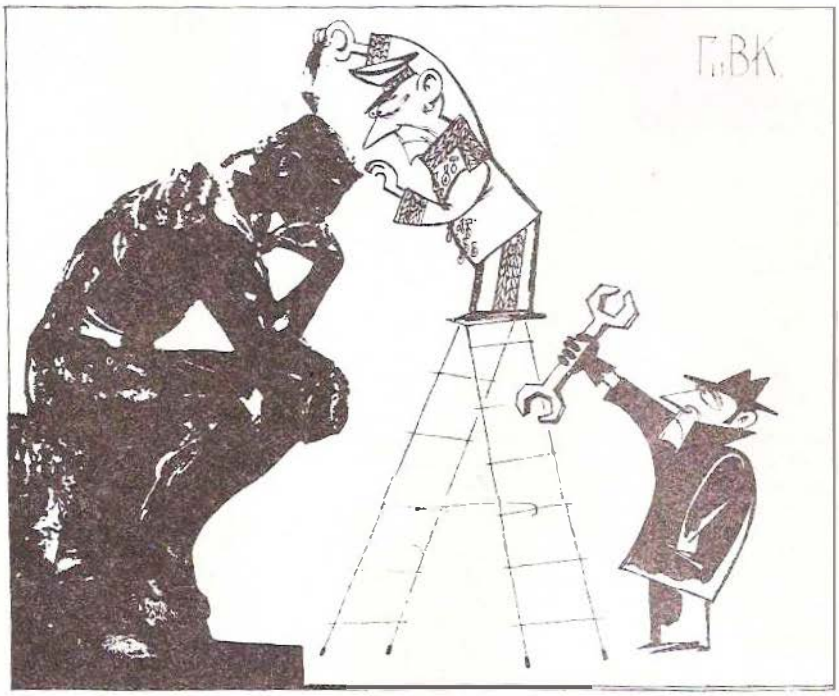
Krokodil dergisi herhalde bugün Sovyetler Birliği'ndeki karikatür akımlarının aynası sayılamaz.

Krokodil dergisi, 1922'den beri yayınlanmaktadır. Tirajı yarım milyonun üstündedir. Fotoğrafta, Krokodil'in kapağında kullanılan bir timsah motifi görülüyor.

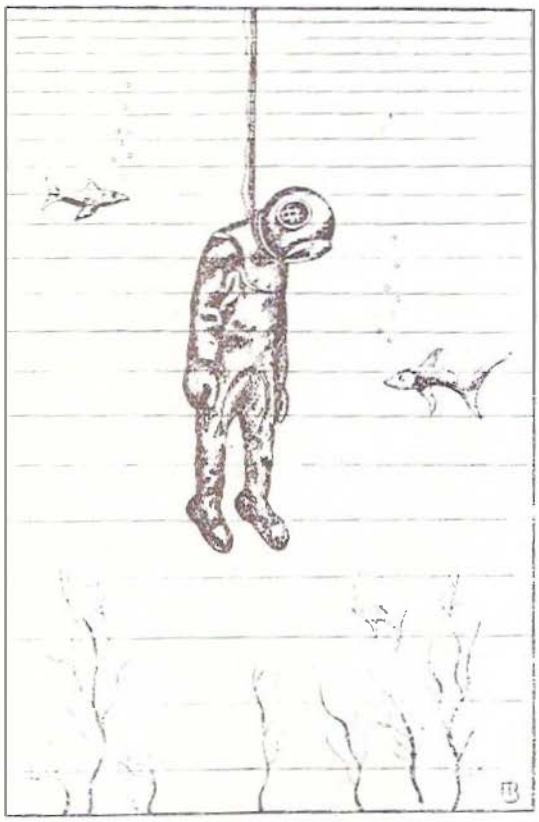

Andrei Nekrassov

Galina ve Valentin KARAVAJEVİ

Galina ve Valentin Karavajevi, uluslararası yarışmalarda adları geçen iki Sovyet karikatürcüsüdür. Yukarıdaki karikatürle 1971 Üsküp Yarışması'na katıldılar.

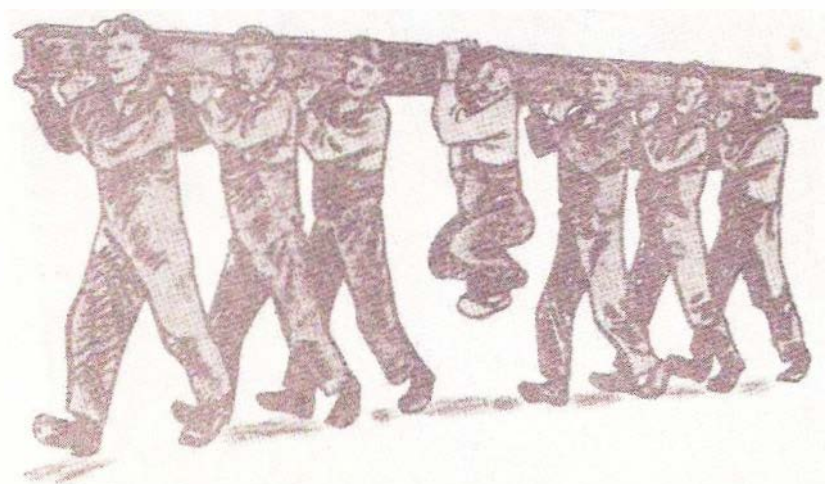
Peskov Vitali VİKTOROVİÇ

1944'te Moskova'da doğan Viktoroviç, Sovyetler Birliği'nde soyut karikatürün örneklerini veren bir sanatçıdır. Fen Fakültesi'ni bitirdikten sonra ilk karikatürünü 1967'de yayınlatmıştır. Literaturna Gazeta, Literaturna Rusija, Smena ve Uralski Vodiç dergilerinde çizmektedir.

I. SEMENOV

Semenov'un adını taşıyan karikatürlere 60'lı ve 70'li yılların Krokodil koleksiyonlarında rastladık. Aşağıdaki karikatür 1965 tarihini taşıyor.

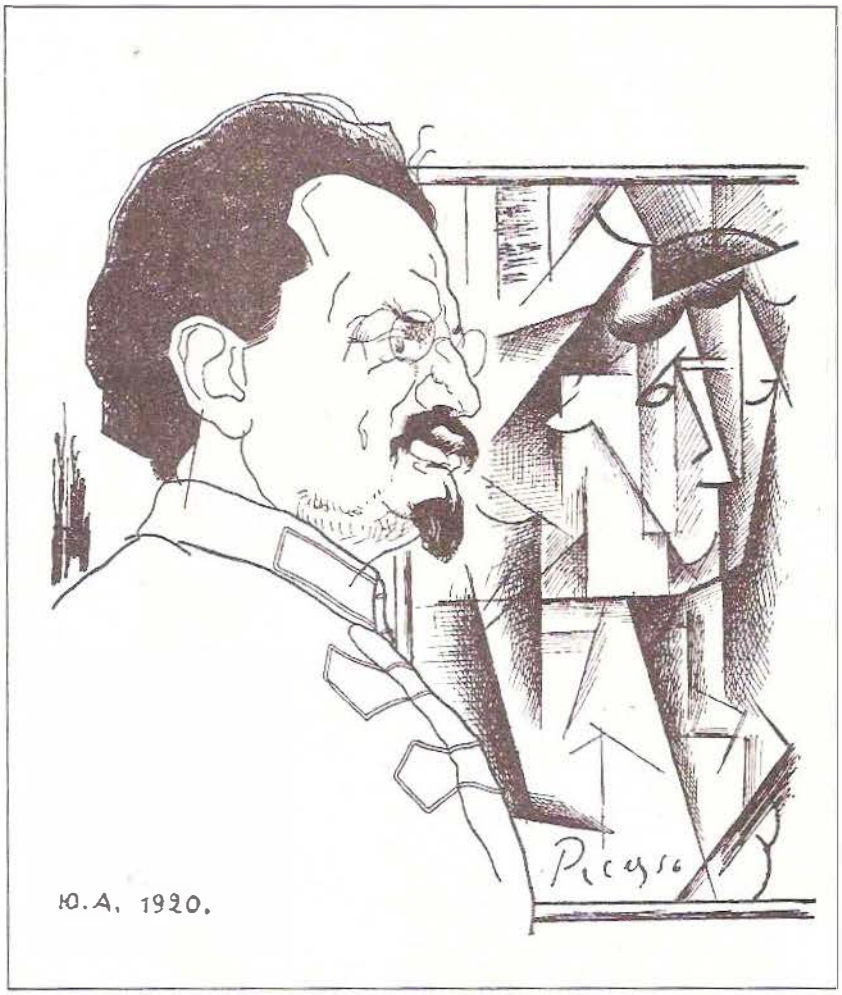

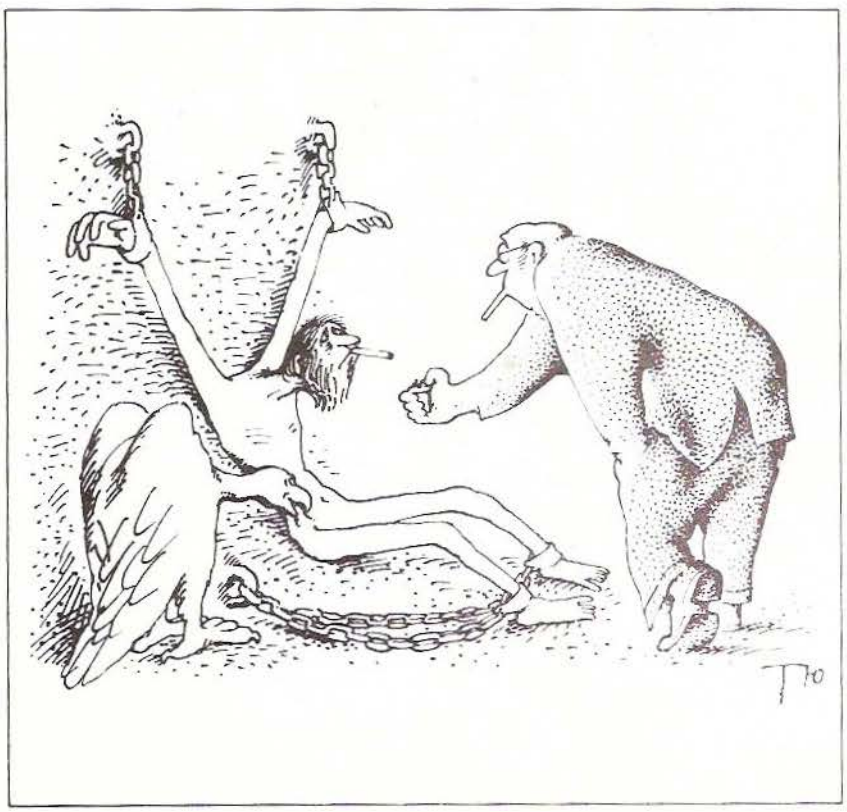
K. ROTOV

30'lu yılların Krokodil koleksiyonlarında Rotov'un adına rastlanmaktadır. Sanatçının 1932'de yaptığı bu karikatürün adı "İşi Kaytaronlar"dır.

Georges ANNENKOV

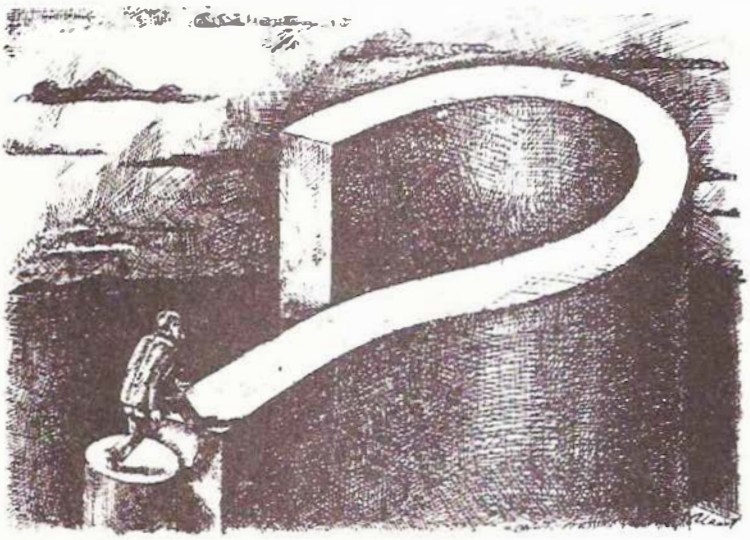
Rusya'da doğdu (1890-1978). 21 yaşında Paris'e giderek Bağımsız Ressamlar Salonu'na katıldı. 1914'te Petersburg'a döndü. Satirikon dergisinde karikatür çizdi. Sonra, Ekim Devrimi'ni hazırlayanların arasına katıldı. Lenin'in ve Troçki'nin yağlıboya portlerini yaptı. Tiyatro dekorları hazırladı. Elbise modelleri çizdi. Troçki'nin başkomutan olarak giydiği giysinin modelini de o hazırladı. Lenin'in ölümünden sonra 1924'te Paris'e gidip yerleşti ve yaşamını sinema dekorları, tiyatro ve sinema sanatçılarının giysilerinin modellerini çizmekle geçirdi. Rus göçmenlerinin Paris'te yayınladıkları Satirikon dergisine de Ilyine, Charik, Schartz, Bolovni takma adıyla ve bazen de G.A. simgesiyle karikatürler çizdi. (Yanda, G. Annenkov'un 1920'de çizdiği bir Troçki karikatürü: "Picasso'nun bir tablosu önünde Troçki.")

S.P. TJONİN

Uluslararası yarışmalarda dikkati çeken çağdaş Sovyet karikatürcülerinden biri de Ural doğumlu (1942) Tjonin olmuştur.

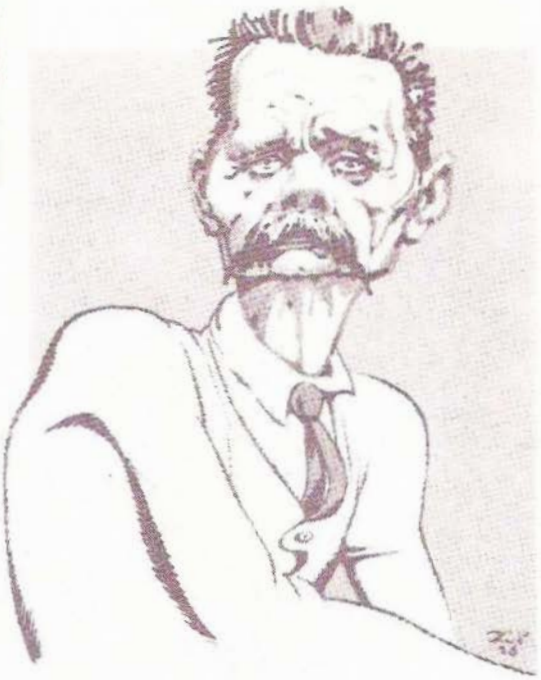

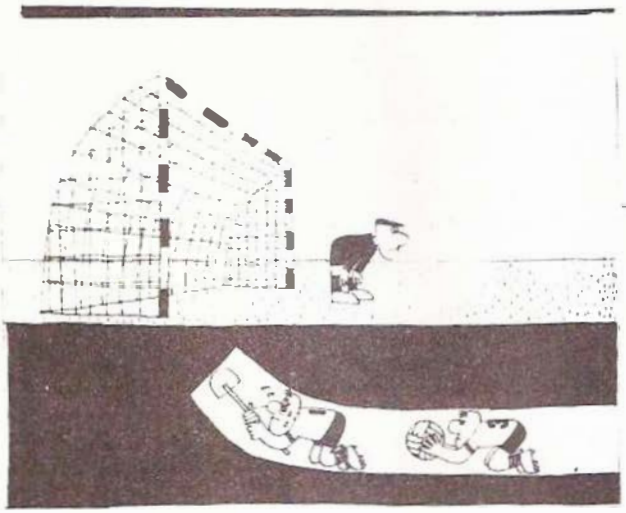
Igor Arkadeviç MAKAROV

1944'te doğan Makarov, uluslararası yarışmalarda adı geçen çağdaş Sovyet karikatürcülerinin başarılı bir örneğidir. Saratov'da doğdu. Uygulamalı Sanat Okulu'nda okuduktan sonra, televizyonda grafik düzenlemelerde çalıştı. Bunun yanı sıra da karikatür çizdi.

K. ELİSEEV

Eliseev'in çizgilerine 20'li yılların Krokodil koleksiyonlarında sık sık rastlanmaktadır. Aşağıda Eliseev'in 1928'de çizdiği bir Gorki karikatürü görülüyor.

Andrei NEKRASSOV

1940'da doğan Nekrassov, Moskova'da mimarlık okuduktan sonra karikatür çizmeye başladı. İlk karikatürü 1965'te İzvestia gazetesinde yayınlandı. Moskova Mimarlık Enstitüsü'nde öğretim üyesi olarak çalışmaya başladı. Karikatürleri Sputnik'te ve çeşitli sanat ve edebiyat dergilerinde yayınlanmıştır. Nekrassov, Sovyetler Birliği'nde çağdaş karikatür anlayışının öncülerinden biri sayılır.

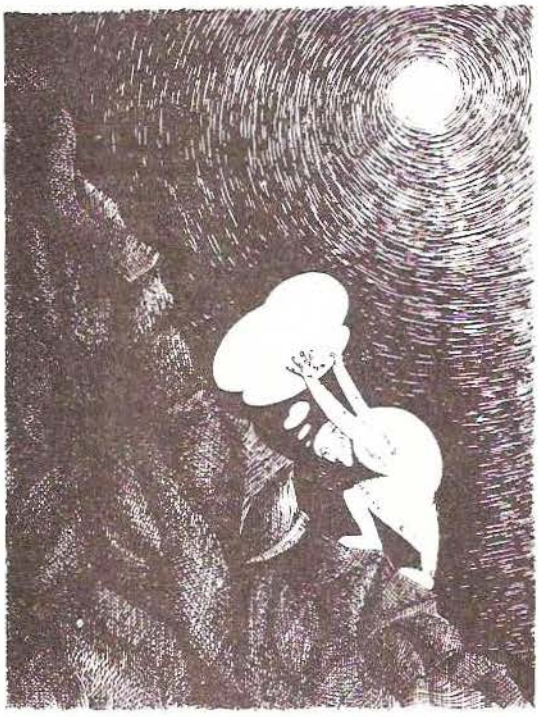

SOVYETLER BİRLİĞİ

KUKRİNİKSY

M.V. Kuprianov, P.N. Krylov ve N.A. Sokolov adlarında üç karikatürcü hep birlikte çizerek kendilerine Kukriniksy diye bir ad uydurdular. İkinci Dünya Savaşı yıllarında bu ad çok tuttu. Çizdikleri Hitler karikatürleri (yanda bir örneğini gördüğünüz) Batı basınında da sık sık yayınlandı.

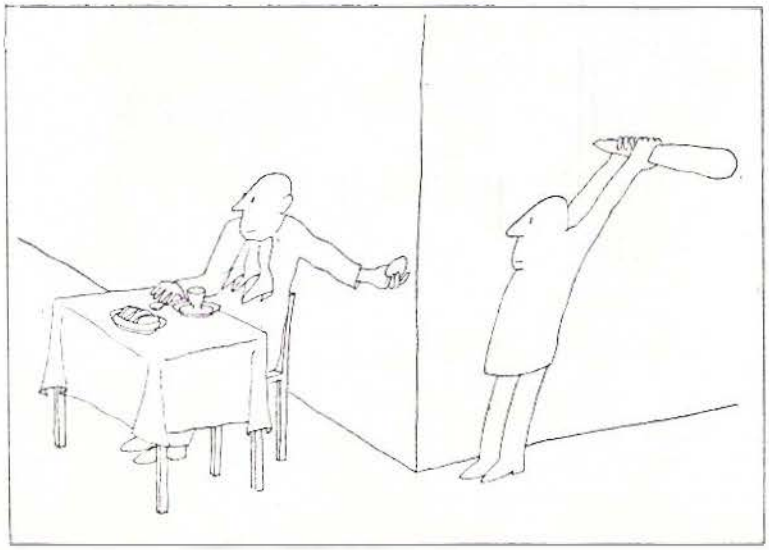

Rozancev Valentin FEDEROVİÇ

1939'da doğan Federoviç, Moskova'da havacılık okulundan sonra sanatlar akademisine girdi. 1964'ten sonra gazete ve dergilerde karikatür çizmeye başladı.

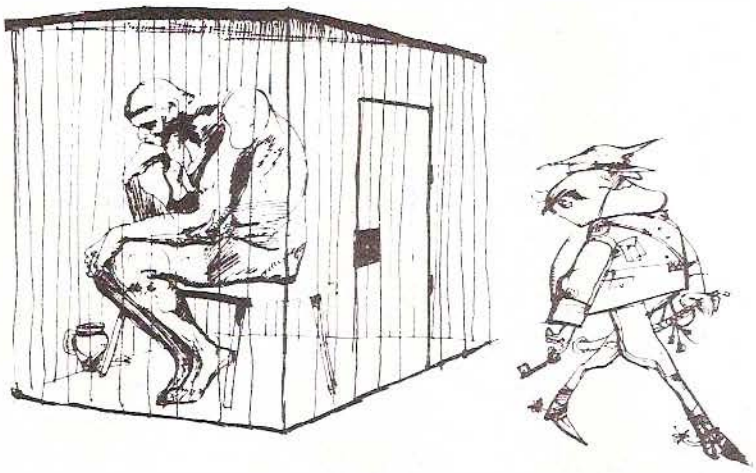
Feliks KURİÇ

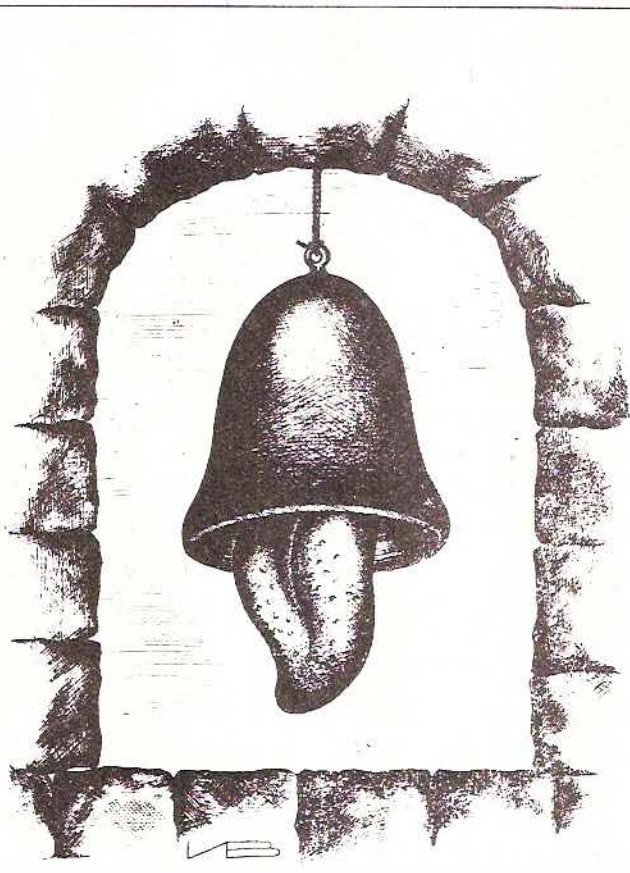
Çağdaş Sovyet karikatürcülerinin ilginç bir örneği sayılır.

Edgar VALTER

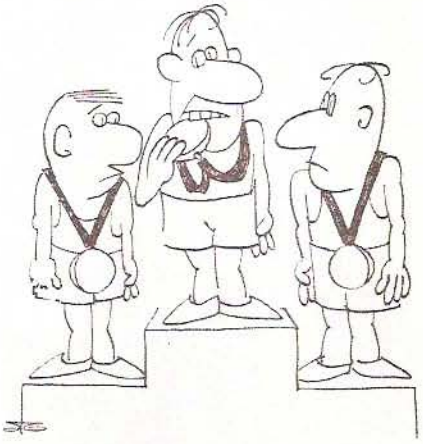
Estonya'nın başkenti Tallinn'de 1929'da doğdu. Resim öğrenimi gördü. 1958'de Sovyet Sanatçılar Birliği'ne üye oldu. Birçok kitap resimledi.

Vladimir DİMİTRİEVİÇ

İvan Vladimir Dimitrieviç, yukarıdaki kara güldürü örneği karikatürüyle 1971 Üsküp Karikatür Yarışması'na katılmıştır. Daha sonra da, yine Üsküp'te ve başka yarışmalarda ülkesini temsil etmiştir.

Oleg TESLER

1938'de doğan Tesler, Sovyetler Birliği'nde yeni kuşağın en ünlü karikatürcüleri arasında sayılır. Mühendislik eğitimi gördükten sonra ilk kez 1961'de Smena dergisinde çizmeye başlamış, sonra da aynı dergide sayfa planı hazırlamakla görevli teknik sekreterliğe getirilmiştir. Karikatürleri Sputnik dergisinde de yayımlanmıştır. Moskova, Üsküp, Novi Sad ve Gabrovo yarışmalarında ödüller aldı. 1976 Nasreddin Hoca Şenliği'ne katıldı ve 4. başarı ödülünü kazandı.

Hasan RESULOV

Tacikistanlı Hasan Resulov yukarıdaki karikatürüyle Gabrovo 1973 Karikatür Yarışması'na katıldı.

D. MOOR

Gerçek adı Orpov olan Moor (1883 - 1946), Ekim Devrimi'nin en ünlü karikatürcüleri arasında yer alıyordu. Mayakovski ile birlikte Bov dergisini çıkarttı. Sonra Krokodil dergisinde çalıştı. Uzun bir süre de Allahsız adlı dergide görev aldı. Yukarıda Moor'un 1922'de çizdiği bir Lenin karikatürü görülüyor.

GANEF

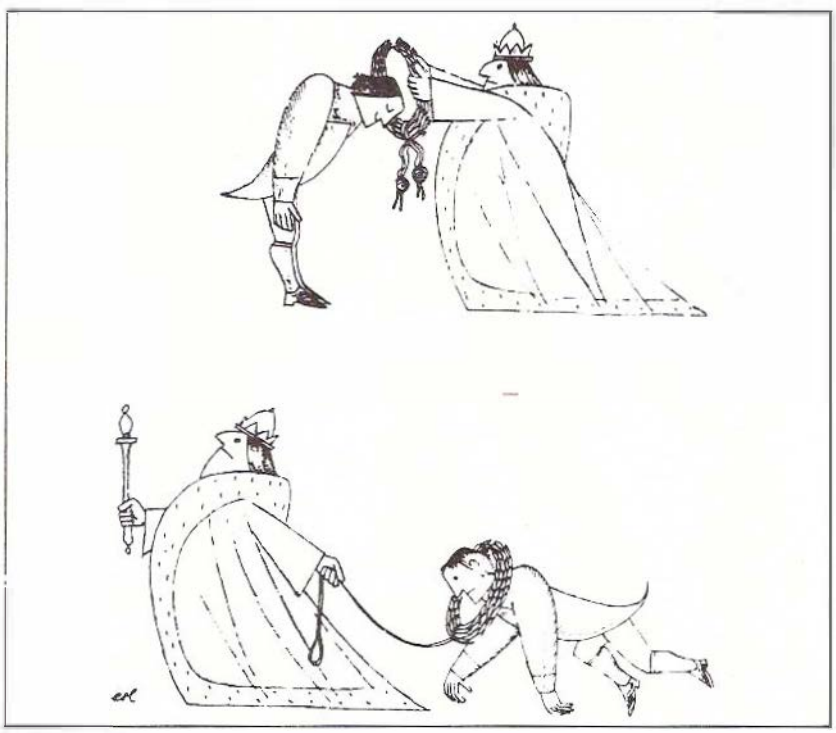
60'lı ve 70'li yılların Krokodil koleksiyonlarında sık sık Ganef adına rastlanmaktadır. Ganef, genellikle dış politika konularını ele alan bir karikatürcüdür.

Naziler 1944 Mayıs'ında karikatürcüleri kurşuna dizdiler

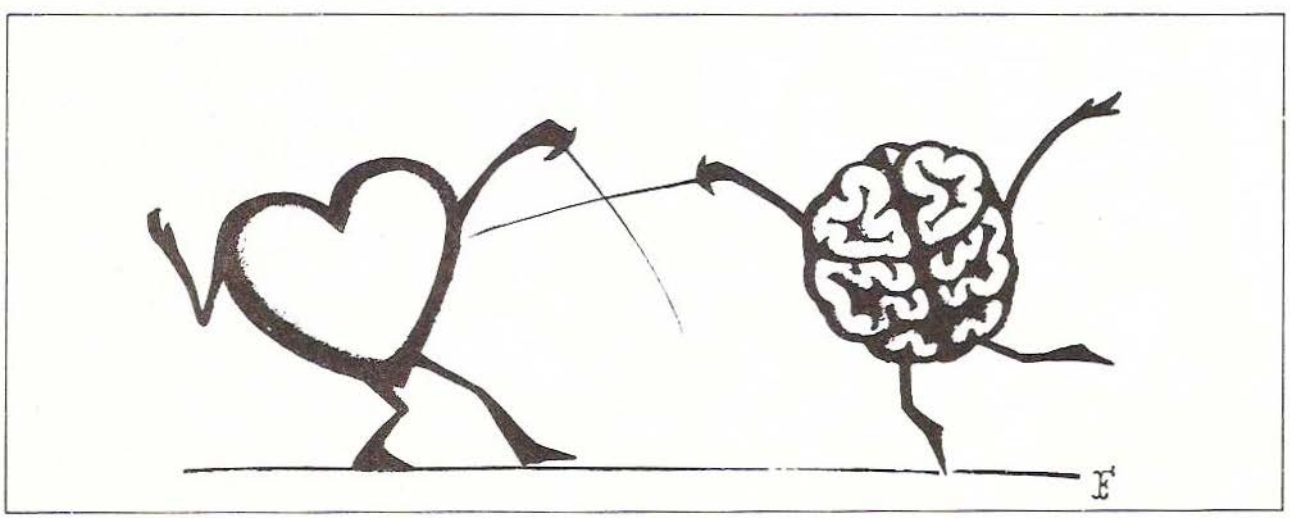
Polonyalıların karikatüre ta 18. yüzyılın sonlarından beri özel bir tutkuları olmuştur. İlk Polonya karikatürü 1828'de **Motyl** (Kelebek) adlı bir dergide çıkmış, ilk karikatür dergisi **Wolne Zarty** 1858'de yayınlanmıştır. Bu dergiden 10 yıl sonra 1868'de çıkartılan **Mucha** güldürü dergisi de yayınını 1952'ye kadar sürdürmüştür.

Ünlü Polonyalı karikatürcü **Eryk Lipinski**'ye göre o zamandan bu yana ülkede 500'e yakın güldürü ve karikatür dergisi yayınlanmıştır ki, bu hiç küçümsenecek bir sayı sayılmaz. Karikatür bir bakıma Polonyalıların ruhlarına işlemiştir. Polonyalılar her şeyi alaya alabilirler, Çekler gibi kendi aralarında durmadan fıkra üretebilir ve bunları birbirlerine anlatarak çok eğlenirler.

Güldürü ve karikatürün bu tür yaygınlığına karşılık 19. yüzyılda Polonya'da siyasal özgürlük yoktu. Ülke Rusya, Avusturya ve Almanya arasında bölünmüştü. Siyasal karikatür yasaktı ve

Eryk Lipinski

Jerzy Flisak

POLONYA

karikatürcüler için ağır cezalar öngörülmüştü.

1905 devrimi ile sansür yumuşadı ve Polonya 1918'de bağımsızlığa kavuşunca karikatür belirli bir özgürlüğe kavuştu, 1926'da da sol eğilimli gazeteler çıkmaya başladı.

İkinci Dünya Savaşı'nda, Alman işgali döneminde, karikatürcüler tutuklanmayı ve işkenceyi göze alarak çizgileri'ni sürdürdüler. Hitler'in ve Alman askerlerinin karikatürleri halk arasında çok tutuldu. Yeraltı gazeteleri bunları yayınlıyordu. Karikatürcüler Hitler'i **Hycler** adını verdikleri bir tiple simgelediler. Bu tip ilk kez **"Buletyn Informacyjny"** adlı direniş bülteninde yayınlandı. Karikatürü kimin yaptığı bilinmiyordu. Polonyalılar da bundan esinlenerek duvarları da bu tür karikatürlerle donattılar.

İşgal sırasında birçok güldürü dergisi yayınlandı. Ama, bir süre sonra Almanların estirdiği terör havası yüzünden bunların çoğu yok oldu, bazıları da her şeye karşın yayınlarını sürdürdüler.

Genç bir karikatürcü grubu 1943 Ekim'inde **Na Ucho** adlı haftalık bir dergi çıkarttı. Ama, Gestapo birkaç ay sonra derginin bütün kadrosunu ele geçirdi. **Jerzy Szewczyk, Jerzy Wirth** başta olmak üzere yazar ve çizerler 27 Mayıs 1944'te kurşuna dizildiler.

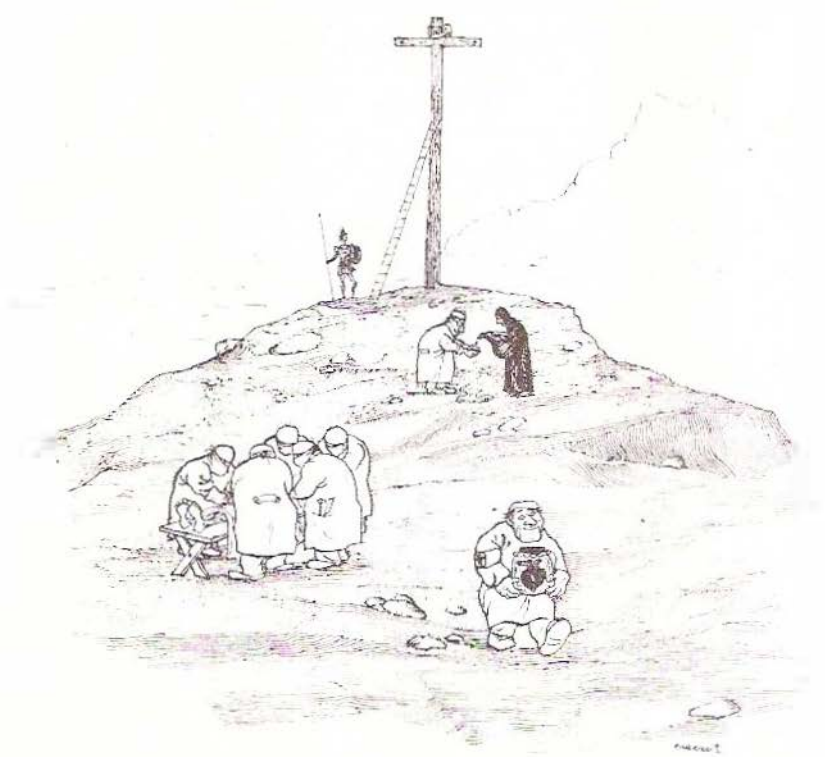
Juliusz Puchalski

İşgal yılları karikatürün en zengin olduğu dönem oldu. Çeşitli bölgelerde 19 güldürü gazetesi yayınlanıyordu (11'i Varşova'da, 3'ü Krakov'da, 3'ü Lwow'da, 1'i Pmskavie'de, 1'i de Sandomierzu'da). Bunların yanı sıra Polonyalılar Almanca güldürü dergileri de çıkarttılar. Dışarıya kaçmış olanlar da İngiltere'de, Ukrayna'da, İtalya'da, Fransa'da ve Birleşik Amerika'da güldürü dergileri yayınladılar.

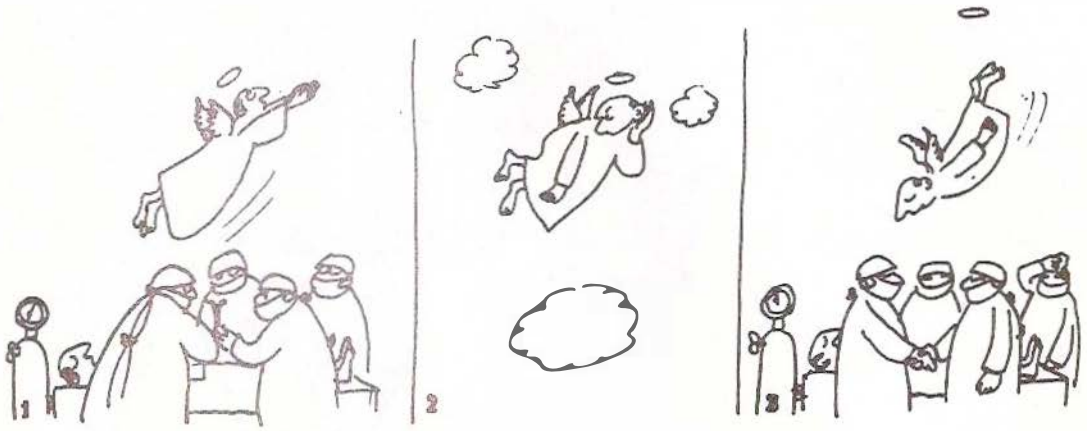
Polonya'daki bu güldürü basını içinde en önemli dergi 1936'da çıkmaya başlayan **Szpilki** oldu. Bu dergi savaştan sonra da yayınını sürdürdü ve Polonya'nın en ünlü karikatürcüleri **Szpilki**'de yetiştiler. Nisan 1970'te derginin tirajı 100 bine ulaştı.

Onun yanı sıra 1956'da **Lodz'da** yayınlanan **Karuzela** adlı güldürü dergisinin tirajı da 500 bine yükseldi.

Polonyalı karikatürcüler bugün dünyadaki çağdaş karikatür akımlarını yakından izlemekte ve onlardan hiç de geri kalmamaktadırlar. Polonya'da kara güldürü türünün de çok başarılı örnekleri verilmektedir. Uluslararası yarışmalarda da Polonyalı karikatürcüler önemli ödüller kazanmışlardır.

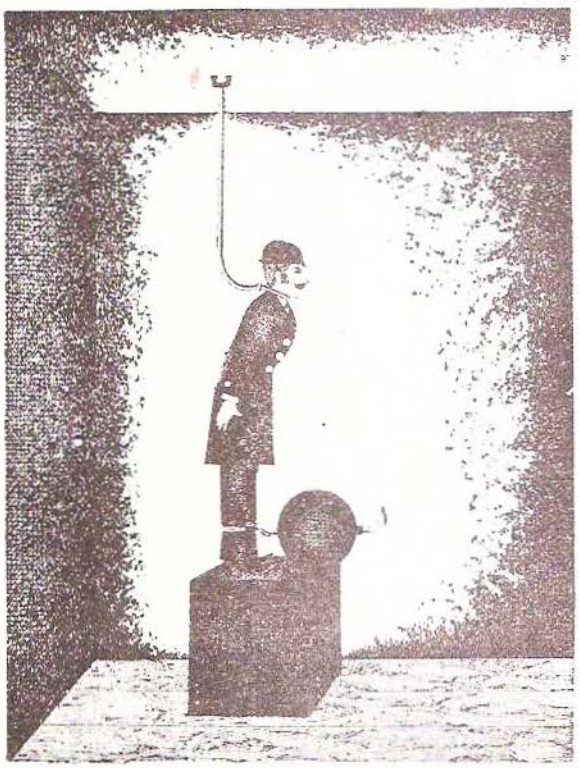

Andrzej Czeczot

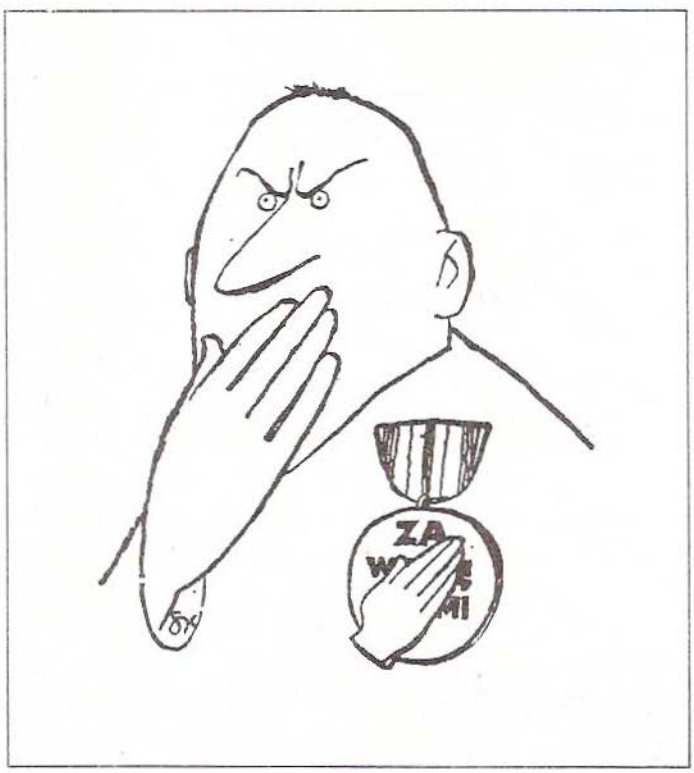
Karol FERSTER

1902'de doğdu. Krakov'da resim öğretimi gördükten sonra "Szpilki" dergisinde ve "Zycie Warszawy" gazetesinde çizmeye başladı. Çeşitli yarışmalara ve bu arada 1976 Nasrettin Hoca Yarışması'na katıldı ve ödüller kazandı.

ROSTKOWSKİ

1948'de Varşova'da doğdu. 1968'de çizmeye başladı. Karikatürleri "Szpilki"de ve "Polityka" gazetesinde yayınlandı. Birinci Sinavi Yarışması'na katıldı.

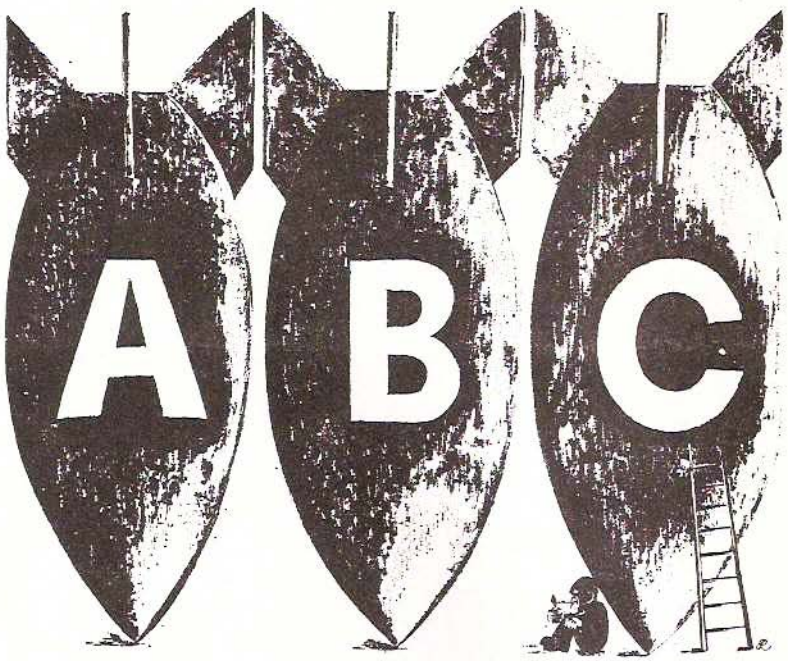
Szymon KOBİLİNSKİ

1927'de doğan Kobilinski, Polonya'da çağdaş karikatürün öncülerinden biri sayılır. Uzun yıllardan beri "Polityka" gazetesinde çalışmaktadır.

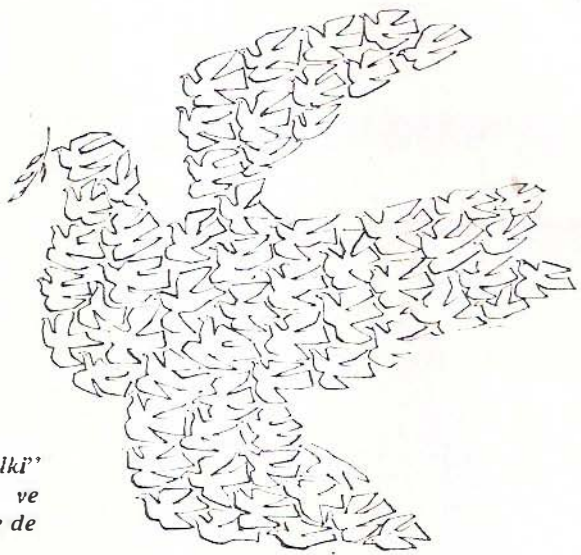
POLONYA

Bogdan ROZHİCKİ

1926'da Varşova'da doğdu. Uygulamalı Güzel Sanatlar Akademisi'ni bitirdikten sonra endüstri alanında grafikçi olarak çalıştı ve karikatür çizdi.

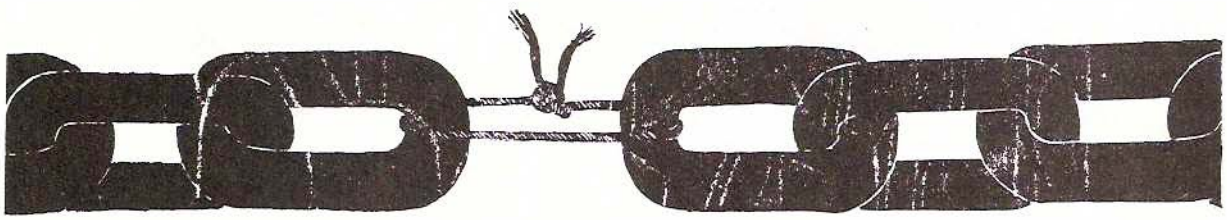

Stanislav ZİARNKOWSKİ

1931'de doğdu. İlk karikatürü 1949'da "Szpilki" dergisinde yayınlandı. "Polska", "Karuzela" ve "Nadodrze" dergilerinde çalıştı. Yabancı ülkelerde de sık sık karikatürleri basıldı.

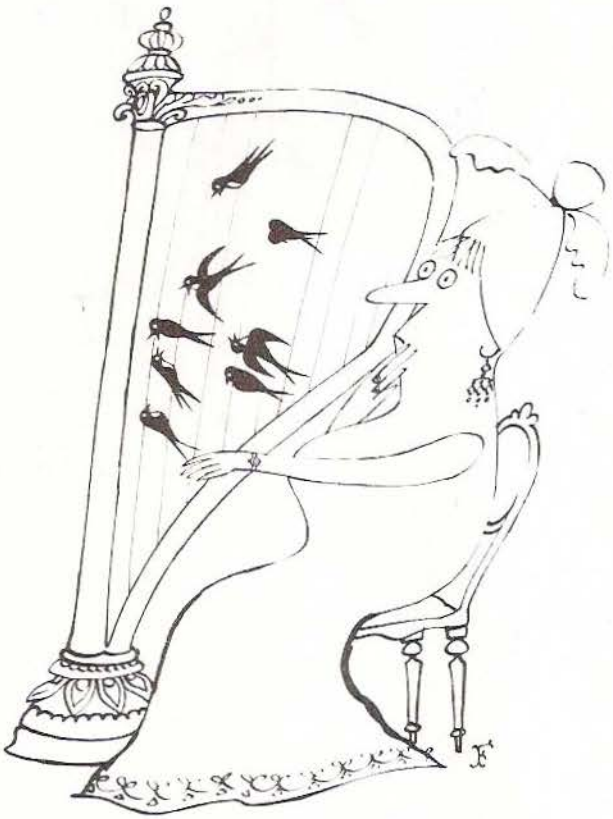

Julian BOHDANOWİCZ

1942'de doğdu. Varşova'da Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nu bitirdikten sonra "Szpilki" dergisinde çizmeye başladı. Kitap resimledi. Yarışmalarda derece aldı.

Jerzy FLİSAK

1930'da doğan Flisak, Varşova'da mimarlık eğitimi gördükten sonra karikatür çizmeye başladı. İlk karikatürü 1950'de "Szpilki" dergisinde yayınlandı. Kitap resimledi. Televizyonda grafik düzenlemeleri yaptı. Varşova'da, Almanya'da ve İtalya'da sergiler açtı.

Eryk LİPİNSKİ

1908'de doğan Lipinski, Polonya'nın en ünlü karikatürcülerinden biridir. İkinci Dünya Savaşı'ndan önce çeşitli gazete ve dergilerde çizmiş, sonra da karikatürlerini "Szpilki" dergisinde yayınlatmıştır. Polonya karikatür tarihi üzerinde de araştırmaları vardır.

Zbigniew ZİOMECKİ

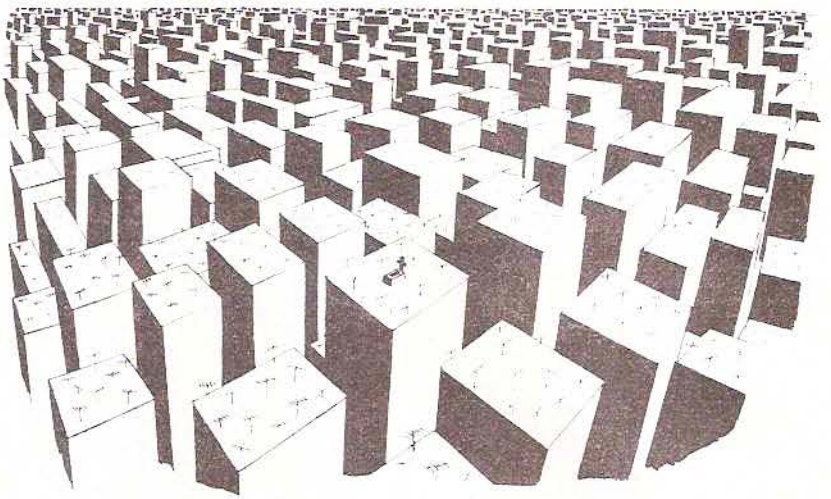
Çağdaş karikatür anlayışının en iyi temsilcilerinden biridir. "Szpilki" dergisinde çalışmıştır.

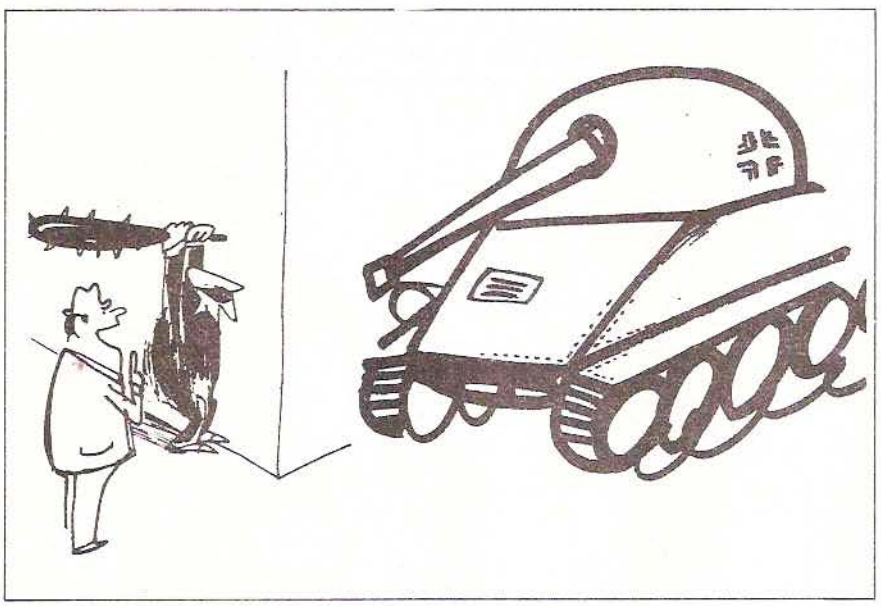

POLONYA

Andrzej CZECZOT

1933'te doğan Andrzej Czeczot, Krakow Güzel Sanatlar Akademisi'ni bitirdikten sonra karikatüre başladı. "Szpilki", "La Pologne" ve "Pardon" dergilerinde karikatür çizdi. Uluslararası yarışmalara katıldı.

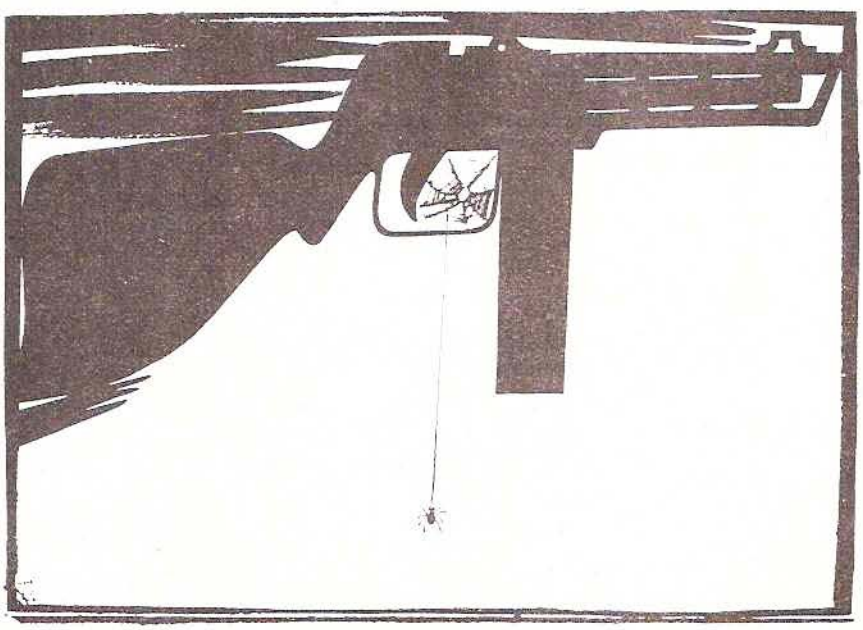

Juliusz PUCHALSKI

1930'da Varşova'da doğdu. Güzel Sanatlar Akademisi'ni bitirdikten sonra çizmeye başladı. Karikatürlerini "Szpilki"de yayınlattı. Çeşitli yarışmalara ve 1976 Nasrettin Hoca Yarışması'na katıldı.

Ryszard TWARDOCK

1932'de doğdu. Krakow Güzel Sanatlar Akademisi'ni bitirdikten sonra, grafik sanatlar, mozaik ve senaryo işlerinde çalıştı. Karikatürleri çeşitli dergilerde yayınlandı.

Gabrovo Karikatür Yarışması uluslararası bir olaydır

Çağdaş Bulgar karikatürü üç büyük sanatçı ile başlar: **Aleksandr Bojinov** (1878-1968), **Aleksandr Jendov** (1901-1953) ve **Ilya Beşkov** (1901-1958). Bu üç büyük karikatürcü, Bulgaristan'da toplumsan sanatın temellerini atanların başında yer alırlar.

Bulgar karikatür tarihinde belli-başlı güldürü dergileri şunlar olmuştur:

Kvo da e? (Bu nedir?) Birinci Dünya Savaşı'ndan önceki dönemde yayınlanmıştır.

Balgaran: Birinci Dünya Savaşı'ndan önce çıkartılmıştır. Çağın en ünlü karikatürcüleri bu dergide çizmiştir.

Çerven Smiah: (Kızıl Gülüş): 1918 23 yıllarında yayınlanmıştır.

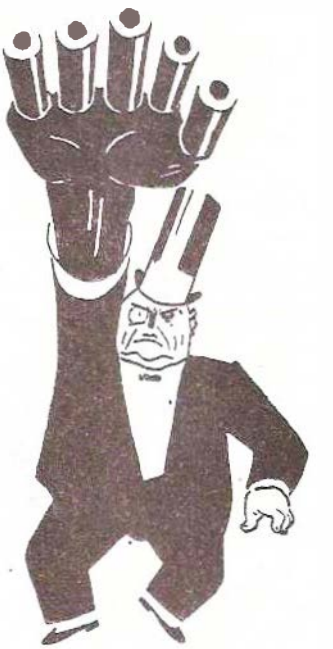
Jupel: 1929-34 yıllarında yayınlanmış bir dergidir.

Stresel: 1946'dan beri çıkmaktadır Cuma sabahları satışa çıkartılan dergi derhal tükenmekte ve ertesi gün hiçbir gazetecide bulunamamaktadır. Bulgaristan'ın bütün ünlü karikatürcüleri bu dergide toplanmıştır.

Karikatura: Aylık bir karikatür dergisidir.

Uluslararası Gabrovo Karikatür Yarışması: Bulgaristan'ın Gabrovo kentinde 1965'ten beri yıllık bir güldürü festivali düzenlenmektedir. Bu festivalin yöneticileri güldürü festivalinin yanı sıra, 1973'te bir de karikatür yarışması düzenlemişler ve bu yarışma yeni bir geleneğe yol açmıştır. Her iki yılda bir düzenlenen karikatür yarışmasına yaklaşık 50 ülkeden 500'e yakın karikatürcü katılmaktadır. Festivalin yöneticileri her yarışma sonunda bir karikatür albümü yayınlarlar.

Gabrovo Yarışması'na katılan Bulgar karikatürcülerinin sayısı 40'a yakındır. Üsküp Yarışması'na da her yıl 20-30 Bulgar karikatürcüsü katılmaktadır. Sergilerde ele alınan temalar **Stresel**'de ele alınanlardan çok daha geniş ve daha soyuttur. Bulgar karikatürcüleri kara güldürünün başarılı örneklerini vermektedirler. **Stresel**'de yayınlanan karikatürler ise geniş kitleye yöneliktir ve bunlarda güncel konular ele alınmaktadır. Ne var ki, karikatürcüler birtakım bozuklukları, bazı kurumların işleyişindeki başarısızlıkları işlemekten çekinmektedirler.

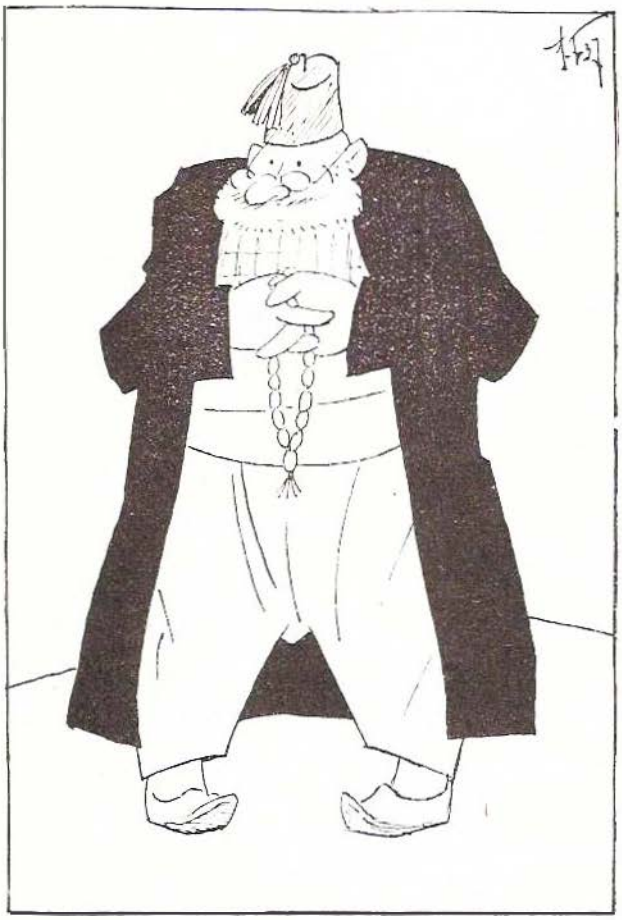

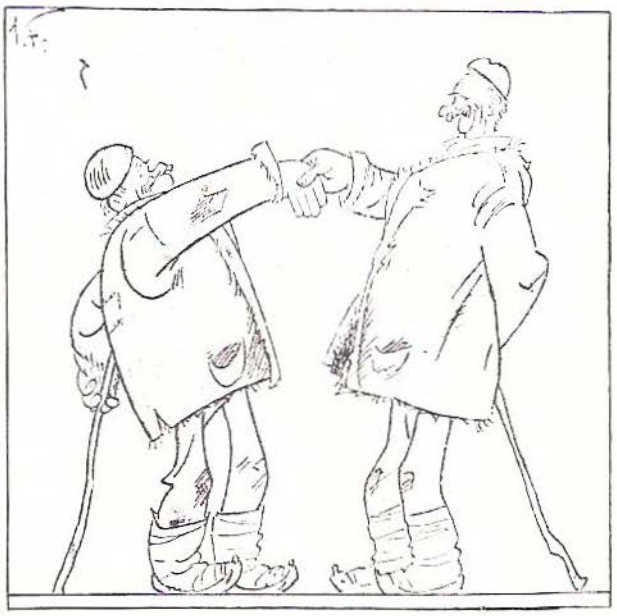
Bulgar karikatürünün üç büyüklerinden Aleksandr Jendov'un çizgileriyle "Emperyalizmden Sovyetler Birliği'ne Uzanan Kardeşlik Eli"

1946'dan beri yayınlanan haftalık Stresel gazetesi cuma sabahları, çıkar çıkmaz tükenmektedir. Bütün ünlü Bulgar karikatürcüleri bu gazetede toplanmıştır. Yanda Stresel gazetesinin 25 Ekim 1985 sayısının kapağı görülmektedir.

BULGARİSTAN

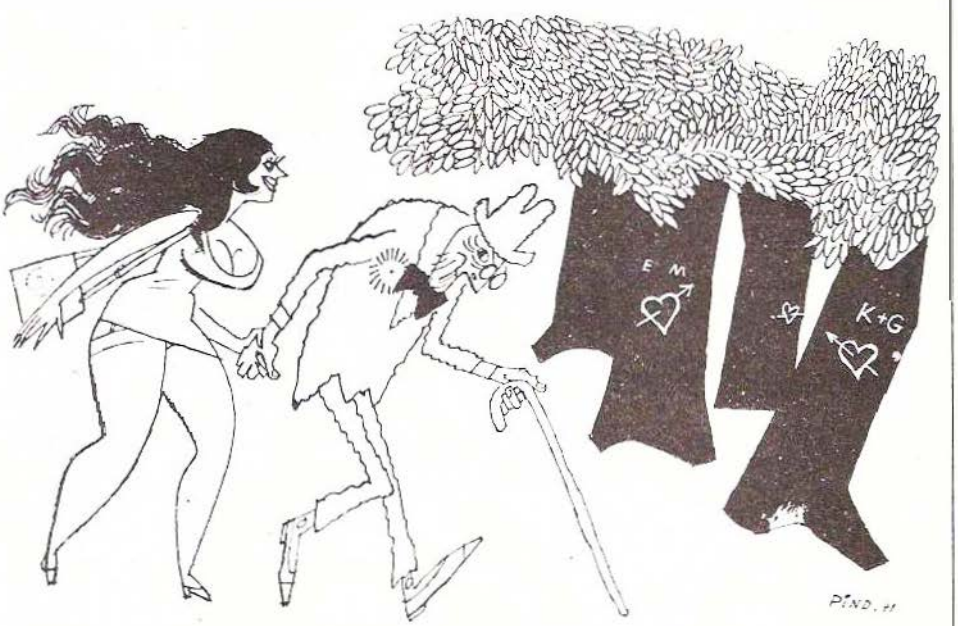

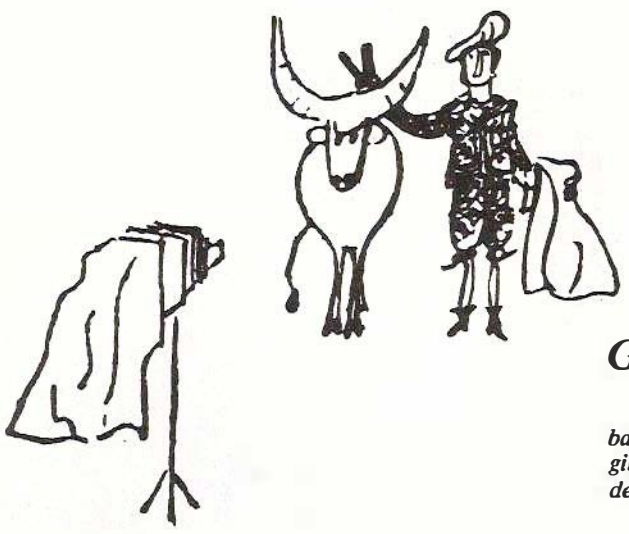
Aleksandr BOJİNOV

1878-1968'de yaşayan Bojinov, Münih'te okurken Alman karikatürcülerin çalışmalarını yakından izledi. Sofya'ya döndükten sonra o dönemin tek liberal eğilimli gülmece dergisi olan Balgaran'da çalıştı. O yıllarda Bulgaristan'da çok okunan Eline-Peline'nin bir yapıtından esinlenerek Pijo ve Pendo tiplerini yarattı. Uyanık iki köylüyü simgeleyen bu tipler halk kahramanı sayıldılar. Bojinov yapıtlarında iç politikanın kötü yanlarını, uluslararası sorunları ve çağın yitirmiş gelenekleri ele aldı. Bojinov'un Hafız Ali karikatürü ile yarattığı uyanık iki köylü tipi: Pijo ile Pendo.

Tenju PİNDAREV

1921'de doğan Pindarev, Sofya'da Plastik Sanatlar Akademisini bitirdikten sonra karikatür çizmeye başladı. Kısa zamanda çağının en ünlü karikatürcülerinden biri oldu.

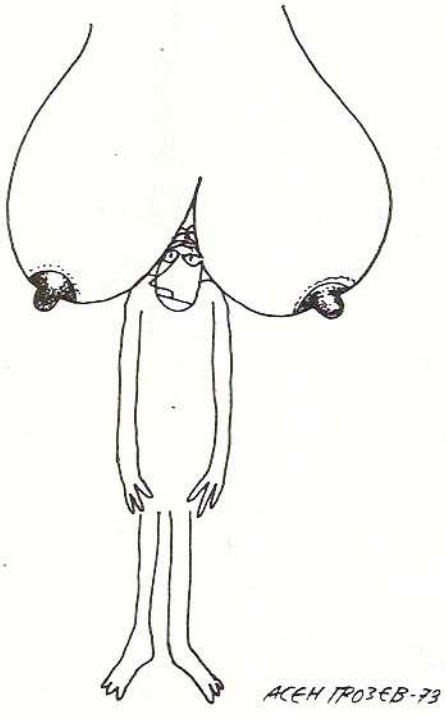

Genşo SİMEONOV

1931'de doğdu. 1952'de çizmeye başladı. Bütün sosyalist ülkelerde sergiler açtı. Uzun yıllardan beri Stresel'de çalışmaktadır.

Asen GROSEV

1926'da doğan Grosev, uzun bir süre İtalya'da çalıştıktan sonra, Bulgaristan'a döndü ve Stresel'de çizmeye başladı. Bütün komşu ülkelerde ve Tokyo'da sergiler açtı. Belli başlı bütün yarışmalara katıldı.

Göğüslerin baskısı

KARANDAŞ

Gerçek adı Çvetan Çekov'dur. 1924'te Pleven'de doğdu. Sofya Plastik Sanatlar Akademisi'ni bitirdikten sonra, çeşitli dergilerde çizdi. Sonra da Stresel gazetesinde çizmeye başladı. Mesleğinde büyük saygınlığı olan bir karikatürcüdür.

BULGARİSTAN

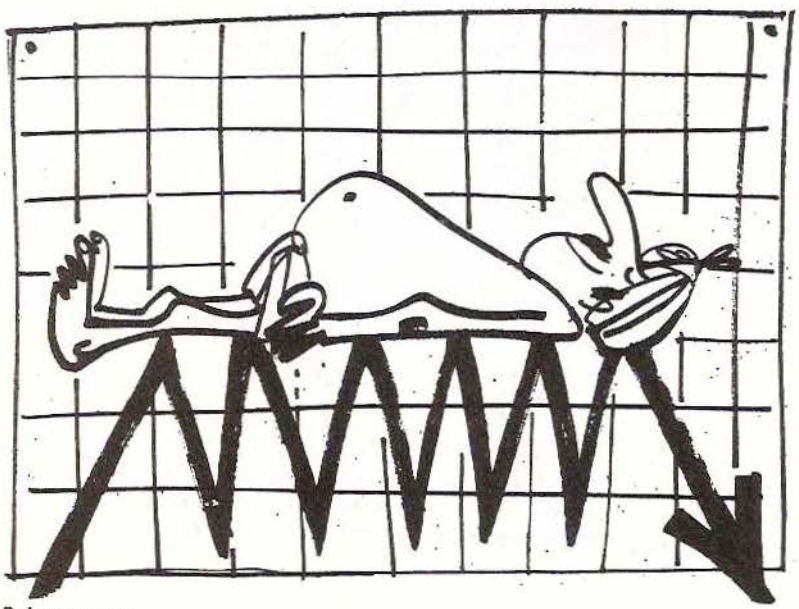
Valentin İLİEV

1935'te Sofya'da doğdu. Hukuk ve ekonomi fakültelerini bitirdikten sonra çizmeye başladı. Birçok gazete ve dergide çalıştı.

Ljubo MARİNOV

1934'te Pleven'de doğdu. Sofya Tarım ve Ticaret Okulu'nu bitirdikten sonra karikatüre yöneldi ve yarışmalara katıldı.

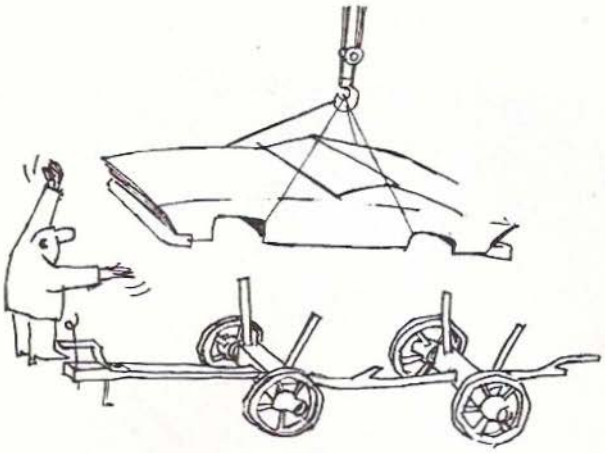

Bulgar yogası

Slavi MİTEV

1923'te doğdu. Sofya Plastik Sanatlar Akademisi'ni bitirdikten sonra, karikatüre başladı. Uzun yıllar Stresel gazetesinde çalıştı.

Todor KUZMOV

1924'te Haskovo'da doğdu. Çeşitli dergi ve gazetelerde çalıştı. 1974 Nasrettin Hoca Yarışması'na katıldı.

İlya BEŞKOV

1901-1958'de yaşayan Beşkov, mesleğe çok genç yaşta başladı. Aynı zamanda ressamdı. Bulgar köylüsünün sorunlarını, faşizmin baskılarını, yolsuzlukları ele aldı. Beşkov, sanatı bir savaşım aracı olarak görüyordu. Sanat aracılığı ile dünyanın değişebileceğine inanıyordu. Gençlik yıllarındaki toplumsal ve siyasal koşullar, kendi'sini kara güldürüye yöneltti. Son yıllarda şöyle diyordu: "Yaşamın acılarını içten gelen gülücüklere dönüştürmeye çalışıyorum." Ünlü yazar İlya Ehrenburg, Beşkov'u Daumier'ye benzetmişti. Beşkov öldüğü zaman, birçok kişi "Daumier ikinci kez öldü" demiştir.

Stefan DESPODOV

Uluslararası yarışmalarda yapıtları görünen çağdaş karikatürcülerden biridir.

BULGARİSTAN

Panayot GELEV

1939'da Makedonya'da doğdu. Çeşitli dergi ve gazetelerde çalıştı. 1976 Nasreddin Hoca Yarışması'na bu karikatürüyle katıldı.

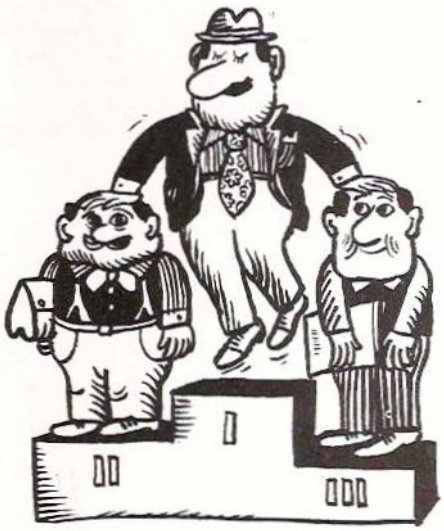
Georgi DUMANOV

1939'da doğan Dumanov, ilk karikatürünü 1956'da yayınladı. Canlandırma filmleri yaptı. Uluslararası yarışmalara katıldı.

Georgi ANASTASOV

1930'da doğan Anastasov, uzun yıllardan beriStresel'de çizmektedir. Stresel'in her sayısında kendisine önemli bir yer ayırır. Sevilen bir sanatçıdır. Yapıtlarında, toplumdaki bozuklukları vurgulamaktadır.

Georgi ÇAVUŞOV

1938'de doğan Çavuşov, sevimli çizgilerle karikatür yapmasını başarmış olan sanatçılardan biridir. Bulgar folklorundan esinlenerek canayakın tipler yaratmıştır. Karikatürleri uzun yıllar Stresel dergisinde önemli köşeleri kaplamıştır.

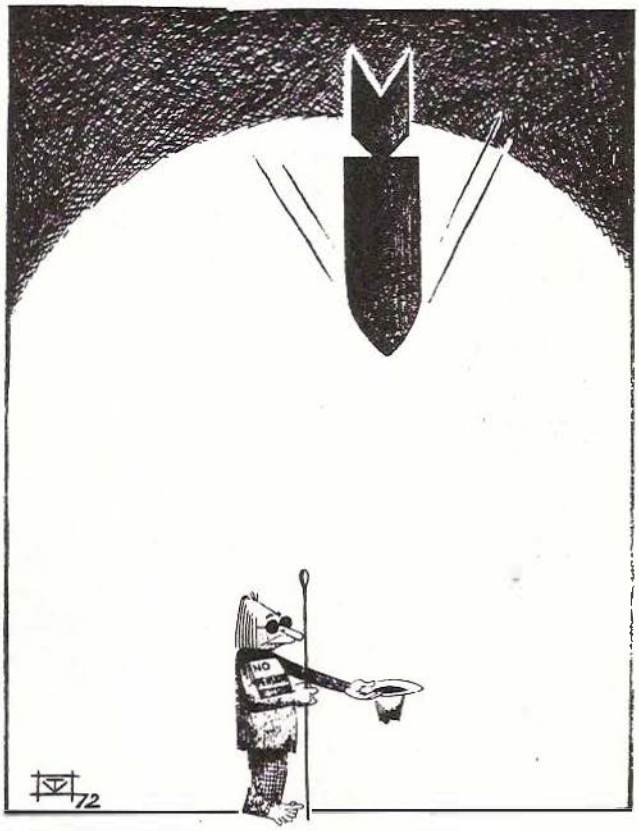
ROMANYA

Eskinin ve yeninin anlaşıp kaynaştığı ülke

Romanya'da çıkan güldürü dergisinin adı **Urzika**'dır. 1948'den beri çıkan bu dergide belli başlı bütün Romen karikatürcülerinin yapıtları yayınlanır. Eski kuşağın en ünlülerinden olan **Al Clenciéu** (1912), **Adrian Lucaci** (1913), **Eugen Taru** (1913), **Victor Timoc** (1916), **Cik Damadian** (1919), **Dimitru Negrea** (1922) hep bu gazetede çizmişlerdir.

Daha sonraları gençler de **Urzika**'ya girmişler ve iki kuşak birbirleriyle kaynaşıvermiştir. Bu iki kuşak arasında belirgin bir anlatım ayrılığı da yoktur. Eski kuşak biçim ve anlayış açısından hâlâ genç sayılır.

Uluslararası yarışmalarda Romanyalı sanatçılar hep önemli başarılar elde etmişler ve Romanya'nın hâlâ **Steinberg**'in ülkesi olduğunu kanıtlamışlardır.

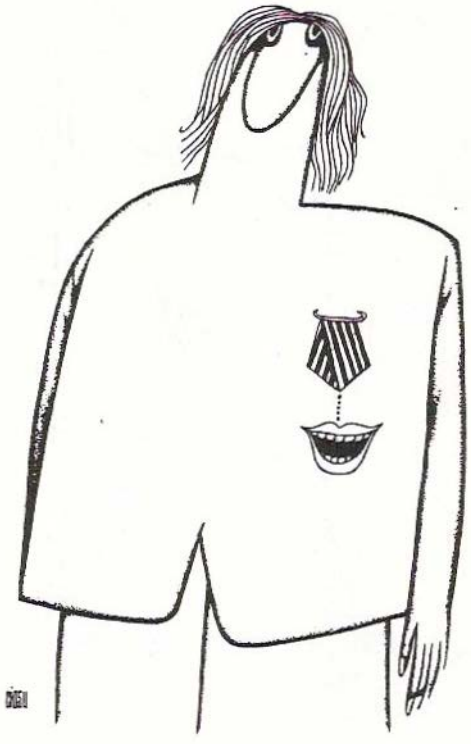

Victor TİMOC

1916'da doğan Timoc, Bükreş Sanat Akademisi'nde okurken çizmeye başladı. Çeşitli dergi ve gazetelerde çalıştı. Yarışmalara katıldı.

Konstantin CİOSU

1938'de doğan Ciosu, Uygulamalı Sanatlar Akademisi'ni başarıyla bitirdikten sonra, 1953'te karikatür çizmeye başladı. Yapıtları 14 gazete ve dergide birden yayınlanmıştır.

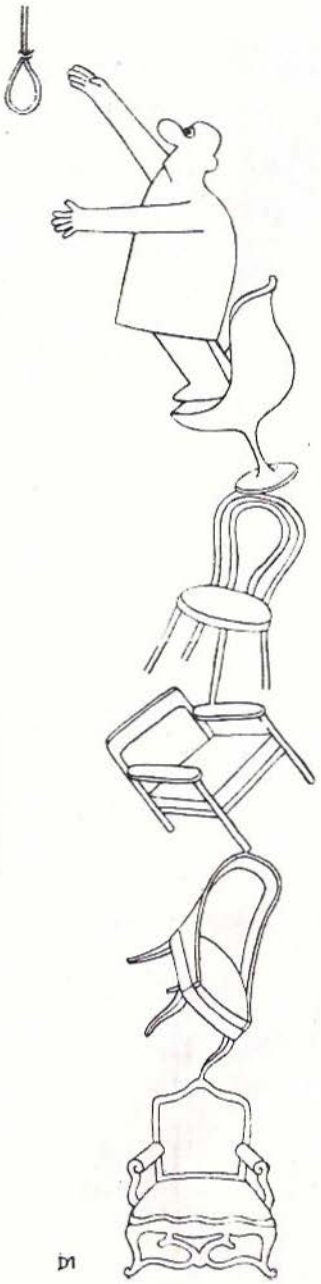

Mihail PİNZARU

1946'da doğan Pinzaru, Romanya'da kara güldürünün en başarılı temsilcilerinden biri sayılır.

ROMANYA

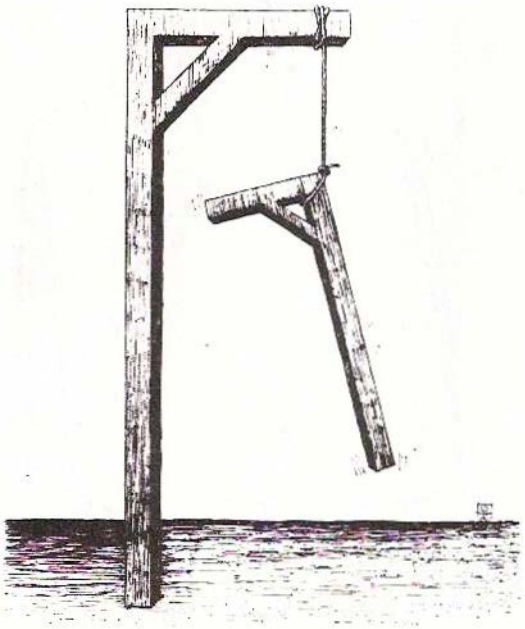
İon Digar MARİNESCU

1945'te doğan Marinescu, dört yıl mimarlık ve üç yıl sinemacılık eğitimi gördükten sonra, karikatüre yöneldi.

Albert POCH

1930'da doğan Poch, Romanya'nın en ünlü karikatürcülerinden biridir. Birçok dergi ve gazetede çalışmıştır.

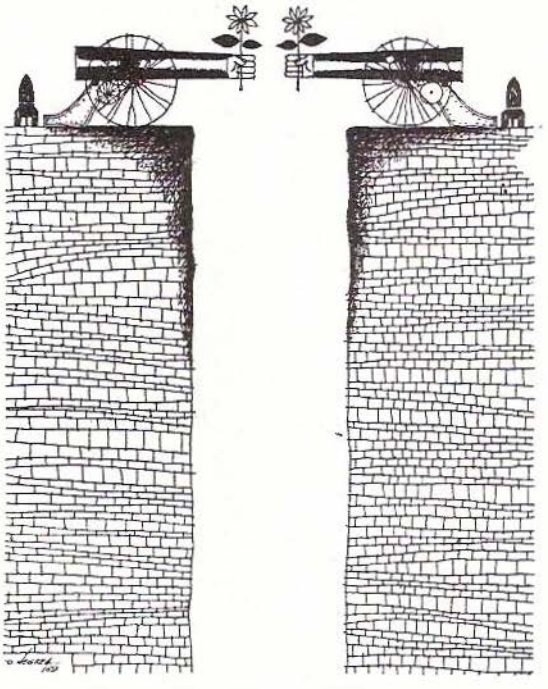
Anton DRAGOŞ

1947'de doğan Dragoş'un ilk karikatürü, 1967'de Urzika dergisinde yayınlandı. Onun ardından da birçok gazete ve dergide çizmeye başladı. Uluslararası yarışmalarda geniş ilgi uyandıran bir karikatürcü oldu. 1976 Nasreddin Hoca Yarışması'na da katıldı.

Nell COBAR

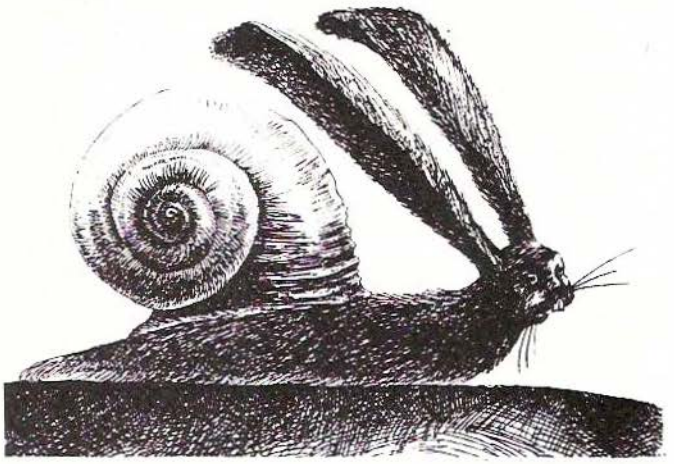
1916'da doğan Cobar, genç yaşlarda çizmeye başladı. Üsküp'te Altın Madalya, Sarajevo ve Tolentino'da Gümüş Madalya, 1982'de de Montreal'de Büyük Ödül kazandı. 1976 Nasreddin Hoca Yarışması'na da katıldı. Yapıtları birçok ülkede yayınlanmaktadır. Dünyanın en ünlü karikatürcülerinden biri sayılmaktadır.

Dimitru NEGREA

1922'de doğan Negrea, teoloji eğitimi gördükten sonra karikatüre yöneldi. Uluslararası yarışmalarda adını duyurdu.

Molnar DENES

Çizgileri, Topor'u andırmaktadır. Çağdaş akımın en başarılı örneklerini vermiştir.

Yeni dönemi açan A.Hoffmeister oldu

Hoffmeister'ın çizgisiyle Jacques Prévert

Çekoslovakya'da güldürü alanında sözlü ve geleneksel bir anlayış vardır. Halkın her fırsatta uydurduğu fıkra ve öyküler bütün ülkeye yayılıverir. Siyasal rejim ne olursa olsun Çekoslovaklar durmadan espri üretirler. Bu gelenek doğal olarak karikatürün gelişmesinde de çok etken olmuştur.

Çekoslovakya'da ilk güldürü gazetesi **Humoristicke Listy** 1866'da çıkmış ve bunu 1872'de **Palecek** adlı başka bir gazete izlemiştir.

Çekoslovakya'nın ilk büyük karikatürcüleri arasında ünlü ressam **Kupka** (1871-1959) da vardır. Karikatür o dönemde takma adı **Dr. Desiderus** olan ressam **Boettinger**'le gelişmiştir.

Yirminci yüzyılın ilk yarısında Çekoslovakya'da altı büyük karikatürcü ortaya çıkar: **Josef Lada, Josef Capek, O. Sekora, Frantisek Bidlo, Antonin Pelc** ve **Adolf Hoffmeister.** Hepsi sol eğilimli aydın kişilerdir. Savaş sırasında faşizme karşı savaşarak, faşizmin gülünç yanlarını karikatürlerine konu edindiler.

Lada, Aslan Asker Schweik'ı resimlemiş, halk arasında ünü çabuk yayılmış ve 1950'de ölmüştür.

F. **Bidlo,** İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminden çok az önce 1945'te bir toplama kampında can vermiştir.

Pelc ve **Hoffmeister** ise Alman İşgali başlarken ülkeden ayrılıp Amerika'ya giderler ve faşizme karşı savaşımlarını oradan sürdürürler. Kurtuluştan sonra Çekoslovakya'ya dönerler. **Pelc** 1965'te ölür, **Hoffmeister** de ondan bir süre sonra.

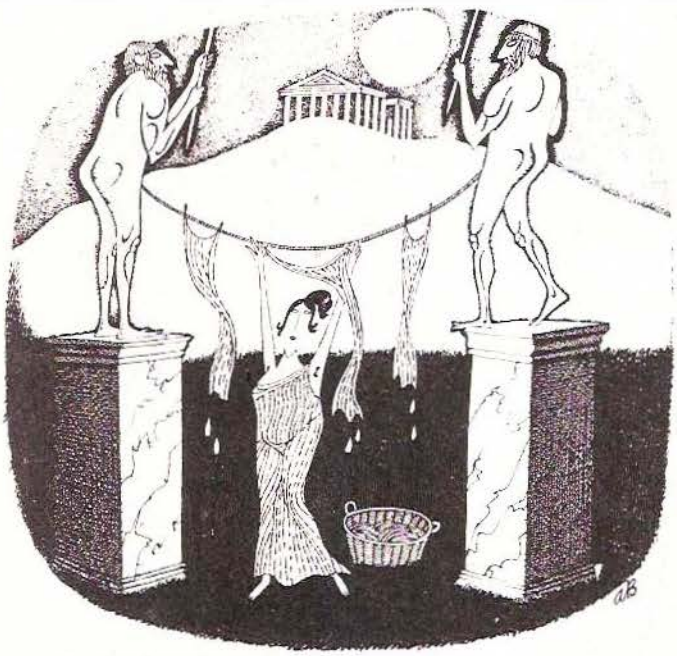
A. Hoffmeister yirminci yüzyılın başlarında doğmuş ve 16 yaşında linolium üzerine kübist anlayışla gravürler yaparak mesleğe başlamıştır. Sonradan yağlıboya resim yapmış ve 1922'de Prag'daki Bahar Sergisi'nde ilk kez resimlerini sergilemiştir. Dadaizm akımı ile çok içli dışlı olmuş ama, bu akıma katılmamıştır. O zamanlarda kafasında yeni bir düşünce oluşmuştur: Olayların gülünç yanlarını vurgulayarak dünyanın değişmesine katkıda bulunmak. Gülmenin yaşamdaki mekanikleşmeye karşı bir silâh olduğu kanısına varır. Bunu kendisine ilke edinir. Çevresindeki genç sanatçılarla bu temellere dayalı bir anlayışı oluşturmaya yönelir ve böylece kendini karikatüre verir. Portre karikatürcülüğünde uzmanlaşır. Kendi döneminde yaşayan bütün ünlü şair, yazar ve ressamların karikatürlerini çizer. Kimler yoktur bunların arasında? Mayakovski, Maxim Gorki, Max Ernst, Fernand Leger, Salvador Dali, Jean Cocteau, Jacques Prévert, Le Corbusier.Aragon, Joyse, Bernard Shaw, Tristan Tzara, Chagall vb..

Hoffmeister karikatür alanındaki uluslararası büyük ününe karşın bu işi sürdürmemiştir. Karikatürü 60'lı yıllarda bırakmış ve kendini canlandırma filmlerine, resime ve kolaj'a vermiştir. Sık sık Paris'e gelip gitmiş ve UNESCO'da toplantılara katılmıştır. Yaşamının sonuna kadar çok yönlü, devrimci ve özgürlükçü bir sanatçı olarak kalmıştır.

Kurtuluştan sonra biri Prag'da **Dikobraz** adıyla, biri de Bratislava'da **Rohac** adıyla iki güldürü dergisi yayınlanır. Ama ne yazık ki anlatım özgürlüğü çok sürmemiştir. 1948'den sonra Soğuk Savaş sırasında ve Stalinciliğin baskısıyla karikatürcülerin çalışma koşulları çok güçleşmiş, ama yine karikatürcüler çizdikleri yoldan ayrılmamışlardır. Yeni kuşaklar yetişmiş, yeni karikatürcüler ortaya çıkmıştır. Bunların arasında ilk şu adlar akla gelir: **Adolf Born, V. Zabransky** ve uluslararası yarışmalarda adlarını duyuran sayısız genç karikatürcü. Bayrağı şimdi onlar taşımaktadır.

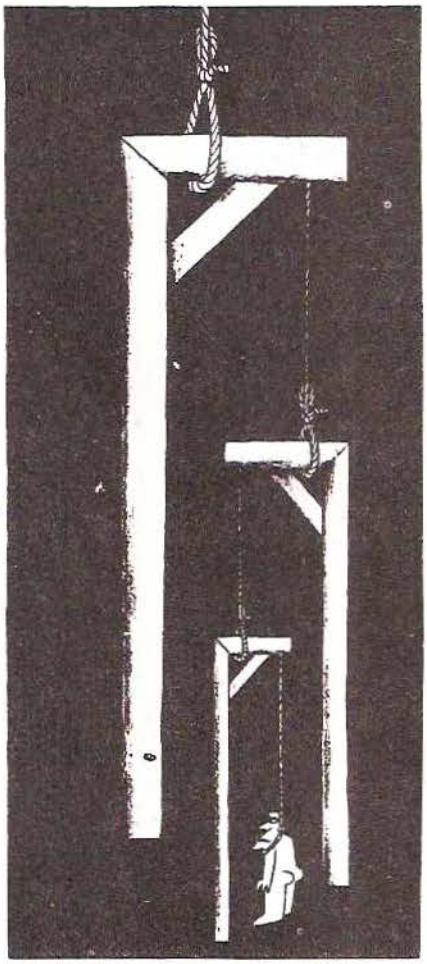

Adolf Hoffmeister, Picasso'yu böyle görüyordu (1937)

Adolf BORN

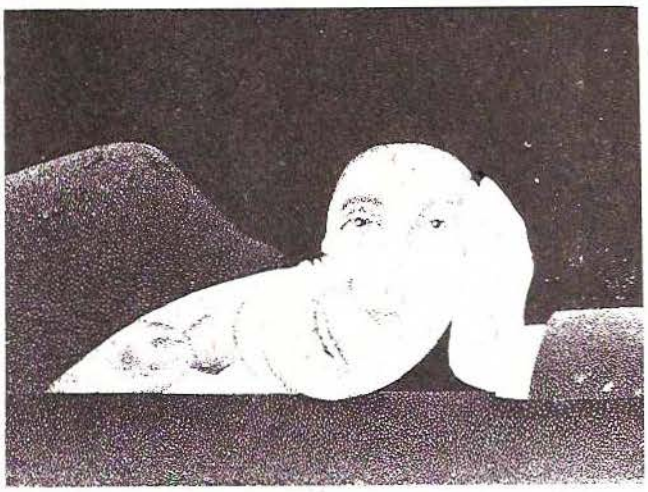
1930'da doğan Born, Prag'da Uygulamalı Sanat Akademisi'ni bitirdi. Grafiker olarak çalıştı, kitapresimledi, canlandırma filmleri yaptı. İlk armağanını 1960'ta Haskovi Lipnice Festivali'nde kazandı. Ondan sonra da her yıl yeni başarılara ulaştı: Leipzig'de, Bordighera'da, Brüksel'de, Torino'da, Tolentino'da, Üsküp'te, Krakovi'de, Marostica'da, Melbourne'da, Tahran'da, Bilbao'da, Gabrovo'da, Tampere'de ve Montreal'de. Born, çağdaş karikatür sanatının en güçlü temsilcilerinden biri sayılır.

Yaroslav POP

1920'de doğan Pop, Prag'da Uygulamalı Sanatlar Okulu'nu bitirdikten sonra karikatüre başladı. Belli başlı bütün Çekoslovak dergi ve gazetelerine çizdi.

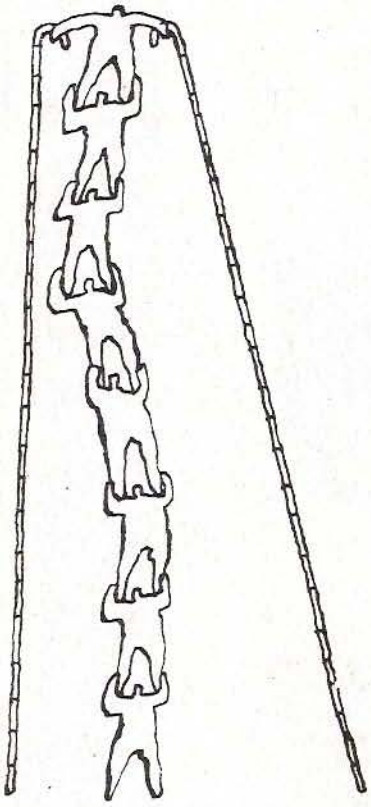
Vlasta ZABRANSKİ

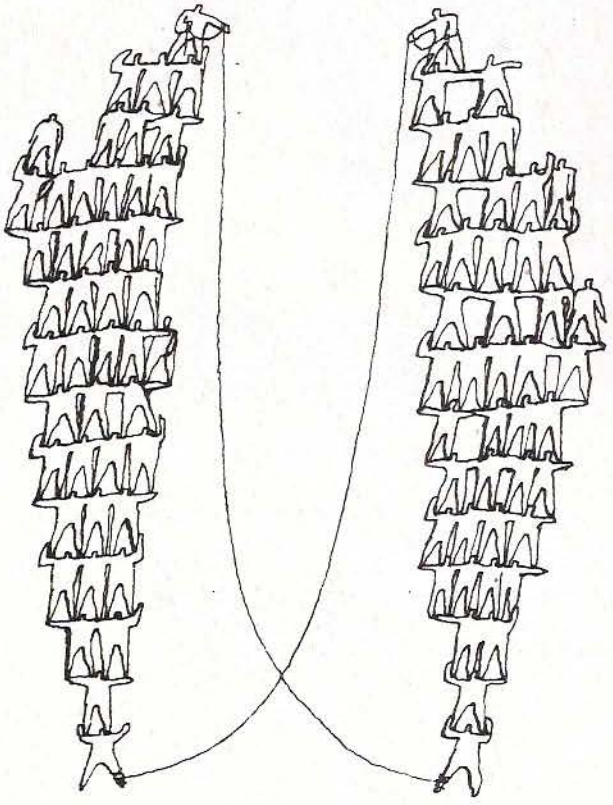
1936'da doğan Zabranski, Güzel Sanatlar Akademisi'ni bitirdikten sonra, hem Çekoslovak basınında çizdi, hem de yabancı basında. 1965'te Haskovi Lipnice Festivali'nde büyük armağan kazanarak kendisini dünyaya kabul ettirdi. Yukarıda değişik üsluplardaki iki karikatürünü gördüğünüz Zabranski, daha sonra da sayısız ödül kazandı.

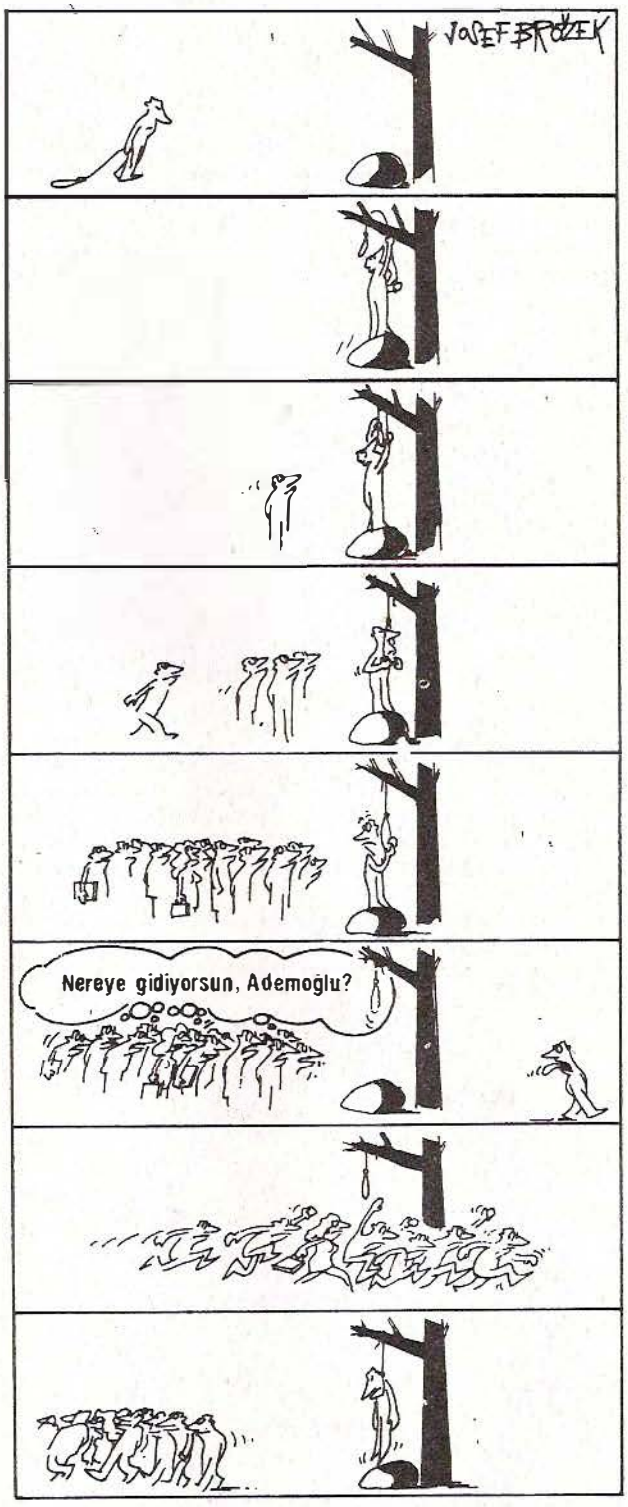
ÇEKOSLOVAKYA

Vladimir TESAREK

1941'de doğan Tesarek, Brno Uygulamalı Sanatlar Okulu'nda öğretmenlik yaptıktan sonra grafiker olarak çalışmaya başladı. İlk sergisini 1968'de Pisek'te, sonra da Prag'da açtı. Uluslararası yarışmalarda derece aldı. 1984 Simavi Yarışması'na katıldı.

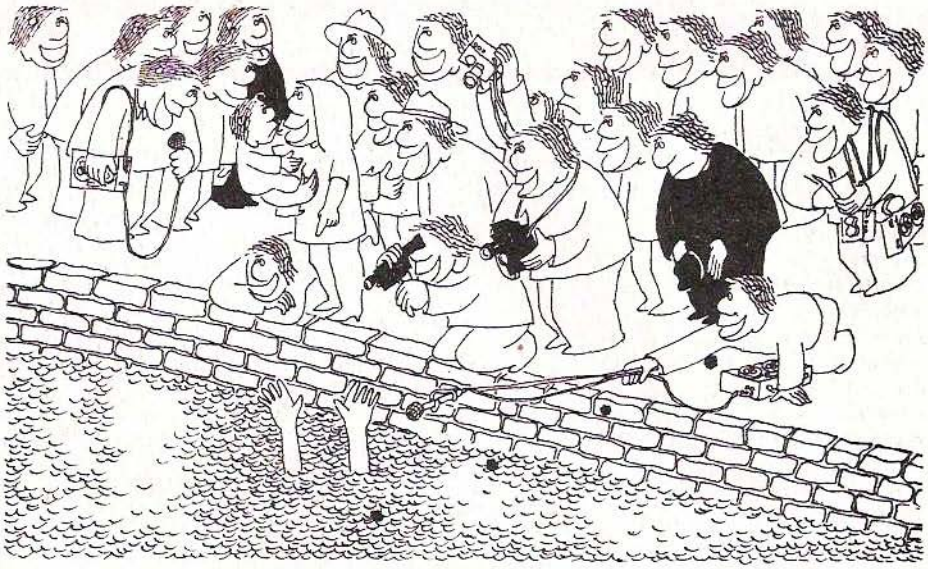

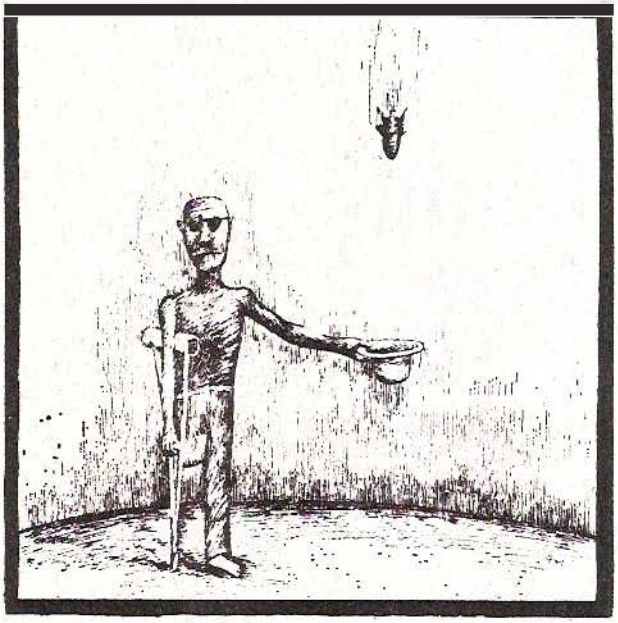
Josef BROZEK

1934'te doğan Brozek, karikatüre çocuk denebilecek bir yaşta başladı. Büyüyünce işi geliştirdi, çeşitli dergilere Boris takma adıyla karikatür çizdi. Sonra da Çekoslovakya'nın en ünlü sanatçılarından biri oldu.

Lubomir KOTRHA

1950'de doğan Kotrha, Mimarlık Fakültesi'ni bitirdikten sonra çizmeye başladı. Çeşitli gazete ve dergilerde çalıştı. Kolay anlaşılır ve sevilen bir karikatürcü olarak tanındı.

Fedor VİCO

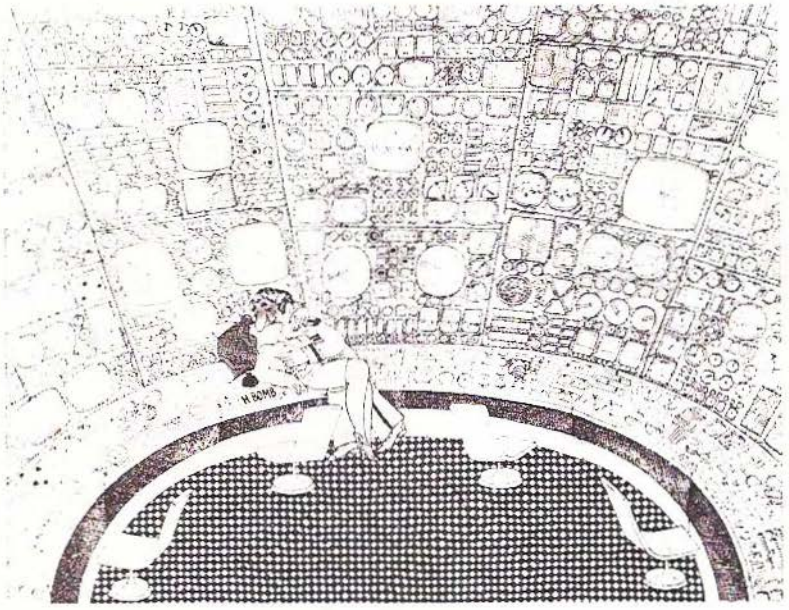
1944'te doğan Vico, Bratislava Uygulamalı Sanat Okulu'nu bitirdikten sonra, ufak bir dergide teknik sekreter olarak görev aldı. Karikatür çizmeye başladı. Arkadaşlarıyla birlikte sergiler açtı ve parladı. 1984 Simavi Yarışması'na katıldı.

ÖZGÜRLÜK, EŞİTLİK, KARDEŞLİK

Milan STANO

1949'da doğan Stano, grafik sanatlar eğitimi gördükten sonra, karikatüre başladı. Güldürü gazetelerinde büyük bir ün kazandı. 1984 Simavi Yarışması'na katıldı.

Balazs BALAZS-PİRİ

1937'de doğdu. Budapeşte Üniversitesi'nde Elektrik Bölümü'nü bitirdikten sonra, karikatüre karar verdi. Ludas Matyi'de çizdi. Sonra kitap resimledi. Televizyonda canlandırma reklam filmleri hazırladı. Uluslararası yarışmalarda dereceler aldı. Montreal'de de önce 1965'te birincilik, 1967'de dördüncülük, sonra 1979'da Büyük Ödül Kazandı.

Macar TV'si, karikatür programları yayınlıyor

Varnai GYÖRGY

1921'de Budapeşte'de doğdu. 1946'da karikatüre başladı. Magyer Nemzet ve Nepszabadsag gazetelerinde çalıştı. Sergiler açtı ve birkaç albüm yayınladı.

Bütün Orta Avrupa ve Balkan ülkelerinde olduğu gibi Macaristan'da da halk güldürüye ve karikatüre çok meraklıdır. 1945'ten beri yayınlanan Ludas Matyi adlı güldürü dergisi 400 bin basmaktadır. Ludas Matyi 18. yüzyılda uydurulmuş bir masal kahramanıdır. Bu kişi Almanların güldürü kahramanı Till Eulen Spiegel'e benzetilir. Ludas Matyi bütün yaşamı boyunca derebeylere karşı savaşmış bir kaz çobanıdır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Macarlar bir güldürü dergisi çıkartmaya karar verince bu dergiye Ludas Matyi adını vermişlerdir. Derginin tirajı haftadan haftaya artarak bugünkü düzeyine ulaşmıştır. Bu çok büyük başarıdır. Macaristan'ın nüfusunun 10 milyon kadar olduğu düşünülürse bu derginin önemi daha iyi değerlendirilir.

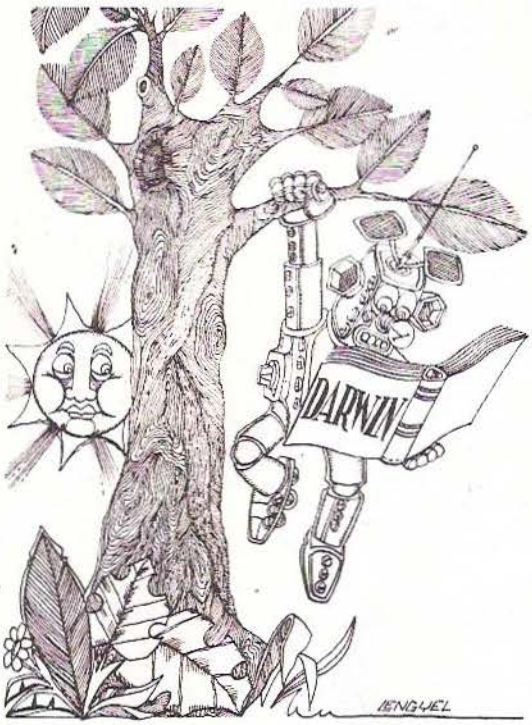
Ludas Matyi 8 sayfadır, renklidir. Güncel politikayı, gelenekleri ele aldığı gibi absürd konuları da işler. Bürokrasinin anlamsızlıklarını vurgular. Uluslararası olaylara da yer ayırır. Bütün ünlü Macar karikatürcüleri bu dergide toplanmıştır. Bunun yanı sıra günlük gazetelerde de karikatür yayınlanır.

Ayrıca Macar televizyonu da karikatüre yer verir. Sanatçılar zaman zaman ekranda karikatür çizmekte ve birbirlerini tamamlamaktadırlar. Ayrıca televizyonda bir de "Karikatürcüler Kulübü" denen bir program yayınlanır.

Tibor KAJAN

1921'de doğdu. Önce Ludas Matyi dergisinde çizdi. 1955'ten sonra birçok sergi açtı ve albüm yayınladı.

Lengiel GYULA

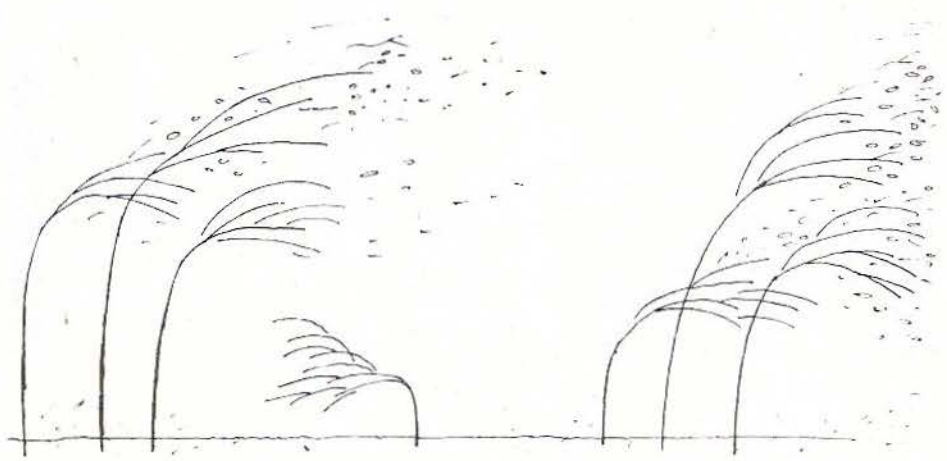
Macaristan'da çağdaş grafik güldürü akımının öncüleri arasında yer alır. Uluslararası yarışmalarda büyük ilgi toplamıştır.

Andras MESZAROS

1923'te doğan Meszaros, süsleme sanatları eğitimi gördükten sonra, Nepszabadsag gazetesinde karikatür çizmeye başladı. Uluslararası yarışmalarda derece aldı.

Habil ile Kabil

Jozsef Szür SZABO

Macaristan'ın en ünlü karikatürcülerinden biridir. Ludas Matyi'de çizer. Birkaç albüm yayınlamıştır. Yanda, sanatçının "Kişilik" lejandlı karikatürü görülüyor.

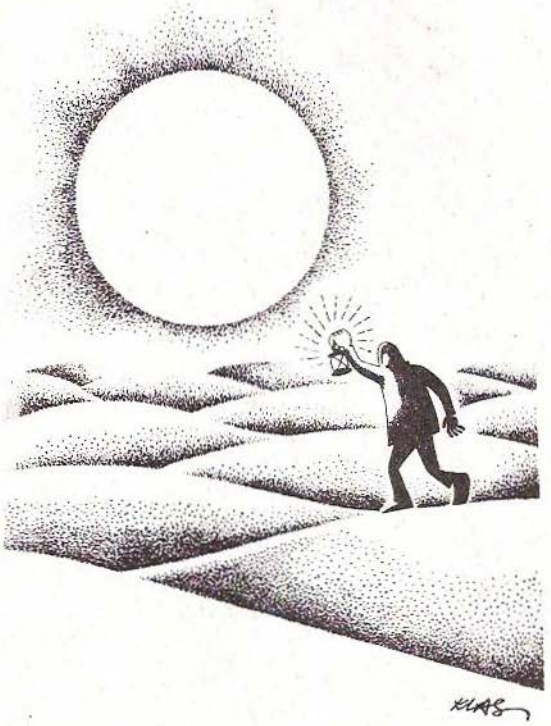
Uluslararası yarışmalarda Yugoslav sanatçılar önde

Yugoslavya, karikatürün çok gelişmiş olduğu bir ülkedir. Bütün uluslararası sergilere kabarık sayıda Yugoslav sanatçı katılmaktadır. 1968'de, Montreal'deki sergiye katılanların sayısı 52 idi ve bu sayı 1969'da 57 oldu. Bordighera ve Marostica'da düzenlenen uluslararası sergilerde de sayısız Yugoslav karikatürcü yer almaktadır. Genellikle bu sanatçılar önemli ödülleri elde etmektedirler. 1984 Simavi Yarışması'na katılan Yugoslavların sayısı da 45'ti.

Yugoslavya'nın çeşitli kentlerinde sık sık sergiler düzenlenir: Üsküp'te Dünya Karikatür Sergisi, Lyubljana'da iki yılda bir düzenlenen sergi, Belgrad'da Asker Karikatürleri Salon'u, Pjer'de Karikatür Yarışması, Budva Karikatür Festivali vb. Yugoslav sanatçılar bütün mesleksel çevrelerde tanınmaktadırlar. Yabancı meslekdaşlarını ülkelerine davet ederler, ya da kendileri sergilere katılmak üzere dış ülkelere giderler. Yugoslav konukseverliği verimli ilişkilerin kurulmasını sağlar.

Ülkede üç bölgesel mizah gazetesi yayınlanmaktadır: Belgrad'da Jez, Ljubljana'da Pavliha ve Üsküp'te Osten. Ayrıca Budva'da His adında aylık bir de dergi çıkmaktadır.

Karikatürde çağdaş grafik anlayışı en olumlu gelişme alanını Yugoslavya'da bulmuştur denilebilir.

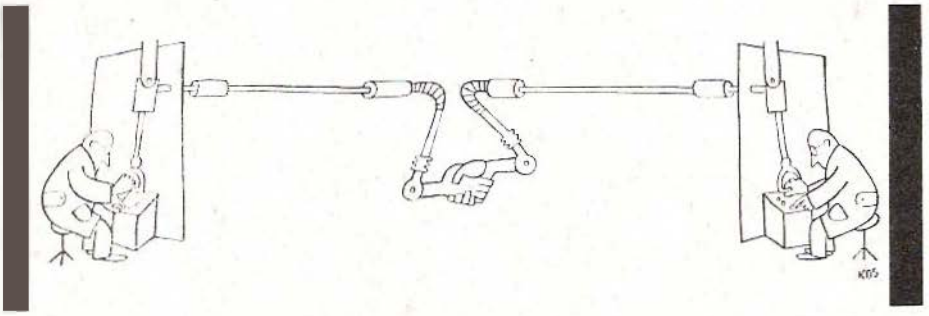

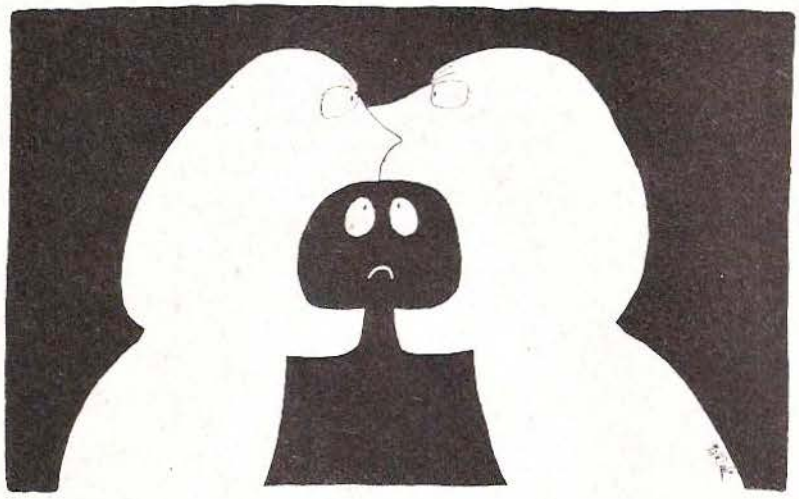
Aleksandr KLAS

1928'de Üsküp'te doğdu. Mimarlık eğitimi gördükten sonra 1950'de karikatür çizmeye başladı. Paris'te, Bordighera'da, Montreal'de, Tolentino'da, Belgrad'da çeşitli yarışmalara katıldı, büyük ödüller kazandı. Yugoslavya'nın en başta gelen sanatçılarındandır.

Bozo KOS

1931'de Moribor'da doğdu. Mühendislik eğitimi gördükten sonra kendini karikatüre verdi. Uluslararası yarışmalarda büyük başarı elde etti.

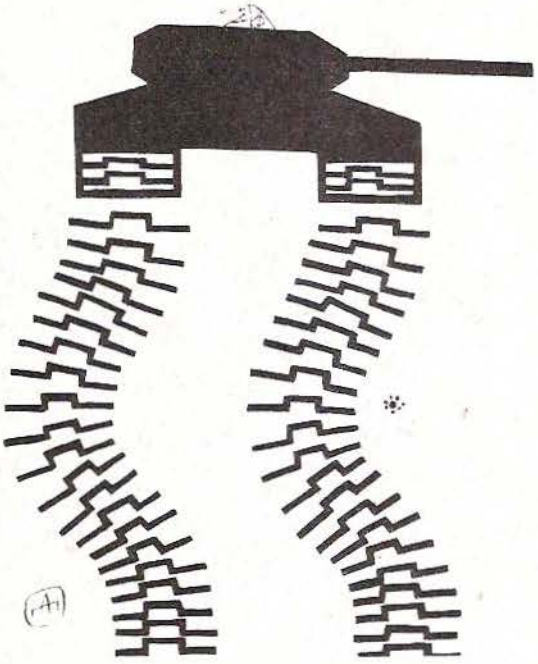

Marjan MANCEK

3 Ocak 1948'de Novomesto'da doğdu. Ljubljana Üniversitesi'nde tarih ve İngiliz dili eğitimi gördü. Daha sonra yaşamını çizgileriyle kazanmaya karar verdi. Yugoslavya'da olduğu gibi, Avrupa'nın birçok mizah dergisinde de çizgileri yayınlandı. 1976 Nasreddin Hoca ve 1984 Simavi karikatür yarışmalarına katıldı.

Dragoljub ANDJELKOVİÇ

1939'da Belgrad'da doğdu. Süsleme Sanatları Akademisi'ni bitirdikten sonra çizmeye başladı. 1967 Montreal Yarışması'nda Büyük Ödül kazandı.

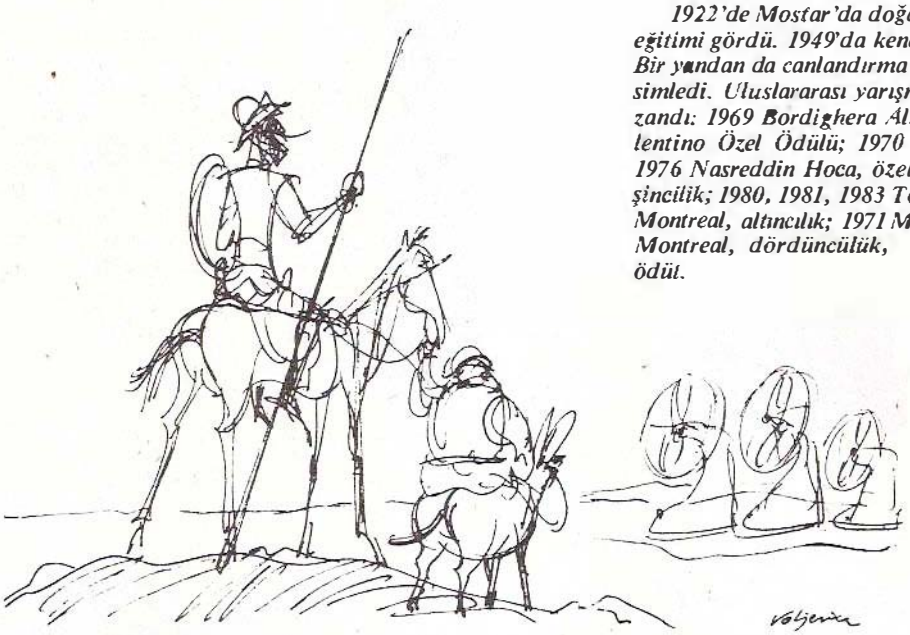
Slobodan MİLİÇ

1938'de Banjaluca'da doğdu ve 1959'da çizmeye başladı. Uluslararası yarışmalarda dikkati çekti ve kısa zamanda Yugoslavya'nın en ünlü sanatçılarından biri oldu.

YUGOSLAVYA

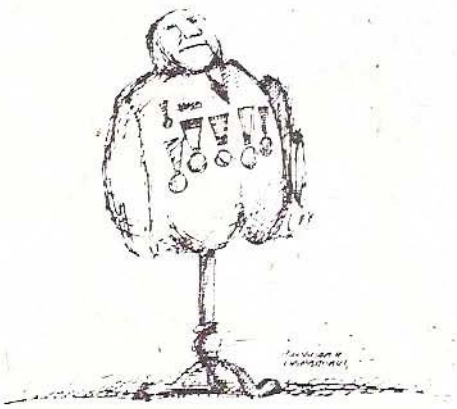
İsmet VOLJEVİCA

1922'de Mostar'da doğdu. Zagrep'te mimarlık eğitimi gördü. 1949'da kendisini karikatüre verdi. Bir yandan da canlandırma filmleri yaptı. Kitap resimledi. Uluslararası yarışmalarda şu ödülleri kazandı: 1969 Bordighera Altın Madalya; 1970 Tolentino Özel Ödülü; 1970 Vasto Altın Madalya; 1976 Nasreddin Hoca, özel ödül; 1977 Berlin, beşincilik; 1980, 1981, 1983 Tokyo özel ödülleri, 1967 Montreal, altıncılık; 1971 Montreal, altıncılık; 1972 Montreal, dördüncülük, 1974 Montreal Büyük ödül.

Slobodan OBRADOVİÇ

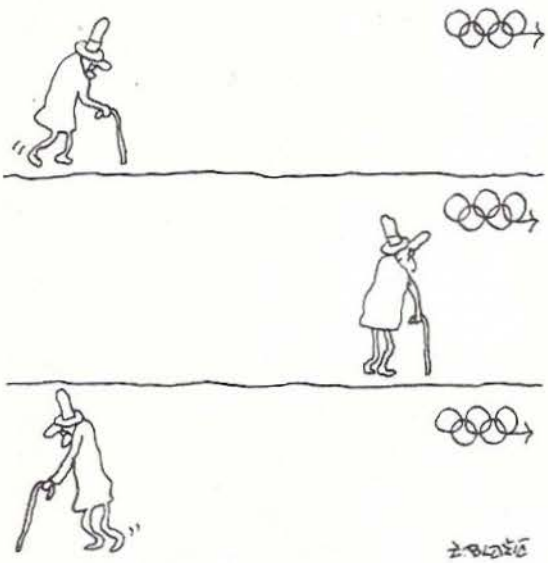
Yugoslavya'da çağdaş akımın en ünlü temsilcilerinden biridir. Son olarak 1984 Simavi Yarışması'na katılmıştır.

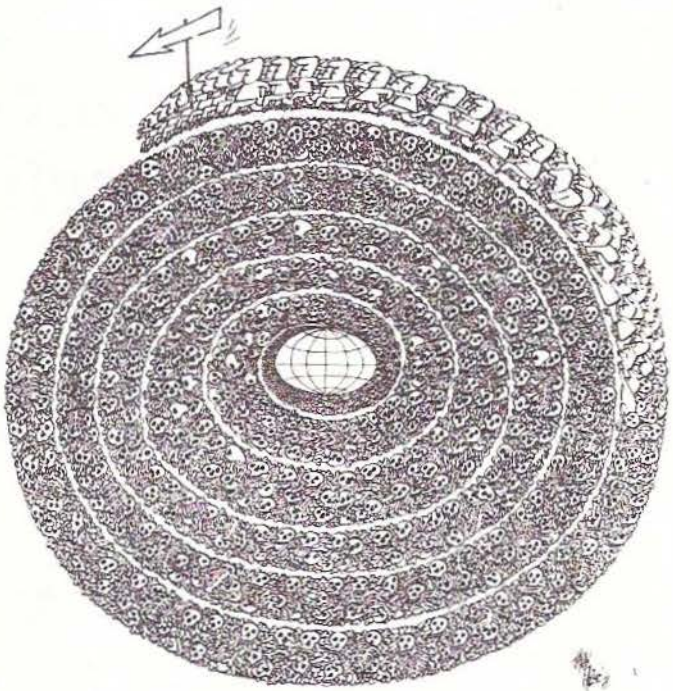
Duro VARGA

1946'da Hayduşika'da doğdu. Sanat eğitimi gördü. İlk karikatürünü 1963'te yayınladı. Kitap resimledi. Sergilere katıldı.

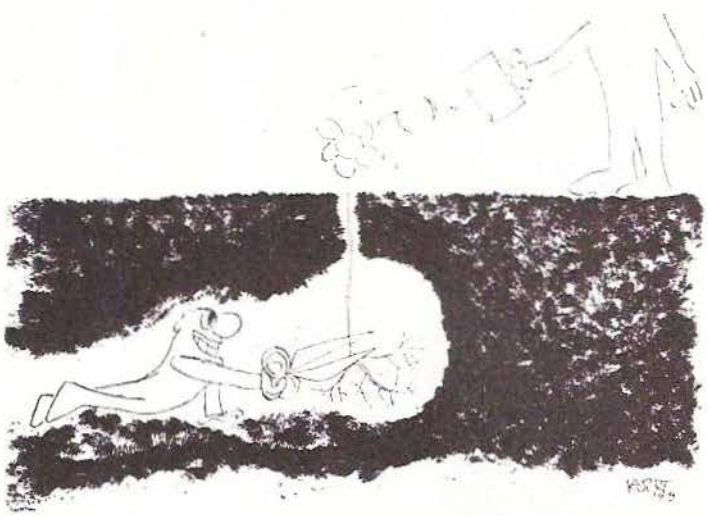
Zdenko BLAZİC

1926'da Zagrep'te doğdu. Önce Yugoslav dergilerinde çizdi, sonra da karikatürlerini İtalya'da yayınlattı. Montreal'de ve Bordighera'da önemli dereceler elde etti.

Hasan FAZLİC

1937'de Tuzla'da doğdu. Çeşitli dergi ve gazetelerde çalıştı. Uluslararası yarışmalarda başarı elde etti.

Paul KAUPERT

1933'te doğdu. mimarlık eğitimi gördükten sonra karikatüre başladı.

Yunan karikatürü politikaya yöneliktir

Yunanistan'da karikatürün tarihi Milattan çok önceki yıllara kadar uzanır. Eski grek vazolarının üzerindeki mitolojik desenlerde ve fresklerde bunun örneklerini görürsünüz. Ama bu geleneğin sürdürüldüğü pek söylenemez. Bugünkü Yunan karikatürü geleneklerden kopmuş gibi görünür.

Yunan gazeteleri siyasal karikatüre önemli bir yer ayırırlar ama, uluslararası çapta ün yapmış karikatürcüleri çok azdır. Bunlar da yerli basında pek etkili sayılmazlar.

Yunan karikatürcüleriyle yakın dostluk ilişkileri kurmuş olan Oğuz Aral'a göre Yunanlılar sözlü güldürü yaparlar, görsel güldürü çok geri kalmıştır. Yunanistan'da bir tek güldürü dergisi vardır: **Pontiki** (Fare). 60-90 bin satan bu dergide genellikle bütün karikatürler yazılıdır, yazısız karikatüre pek rastlayamazsınız. Haftalık siyasal **Anti** dergisinde de karikatüre geniş yer ayrılır. Bu dergide iki önemli karikatürcü görülür: **Papa İoannou** ve **Matis.**

Papa İoannou uzun yıllar Paris'te yaşamış, Bosc'un, Sempé'nin, Bretécher'in etkisinden kalmıştır.

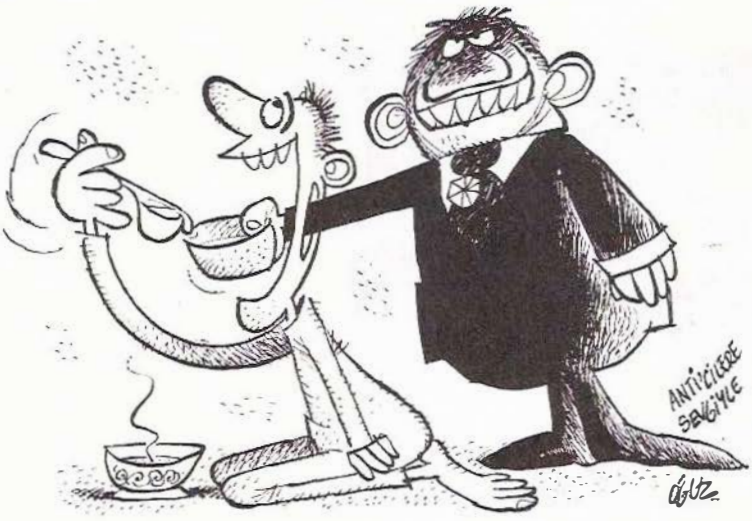
Anti dergisi son aylarda bir Türkiye sayısı yayınlamış ve Türkiye'yi Girgır'da çıkan karikatürle yansıtmaya çalışmıştır.

Uluslararası yarışmalarda adı geçen belli başlı sanatçılar da şunlardır: **Kiro, Kostaa Mitropouloa, İonnis Kyrlakopoulos, Logothetis, Argyrakis** ve **Antonis Kalamaras.**

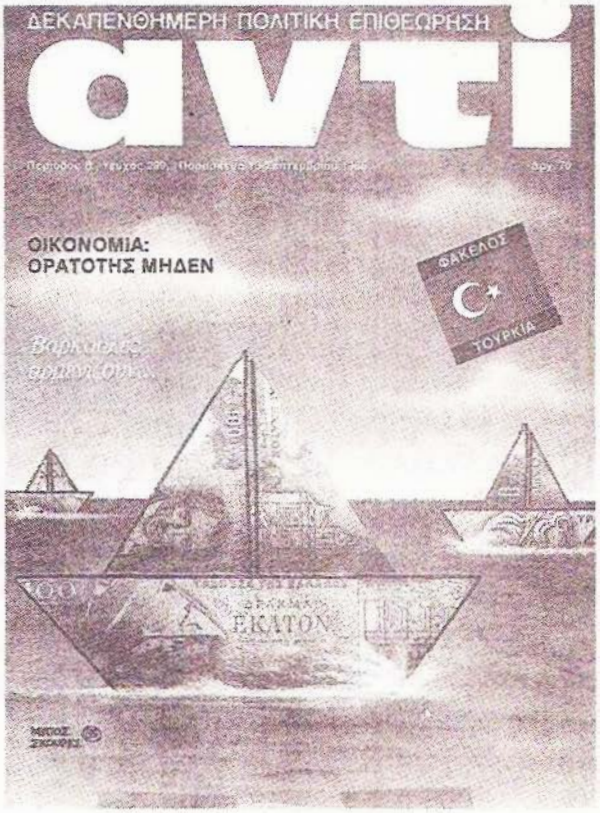
MATİS

Kırk yaşlarındadır. Yunan basının en ünlü karikatürcülerinden biri sayılır. Yandaki karikatürü Oğuz Aral için çizmiştir. Matis'in çalıştığı Pontiki dergisinin başyazarı ile Oğuz Aral dost olmuşlardır. Dergide çalışanlar da Oğuz Aral'a "Al şu adamı İstanbul'a götür, kendisinden kurtulalım!.." demişlerdir. Karikatürde Oğuz Aral'ın yanıtı da şudur: "Götüreyim, iyi ama, gümrükten nasıl geçiririm?"

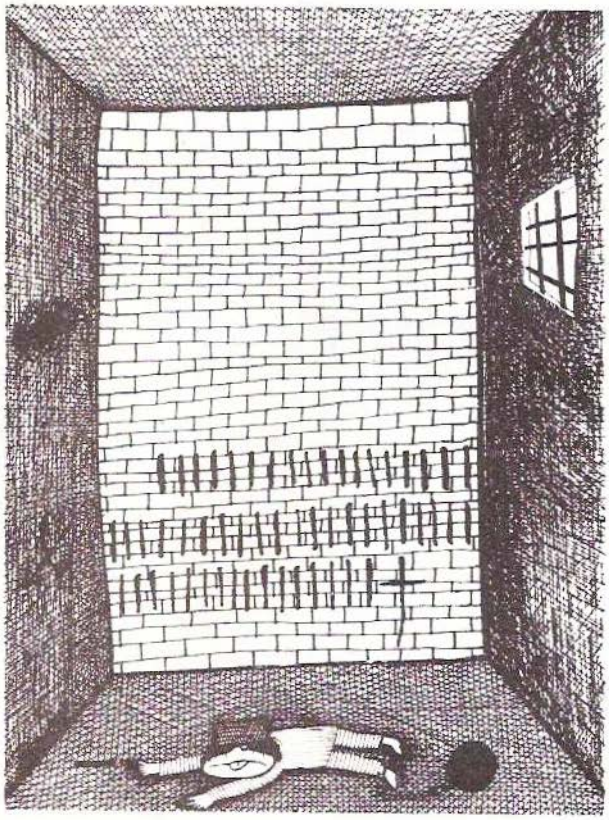

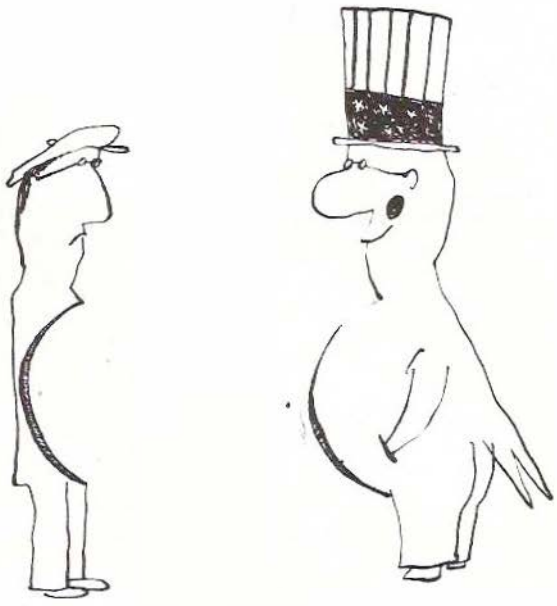

ANTİ'cilere sevgiyle: Oğuz Aral'ın Atina'da çıkan siyasal Anti dergisinde çalışanlara yolladığı bir karikatür.

ANTİ: Karikatüre geniş yer ayıran Anti dergisinin Türkiye özel sayısının kapağı.

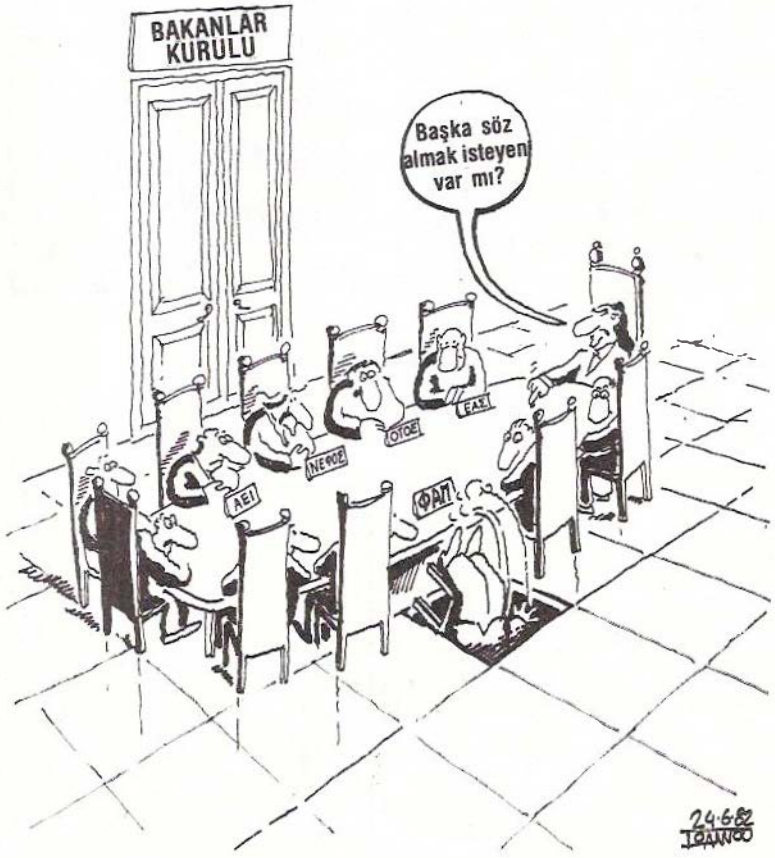

Yiannis LOGOTHETİS

1969 Montreal Yarışması'na katılarak adını uluslararası çevrelere duyurdu. Uzun yıllar Tahidromos gazetesinde çizdi.

Papa İOANNOU

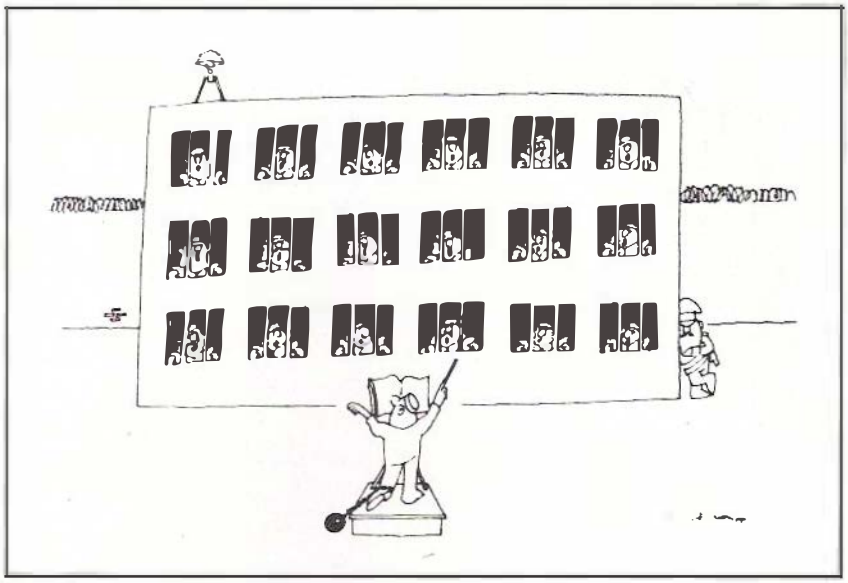
Kırk yaşlarındadır. Karikatürlerini Pontiki'de yayınlar. Birkaç albüm yayınlamıştır.

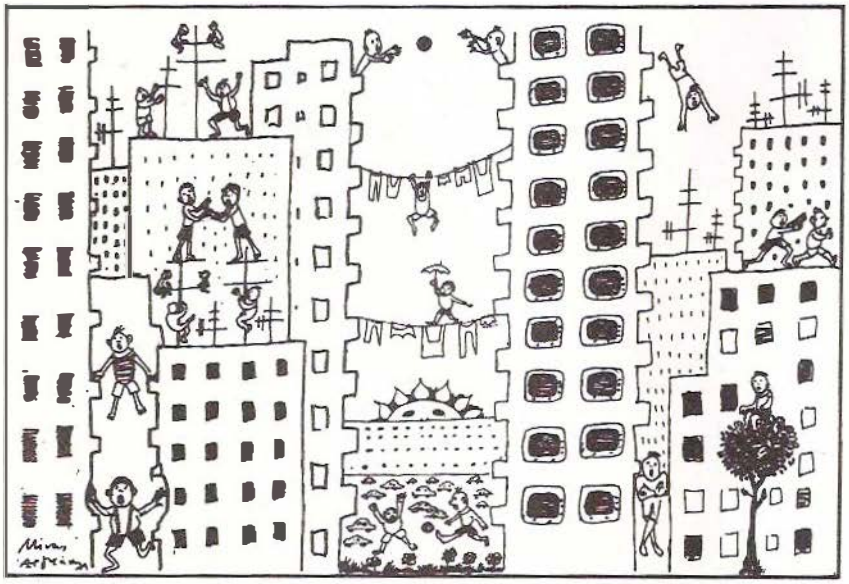

YUNANİSTAN

Antonis KALAMARAS

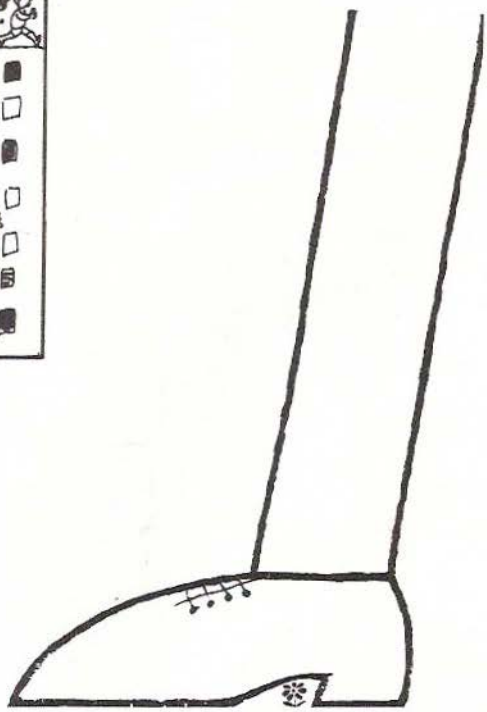
Başarılı çağdaş sanatçılardan biridir. 1984 Simavi Yarışması'nda dikkati çekti.

Minos ARGYRAKİS

1920'de İzmir'de doğdu. Uzun yıllar Paris'te yaşadı. 1984 Simavi Yarışması'na katıldı.

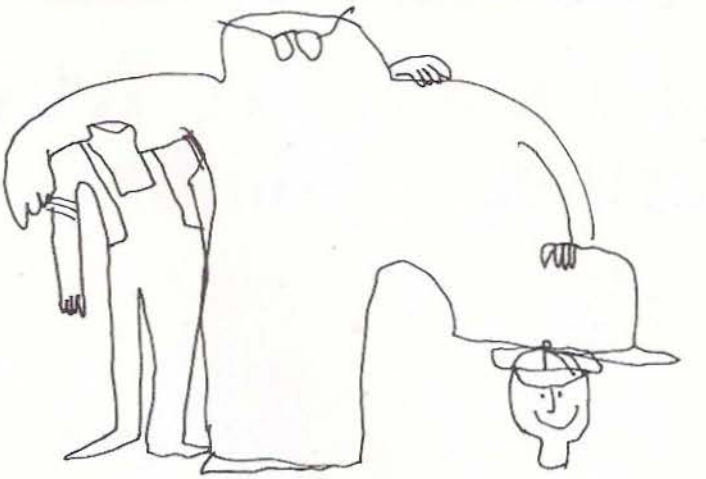

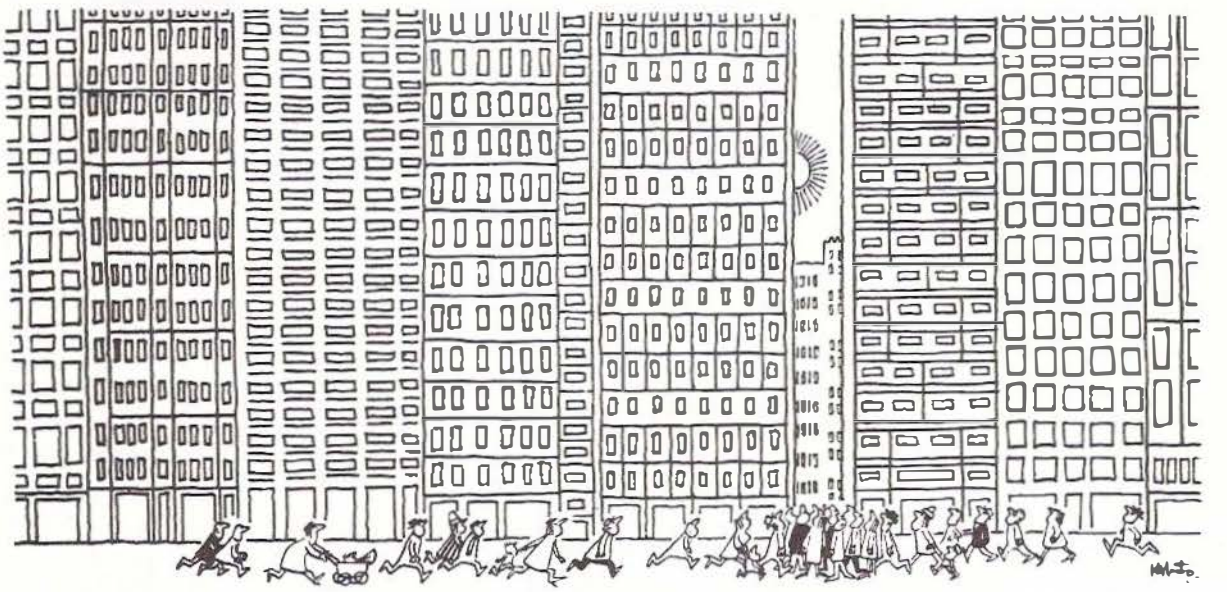
İoannis KYRİAKOPOULOS

Kendini ilk kez 1971 Üsküp Yarışması'nda dış ülkelere tanıttı. Katimerini gazetesinde çizdi. Desenlerini Kyr diye imzalar.

KİRO

Çağdaş karikatürcülerin en ünlülerinden biridir. Albaylar döneminde Fransa'da yaşamış ve savaşını çizgileriyle sürdürmüştür. Paris'teki Ellen Öğrenciler Derneği, o yıllarda Kiro'nun bir albümünü yayınlamıştır.

Kostas MİTROPOULOS

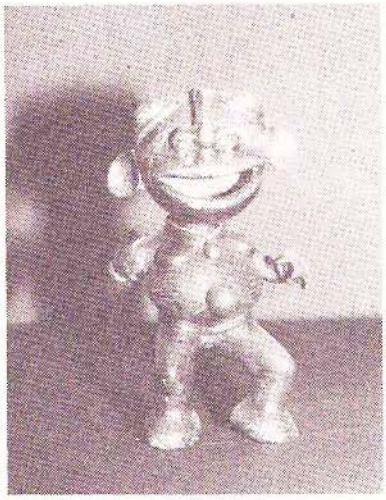
Uluslararası yarışmalarda adını duyurmuş bir sanatçıdır. Dış basında sık sık karikatürleri yayınlanmaktadır.

Bazı maske ve fetişler karikatür gibidir

Kara Afrika'da çağdaş karikatür daha gelişmemiştir. Oysa bu bölgelerde karikatürün geleneksel temelleri vardır. Fetişlerin ve maskelerin pek çoğu birer abartma örneğidir. Etnik toplulukların birçoğunda maske ve fetiş sanatı ile yontu karikatür arasında büyük benzerlikler bulunuyor.

Bunun en canlı örnekleri Zaire'de Pende maskelerinde görülüyor. Bayram törenlerinde kullanılan bu maskeleri taşıyanlar sara nöbeti tutmuş gibi kendilerini yerden yere vururlar. Yukarı Volta'daki (Burkina)Bobomaskelerinde de geniş abartmalar vardır. Maskeler insan karikatürlerini andırırlar. Fildişikıyısı'ndaki Guereetniktopluluğunun kullandığı Tegla maskeleri insanların ilk atalarını simgeler. Bunlar da ilkel karikatür örnekleridir.

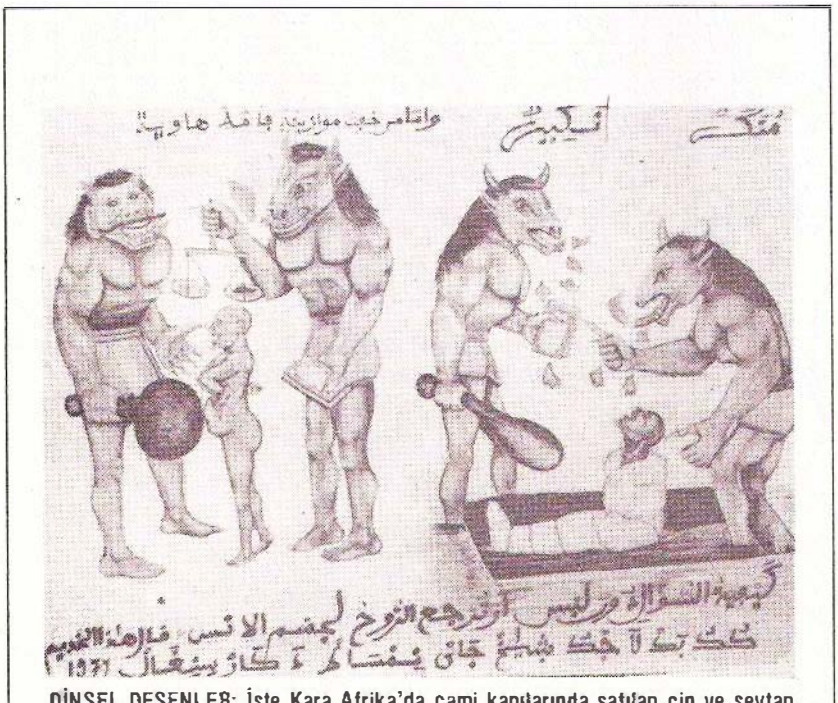
Kamerun'da yaşayan Bamilike, Tikar, Bamessing, Bafum ve Bangwas etnik topluluklarında yapılan fetişler de yontu karikatürleri andırırlar. Kara Afrikalılar maske ve fetişlerden oluşan ilkel karikatür anlayışını kendi sanat gelenekleri içinde yüzyıllardan beri

Kamerun'da Bamilike fetişleri: Kamerun'da yapılan bu bronz fetişler kutsal değildir, güldürü için kullanılır, birtakım masal kahramanlarını simgelerler. Bunları da karikatür sayabiliriz.

sürdürmüşlerdir. Ne var ki, bütün maske ve fetişler güldürü konusu olamaz elbette. Maske ve fetişler büyük saygınlığı olan kutsal yapıtlardır. Ama, bunların içinde güldürü konusu olanlar da yapılmıştır

DİNSEL DESENLER: İşte Kara Afrika'da cami kapılarında satılan cin ve şeytan resimlerinden bir örnek. Bunlar bir çeşit geleneksel karikatür sayılabilir.

CAMALTI RESİMLERİ

Kara Afrika'da karikatür sanatının başka tür örnekleri de Senegal'deki camaltı resimlerinde görülür. Bu resimler çoğu zaman bir güldürü endişesinin ağırlığını taşırlar. Tüm çizgiler abartılmıştır. Camaltı resimleri insan ve hayvan karikatürlerinden oluşur. Bu çeşit resimler de geleneksel Kara Afrika sanatında karikatür örnekleridir.

KARA AFRİKA'DA ZENCİ-İSLAM SANATI

Senegal'de camilerin önünde birtakım halk resimleri satılır. Bunları kimlerin çizdiği belli değildir. Afrikalılar birtakım efsaneleri kendilerine göre yorumlayıp abartarak bazı yapıtlar ortaya çıkarmışlardır. Bunlarda şeytanlar, kötü ruhlar, cinler, canavarlar, cennet, cehennem sahneleri görürsünüz. Kara Afrikalı sanatçılar güldürü yeteneklerini bu alanlarda kullanarak birtakım karikatürler yaratmışlardır ve yaratmaktadırlar.

BASINDA KARİKATÜR

Basında karikatürü ise Kara Afrikalılar Avrupa'dan kopya etmişler ve bunun başarılı örneklerini daha pek verememişlerdir. Birçok ülkede günlük gazetelerde karikatür de yer alır, birkaç ülkede güldürü gazetelerinin de yayınlanmasına başlanmıştır. Ama bunlar çağdaş karikatür akımlarının damgasını taşımazlar. Karikatürün başarılı örneklerini Kara Afrika basınında pek göremezsiniz.

CAMALTI: Senegal'de zengin bir camaltı resim sanatı vardır. Sanatçılar doğrudan doğruya camı tersten boyarlar. Cam kırılınca resim de yok olur. Bugün bu sanatı uygulayanlar arasında Modou Fall, Alexis Ngom, Mbengue gibi adlara rastlanır. Bunlardan bazılarının ünü Senegal sınırlarını aşmış ve dünyaya yayılmıştır. Camaltı resimlerinin birçoğuna karikatür denebilir.

Zaire'de bir Pende maskesi: Bu maske sakatları simgeleyen bir çeşit karikatür örneğidir.

DUPUY DES PARCS reconduit

ÇA PETE A L'OPT

la démocratie commence par la liberté de la presse

Le Politicien

Fambaye

ARNAQUE A PARIS

LA LETTRE DE DEMISSION DU MINISTRE DES FINANCES

QUERELLE D'AUTOCHTONES

ILS ME RAPPELLENT MAXOU ET BARY PEUL

D'AILLEURS JE NE PARLE PAS AVEC TOI TU N'ES MEME PAS SENEGALAIS

MMMOÔ!...YOW NAK

T.T.-FONS

KAANI-GUI

LE POLİTİCİEN: Senegal'de yayınlanan bu haftalık güldürü gazetesi Fransa'daki "Le Canard Enchainé" gazetesine benzemeye çalışmaktadır.

Rejime karşı olan karikatürcü, kendi ülkesinde barınamaz

Kuzey Afrika ülkelerinde karikatür pek gelişmemiştir. Bunun iki nedeni vardır:

• Karikatür geleneğinin yokluğu. Arap ülkelerinde her şey söze dayanır, çizgiye ve resme değil. Araplar bütün sorunlarını sözle, demeçle çözümlemeye çalışırlar. Aralarında saatlerce süren tartışmalar olur, ince sözcük oyunlarına kaçarlar, her türlü ustalık, zekâ oyunları sözle yapılır. Burada çizginin, çizgi ile gülmecenin, yeri yoktur. Karikatür, çizgi ile güldürü, Araplara Batı'dan, Avrupa'dan gelmiştir, ithal malıdır ve yenidir.

• Arap ülkelerinde genellikle siyasal özgürlük olmadığı için karikatürün gelişmesine elverişli bir ortam oluşmamıştır. Özgürlük ortamı olmadan da karikatür gelişemez.

1935-50 yıllarında Tunus'un en önemli karikatürcülerinden biri olan El Mekki'ye göre resmi çevreler sanatçıya sanki "İstediğini yap, ama sakın raydan çıkma" demişlerdir.

İktidarla muhalefetin arasında bir diyalog vardır ama, bu diyaloğun çelişkilere yol açmaması gerekir. Kuzey Afrika başbakanlarından biri, "Ben diyalogdan yanayım, demiştir. Ama, insanlar aynı dili konuşmalı!" Yine Kuzey Afrika'da bir başkan da şöyle demiştir: "Ben de diyalogdan yanayım, ama yalnız ben konuşmalıyım!"

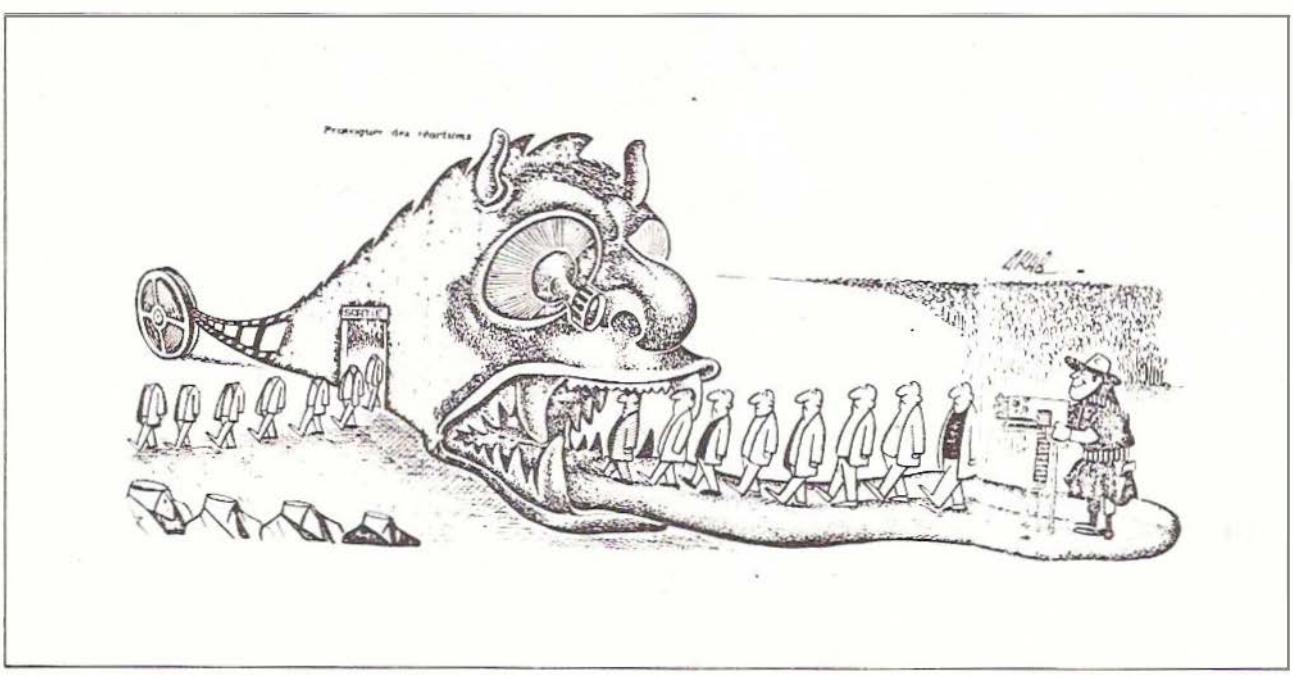
Tunus'ta, Cezayir'de ve Fas'ta karikatürcüler yetişmiştir ama, bunların eleştiri alanı çok sınırlıdır. Arapça "Hat" çizgi demektir, çoğulu da "Hudud" olur. Yani çizgiler çoğaldı mı bir hudud (sınır) çıkar karşınıza.

Genellikle karikatürcüye şöyle bir mesaj iletilir: "Hükümeti ve orduyu eleştirmeden istediğiniz gibi çizebilirsiniz!" Yani sosyal karikatür yapma özgürlüğü vardır. Toplumu eleştirebilirsiniz, kurumları eleştirebilirsiniz, rejimi değil.

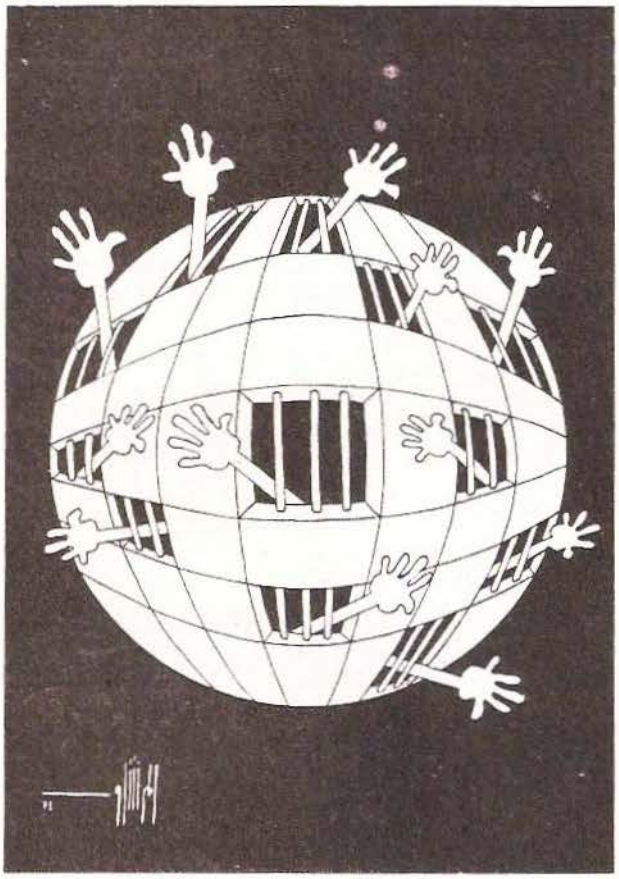
Bazı ülkelerin aydınlarında korku bir erdem olmuştur. Sanatçı pot kırmamaya, devlet yöneticilerini, resmi çevreleri kızdırmamaya çalışır. Bilir ki bir pot kırdımı başı derde girecek artık çizme ve yazma olanağı bulamayacaktır. O zaman ülkesinden kaçarak Fransa'ya yerleşmesi gerekir. Bunu göze almak büyük yüreklilik ister. Onun için de karikatürcü rejimin kendisine tanıdığı sınırlar içinde çizmek ve durmadan kendini törpülemek zorunda kalır. Sınırların dışına taşan sanatçı, karikatürleri kendi ülkesinde bastıramaz, yayınlayamaz.

Marşavi'nin çizgileriyle Humeyni

Cezayirli karikatürcü Arab'ın 1972'de Révolution Africaine'da çıkan bir karikatürü

"Çıkarlarımız bizi birleştiriyor. Tunus'un selameti için işbirliği yapalım!.." (1956)

Hatim EL MEKKİ

1918'de doğan ve bugün Tunus'un en ünlü grafik sanatçısı olan El Mekki 16 yaşında okulu bırakıp kendini resim ve karikatüre vermiş ve uzun yıllar "Mahmoud" takma adıyla "Action" dergisinde karikatür çizmiştir. Yukarda El Mekki'nin Tunus'un bağımsızlık savaşı yıllarında "Action" dergisinde çıkan bir karikatürü görülüyor.

MARŞAVİ

1940'da doğan Marşavi, Tunus'un ilerici çevrelerinde çok tutulan çağdaş bir sanatçıdır. Birkaç ay önce "Hudud" adlı bir albüm yayınlamıştır. Yukarıda Marşavi'nin "Kodesli Dünya"sı görülüyor.

TUNUS

Tunus'ta çağdaş karikatürün kurucusu **El Mekki**'dir. 1908'de doğmuş olan **El Mekki** ilk karikatürlerini 1937-38 yıllarında **El irade** gazetesinde yayınlamış, 1955'ten sonra da **"Mahmoud"** takma adıyla **Action** dergisinde çizmiştir.

Bugün Tunus basınında çok az karikatür yayınlanır. Günlük gazetelerde sürekli karikatür göremezsiniz. Ancak bazı haftalık gazeteler karikatüre yer verirler. Bunların başında **Dialogue** dergisi gelir.

Dialogue dergisinde iki sanatçının karikatürleri yayınlanır: **Ali Abid** ile **Marşavi.**

Ali Abid 1938 doğumludur. Dokuz çocuk babasıdır. Yaşam öyküsünü şöyle anlatmaktadır: "Babam ressamdı. Ben de çocukluğumda resim yapmaya başladım. Elime ya bir kömür parçası, ya bir tebeşir alıp duvarlara olmadık şeyler çiziyordum. Bu yüzden komşulardan dünyanın tokadını yedim.

Ali ABİD

1938'de doğan Abid Tunus'un en ünlü karikatürcüsü sayılır. "Dialogue" dergisinin her sayısı Ali Abid'in karikatürleriyle doludur. Yanda Ali Abid'in gözüyle Karu Afrika'nın yoksulluğu görülüyor.

KUZEY AFRİKA

Okulda resimden hep sıfır alıyordum. Çünkü öğretmen benim o resimleri yaptığıma inanmıyordu. Bir gün hocanın gözü önünde çizdim. 20 üzerinden 18 aldım. Niyetim ressam olmaktı, babam istemedi. 1959'da polis oldum, hem de motosikletli polis. Başkan **Burgiba**'nın arabasının önünden gittim altı yıl. Ama yine çizmeye devam ettim.

1965 yılında bütün iyi karikatürlerimi toplayıp **El - Amal** gazetesine yolladım, bastılar. Üç yıl sonra polislikten ayrılıp kendimi yalnız karikatüre verdim..."

Ali Abid'in karikatürleri **Action** dergisinin her sayısında **"Editorial"** başlığı altında bir sayfa boyunda yayınlanır. **Ali Abid** Montreal, Bordighera, Gabrovo ve Marostica yarışmalarına katılmış sergiler açmış ve albümler yayınlamıştır. Bugün Tunus'un en sevilen sanatçılarından biridir.

Marşavl 1940 doğumludur. İlk karikatürlerini **El - Rai** dergisinde yayınlamıştır. Son yapıtlarını da **"Hudud"** (çizgiler) adlı bir albümde toplamıştır.

Ünlü ressam **Zübey Türki** de bir süre karikatür çizmiş ve yapıtlarını **Al Haddam** gazetesinde yayınlamıştır.

CEZAYİR

Cezayir'de karikatürün büyük bir gelişme içinde olduğu söylenemez. Cezayir basınında adı görülen karikatürcüler arasında şunlara rastlanır:

B. Fares: Çağdaş akımın temsilcilerinden biridir. Kültür geleneklerine de bağlı kalmıştır.

Arab: "Révolution Africaine" dergisinde ve **La République** gazetesinde çizmiştir.

Ramdane Sadmi: O da **Révolution Africaine** dergisinde çalışmış ve karikatürlerinde **"MAS"** takma adını kullanmıştır.

Chid: Fransız basınında adı görülen bir karikatürcüdür.

Raşit el-Kaci: Uluslararası yarışmalarda kendini gösteren başarılı bir sanatçıdır.

FAS

60'lı yıllarda Fas'ta birkaç güldürü dergisi yayınlanmıştır: **Al Kawalis, El Mawklf, El -us-bu-l, Ed-dünya bi hayr.** Bu dergiler yerli karikatürlere de yer ayırmışlardır. Ama, o dönemden bu yana uluslararası alanda ün yapan sanatçılara rastlanmamıştır.

MISIR

Mısır'da yazısız karikatür hiçbir dönemde tutmamıştır

Mısır basınında karikatür Birinci Dünya Savaşı'ndan sonraki yıllarda ortaya çıkıp gelişmiştir. O dönemde üç ünlü karikatürcü görülür: **Rıfkı, Aleks Saruhan** ve **El Hüseyin Fevzi.**

Rıfkı (1888-1936): Karikatüre mütareke yıllarında İstanbul'da Aydede gazetesinde başlamış bir subaydır. Kürt Mustafa Divanı Harbi'nde işkenceci olarak tanınmış bir kişidir. 150'likler listesine alınarak yurt dışına çıkartılmıştır. İşte o dönemde Kahire'ye yerleşen **Rıfkı**, Mısır'ın en ünlü karikatürcülerinden biri olmuştur.

Aleks Saruhan: Ermeni kökenlidir ve Al Ahram gazetesinde çalışmıştır. **El Hüseyin Fevzi** de o yıllarda Fransız ve İngiliz karikatürcülerini izleyerek Mısır'da klasik karikatürü tanıtan sanatçılardan biri sayılır.

Aynı dönemde adını duyuran başka bir sanatçı da **Zühdi**'dir. Aynı zamanda bir yontucu olan **Zühdi** sol eğilimli bir karikatürcü olarak tanınmıştır.

Karikatür alanında o dönemin en önemli olayı **Rose El Yusuf** adlı güldürü dergisinin 1926'da yayınlanması olmuştur. **Rose El Yusuf** günümüze kadar varlığını sürdüren ve Mısır karikatürüne yön veren bir dergidir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Mısır karikatüründe yeni bir dönem başlar. O yıllarda **Abd El Samla, Georges El Bahguri, Salah Cehin, Behçet Osman, Heghazi, Raghai** adlı sanatçılar Mısır karikatürüne damgalarını vururlar.

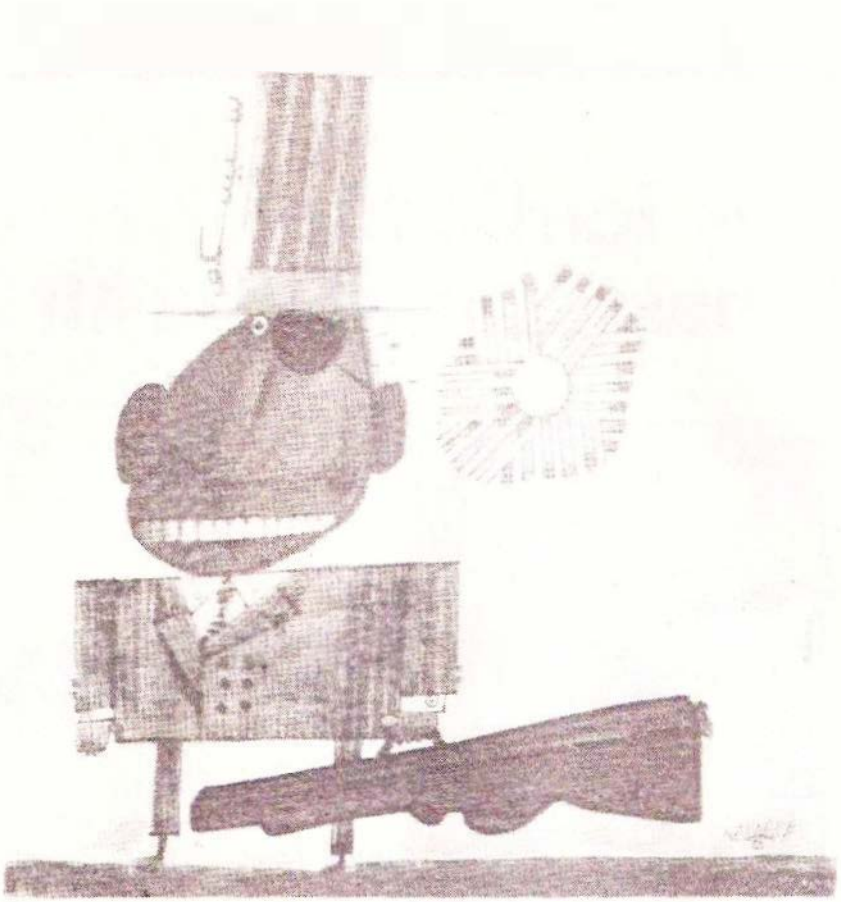
1956'da da yeni bir güldürü dergisi çıkartılır: **Sabah El Hayr.** Ne var ki, karikatürdeki özgürlük dönemi çok sürmez, 1959'da alınan önlemlerle karanlık bir dönem başlar. Zühdi ve arkadaşları tutuklanır. **Rose El Yusuf** ve Sabah El Hayr gazeteleri de hükümetin hizmetine girerler. Bu dönem 80'li yılların başına kadar sürer.

Bugün Mısır'da karikatür gelenekçi ve klasik çizgiler içindedir. Grafik güldürünün gelişmiş olduğu söylenemez. Ünlü karikatürcü **Muhiddin Labbad**'a göre, "Mısır'da okuyucunun karikatür eğitimi yoktur. Yazısız karikatürü okuyucu izleyememektedir. Bu yüzden de çağdaş karikatür Mısır'da gelişmemiştir."

Basında karikatürleri en çok görülen sanatçılar şunlardır: **Salah Cehin (Al Ahram), Mustafa Hüseyin** (Al Ahbar), **Behçet** (Al Ahram), **Rakha** (Ahbar El Yevm), **Habib** (El Mustakbel).

Mısır'a yeni karikatür akımlarını getirmeye çalışan Muhiddin Labbad, "Halk yazısız karikatürü anlayamıyor" diye sızlanmakta ve ister istemez desenlerinin altına yazılar koymaktadır.

"Rose El Yusuf" adlı güldürü dergisi, 1926'dan beri yayınlanmaktadır

Aile Planlaması

HABİB

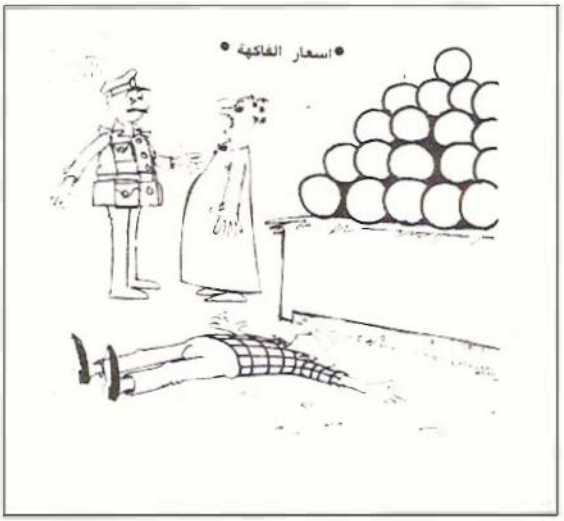
Mısır'ın ünlü karikatürcülerinden Habib'in "El Müstakbel" dergisinde çıkan bir karikatürü... Habib de, basında karikatürleri en çok görünen sanatçılar arasındadır.

Mustafa HÜSEYİN

Mustafa Hüseyin de, Mısır basınında sık sık desenleri yayınlanan bir sanatçıdır. "Al Ahbar" gazetesinde çizmektedir. Karikatürünün yazısı şudur:

—Yahu gel, biz de bir taksi kaçıralım. Yolcuları rehine alır, biraz para çıkartırız!..

Salah CEHİN

Bugün Mısır basınının en ünlü karikatürcüsü sayılır. "Al Ahram" gazetesindeçizer. Desenleri hâlâ yazılı ve çağım yitirmiş bir anlayıştadır. Yukarıda görülen karikatürü 6 Temmuz 1985'te Al Ahram'da yayınlanmıştır, yazısı da şöyledir:

—Kaç kez uyardım, kalbi olanlara önce karpuzun fiyatını söylemeyin demedim mi?

İran'da çağdaş karikatürü Ardeshir Mohasses başlatmıştır

İran'da karikatür ülkenin geleneksel koşulları içinde ilginç bir gelişme göstermiştir. Çağdaş karikatürün İran'daki ilk temsilcisi Ardeshir Mohasses sayılır. 1938'de doğan Ardeshir Mohasses hukuk öğrenimi sırasında karikatür çizmeye başlamış ve kısa zaman sonra Kayhan gazetesinin en büyük karikatürcüsü olarak kendini dünyaya tanıtmıştır. Ardeshir'in sanatında hem İran geleneklerinin etkisi görülür, hem de Batı'nın en ünlü karikatür ustalarının. Ardeshir Orta Doğu ve İslam koşulları içinde kara güldürünün en güzel örneklerini vermesini bilmiş bir sanatçıdır. Gazete karikatürü çizmekle yetinmeyen Ardeshir kara güldürü biçeminde çizdiği karikatürleri albümlerde toplamış ve durmadan yapıt üretmiştir. Kaktüs, Ardeshir ve Saratakhayaş (Ardeshir ve Kuklaları) bunların arasındadır.

Şah döneminin son yıllarında Paris'e yerleşen Ardeshir Jeune Afrique gibi dergilerde karikatür çizmiş ama, bunlarla geçimini sağlayamadığı için bir süre sonra Tahran'a dönmüştür. Humeyni rejiminin baskı koşulları içinde de sanatını sürdürme olanağı bulamayan Ardeshir daha sonra Birleşik Amerika'ya gidip yerleşmiştir. Şimdi New York'ta yaşamaktadır. Ardeshir Mohasses bugün çağdaş karikatür akımının en güçlü temsilcilerinden biri sayılır.

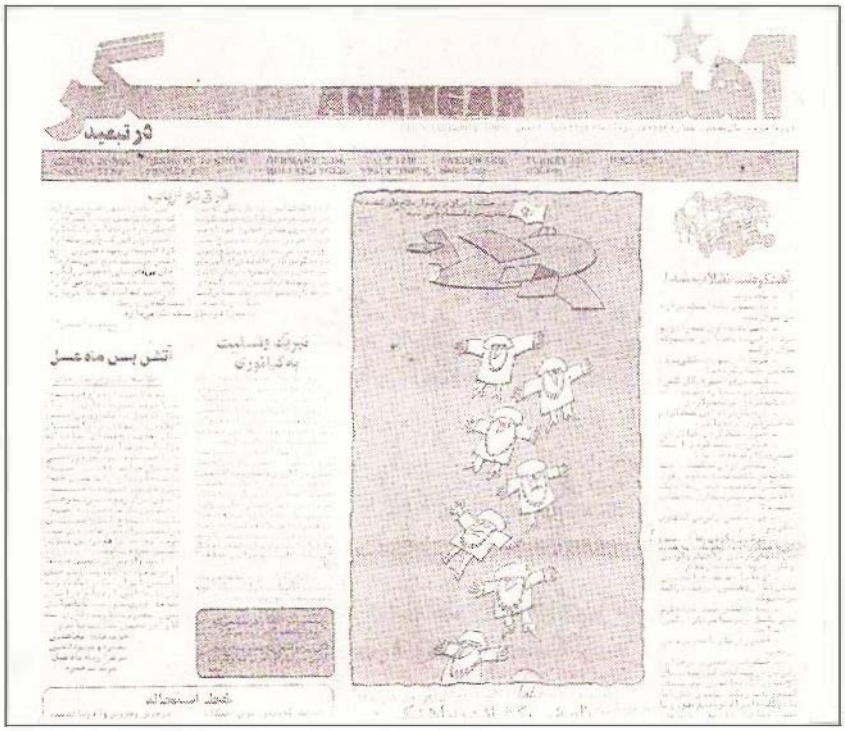
Ardeshir her ne kadar kolay erişilmeyecek bir zirve ise de onun yanı sıra İran'da başka sanatçıların da adı duyulmuştur. Örneğin Kamniz Derambakhash, Latifi, Ansari Faramazs, Arviz Şapur, Ahmet Aralani, Darwin Misaghian ve Dariush Radpur.

Humeyni döneminde İran'da karikatür çizmenin güçlükleri üzerine birçok sanatçı yabancı ülkelere göç etmiştir. Bu sanatçılar Almanya'da Ahangar dergisini yayınlamaktadırlar. Bu dergi 40'lı yılların sonlarında, Musaddık döneminde Tahran'da çıkmaya başlamış ve daha sonraları Şah tarafından kapatılmıştır. Şah'ın kaçışından sonra 1979'da yeniden çıkmaya başlayan Ahangar bir süre sonra da Humeyni tarafından kapatılmış ve dergiyi yönetenler dışarıya kaçmışlardır. Derginin bugün Almanya dışında Fransa, Danimarka, Hollanda, İtalya, İsveç, İspanya, İsviçre, Kanada ve Avustralya'da da satışı vardır.

Mohasses, daha Şah döneminde yobazlara, mollalara karşı savaşmış bir karikatürcüdür. "Adalet Terazisi" adlı yukarıdaki yapıtını 1976'da, yani Humeyni iktidara gelmeden çok önce yayınlamıştır.

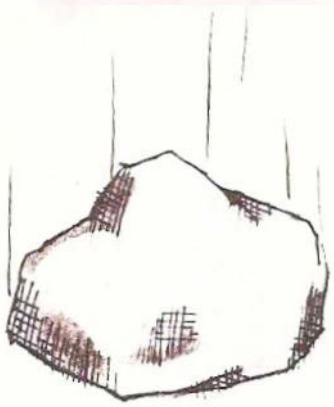

Almanya'da yayınlanan Ahangar dergisinden bir örnek

Dariush RADPUR

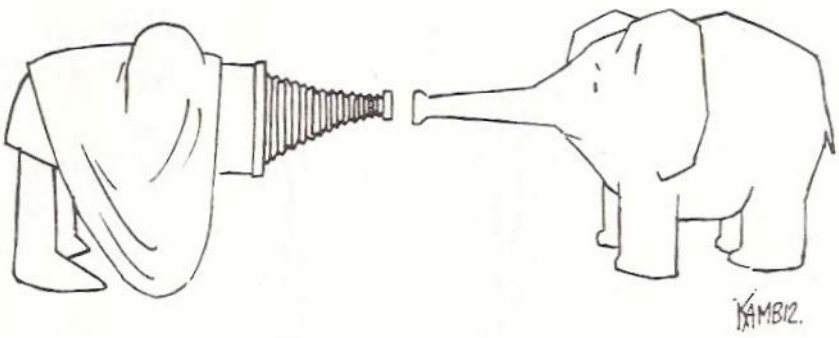
İran'ın çağdaş karikatürcülerinin en ünlüleri arasında yer alır. 1984 Simavi Yarışması'na bu deseniyle katıldı.

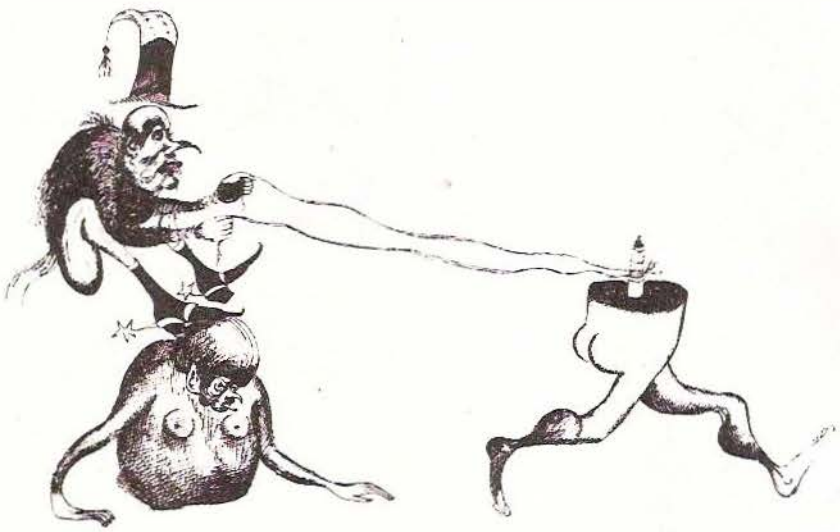
Mustafa RAMAZANİ

Üsküp 1972 ve Gabrovo 1973 yarışmalarına katıldı.

Kambiz DERAMBAKHASH

1942'de doğdu. Montreal, Üsküp ve Gabrovo yarışmalarına katılan ve adını dış dünyaya duyuran bir sanatçıdır.

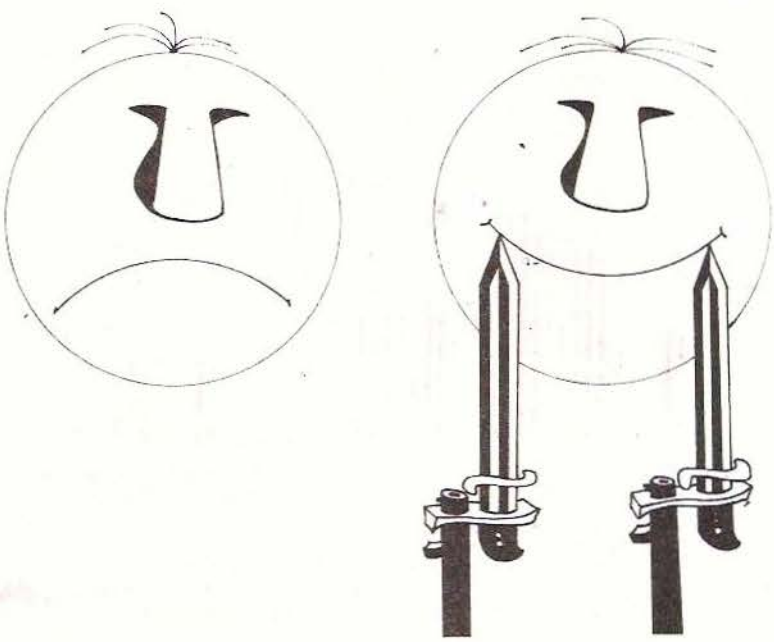

Ardeshir MOHASSES

Ardeshir Mohasses çağımızın en büyük sanatçılarından biridir. Karikatür çizerken amacı ne sanat için sanat yapmaktır, ne de espri yapıp güldürmek. Ardeshir'in toplumsal ve siyasal bir dünya görüşü vardır, çizgilerinde bunu yansıtmaya çalışır: Kalıplaşmış, çerçeveli kafalar, kafasız gövdeler, boyunları ve mideleriyle birbirine bağlanmış insanlar, sömürenler, sömürülenler.

Darwin MİSAGHİAN

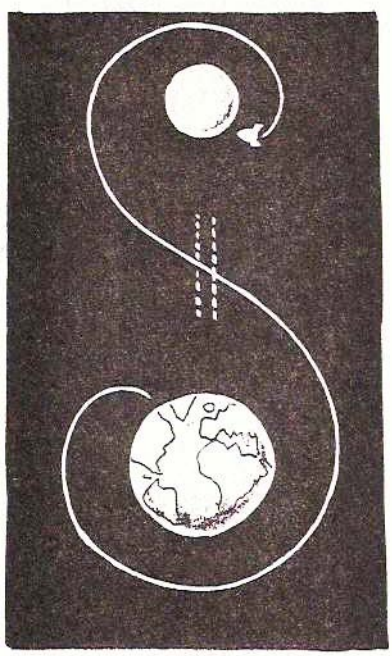
Darwin Misaghian da İran'ın belli başlı karikatürcülerindendir. Üsküp ve Gabrovo ya. tşmalarına katılmıştır.

Lübnan'da ilk karikatürcü İzzet Hurşid adlı bir Türktür

Lübnan'da ilk karikatür 1920'de **Al Maarad** adlı bir dergide yayınlanmıştır. Bu ilk karikatürü çizen sanatçı da **İzzet Hurşid** adlı bir Türk'tür. 1895'te doğan ve öğrenimini Şam Askeri Rüştiyesinde yapan İzzet Hurşid **Kalem** dergisinde **Cem**'in karikatürlerinden etkilenerek çizmeye başladığını anlatmaktadır.

Lübnan'da ilk güldürü dergisi de **Al Dabbur** (Arı) olmuştur... **Al Maarad**'dan sonra **Al Dabbur**'da çizmeye başlayan İzzet Hurşid bu çalışmalarını 1943'e kadar sürdürmüştür.

Lübnan'da bütün günlük gazeteler ve haftalık dergiler siyasal karikatüre geniş yer ayırırlar. Ünlü karikatürcüler arasında şunlar sayılabilir: Pierre Sadek (An Nahar), Niyazi Callul (Al Havadis), Jean Machaalani (As Sayad), M.Kahil, Jean Karayan, Gern (Orient).

Yıldızlara giden Amerikan yolu

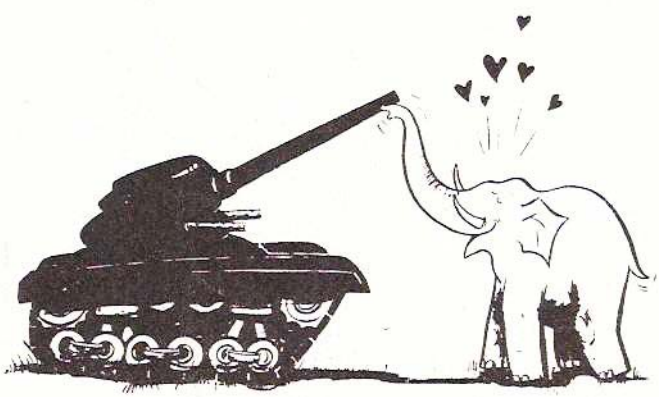
Jean MACHAALANİ

1934 yılında doğdu. "Al Anvar" gazetesi, "As Sayad" dergisi gibi yayınlarda çizdi. 1962, 1966 ve 1969 yıllarında Lübnan'da üç önemli sergi düzenledi. Kişisel sergileri Kanada ve Sovyetler Birliği'nde de yer aldı.

Pierre SADEK

1938 yılında Beyrut'ta doğdu. On yılı aşkın bir süre "An Nahar" gazetesinde çizdi. Montreal karikatür sergilerine katıldı. "Said Akl" ulusal ödülünü aldı.

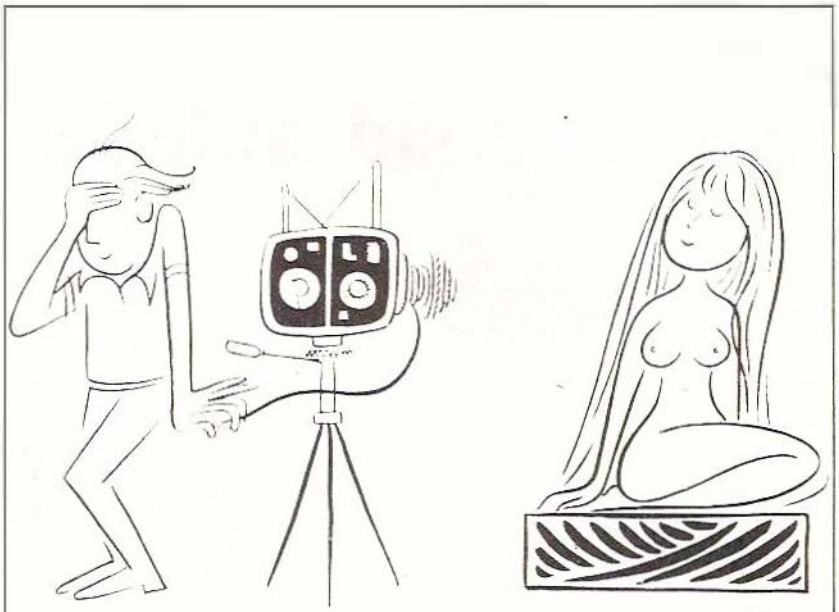
Niyazi CALLUL

Uzun süre "Al Havadis" gazetesine çizdi. Çeşitli sergiler açtı. 1968 Montreal Karikatür Yarışması'na, yayınladığımız karikatürüyle katıldı.

Karikatür siyasal alanda gelişmiştir

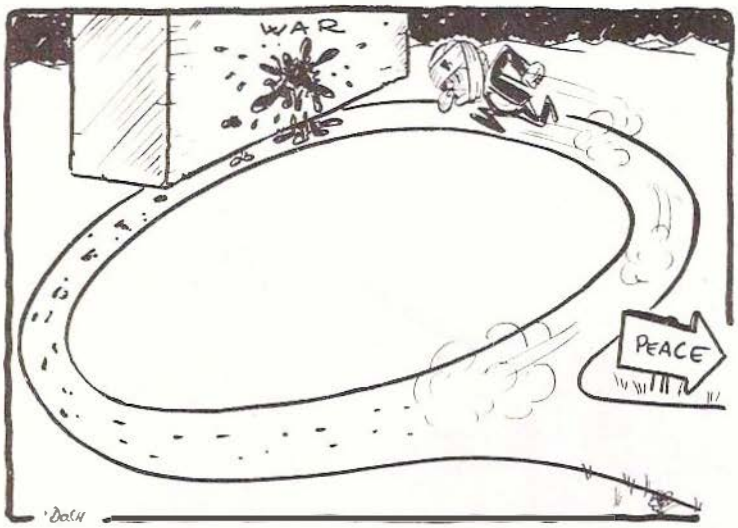
İsrail'de siyasal gazete karikatürünün çok yaygın olmasına karşın çağdaş kara güldürü türündeki karikatürün pek gelişmiş olduğu söylenemez. Başka bir deyimle, bunun dışarıdaki örneklerine pek rastlanmamaktadır.

Dışarıda adı duyulanlar arasında Renan Lurie başta gelir. Bu karikatürcü 70'li yılların başından beri Amerika'da büyük ün sağlamıştır. Jacob Shiloh 1965'te Montreal yarışmasında büyük ödül alarak kendini tanıtmış bir sanatçıdır. Adı duyulan öteki sanatçılar Dosh (Kariel Gardosh), Meir Ronner, Jacob Farkas ve Dan Dalmat ve resim öykü çizeri Yaakov Kirshen'dir.

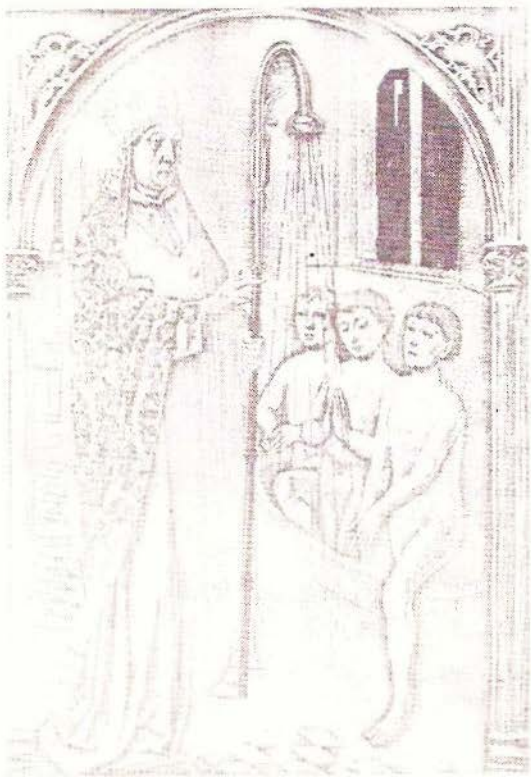
Jacop FARKAS

Uluslararası yarışmalarda adını duyurmuş bir sanatçıdır. Bu karikatürüyle Gabrovo 75 yarışmasına katıldı.

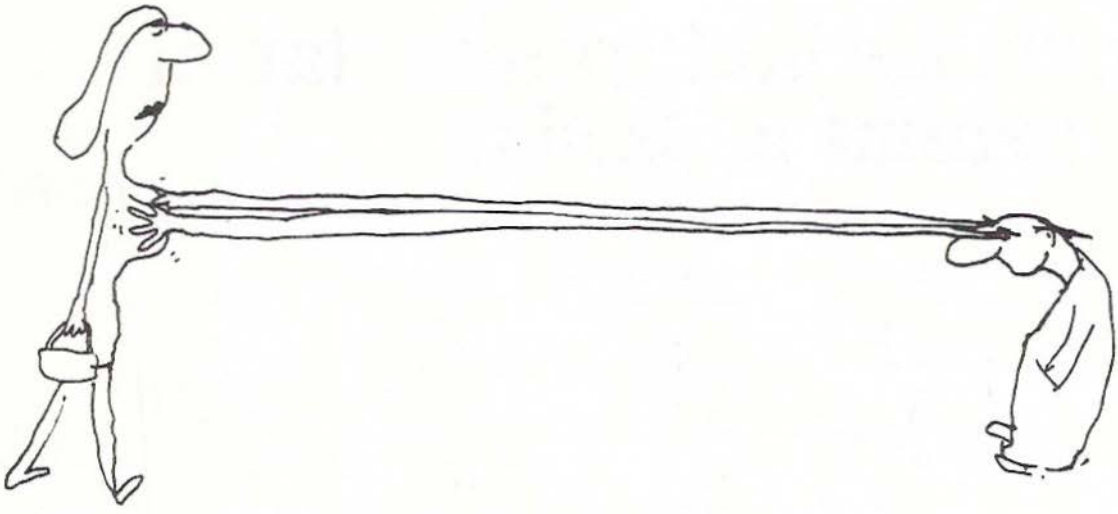

DOSH (Kariel Gardosch)

Siyasal gazete karikatürünün çok yaygın olduğu İsrail'de Kariel Gardosh'un yapıtları ilgiyle izlenmektedir.

İsrailli sanatçı Dan Dalmat'ın bir yapıtı

Karikatür İngiliz sanatının etkisindedir

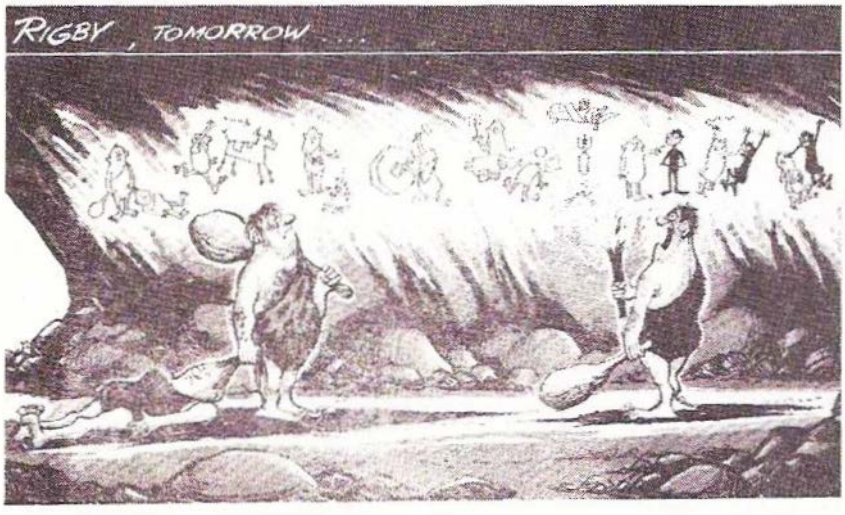
Avustralya ve Yeni Zelanda'da, karikatür İngiliz basınında yayınlanan karikatürlerin etkisindedir. Bunlar genellikle siyasal, güncel gazete karikatürleridir. Çağdaş karikatür anlayışı her iki ülkede de pek yaygınlaşmamıştır.

Bunun tek istisnası vardır: **Michael Leunig.** Uzun yıllar Avustralya'da Nation Review'da çizen Leunig 1974'te "The Penguin Leunig" adlı bir albüm yayınlayarak adını uluslararası çevrelere duyurdu.

Onun dışında Avustralya'da çağdaş akımın temsilcilerine pek rastlanmaz.

Siyasal karikatürün ise eski bir tarihi vardır. Ne var ki, Avustralya'nın iç ve dış olayları bilinmeden bu karikatürleri değerlendirmek kolay değildir. Avustralya tarihinin önemli olayları karikatürcülere hep konu olmuştur. Örneğin Avustralya'nın Birinci Dünya Savaşı'na katılması ve Avustralya birliklerinin Gelibolu'daki başarısızlıkları en çok işlenen konulardan biri olmuştur.

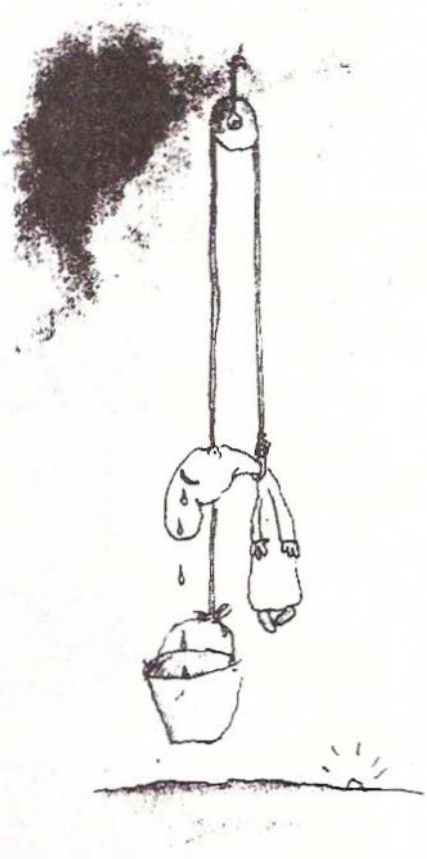
Son yılların en ünlü siyasal karikatürcüleri arasında Montreal Yarışması'nda 1967'de ödül kazanan **Anthony Ladd-Hudson, C.S. King** ve **Paul Rigby** gibi sanatçıların üzerinde durulabilir.

—Hey. bak! Bizden önce burda birileri yaşamış!

Paul RIGBY

1924 doğumludur. Daily News ve The West Australian'da çizmiştir.

Michael LEUNIG

Avustralya'da çağdaş karikatürün en başarılı temsilcisi sayılır. Yukarıdaki karikatürler "Woman's Day" ve "London Oz" dergilerinde yayınlanmıştır.

Türk karikatürünün tarihi Tanzimat'la başlar

Türk karikatürü Tanzimat döneminde doğdu. Bağımsız olarak ilk mizah dergisini Teodor Kasap yayımladı: "Diyojen (1870), Osmanlı döneminde Ali Fuat Bey, Cemil Cem, Sedat Nuri (İleri), Sedat Simavi, Ramiz Gökçe gibi önemli karikatürcüler yetişti. **Hayal** (1873), **Kalem** (1908), **Cem** (1910), **Diken** (1918), **Güleryüz** (1922), Aydede (1922), Akbaba (1922) gibi iz bırakan, —Cumhuriyet Türkiye'sinin ilk karikatürcü kuşağını yetiştiren— önemli mizah dergileri yayımlandı.

Cumhuriyet'in ilk on yılı içinde karikatür, günlük gazetelere —Cemal Nadir (Güler)'in önemli çabasıyla— kendini kabul ettirdi. Onun yapıtları, karikatürün güncel yaşamın bir parçası olmasını, geniş bir izleyici kitlesi tarafından sevilip aranmasını sağlamıştı. Cemal Nadir'in diğer bir önemi de karikatürü, resme olan bağımlılığından kurtarıp, bağımsız bir karikatür biçim ve biçemine ulaştırmasıydı. C. Nadir'le birlikte —anılan— Ramiz, bir döneme adını vermiştir. **Akbaba, Karagöz, Karikatür, Şaka, Mizah,** bu dönemin anılmaya değer mizah dergileridir.

1945-50 arası Markopaşa'da, —A.Nesin, S.Ali, R.Ilgaz'ın yanında— yeni bir karikatürcü doğdu: Mim Uykusuz. Biçimden çok, özdeydi yeniliği. Karikatüre sınıfsal bir bakış getiriliyordu. Hüseyin Mumcu ise, kırsal kesim insanlarını —sürekli— ele alarak ilgi topluyor; karikatürün alanını genişletiyordu. 1950'de Turhan Selçuk, Ferruh Doğan, Ali Ulvi, Altan Erbulak, Nehar Tüblek, Semih Balcıoğlu, Eflatun Nuri vb. gibi karikatürcüler, Batı'da S.Steinberg'in öncülüğünü yaptığı —çizgide mizah— anlayışını benimsediler. Böylece Cem, C.Nadir ve Mim Uykusuz'dan sonra Türk karikatürüne en büyük katkıyı 1950 kuşağından elde ederek ölümsüz modern çizgisine ulaşıyordu. Yalçın Çetin, Eflâtun Nuri, Tonguç, Suat Yalaz, Oğuz Aral, Bedri Koraman, Mıstık, Selma Emiroğlu gibi sanatçılar da onları izledi. **Dolmuş, 41 Buçuk, Taş, Karikatür, Tef** vb. bu kuşağın en önemli dergilerindendi.

Gazeteci— Bu da bizim gibi konuşuyor!..

1960-70 yılları arasında Tan Oral, karikatür yaşamında hızlı bir grafik çizdi. Nezih Danyal, Erdoğan Bozok, Burhan Solukçu, Mehmet Polat gibi karikatürcüler de sürekli ürün veren çizerler arasında yer aldılar. 1977'ye değin **Akbaba**'da Cafer Zorlu ve Zeki Beyner ilgi topladı.

1970-1980 yılları arasında Türk karikatüründe yeni bir kuşak belirdi. Bu kuşak, iki mecrada yol aldı. İlki, Karikatürcüler Derneği çevresinde kümelenmiş ve 50 kuşağı çizgisini sürdürmeyi amaçlamıştı; diğeri, O.Aral'ın yönettiği **Girgır**'da —karikatürün eğlence öğesini öne çıkarıp, bol yazıya yer veren— çizgi roman karikatürünü çoğaltan bir anlayışı benimsiyordu. İlk kümenin günlük basından, genelde uzak olması, onları daha çok sergi, albüm, yarışma karikatürcüsü durumuna sürüklemişti; ya da sendika ve meslek dergileri'ne... Bunun getirdiği kuruluk, onların yüklendiği en büyük olumsuzluktu. İçlerinden sıyrılmayı başaranlar oldu: Seydali Gönel, Haslet Soyöz, Musa Kart, Ünal Mahmut Karatoprak, Ercan Akyol, İsmail Gülgeç, vb.

Girgır'ın —eleştirilebilir bütün olumsuzluklarına karşın— önemli bir olay olduğu açıktır. Gerek muhalif tutumu, gerek karikatürün ülke düzeyinde yaygınlaşmasına —yeniden— katkıda bulunuşu ve gençlerden seçkin karikatürcüler yetiştirmesi açısından. **Girgır**'da yetişen gençler arasında Engin Ergönültaş, Sarkis Paçacı, Özden Öğrük, Latif Demirci, Hasan Kaçan, İlban Ertem, Bülent Arabacıoğlu, Behiç Pek vb. sayılabilir.

TOMBUL TEYZE BASIN BALOSUNA HAZIRLANIYOR

T.T. Kocası— Karıcığım, çok yıldızın var amma kuyruklu yıldızın yok!..
Tombul Teyze— Seni koluma takınca o da olacak!..

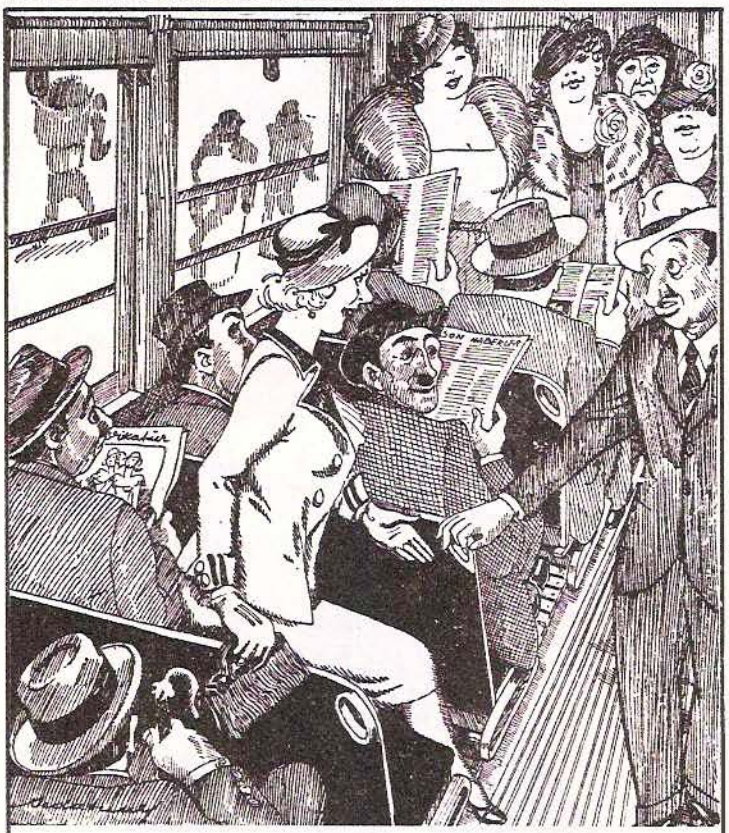

Cemal Nadir'in yayımladığı Amcabey dergisinin bir kapağı

— Ah alçaklar, ah mürteciler, namussuzlar, hamiyetsizler!..
— Elâteme neden böyle fena sözler söylüyorsun?
— Senin aklın ermez: başkalarına böyle demesem kendimin hamiyetli olduğumu herkes nasıl bilecek?

Cemil Cem (1882-1950)

Kadın-Affedersiniz, erkeklerin ayakta kalmasına tahammül edemem!..

Sedat Nuri İleri (1888-1942)

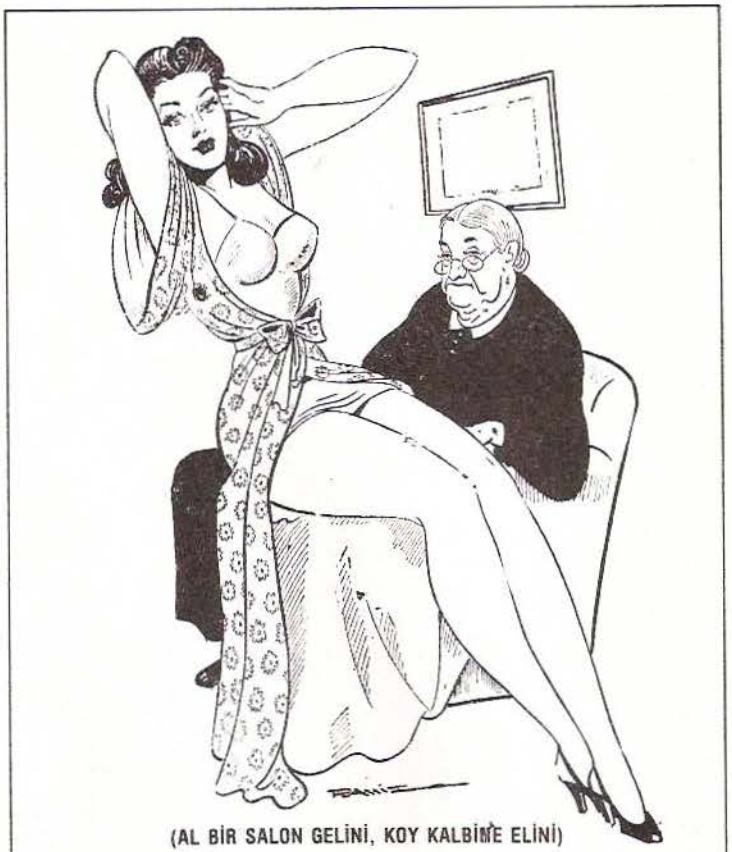

Devletler hukuku!

Cemal Nadir Güler (1902-1947)

Necmi Rıza Ayça (1912-)

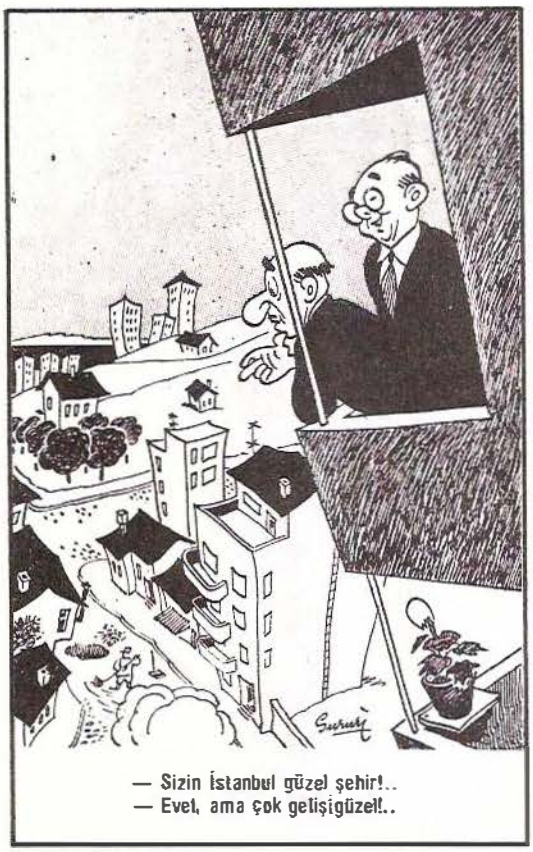

(AL BİR SALON GELİNİ, KOY KALBİME ELİNİ)

Kız- Muhallebici salonunda tanıştık, pastacı salonunda anlaştık, şimdi bar salonunda nişanlanıp, belediye salonunda nikâhlandıktan sonra otel salonunda evleneceğiz...

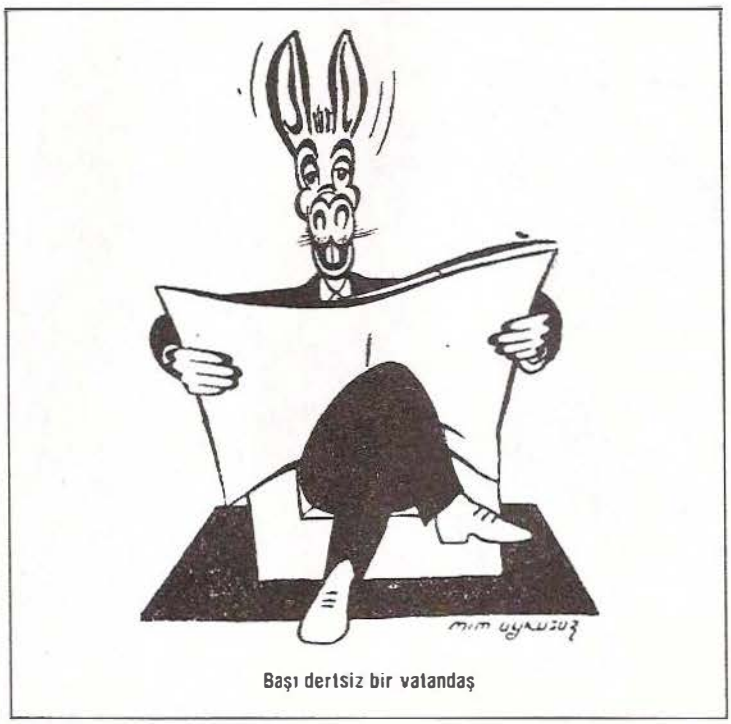
Anne- Eh kızım, bunları tamamlamak için bir de mahkeme salonu lâzım!..

Ramiz Gökçe (1900-1953)

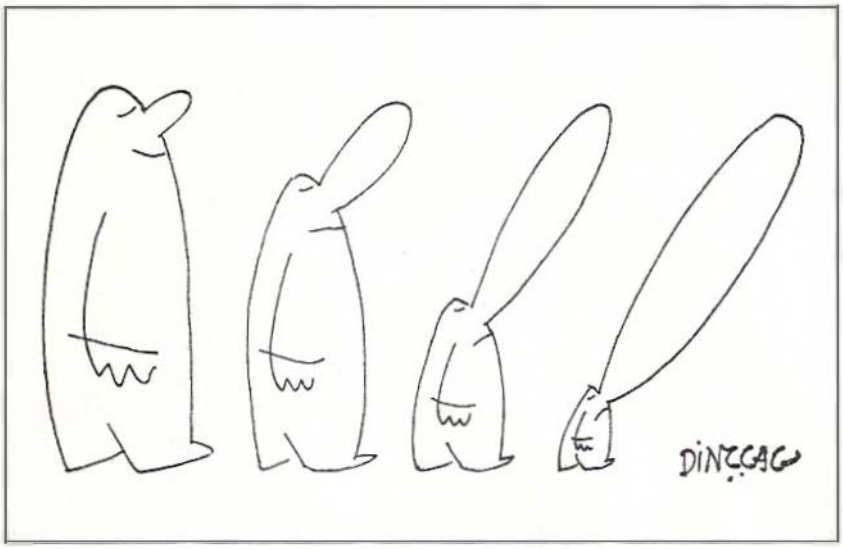
— Sizin İstanbul güzel şehir!..
— Evet, ama çok gelişigüzel!..

Sururi Gümen (1920-)

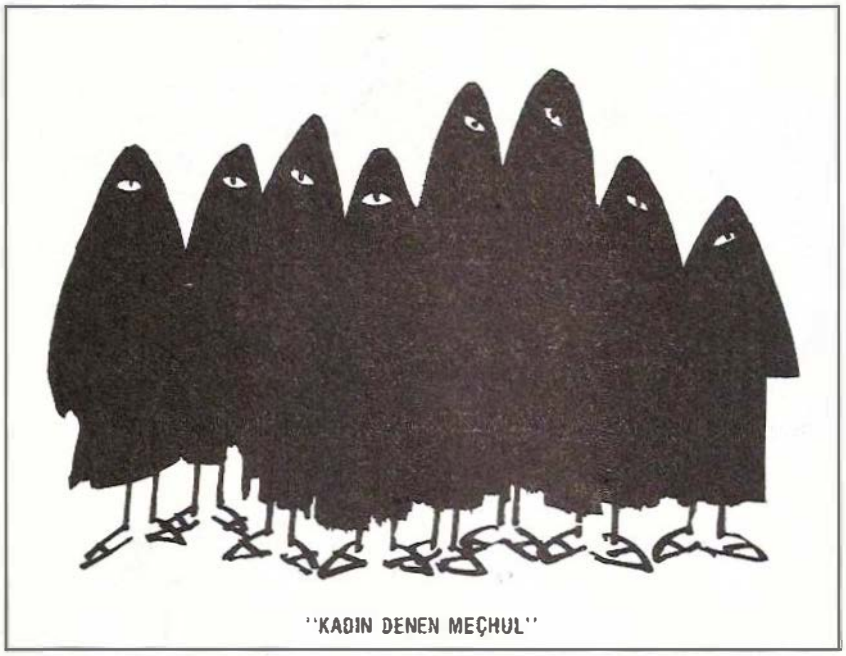

Başı dertsiz bir vatandaş

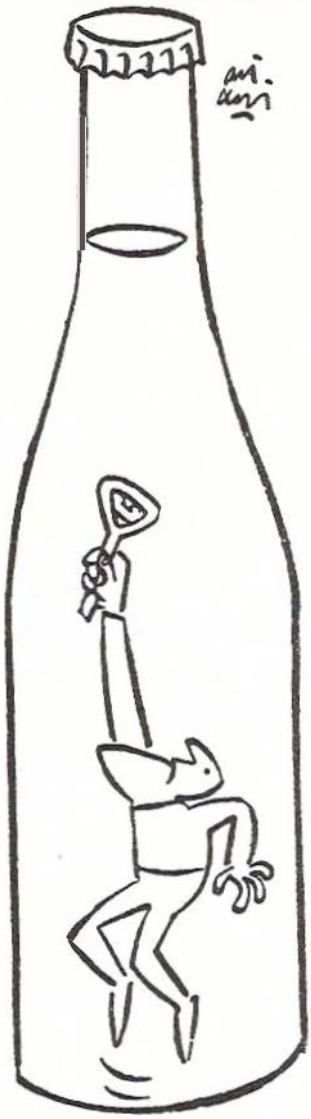
Mustafa Uykusuz (Mim Uykusuz) (1922-1983)

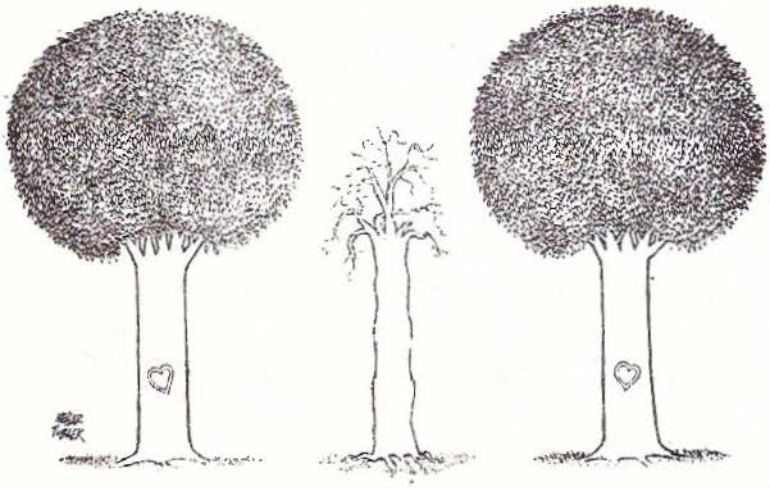
Şadi Dinççağ (1919-1982)

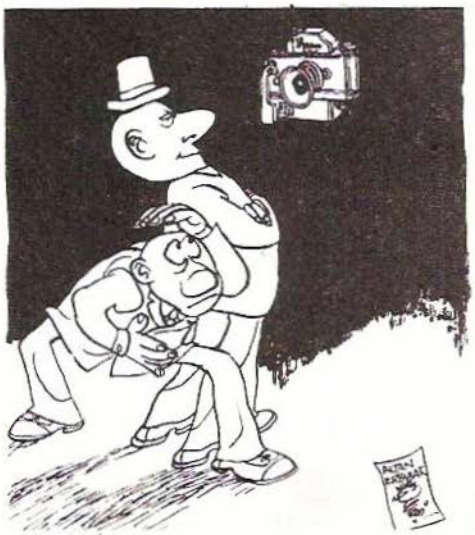
Turhan Selçuk (1922-)

Ali Ulvi Ersoy (1926-)

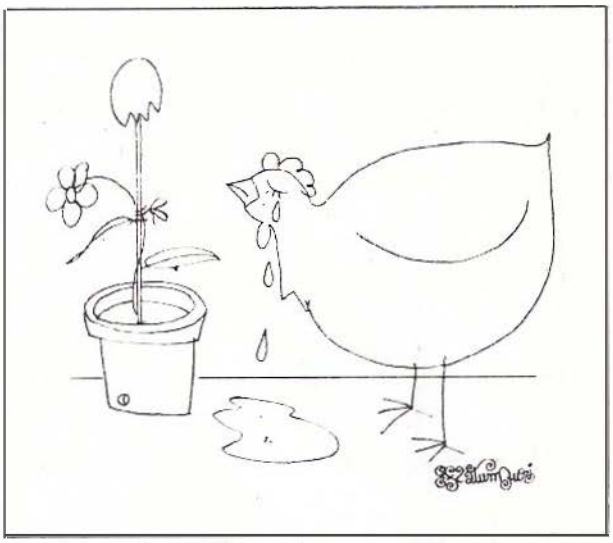

Nehar Tüblek (1924-)

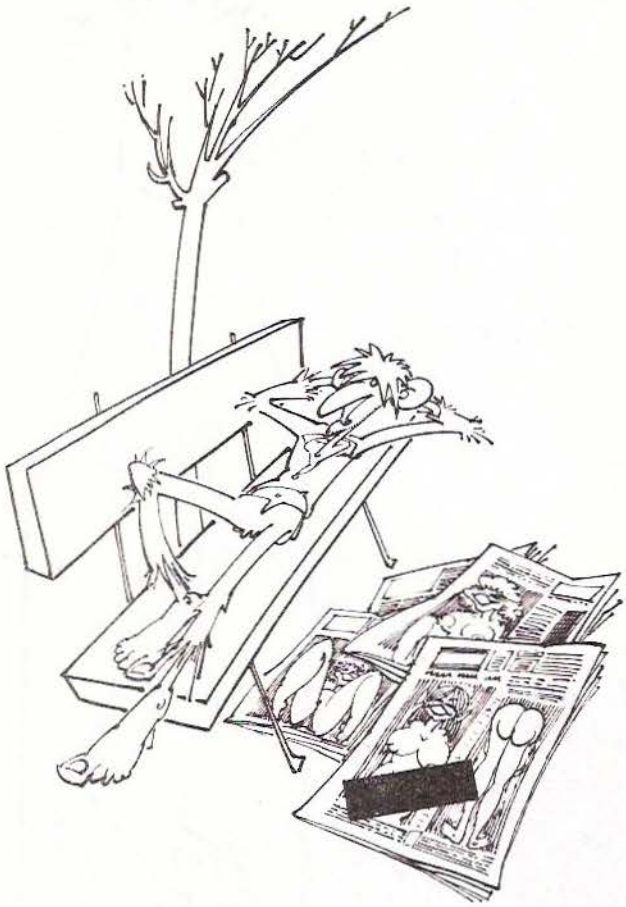

Altan Erbulak (1929-)

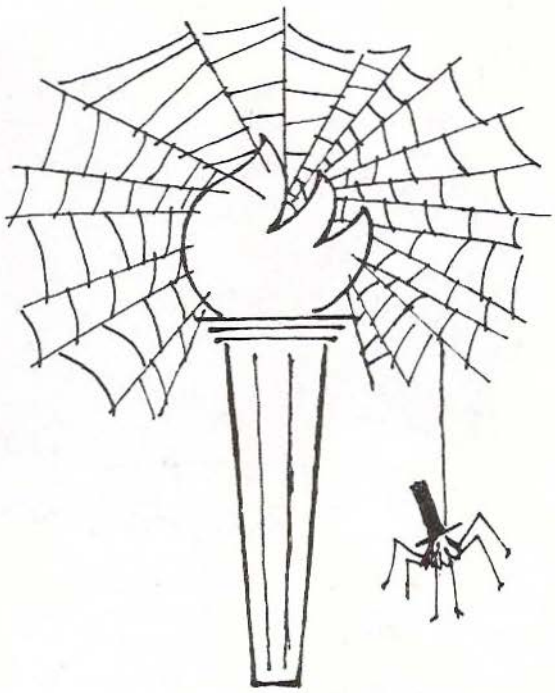
TÜRKİYE

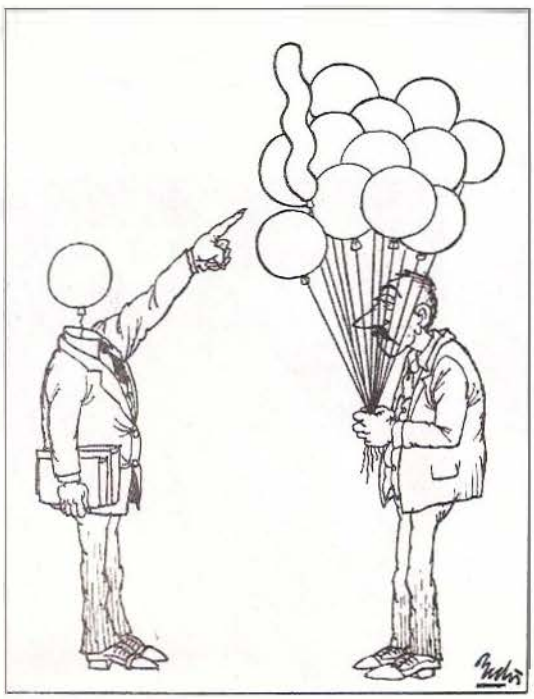
Eflatun Nuri Erkoç (1927-)

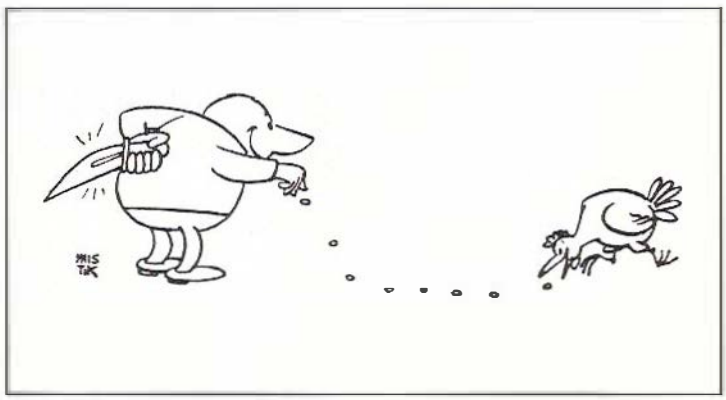
Semih Balcıoğlu (1928-)

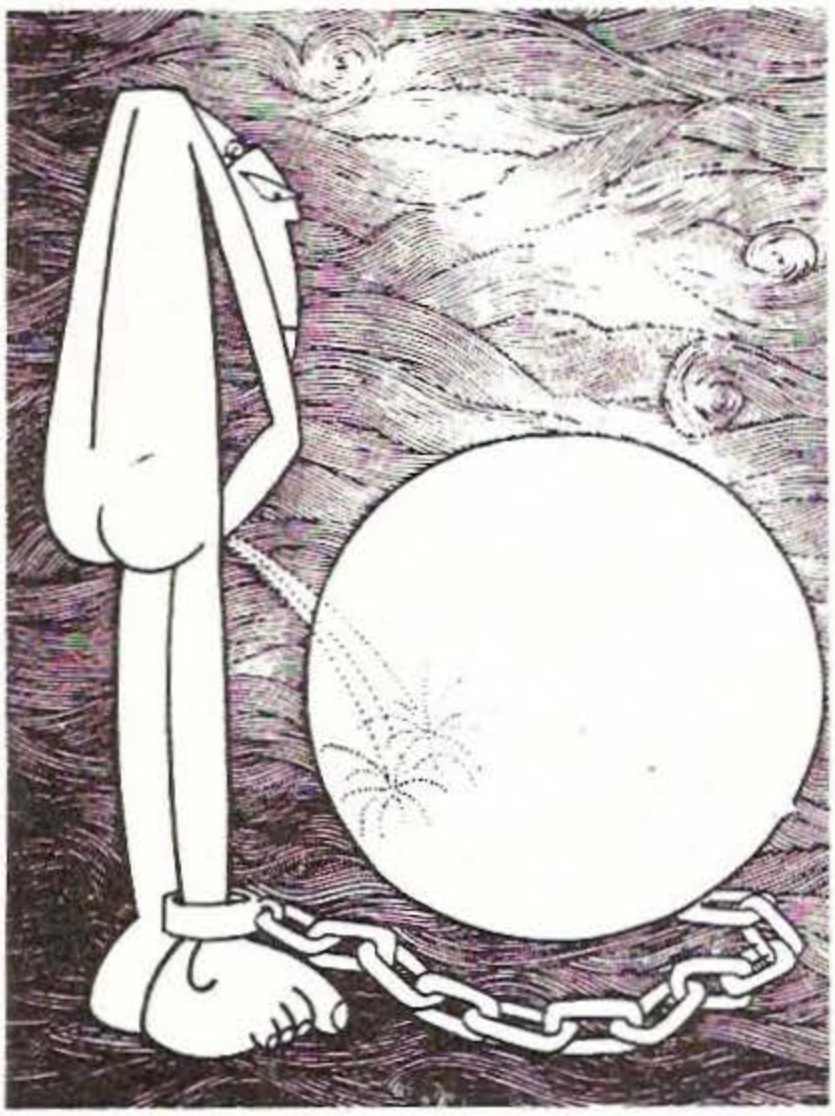
Ferruh Doğan (1932-)

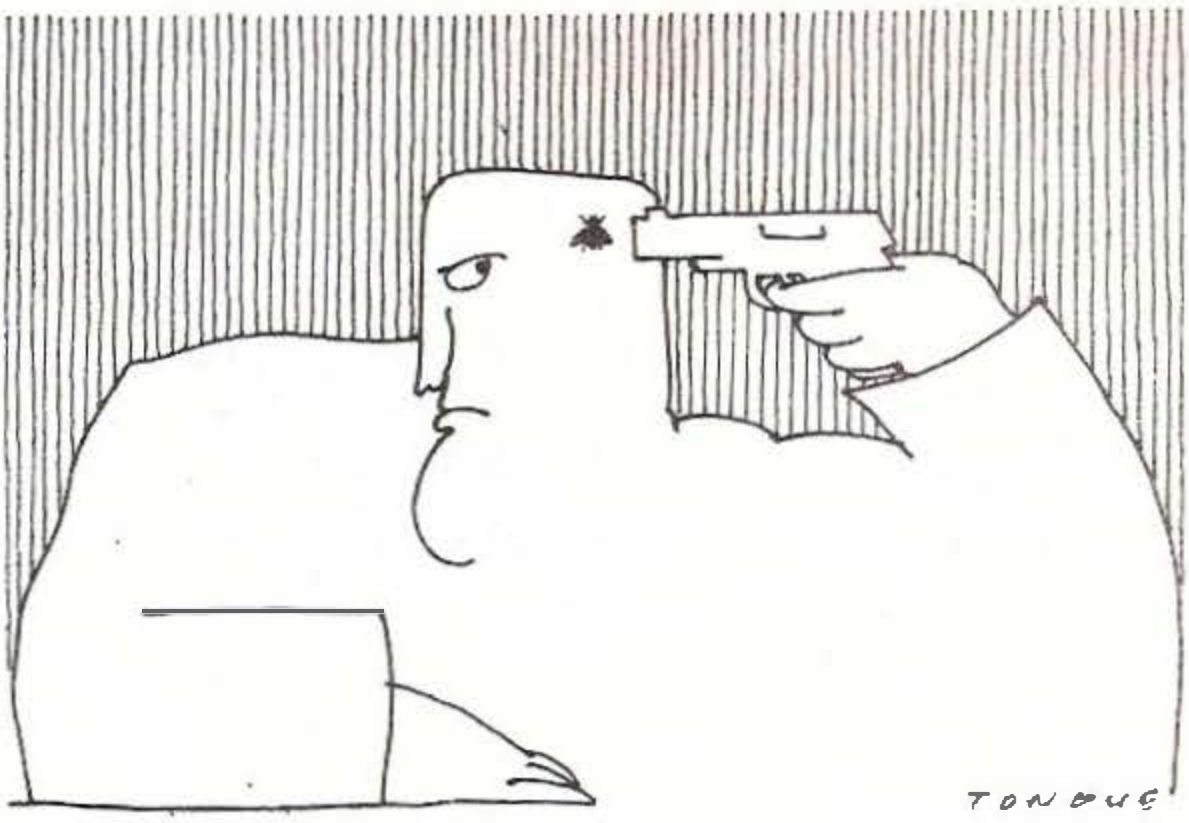
Bedri Koraman (1928-)

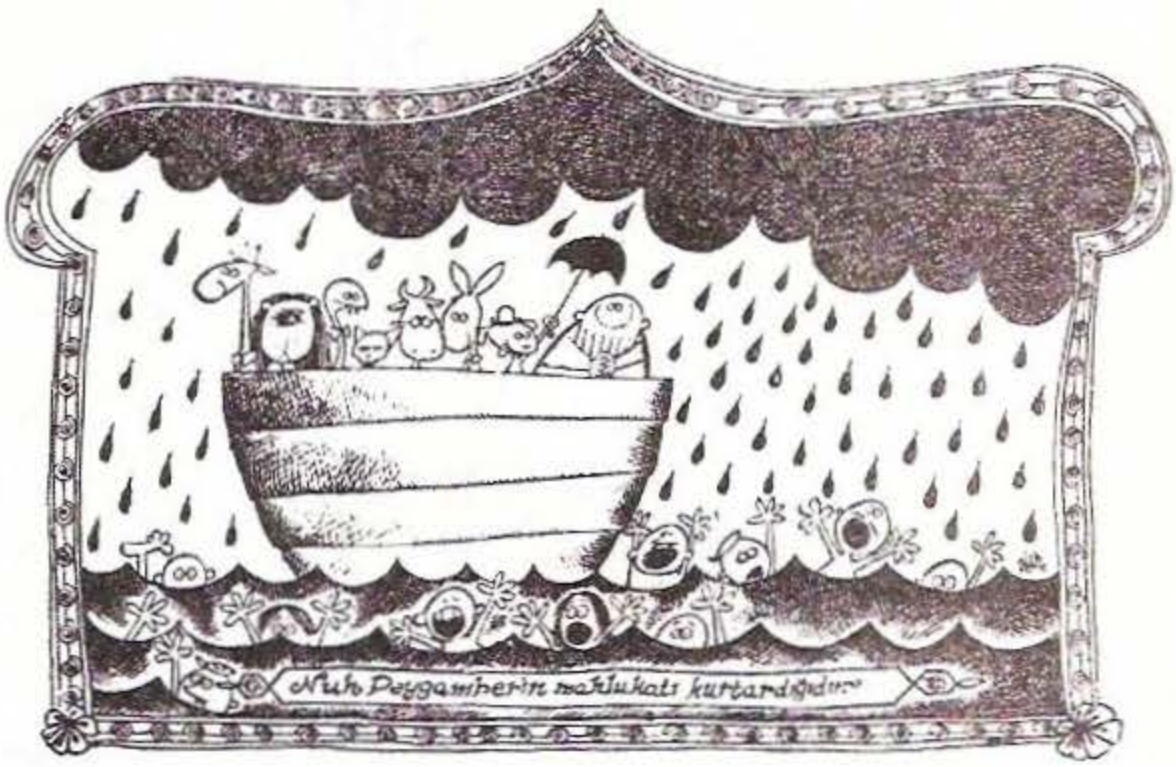
Mustafa Eremektar (Mıstık) (1930-)

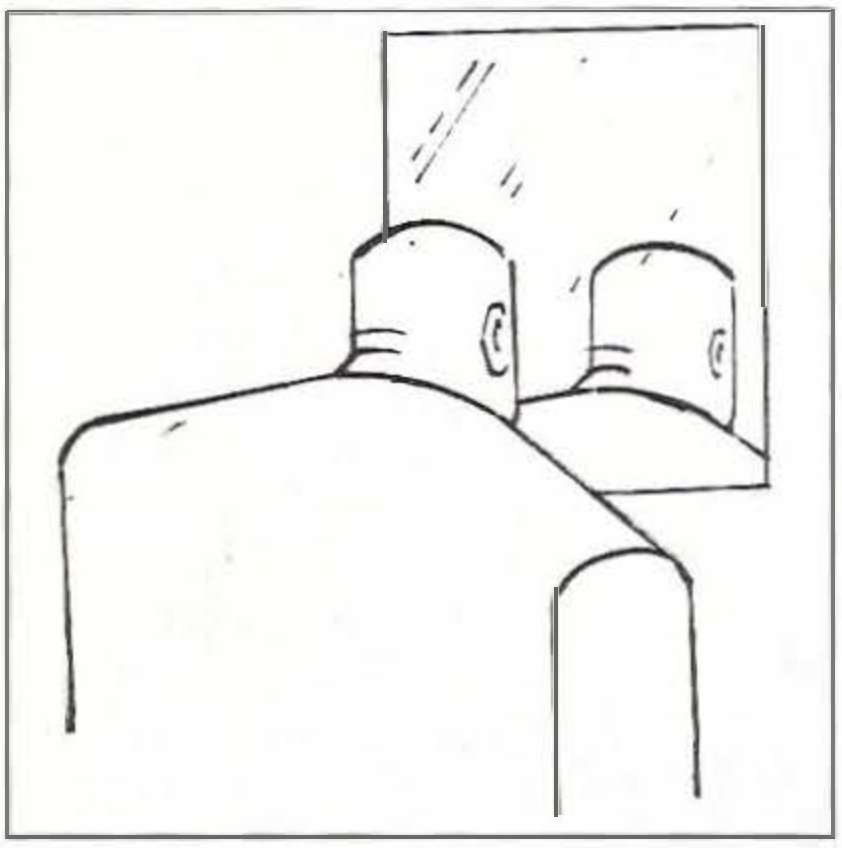
Yalçın Çetin (1934-1977)

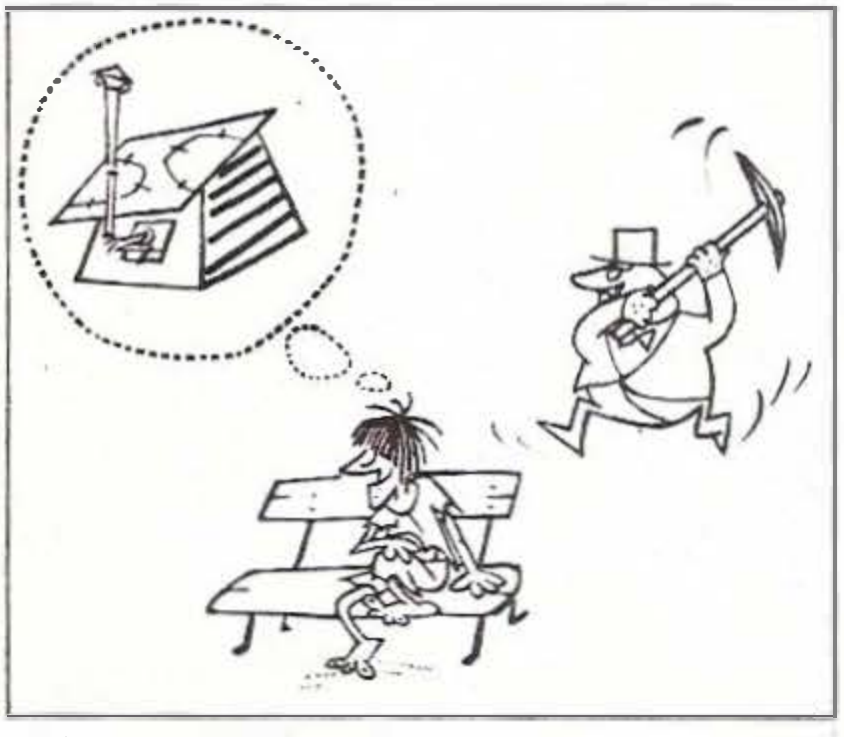
Tonguç Yaşar (1932-)

Oğuz Aral (1936-)

Erdoğan Bozok (1932-)

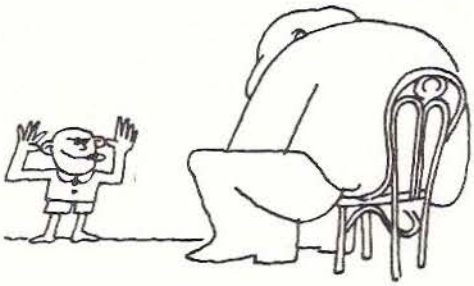
Zeki Beyner (1936-)

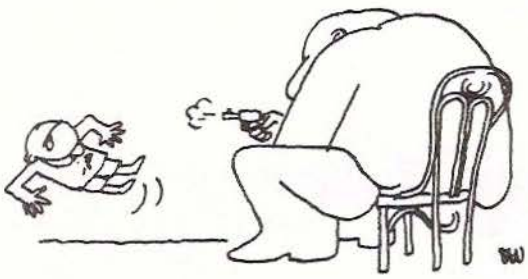

— Ye beni abla!..

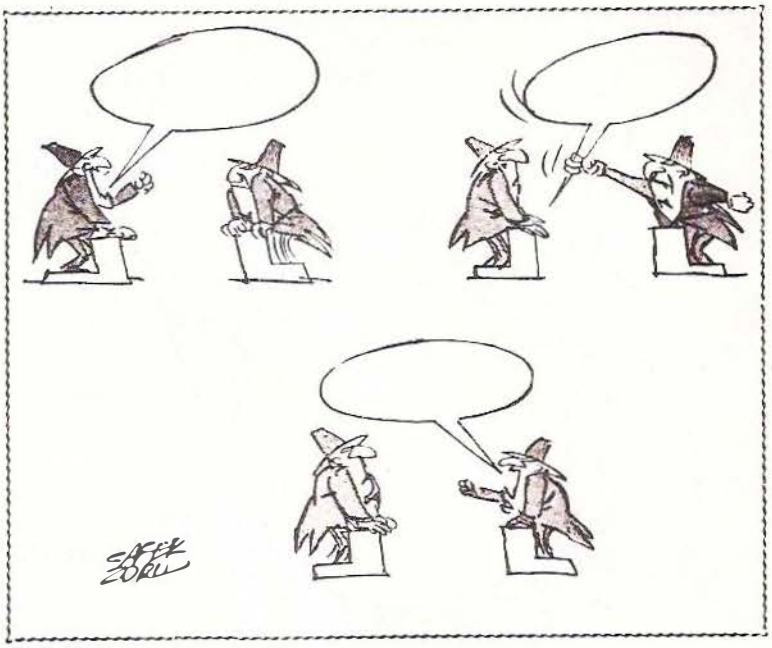
Suat Yalaz (1932-)

TÜRKİYE

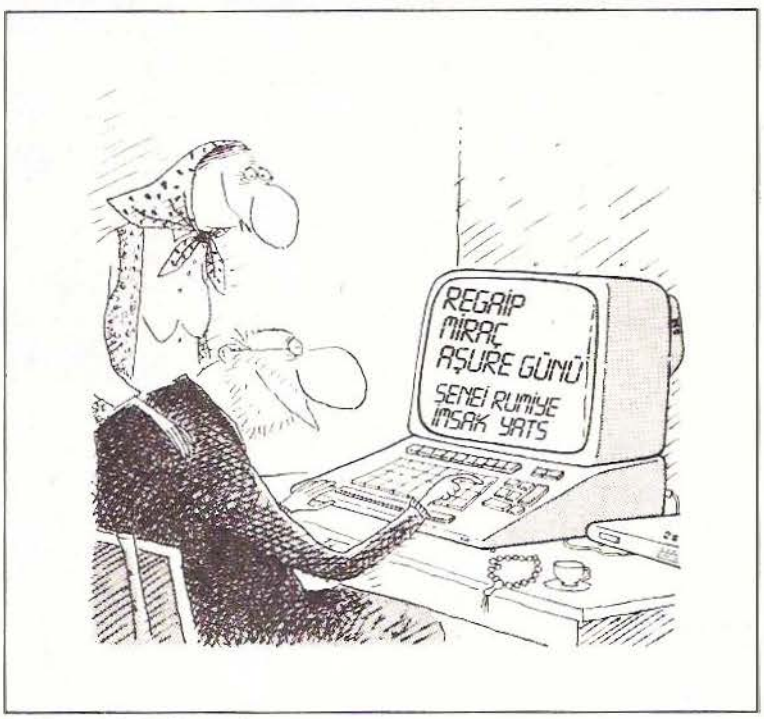
Tan Oral (1937-)

Cafer Zoriu (1926-)

Haslet Soyöz (1955-)

Latif Demirci (1961-)

İsmail Gülgeç (1947-)

SON